

RADU TEODORESCU

PERFEȚIUNEA ȘI DESĂVÂRȘIREA ÎN VIAȚA DUHOVNICEASCĂ

Cugir 2014

Cuprins

Introducere

1. Perfecțiunea în istoria lumii
2. Perfecțiunea în științe
3. Perfecțiunea în arte
4. Perfecțiunea în aghiografia creștin ortodoxă
5. Perfecțiunea în patrologia creștin ortodoxă
6. Perfecțiunea ca și împlinire a omului
7. Perfecțiunea în religia comparată
8. Perfecțiunea între relativ și absolut

Concluzii

INTRODUCERE

Omul nu este o ființă perfectă dar el este o ființă perfectibilă. Acest mare adevăr este tema principală a cărții care v-a urma. Trăim într-o lume care de mai multe ori nu știe cu exactitate ce este sau mai bine spus cum poate fi definită perfecțiunea. Ce este perfecțiunea? Cine stabilește parametri logici și conceptuali în care se poate vorbi sau mai bine spus în care vorbim despre perfecțiune? Cine a creat perfecțiunea? Toate acestea sunt întrebări la care vom încerca să oferim un răspuns în rândurile care vor urma. Perfecțiunea este o temă care ar trebui să ne preocupe dacă nu o facem. Religia creștin ortodoxă ne spune că Dumnezeu este autor al perfecțiunii și că în cele din urmă El este suprema perfecțiune sau perfecțiunea absolută. Dar fără nici o îndoială există mai multe grade ale perfecțiunii. Înțelegem prin perfecțiune de cele mai multe ori un lucru sau o faptă care este deplină, totală și finală dincolo de care nu se mai poate gândi nimic. Vom vedea însă că perfecțiunea este o noțiune complexă cu mai multe implicații și mai multe ramificații. Fie că este vorba despre perfecțiunea științifică, perfecțiunea în arte sau perfecțiunea în cultură și civilizație, perfecțiunea este de mai multe feluri. Auzim de mai multe ori între îndrăgostiți: a fost o seară perfectă! Sau auzim de la cei care iubesc automobilul: a fost o călătorie auto perfectă! La fel de bine auzim de la cei care trăiesc în lumea afacerilor și a burselor de valori: a fost o întâlnire perfectă! Este clar că există mai multe feluri sau mai bine spus sensuri ale înțelegerii perfecțiunii. Însă să fie atât de multe nivele sau grade de perfecțiune?¹

În realitate există o singură perfecțiune sau mai bine spus perfecțiune a perfecțiunilor sau perfecțiunea absolută. Această perfecțiune este Dumnezeu. Omul este creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și în acest sens, el are o noțiune sau o înțelegere a perfecțiunii. Ceea ce vom evidenția și vom arăta în această carte este că de cele mai multe ori omul nu poate să aibă o înțelegere reală dincolo de perfecțiune. Atunci când omul se autonomizează de cele mai multe ori el tinde să creeze o lume și o realitate fără de Dumnezeu. Această lume și realitate de cele mai multe ori este una care nu poate ajunge la o înțelegere a perfecțiunii în sens final. Oricum, în sens original omul are noțiunea de perfecțiune de la Dumnezeu. În cartea Genezei, atunci când Dumnezeu a făcut lumea și pe om ni se spune că după ce a făcut Dumnezeu universul, lumea și pe om „a văzut Dumnezeu că este bine.” (Geneză 1, 10). Acest bine pe care Dumnezeu l-a văzut când a creat lumea se poate spune că este rațiunea nominală sau mai bine spus ontologia finală pe care Dumnezeu a pus-o în creație sau în lume și pe care și omul este o chemat să și-o însușească. Nu se poate să ajungem la o înțelegere a perfecțiunii dincolo de raționalitatea sau de intențiile lui Dumnezeu. Dar evident, sunt foarte mulți care se absolutizează pe sine și se văd autori ultimi ai perfecțiunii.²

Într-o zi, un trufaș zice unui credincios:

¹ Ben Renshaw, *Succesul este o stare de spirit* (Editura Humanitas: București, 2002).

² R. Murray Thomas, *Manitou and God: North american Indian religions and the Christian culture* (Westport: Connecticut, 2007).

- Ce, sunt copil, să mă tem de Dumnezeu, eu sunt ateu!
Credinciosul îi răspunde:
- Rău faci că nu lepezi de la tine această orbire a trufiei.
A trecut o bucată de vreme și iată-l pe trufaș venind la cel credincios:
- M-a gonit fecioru-meu din casă. I-o vândusem lui, cu îndatorirea să mă îngrijească până voi muri. și acum, m-a luat cu ciomagul și m-a alungat.

Cel credincios i-a răspuns:

- Nu te supăra, frate, dar se vede treaba că feciorul dumnilale te-a auzit când spuneai că nu te temi de Dumnezeu și, auzindu-te, ba azi, ba mâine, și-a zis și el: "Dacă tata nu se teme de Dumnezeu, de ce m-aș teme eu de tata ?" Și de aceea te-a alungat, dar vinovat de aceasta nu e numai feciorul, ci mai ales dumneata.

Trufașul a pus capul în pământ și n-a mai zis nimic.

Este o realitate că de cele mai multe ori omul cere perfecțiunea celor din jur dar nu o dă chiar el. Acest lucru se poate vedea din pilda care am spus-o mai sus. Este foarte ușor să le cerem semenilor să fie perfecți fără ca noi să o facem. După cum am spus teologia și religia creștin ortodoxă ne spune că Dumnezeu este singura perfecțiune prin Sine și dincolo de care nu se mai poate concepe nimic ca și perfecțiune. Atunci când separăm perfecțiunea de Dumnezeu pășim pe o cale ciudată și fără finalitate. Lumea în care trăim de mai multe ori ne învață și chiar ne îndeamnă să gândim și să creăm perfecțiunea în termenii noștri proprii. Adevărul este că perfecțiunea fără de Dumnezeu nu mai este perfecțiune. În lume perfecțiunea înseamnă a duce la realizare sau a împlinii rațiunile pe care Dumnezeu le-a sădit în creație. La începuturi când Dumnezeu a creat lumea El a lăsat o anumită inteligibilitate sau mai bine spus un fel de logică potențială în creația Sa. Această logică potențială poate fi văzută din succesiunea anotimpurilor, a orelor, minutelor, secundelor; a anilor, a lunilor și a zilelor. Adevărul este că Dumnezeu nu a creat o lume perfectă dar el a creat o lume perfectibilă. Pentru a realiza acest lucru El l-a creat în cele din urmă pe om. Se poate spune că misiunea omului sau vocația omului este o crea o lume perfectă. În raport cu Dumnezeu, lumea este perfectibilă, rămâne la latitudinea omului dacă el v-a face din această lume perfectibilă o lume perfectă.³

După cum am spus, termenul de perfect are foarte multe întrebări și de ce să nu spunem de mai multe ori aceste întrebări nu sunt ortodoxe sau mai bine spus nu sunt corecte. În lumea criminalilor se aude de mai multe ori expresia: a fost o crimă perfectă. La fel de bine se mai poate auzii expresia: a fost un jaf perfect. La fel de bine lumea șantajului de mai multe ori se poate auzii expresia: a fost o excrocherie perfectă. Ceea ce mai mulți dintre noi știu dar omit a lua în considerare este faptul că de cele mai multe ori lumea înțelege perfecțiunea sau perfectul ca și un lucru negativ. După cum am spus, fie că este vorba de o crimă, un jaf, o excrocherie dacă totul decurge fără nici o consecință penală sau a culpei, de cele mai multe ori termenul de „perfect” paradoxal poate însoții ceea ce este rău și răutate. Acest lucru evident este incorect. Perfecțiunea este o stare sau un lucru care de cele mai multe ori ține de ceea ce este pozitiv sau mai bine spus de ceea ce este bine. După cum se poate vedea nu se poate face o disociere între perfecțiune și bine. În sens ultim, marea parte dintre noi considerăm că este perfect ceea ce ne place și ceea ce ne convine. La fel de bine trebuie să știm că perfecțiunea nu este o noțiune relativă sau mai bine spus relativistă. Ceea ce este perfect vine în cele din urmă de la Dumnezeu. Acest lucru nu trebuie să îl uităm și trebuie să îl avem în vedere. Evident, cei care nu cred în Dumnezeu au

³ Profesor Antonie Prisăcaru, *Educarea patimilor în școală* (Editura Fundația sfinții martiri brâncoveni, 2008).

o noțiune cât se poate de relativă și de schimbătoare perfecțiunii. Omul este o ființă care este chemată de Dumnezeu să tindă sau mai bine spus să aspire în spre perfecțiune. Fie că este vorba de știință, arte sau cultură omul trebuie să se perfecționeze până la stadiul la care este perfect. Lucrul perfect este lucrul dincolo de care nu se mai poate face nimic sau mai bine spus dincolo de care nu mai poate fi adăugat nimic. În acest sens perfecțiunea este o noțiune matematică și ea se leagă foarte mult de conceptul de eroare sau de greșeală. Poate cea mai ușoară cale de a gândi perfecțiunea este în sens matematic. Atunci când cineva ne întreabă cât face $10+15$? Răspunsul perfect nu poate fi decât 25. În acest sens matematica operează cu noțiuni perfecte sau mai bine spus cu soluții perfecte. Se poate spune că au șanse în spre perfecțiune cei care au un profund simț matematic sau cei care gândesc sau concep matematic.⁴

O poveste mai puțin cunoscută care o avem despre perfecțiune vine din lumea copiilor. Se spune că a fost un copil care din naștere s-a născut cu un handicap: era șchiop. Copilul simțea foarte multă durere fiindcă nu era ca și ceilalți și mai alea suferea foarte mult când restul de colegi se râdeau pe seama lui din cauza șchiopătării. Într-o zi l-a școală s-a făcut un concurs referitor la cine putea urca un munte înalt din acea regiune. Copilul știa din start că din cauza handicapului său nu are nici o șansă. Era șchiop și un șchiop nu are cum să exaladeze munți. Acasă mama lui a simțit că el este nefericit. Ca orice mamă ea dorea că fiul ei să fie fericit.

- De ce ești nefericit?

- La școală se face un concurs de exaladare de munți și toți copii vor participa numai eu nu.

- Cred că te pot ajuta, a spus mama.

Mama s-a sus și a vorbit cu un mare sportiv din acea zonă care să îl antreneze pe copil. Tot în acea zi i-a luat o pereche de încălțăminte nouă. Mai multe zile și săptămâni copilul de școală a făcut antrenamente. A venit și ziua concursului. Marea parte a copiilor erau încredători în puterile lor și nu au făcut multe antrenamente. S-au adunat la aproape 100 de copii din acea școală. Competiția a început și după 2 ore copilul nostru a ieșit printre învingători fiind al III-lea clasificat.

Am spus această poveste care aparent nu are prea mult sens pentru a arăta că de cele mai multe ori omul nu se naște perfect. Omul însă se poate pregăti sau mai bine spus poate exersa spre a fii perfect. Nu ne naștem perfecți dar putem devenii perfecți. Acesta este se poate spune raportul dintre perfectibil și perfecțiune. Dumnezeu ne lasă să ne naștem în această lume perfectibilă. Ce înseamnă acest lucru? Prin faptul că ne naștem perfectibili înțelegem că trebui să depunem și noi antrenament și de ce nu efort pentru a ajunge la o stare de perfecțiune. Fiecare dintre noi cei care ne naștem în această lume avem o anumită stare de perfecțiune. Unii o au mai mare sau alții o au mai mică. Suntem chemați la perfecțiune de către Dumnezeu și trebuie să luăm această chemare în serios. Perfecțiunea în sens moral este în om, tot ceea ce este bine: virtute, sfințenie, calități morale și sufletești, corectitudine, bunătate și restul de însușiri bune din om. Omul însă poate cultiva și ceea ce este rău și în acest sens el se îndepărtează de perfecțiune. Ce înseamnă lucrurile rele din om: păcatele, patimile, crima, violența, înjurătura, viciul, agresivitatea, neseriozitatea sau hoția. Aceste lucruri se poate spune că îl îndepărtează pe om de ceea ce este sau cum înțelegem perfecțiunea.⁵

⁴ Michael Fitzgerald, *The mind of a mathematician* (Universitatea John Hopkins: Baltimore, 2007).

⁵ Thomas Cathart, *Aristotel și funicularul merg la Washington* (Editura Nemira: București, 2009).

Fiecare dintre noi avem o anumită înțelegere sau mai bine spus o anumită cuprindere a perfecțiunii fiindcă în cele din urmă perfecțiunea este ceea ce ține de gustul fiecăruia. Pentru unul o mâncare perfectă este o friptură de găină, pentru altul o mâncare perfectă este o ciorbă de burtă, pentru altul om mâncare perfectă poate fi o salată de legume. Gusturile de cele mai multe ori sunt cele care definesc sau mai bine spus cele care redau sensul final al perfecțiunii. Perfecțiunea prin urmare se definește personal. În această carte nu vom insista pe particularitățile personale ale perfecțiunii ci ne vom axa mai mult pe ceea ce se poate spune perfecțiunea în sens generic sau mai bine spus pe „universalitatea perfecțiunii.” Prin universalitate înțelegem faptul că există anumite trăsături și particularități care definesc perfecțiunea fiindcă astfel nu am mai putea vorbi de perfecțiune în sine ci vom vorbi de ceea ce se poate spune personalism care de cele mai multe ori degenerază în individualism. Individualitatea este prin urmare ceea ce susține și ceea ce menține starea de pierdere a conturilor perfecțiunii. Când vorbim despre perfecțiune trebuie să avem în vedere nu numai ceea ce considerăm noi ca și fiind perfect ci ceea ce toată lumea acceptă ca fiind perfect.⁶

Despre un sculptor se spune că la un moment dat a avut o comandă sau mai bine spus i s-a cerut să sculpteze o statuie care urma să fie postată pe un postament sus. Din întâmplare pe acolo trecea un om care nu știa să sculpteze. Ceeace el a putut vedea este că prima sculptură era terminată și sculptorul s-a apucat să facă alta identică.

- Ce faci? A întrebat privitorul.
- Sculptez o statuie.
- Bine. Dar este identică cu prima.
- Nu este.
- Cum să nu? Doar văd bine
- Nu sunt identice. Dacă te vei uita mai bine la statuie vei vedea că pe nas are o zgârietură.

Privitorul s-a uitat și cu adevărat pe nasul primei statui era o mică zgârietură.

- Ei, dacă o vei sui pe postament nu o v-a vedea nimeni. Zgârietura este foarte mică.
- Ba nu. Zgârietura v-a fi văzută.
- De cine?
- De Dumnezeu, a spus sculptorul arătând cu mâna în sus.

După cum am spus, de cele mai multe ori când vorbim despre perfecțiune ne raportăm numai la noi înșine. Aceasta este dovada cea mai mare de egoism fiindcă perfecțiunea nu este o stare sau o realitate egoistă sau egocentrică. Ceea ce este foarte trist este că cei mai mulți semeni de ai noștri concep perfecțiunea în mod egocentric. Ceea ce îmi place mie sau mai bine spus ceea ce cred eu că este frumos trebuie să creadă toată lumea că este frumos și adevărat. Perfecțiunea primește sensul ei sau înțelesul ei ultim atunci când o raportăm la Dumnezeu. De mai multe ori nu facem acest lucru și avem o înțelegere sau cuprindere falsă a înțelepciunii. Sunt mulți care atunci când nu cred în Dumnezeu sau mai bine spus când nu au o relație cu Dumnezeu au o înțelegere falsă și eronată a perfecțiunii. Dar evident, când semenii noștri ajung la perfecțiune de cele mai multe ori se ajunge la invidie. Un astfel de caz celebru a fost cel dintre primii frați din istoria lumii: Cain și Abel. Se poate spune că în sens biblic sau în sensul Bibliei, Abel a fost un perfecționist. El aducea ofrande în fața lui Dumnezeu din tot ceea ce era mai bun în câștigul său. Evident, același lucru l-ar fi putut face și Cain care se pare că nu era un perfecționist. Din nefericire, Cain în loc să urmeze

⁶ Mihăilă M. Mihai, *Arta succesului* (Editura Varahna: București, 1993).

exemplul fratelui său Abel, a preferat să îl omoare pe fratele său. Cain avea posibilitatea să îi urmeze lui Abel dar din comoditate și din lene cel mai probabil nu a făcut-o. Este adevărat că perfecțiunea nu este un lucru sau o stare care se realizează în trândăvie și lene. Ajungem la perfecțiune prin muncă susținută și efort constant. Acest lucru este bine dar sunt foarte mulți cei care nu își asumă aceste lucruri. Perfecțiunea este o noțiune care nu este asimilată numai cu noțiunea de bine ci și cu noțiunea de precizie, exactitate, corectitudine sau sincronicitate. După cum am spus, vom vedea că de mai multe ori ceea ce noi denumim ca și perfecțiune nu este și ceea ce credem că este perfecțiune în realitate nu este atunci când ne raportăm la Dumnezeu.⁷

Ce este însă perfecțiunea în viața duhovnicească? Acesta este de fapt motivul pentru care am scris această carte. Perfecțiunea este în viața duhovnicească foarte mult sfințenia și sfântul. Sfințenia este starea de perfecțiune ultimă în viața duhovnicească. Însă trebuie să știm că există mai multe nivele sau mai multe grade ale perfecțiunii și a ceea ce se poate denumii starea de a perfect în viața duhovnicească. Viața duhovnicească este foarte mult o viață de perfecțiune. Dar de această dată nu este foarte mult o stare de perfecțiune științifică sau matematică ci foarte mult o stare de perfecțiune morală și ascetică. Ascetul este și el un model de perfecțiune și pentru acest scop se știe că viața ascetică este o viață care duce în cele din urmă la sfințenie. De cele mai multe ori păcătoșenia este un stare care nu este asociată cu perfecțiunea și acest lucru este fals. Există mai multe nivele de perfecțiune și sunt mai multe grade referitor la ceea ce înseamnă a fi perfect. Sfântul este foarte mult cumulul de perfecțiune ultimă și finală. Dincolo de ceea ce se poate denumii sfințenie nu mai poate exista perfecțiune în sens moral și duhovnicesc.⁸ Prin urmare, este cât se poate de clar că există un chip sau mai bine spus o perfecțiune în sensul vieții duhovnicești. Acest lucru implică cu sine mai multe lucruri dar ele pot fi reduse la ceea ce sfinții părinți și teologii creștin ortodocși denumesc asceza și mistica creștin ortodoxă. Această asceză și mistică creștin ortodoxă este foarte mult ceea ce se poate denumii ca și perfecțiunea în viața duhovnicească. După cum am spus, perfecțiunea duhovnicească nu este numai o cunoaștere teoretică a marilor adevăruri religioase ci este foarte mult și o trăire a acestor adevăruri. Prin urmare, perfecțiunea în viața duhovnicească presupune de cele mai multe ori ceea ce se poate denumii ca și experiență. Viața duhovnicească este o viață care îl duce la om la ceea ce se poate spune perfecțiunea sufletească și morală. Ea este compusă foarte mult din ceea ce se poate spune lucrarea virtuților: blândețea, iubirea semenilor, răbdarea, iertarea, cumpătarea, îngăduința și toate acestea. Aceste lucruri duc în cele din urmă la ceea ce se poate denumii perfecțiunea duhovnicească. Trebuie să spunem că perfecțiunea duhovnicească nu este sfințenie, ci în termenii Sfântului Ioan Scărarul ea este cu o treaptă mai jos decât sfințenia. Acest lucru este ceea ce mai multă lume contestă ca fiind adevărat. Diferența dintre perfecțiunea duhovnicească și sfințenie este că de cele mai multe ori sfințenia aduce cu sine ceea ce se poate denumii lucrarea sinergică a lui Dumnezeu. Mai multă lume uită acest lucru și este bine să ținem cont de el. După cum am spus, perfecțiunea duhovnicească este un stadiu inferior sfințeniei dar nu se poate să vorbim despre sfințenie fără de perfecțiunea duhovnicească. Mai înainte de a fi sfânt o persoană trebuie să fie un om duhovnicesc și trebuie să fie ancorat în ceea ce se numește ca și viața duhovnicească.

⁷ Radu Teodorescu, *Binele în religia comparată* (Cugir, 2013).

⁸ Vasili Krivoșein, *În lumina lui Hristos. Viața și învățătura duhovnicească a Sfântului Simeon Noul Teolog* (Editura Institutului biblic. București, 2005).

Perfecțiunea duhovnicească este cea care include în sine autodepășirea. Ce este autodepășirea în viața duhovnicească? Autodepășirea în viața duhovnicească este foarte mult starea în care un om sau o persoană ajunge ca de cele mai multe ori să nu mai trăiască el ci Hristos să trăiască prin el după cuvintele Noului Testament: "nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine" (Galateni 2:20). Din acest plan se poate spune că omul este asemenea unui vas: într-un vas putem pune mir sau apă parfumată care este frumos mirositoare dar tot în același vas mai putem pune murdărie și excremente. Faptul că Domnul Iisus Hristos ajunge să trăiască în noi nu este un lucru care ține de lumea naturală. Noul Testament ne spune de mai multe cazuri în care anumite persoane au fost realmente posedate sau mai bine spus stăpânite de cel rău sau de diavolul. Aceștia nu mai acționau obișnuit sau normal cum se poate spune ci erau realmente sub posesia celui rău. Prin urmare, atunci când spunem că Domnul Iisus Hristos ajunge să trăiască în noi nu înseamnă că noi ne anulăm propria persoană ci că suntem cât se poate de mult opuși egocentrismului și egolatriei. Ceea ce mai multă lume nu conștientizează este că răul la fel ca și binele nu este un lucru sau o realitate impersonală. Răul este personal și el a primit numele de demon sau diavol. Este adevărat că noi putem vedea numai consecințele acestei realități personale: moarte, suferință, durere, necazuri, violență, boală, chinuri, abuzuri și altele de acest fel. Răul este personal și el este cel care ne ține extrem de departe de ceea ce se poate spune ca și perfecțiunea duhovnicească. De mai multe ori unii cred că perfecțiunea constă în a face răul dar în cele din urmă în sens religios, între perfecțiune și răutate nu există nici un punct de legătură sau mai bine spus nici un fel de comuniune. Perfecțiunea duhovnicească este un lucru care se deprinde sau mai bine spus pe care îl deprindem.⁹ Cartea de față este o invitație pe care autorul o adresează cititorului în ceea ce este sau cum se poate defini perfecțiunea în viața duhovnicească. Vom face un periplu amplu și complex în ceea ce este și cum se definește perfecțiunea în viața duhovnicească. Asemenea cum este în sport și mai ales în fotbal care este unul dintre cele mai îndrăgite sporturi moderne, există niște reguli ale perfecțiunii în viața duhovnicească. Necunoașterea și nerespectarea acestor reguli duce foarte mult la ceea ce se poate denumii ca și lipsa de perfecțiune duhovnicească.¹⁰

CAPITOLUL 1

PERFECȚIUNEA ÎN ISTORIA LUMII

Conceptul de perfecțiune este extrem de amplu în istorie și se pot vedea mai multe tendințe istorice în ceea ce privește modul în care omul a conceput sau mai bine spus s-a raportat pe sine la perfecțiune și la ceea ce este perfect. Se pot deosebi astfel trei mari epoci istorice care au vorbit despre perfecțiune și despre ceea ce este perfecțiunea: antică, medievală și modernă. La fel de bine se poate vedea că în istorie s-a vorbit și de o perfecțiune la nivel colectiv. Ce este perfecțiunea la nivel colectiv? Perfecțiunea la nivel colectiv s-a manifestat de cele mai multe ori prin ceea ce se poate spune superioritatea unor imperii sau regiuni geografice asupra altora. Acesta a fost de cele mai multe ori un proces care s-a realizat în timp și se poate spune că istoria a avut de cele mai multe ori cuvântul ultim în acest sens. În acest sens, în antichitate, imperiu care era cel mai perfect sau mai

⁹ Sfântul Nicodim Aghioritul, *Deprinderi duhovnicești* (Alba Iulia, 1995).

¹⁰ N. Steinhardt în dialog cu Ioan Pinte, *Primejdia mărturisirii*, Editura Dacia (Colecția "Homo religiosus", Cluj-Napoca, ediția a III-a, 2000).

bine spus imperiu cu cea mai bună armată ajungea să domine și să îi stăpânească pe ceilalți. Este clar că a existat o concepție cât se poate de bine definită a perfecțiunii încă din cele mai vechi vremuri ale istoriei. Neoliticul și paleoliticul sunt două mari epoci istorice care se poate spune au avut în ele primul impuls sau mai bine spus primele tendințe în spre perfecțiune. La începuturi când omul s-a văzut pe sine în starea de a avansa și de a se înmulți, omul și-a dat seama că are nevoie de o anumită organizare. Așa au apărut localitățile: sate și orașe. Omul prin urmare a devenit conștient că poate reuși numai cel care este cel mai bun sau mai bine spus ceea ce este mai bine și ceea ce este perfect.

Biblic și nu științific, istoria omului a început cu un eșec: izgonirea lui Adam și Eva din rai. Istoria de mai multe ori nu se referă la acest fapt din trecutul lumii dar oricum, este bine să știm că începutul umanității a fost un eșec. Acest eșec ne spun autorii biblici a fost foarte mult neascultarea primilor oameni Adam și Eva de Dumnezeu. Fiindcă primii oameni nu au ascultat de Dumnezeu care le-a cerut să nu cunoască sau mai bine spus să nu facă diferența dintre bine și rău, ei au fost pedepsiți cu viața pe pământ sau mai bine spus cu faptul de a își câștiga existența în sudoarea frunții. De la Adam și Eva și până în zilele noastre au existat mai multe tendințe în ceea ce privește modul în care omul a conceput sau mai bine spus a înțeles perfecțiunea. Perfecțiunea la începuturile umanității s-a axat foarte mult pe ceea ce se poate spune a menține sau a avea o legătură sau o relație cu Dumnezeu. Această legătură sau relația avea să fie denumită religie. Ce este o religie? Religia este foarte mult legătura sau relația pe care omul o are cu Dumnezeu. Acesta a fost încă de la începuturile umanității sau ale omenirii ceea ce se poate spune concepția generică a ceea ce este sau a modului în care se poate defini sau s-a definit perfecțiunea. Vom vedea că în istoria acest lucru a revenit sub mai multe forme și în mai multe epoci. Dar evident, au fost și epoci în care omul a considerat că religia nu este o modalitate de perfecțiune ci din contră de regres și de întuneric. O astfel de epocă se poate spune că a fost perioada sovietică care l-a un moment dat la mijlocul secolului al XX-lea a ajuns să domine aproape jumate din lume sau de pe mapamond. Este foarte clar că în antichitate perfecțiunea a fost foarte mult un concepută ca și un fel de stare de comuniune și de socializare cu restul semenilor. Așa s-a ajuns la conceptul de comunitate și de societate. Acest lucru s-a manifestat prin faptul că omul a început să facă unelte, a început să construiască și a început să creeze ceea ce se poate spune o civilizație. Acest lucru v-a devenii pe parcurs un leit-motiv al avansării sau de ce nu al evoluției umane. Omul a devenit conștient că trăiește într-o lume perfectibilă în care munca pământului sau agricultura îi poate aduce fructe și legume, creșterea animalelor îi poate aduce lapte, ouă, îmbrăcăminte [lâna și pielea]. La fel de bine omul și-a dat seama că pământul are mai multe resurse: cărbune, fier, metale prețioase sau piatră pentru construcție. Aceste lucruri au dus în cele din urmă la ceea ce se poate spune conceptul că omul poate crea o lume perfectă. Așa a apărut noțiunea de civilizație. Noțiunea de civilizație este foarte mult ceea ce se poate spune un prim impuls în spre perfecțiune a omului. Ceea ce este cât se poate de semnificativ și de important de susținut este că de mai multe ori noțiunea de perfecțiune a variat în istorie deși de cele mai multe ori se poate spune că firea sau natura umană a rămas la fel și nu s-a schimbat. Aceste lucruri sunt cât se poate de mult ceea ce definește și ceea ce susține idealul de perfecțiune în istoria omului și a lumii. Lumea a fost cât se poate de mult un lucru sau o realitate care ține de viața sau de sensul în care omul a înțeles perfecțiunea. Perfecțiunea este o noțiune care se află în continuă avansare sau mai bine spus într-o

continuă stare de evoluție. Acest lucru se poate vedea prin faptul că omul a avut mai multe concepte pe parcursul timpului referitor la perfecțiune.

Se poate spune că dacă umanitatea sau omul în sine nu ar mai vrea să fie perfect sau să atingă perfecțiunea istoria nu mai are nici un sens sau nici o finalitate. A face perfecțiune în sensul istoriei înseamnă foarte mult a îmbunătății condițiile de viață. În vechime sau mai bine spus în antichitate, omul cultiva pământul prin plug și prin munca manuală. Un câmp bine arat sau mai bine spus perfect arat în antichitate însemna foarte mult un cal și un plug. În zilele noastre acest lucru nu mai este actual.¹¹ În acest sens, se poate spune că de mai multe ori omul a ajuns la concluzia că starea de perfecțiune sau ceea ce este perfecțiune în sens ultim sau în finalitate este foarte mult ceea ce se poate spune „îmbunătățirea calității vieții.” Dacă viața se îmbunătățește prin invenții și alte realizări de natură socială sau comunitară se poate spune că acest lucru este acceptat de istorie. Trebuie să spunem că în vechime perfecțiunea vieții însemna lucruri extrem de simple și de ce nu instinctuale: vânat, pescuit, cules de fructe și legume. Omul din epoca fierului și a bronzului se poate spune că era omul care considera că tot ceea ce este necesar pentru perfecțiune este să facă instrumente și arme din fier. Cu timpul aceste lucruri au crescut și se poate spune că de mai multe ori omul a simțit nevoia de a face mai mult și mai profund. Omul din preistorie a fost un om care de cele mai multe ori se rezuma la prelucrarea fierului și a metalelor. Pe lângă aceasta el a mai prelucrat lemnul.

Modul perfecțiunii în antichitate au fost foarte mult cele 7 minuni ale lumii antice. Se poate spune că de cele mai multe ori aceste realizări ale antichității au fost cele care au definit ceea ce se poate spune perfecțiunea în antichitate. Fie că vorbim de Colosul din Rodos, mausoleul de la Halicarnasos, templul din Efes, piramidele din Egipt, grădinile suspendate, farul de la Alexandria și statuia de la Olympia toate acestea au fost foarte mult ceea ce se spune „sinteza perfecțiunii” în antichitate. Dar evident, de cele mai multe ori concepția despre perfecțiune a fost una cât se poate de reprobabilă pentru antici. Perfecțiunea de mai multe ori a însemnat închinarea la zei și idolatria. Se poate spune că în antichitate de cele mai multe ori concepția despre perfecțiune era reprezentată de liderii marilor imperii; un astfel de lider a fost Alexandru cel Mare. Vom ilustra în acest sens faptul că mai multă lume devenea conștientă că marile imperii doar minează sau mai bine spus imită rațiunea. Tânărul rege al Macedoniei venise la Corint, în 335, să consolideze Liga de la Corint, organizată de tatăl său Filip al II-lea, un stat federal sub hegemonie macedoneană. Era lume multă acolo, în preajma cuceritorului, oameni politici, filozofi, veniți să-l felicite. Nu și Diogene, care se ținea deoparte, stând undeva întins la soare. Alexandru, cu întreaga suită, s-a dus el la Diogene, l-a salutat și l-a întrebat

- Ai să-mi îmi ceri ceva?

Diogene s-a ridicat puțin, l-a privit pe Alexandru în ochi și i-a spus:

- Da, să te dai puțin la o parte din soare!

Umbra regelui îl deranja.¹²

Perfecțiunea în antichitate de mai multe ori implica ceea ce se poate spune a face parte dintr-un imperiu și a lupta pentru mărirea și gloria imperiului. Antichitatea a cunoscut foarte mult imperii: imperiul babilonian, imperiul persan, imperiul asirian, imperiul macedonian sau imperiul roman au fost cu toate forme ale perfecțiunii antice. Aceste

¹¹ Frances Young, *The Cambridge history of early Christian literature* (Universitatea Cambridge, 2004).

¹² Colegiul Noua Europă, *Pentru o democrație a valorilor: strategii de comunicare religioasă într-o societate pluralistă* (București, 2002).

imperii însă în realitate erau extrem de departe de ceea ce se poate spune perfecțiunea sau cum definim perfecțiunea. A fi perfect însemna a fii supus până la moarte împăratului sau regelui din acel loc. În acest sens, antichitatea se v-a axa foarte mult pe ceea ce se poate denumii ca și perfecțiunea militară. Cine avea cea mai performantă sau mai bună armată se poate spune că era cel care în cele din urmă era perfect sau mai bine spus stabila parametri în care se putea vorbi de perfecțiune. Perfecțiunea este o realitate care a fost în centrul sau mai bine spus în atenția anticilor. O altă formă a perfecțiunii a fost în antichitate foarte mult idolatria. Lumea antică era plină de idoli. Se știe de foarte mulți idoli antici care erau de cele mai multe ori plăsmuiri ale imaginației umane. Idolul se poate spune era cel care de cele mai multe ori menținea sau susținea ceea ce se poate spune crezul în perfecțiune. Din nefericire mai multe dintre credințele idolatre ale antichității au fost în realitate satanice și demonice.¹³

Se poate afirma că în antichitate perfecțiunea a fost o noțiune extrem de rudimentară care cuprindea mai multe fapte pe care omul le făcea: mânuirea unei sulite, a sabiei, a arcului sau a plugului. Aceste lucruri nu mai există în zilele noastre. Acest lucru nu înseamnă că nu mai există perfecțiune ci faptul că perfecțiunea este o noțiune care a avansat sau mai bine a pășit într-o altă dimensiune. Perfecțiunea în lumea antică a însemnat foarte mult o epocă a începuturilor sau mai bine spus a evoluției. În acest sens, de cele mai multe ori antichitatea a pus „piatra de temelie” la mai multe științe și arte. Civilizația și cultura au început și ele în antichitate. Antichitatea prin urmare a avut o misiune grea sau de ce nu una care implica mai multe riscuri. Perfecțiunea antică a constatat foarte mult într-un set de principii care de cele mai multe ori erau de natură religioasă și uneori de natură filosofică. Antichitatea este foarte mult ceea ce se poate spune un lucru care a dus în cele din urmă la ceea ce se poate denumii o epocă în care omul a început să tânjească după perfecțiune. Perfecțiunea este o temă care poate fii văzută în subconștientul antic. De la statui, temple, piețe publice, picturi și basoreliefuri, omul antic a început să conștientizeze din ce în ce mai mult noțiunea de perfecțiune și modul în care ne raportăm la ea. Aceste lucruri sunt cât se poate de mult cele care ne fac conturul modului în care omul antic a privit și s-a raportat la perfecțiune. Perfecțiunea în antichitate nu s-a măsurat prin telefoane digitale, conexii la satelit, televizoare cu plasmă, computere Macintosh sau conexii la internet. Atunci, dacă toate aceste lucruri ale lumii moderne pe care noi le considerăm perfecte nu existau în antichitate se mai poate vorbi de o perfecțiune absolută? Răspunsul este că de cele mai multe ori perfecțiunea absolută o vom găsi numai la Dumnezeu. La o analiză mai detaliată a istoriei devine evident că perfecțiunea nu este o noțiune sau un lucru absolut în istorie. Sunt mai mulți care consideră că perfecțiunea este un lucru absolut în istorie și prin urmare sunt de cele mai multe ori dezamăgiți când vor afla că perfecțiunea este un lucru sau o realitate care se schimbă sau mai bine spus se modifică. După cum am spus, în planul istoriei de cele mai multe ori antichitatea a fost un început. Dacă antichitatea a fost un început în drumul perfecțiunii, atunci unde este sfârșitul drumului spre perfecțiune? Se poate spune că sfârșitul drumului spre perfecțiune v-a fii atins atunci omul v-a ajunge să dobândească sau mai bine spus să obțină un grad sau standard optim de viață. Un standard perfect de viață nu este posibil dar se poate ajunge la un standard optim de viață.

Antichitatea însă de mai multe ori a fost cuprinsă de o înțelegere ocultă a perfecțiunii. Omul antic a devenit conștient că există forțe oculte în lumea noastră care de mai multe ori

¹³ Otto Rank, *The myth of the birth of the hero* (New York, 1914).

oferă o posibilitate imediată în perfecțiunii. Au fost mai multe cazuri în care antichitatea a ajuns să considere perfecțiunea ca și o formă de manifestare a ocultismului și a magiei. Magia era și ea o cale de a ajunge imediat la perfecțiune. Când vorbim de antichitate nu se poate să nu amintim de faptul că au existat foarte multe concepții sau ideologii care se raportau la perfecțiune cât se poate de mult prin magie și prin ocultism. Perfecțiunea putea fi adusă în stare de comuniune cu spiritele rele sau mai bine spus cu spiritele malefice.¹⁴ Prin urmare, omul antic era foarte mult conștient de noțiune de perfecțiune dar se apare că de mai multe ori ca și cum se întâmplă în zilele noastre acest om a voit o perfecțiune rapidă și instantanee. De mai multe ori în miturile și în mitologia antică se poate vedea acest concept al perfecțiunii care după cum am spus era amestecat cu magie și ocultism. Aceste lucruri de mai multe ori au dus la ceea ce se poate denumii mitul perfecțiunii în antichitate. Platon credea că perfecțiunea este o stare care ține foarte mult de preexistență. Omul era căzut în această lume și de mai multe ori el avea o amintire a ceea ce a fost perfecțiunea într-un stadiu anterior. Așa se face că Platon a fost cel care a lansat teoria anamnezei care susținea că tot ceea cunoaștem în această lume nu este decât o amintire a omului pe care el a avut-o într-un stadiu anterior. În sens real, pentru Platon, unul dintre cei mai mari filosofi antici nu exista perfecțiune. Anamneza este foarte mult o rememorare a perfecțiunii dintr-un stadiu anterior. La fel de bine teoria anamnezei antice a perfecțiunii se aseamănă foarte mult cu teoria arhetipurilor din psihanaliză. Această teorie este foarte mult ceea ce se poate denumii faptul că în sine perfecțiunea există într-un stadiu anterior lumii și a omului care este ceea ce se numește „stadiul arhetipal.” Odată cu istoria arhetipul perfecțiunii începe să se manifeste sau mai bine spune să contureze în timp sau o curgerea timpului. Acest lucru prin urmare are loc prin ceea ce se poate spune ciclul timpului sau al epocilor istorice care sunt o mutație sau o avansare a omului în spre perfecțiune. În acest sens se poate spune că de cele mai multe ori concepția omului despre perfecțiune este una dinamică și de ce nu cât se poate de mult activă. Acest lucru este bine să îl știm mai ales când vorbim despre perfecțiune în sensul istoriei și al timpului.¹⁵

În Paris, pe treptele bisericii Notre-Dame, într-o duminică erau mulți cerșetori, care întindeau mâinile, cerând milă de la cei ce intrau și ieșeau din sfântul locaș. Între ei se distingeau unul cu o înfățișare demnă de toată compătimirea. Când într-una din zile acest cerșetor nu mai fu văzut pe treptele bisericii, credincioșii miloși se interesară unde locuiește și, astfel, pașii lor fură duși spre o magazie părăsită, unde îl aflară mort. În buzunarele lui găsiră o mulțime de hârtii de valoare, dar el murise de foame...

Am spus această întâmplare pentru a spune că perfecțiunea nu poate fi atinsă dintr-o dată și este nevoie de cele mai multe ori de mai mult efort și de mai multe încercări pentru a o dobândii. Dumnezeu nu l-a creat pe om perfect dar i-a dat un potențial omului de a ajunge perfect. Acest potențial de mai multe ori poate fi dobândit prin ceea ce se poate spune nevoința sau concentrarea omului pentru a face lucrurile mai bune. Vom exemplifica acest lucru prin ceea ce se poate spune un exemplu casnic. Dacă cineva stă într-o casă frumoasă și spațioasă, evident, el v-a trebui să se îngrijească de bunăstarea celei case. El v-a trebuie să facă o muncă de întreținere care constă din măturat, zugrăvit, curățenie, ștersul prafului, încălzire și altele asemenea. La fel se poate spune că este și cu omul. Dumnezeu i-a dat omului potențialul de a ajunge la perfecțiune dar omul trebuie să folosească acest potențial

¹⁴ Ioan Culianu, *Cult, magie, erezii* (Editura Polirom: București, 2003). A se vedea și Emil Jurcan, *Satanismul în cadrul ocultismului* (Editura Reîntregirea: Alba Iulia, 2009).

¹⁵ V. V. Biciov, *Estetica târzie a antichității* (Editura Meridiane: București, 1994).

prin diferite activități sau diferite acțiuni pe care trebuie să le ducă la îndeplinire. La fel de bine, Dumnezeu nu a făcut o lume perfectă dar a făcut o lume perfectibilă. De ce spunem acest lucru? Spunem acest lucru fiindcă se poate vedea că atunci când un câmp agricol nu este lucrat el se umple de buruiună și nu este de folos nimănui. Atunci când agricultorul vine și lucrează pământul și semăna în el, pământul devine cât se poate de mult folositor și roditor. De mai multe ori ceea ce a descoperit omul antic a fost că perfecțiunea se află în scopurile pe care Dumnezeu le-a lăsat în anumite lucruri și ființe ale lumii. Anticul era un om care nu știe că pomii sunt cei care prin procesul de fotosinteză dau oxigen pe care omul ajunge să îl respire pentru a trăi. Acest proces de cele mai multe ori a fost cât se poate de mult necunoscut antichității și omului antic.

După cum am spus, perfecțiunea a fost o noțiune care a variat în istorie. De la o concepție matematică a perfecțiunii, omul a trecut prin faza mecanică, faza industrială, faza economică și acum de mai multe ori perfecțiunea este concepută cât se poate de mult ca și un lucru cibernetic. Trebuie însă să menționăm că antichitatea este cea care a venit cu corelația dintre perfecțiune și frumos. Există o strânsă legătură dintre perfecțiune și frumusețe pe care nu se poate să nu o luăm în calcul. Anticii considerau că ceea ce este frumos este și perfect. Acest lucru a fost de mai multe ori contestat de lumea modernă. Vom ilustra acest lucru cu un caz din lumea japoneză. În Japonia se consideră că aranjamentul floral este foarte mult un fel de artă pe care japonezii o numesc ikebana.¹⁶ În acest sens, japonezii consideră aranjamentul floral foarte mult o stare de perfecțiune. Pentru alte culturi ale lumii cum sunt cea europeană sau americană, acest lucru este departe de a fi o perfecțiune. În realitate ceea ce japonezii consideră o perfecțiune alte popoare și ale etniei nu o fac. Florile sunt cele care au un rol estetic în culturile lumii dar nu au fost niciodată o manifestare de geniul perfecțiunii cum a fost cazul cu cultura japoneză. Ikebana este pentru japonezi o artă a perfecțiunii dar ea rămâne numai pentru japonezi. După cum am spus, antichitatea a fost cea care a susținut că pentru a defini perfecțiunea avem nevoie de noțiuni cât se poate de mult universale și generice. Nu se poate să găsim perfecțiune sau nu se poate să vorbim despre perfecțiune în ceea ce se poate spune lucruri pe care nu le recunoaște toată lumea. Există o dimensiune universală a perfecțiunii pe care o găsim în premieră în antichitate. Ceea ce este perfect trebuie să fie recunoscut de toată lumea. Anticii au sintetizat acest lucru în ceea ce se poate spune conceptul de kalokagatia, καλοκαγατία care înseamnă foarte mult un fel de amestec dintre bine, frumos și virtute. Perfecțiunea prin urmare nu poate fi separată de ceea ce este sau de cum se manifestă binele și frumosul. Sunt mai mulți care nu recunosc sau mai bine spus eşuaiză să vadă perfecțiunea acolo unde este ea. Aceasta se leagă foarte mult de ceea ce spunea Dostoevski că "frumusețea este în ochii celui care privește." Prin urmare, perfecțiunea nu este numai o stare subiectivă ci ea este și o stare obiectivă.

Plinius cel Bătrân, în lucrarea sa enciclopedică "Istoria Naturală", povestește că pictorul grec Apelles, care a trăit și la Roma, expusese într-o zi un tablou în fața publicului. Un cizmar din mulțime găsi că sandala unui personaj din aceea pictură era greșit făcută. Apelles a acceptat critica și a retușat sandala. Dar când cizmarul a început să-i judece și restul lucrării, pictorul l-a oprit, spunându-i tranșant:

- Cizmarule, nu mai sus de sandală!"¹⁷

¹⁶ Niculae Amălinei, *Konnichi wa. Curs practic de limba japoneză* (Editura A 92, 2002).

¹⁷ Oana Oprea, Horea Dumitru Oprea, *Anecdote cu oameni iluștrii* (Editura Rafet: București, 2009).

Astăzi, expresia este adresată acelor care vorbesc despre lucruri ce depășesc competența lor.

Prin urmare, înțelegem că nu oricine se poate exprima sau mai bine spus emite opinii referitoare la perfecțiune. Pentru a vorbi despre perfecțiune se presupune că o anumită persoană a trăit sau mai bine spus a experimentat perfecțiunea. Acest lucru este bine să îl știm și să îl avem în vedere. Este greu să vorbească de perfecțiune criminalii, perversii, obsedații, paranoicii sau psihopații. Este clar că și aceștia se poate spune că au o anumită noțiune a ceea ce este sau a cum se manifestă perfecțiunea. Perfecțiunea este prin urmare un lucru presupune mai multe lucruri. Poate unul dintre cele mai importante și mai semnificative este integritatea morală și sufletească. Această integritate este cât se poate de mult ceea ce se poate denumi capacitatea omului de a avea o relația sau o legătură cât se poate de mult susținută cu starea de a fii perfect. Prin urmare, antichitatea a avut mai multe idei și mai multe concepte despre perfecțiune. Odată cu terminarea antichității se poate spune că lumea a intrat într-o nouă etapă. Această etapă a fost foarte mult evul mediu.

Evul mediu a adus cu sine o nouă înțelegere a perfecțiunii sau a ceea ce este perfect. Perfecțiunea în evul mediu s-a diferențiat foarte mult de ceea ce se poate spune perfecțiunea antică. Omul medieval a simțit că trebuie să depășească conceptele antice despre perfecțiune și a venit cu noi teorii și noi idei referitoare la perfecțiune. Această perfecțiune a fost foarte mult ceea ce se poate spune un lucru sau o realitate care ține foarte mult de sensul și de expresia a ceea ce este și a modului în care evul mediu a înțeles frumosul și binele. Omul medieval nu se mani vedea pe sine ca fiind capabil să exprime perfecțiunea prin construcția de temple și de idoli, ci el se vedea pe sine capabil să exprime perfecțiunea prin faptul de a construi biserici și catedrale. Pe bună dreptate s-a spus că evul mediu a fost epoca catedralelor. Ceea ce trebuie să știm este că de cele mai multe ori catedralele medievale nu erau numai modalități de a exprima spațiul sfânt sau sacru de comuniune dintre Dumnezeu și om ci catedrale a devenit un simbol al culturii și civilizației medievale. Deși se poate spune că acest lucru este puțin deviat perfecțiunea în evul mediu se poate spune că a fost de cele mai multe ori încărcată de noțiunea religiosului.¹⁸

Se poate spune că la un anumit nivel „geniul” evului mediu a fost goticul și construcția goticului. Goticul a fost foarte mult pentru evul mediu un fel de chip sau simbol al perfecțiunii. Perfecțiunea este în acest sens ceea ce se poate spune un lucru sau o stare care era o sinteză dintre cultura greacă și cea romană. S-a spus că diferența dintre cultura greacă și cea romană era că în timp ce cultura romană avea ferestrele dreptunghiulare, cultura greacă le avea rotunde. Goticul care este foarte mult cultura care are ferestrele încovoiate a fost foarte mult sinteza dintre cultura romană și cea greacă. Perfecțiunea italiană medievală a fost foarte mult ceea ce se poate spune una de natură juridică. Evul mediu se poate spune că a venit cu o nouă viziune sau o nouă înțelegere a perfecțiunii. Această perfecțiune s-a grupat de cele mai multe ori în jurul la mai multe ordine monahale. Deficiența majoră a evului mediu a fost incapacitatea de a face diferența dintre cultură și religie. Monahismul sau mănăstirile au fost privite ambiguu ca un fel de resurse de cultură. Pentru că omul medieval a fost de mai multe ori pradă superstiției, el privea mănăstirea ca și un loc în care cultura și civilizația vine direct de la Dumnezeu. Fiindcă acest lucru nu avea loc, în evul mediu au avut loc mai multe sciziuni în cadrul monahismului occidental care de mai multe ori a dus la ceea ce se poate spune ordinele monahale: augustinian, franciscan, benedictin, dominican sau capucin. Aceste ordine de cele mai multe ori au apărut pe fondul

¹⁸ Ervon Panovsky, *Arhitectură gotică și gândire scolastică* (Editura Anastasia: București, 1999).

superstițiilor medievale care credeau că Dumnezeu poate interveni în istoria lumii și în evoluția culturii. În mentalitatea medievală regele și regatul au fost cât se poate de mult exemplul ultim și suprem de perfecțiune. Perfecțiunea a fost în acest sens o problemă care ținea de rege și de regalitate. Evul mediu de mai multe ori a considerat că regele este chipul lui Dumnezeu pe pământ. Nu de mai multe ori regele avea prerogative religioase. Un al mare concept al perfecțiunii în evul mediu avea să fie foarte mult instituția papalității care era văzută ca venind direct de la Dumnezeu. Papa era în viziunea medievală vicarul Dei, sau înlocuitorul lui Dumnezeu pe pământ. Papalitatea a fost de mai multe ori în evul mediu chipul perfecțiunii ultime care vedea de la Dumnezeu. Acest lucru a culminat în cele din urmă cu ceea ce se poate spune construcția Vaticanului care avea să fie centrul perfecțiunii în evul mediu. Prelați, cardinali și papi, cu toții au fost cei care au susținut ideea unei noi perfecțiuni, perfecțiunea catolică sau mai bine spus perfecțiunea romano catolică.¹⁹

Evul mediu prin urmare a venit cu o nouă înțelegere a perfecțiunii. Această perfecțiune era de cele mai multe ori întemeiată pe ceea ce se poate spune spiritualitate. Omul medieval era conștient că de mai multe ori perfecțiunea nu poate exista dincolo de lumea sau de sfera spirituală sau de cea pnevmatologică. Această lume sau sferă a primit mai multe denumiri și mai multe nume. Un exemplu de perfecțiune a fost foarte mult alchimistul. Alchimistul medieval a fost foarte mult ceea ce se poate spune o persoană care putea schimba anumite elemente naturale în altele. Alchimistul medieval a fost foarte mult un model al perfecțiunii în evul mediu. La fel de bine alchimia a fost o știință medievală. Omul medieval nu credea că chimia poate fi făcută pe baze științifice ci ea era făcută de cele mai multe ori pe baze magice. Aceste lucruri ne spun foarte mult lucruri despre ceea ce a fost evul mediu. Evul mediu a fost o perioadă de timp în care lumea se lupta cu dragoni. Eroul medieval de cele mai multe ori trebuia să înfrunte dragonul. Este de remarcat că dragonul nu este foarte mult un demon ci mai mult un simbol al sărăciei și al foametei care se puteau așterne peste un regat sau o împărăție. După cum am spus, regele a fost foarte mult figura sau modelul perfecțiunii medievale. Acest lucru poate fi văzut de mai multe ori și prin mai multe imagini.

Fără nici o îndoială că omul medieval s-a aflat în căutarea perfecțiunii. El a căutat perfecțiune în cruciați, în ordine monahale, în iezuiți, în papalitate, în alchimie, în renaștere sau în ocult. Aceste lucru se poate spune că au fost toate trăsături ale lumii medievale. De mai multe ori se poate spune că omul medieval a găsit perfecțiunea. Această perfecțiune a venit de cele mai multe ori din viața religioasă. Este cât se poate de clar că omul medieval a fost un om care a voit să își extindă cunoaștere și ceea ce a trăit.²⁰ Acest lucru se poate vedea de cele mai multe ori prin mai multe instituții științifice pe care omul medieval le-a făcut în istorie. Academicianul a devenit astfel de mai multe ori un model al perfecțiunii în evul mediu. Omul medieval este cel care a înființat universități și academii cum sunt cele de la Sorbona, Oxford și Cambridge. Aceste lucruri sunt cele care de mai multe ori se poate spune că au definit perfecțiunea pe temei rațional sau se poate vorbi pe temeiul raționalității. De mai multe ori evul mediu este cât se poate de mult o realitate care ține cât se poate de mult de ceea ce se poate denumi un lucru sau o stare de căutare a perfecțiunii. Omul a început să promoveze cât se poate de mult ceea ce se poate spune sensul și finalitatea ultimă a perfecțiunii. Omul medieval era de părere că o lume mai bună poate fi

¹⁹ Monahii mănăstirii Paraclitu, *Despre cum s-a făcut papa pe sine împărat și Dumnezeu* (Muntele Athos: Schitul Lacu, 2010).

²⁰ Thimothy Ferris, *The red limit: the search for the edge of the universe* (Harper and Collins, 1977).

făcută. Spre deosebire de omul antic el avea ceea ce se poate spune anumite repere sau un precedent. Ceea ce a fost cât se poate de mult imposibil de realizat în antichitate acum devenea posibil. Dacă omul antic scria pe pergament, omul medieval a descoperit hârtia și scria pe hârtie. Omul antic nu avea galerii de artă unde să poată admira picturi. Omul medieval a început să creeze galerii de artă. Omul antic nu avea mănăstiri. Omul medieval a început să facă mănăstiri. Omul antic nu a descoperit America. Omul medieval o va face. Este de amintit aici că istoric grecii antici au navigat pe mare până la strâmtoarea Gibdraltar, dar de acolo le-a fost frică să mai navigheze fiindcă se considera că lumea este plată și s-ar putea ca ambarcațiunea să cadă în neant. Strâmtoarea Gibraltar se numea în antichitate Galerele lui Hercule și se considera că este punctul în care se termină lumea. Mai multă vreme acest punct a fost un tabuu al lumii antice. El avea să fie depășit în evul mediu. Se mai poate spune că omul antic nu avea nici un instrument cu care să studieze stelele. Omul medieval prin Galileo Galei, Giordano Bruno și Kepler vor face pentru prima dată ceea ce istoria avea să cunoască un telescop cu care v-a fii măsurat cerul și stelele. Multe avansări în materie de știință și de economie au fost făcute în evul mediu și acesta este un merit pe care nu putem să îl imputăm medievalilor. Iată câteva invenții care au fost cât se poate de mult tipice lumii medievale: moara de măcinat [pe apă și pe vânt], clepsidra [a fost un instrument care era folosit mai înainte de invenția ceasului], ochelarii au fost și ei o invenție pe care omul a făcut-o în evul mediu, mașina de cusut era o altă invenție cu care a venit evul mediu și care îmbunătățea foarte mult condițiile de muncă ale croitorilor și ale croitoreselor și în final poate una dintre cele mai mari invenții ale evului mediu a fost cât se poate de mult tiparnița sau tipografia lui Gutenberg prin care se puteau tipări cărți și ziare. Se poate spune că lumea medievală s-a remarcat și s-a distins foarte mult de lumea antică printr-o serie de accesorii care ușurau viața de zii cu zii a omului.

Evul mediu se poate spune că a fost foarte mult o perioadă de perfecționare a lumii și a omului în raport sau în comparație cu antichitatea. Omul a început realmente să aibă o sete de perfecțiune lucru care se vede din mentalitatea generică medievală. Fie că a fost vorba de științe, artă sau cultură, omul medieval a voit foarte mult o lume mai bună și care să îi ușureze foarte mult viața și existența. Acest lucru se poate spune că s-a realizat în evul mediu. Nu trebuie să uităm însă că evul mediu nu avea încă o noțiune exactă despre ceea ce era sau mai bine spus despre cum se manifesta perfecțiunea. Mai multe dintre descoperirile medievale au fost făcute inconștient.²¹ Este cât se poate de adevărat că de mai multe ori ceea ce se poate defini ca și perfecțiune este cât se poate de mult un lucru care nu este frumos în aparență. Evul mediu a arătat acest lucru de mai multe ori. Fie că este vorba de Duns Scotus, Marsilio Ficino, de Joachimo da Fiore sau de Aviacena, toate aceste nume medievale se poate spune că au tânjit și au voit perfecțiunea. Evul mediu a fost perioada de timp în care omul a ajuns la concluzia că perfecțiunea este o stare amplă și cât se poate de mult diversă. Există diversitatea în perfecțiune și în cele din urmă s-a putut demonstra că există o perfecțiune medievală. După cum am spus perfecțiunea medievală a fost sintetizată de cele mai multe ori în ceea ce se poate denumii ca și catedrala. Catedrala medievală era foarte mult gotică. Catedrala gotică a fost simbolul perfecțiunii medievale. Aceste catedrale au fost cât se poate de mult ceea ce se poate denumii ca și centre de expansiune intelectuală și materială în evul mediu. S-a spus de mai mulți că de cele mai multe ori evul mediu a fost foarte mult ceea ce se poate denumii o perioadă de mari efervescență religioasă și intelectuală. Evul mediu este cât se poate de mult o perioadă unică și deosebită

²¹ Etienne Gilson, *Filosofia în evul mediu* (Editura Humanitas: București, 1995).

în acest sens în care omul a perfecționat foarte multe lucruri. Acest lucru s-a putut vedea prin mai multe creații pe care acest om le-a făcut. După cum am spus, evul mediu a fost cel care a ajuns la concluzia că perfecțiunea nu este un lucru care trebuie să fie neapărat estetic. Acest lucru a fost temă la mai multe controverse medievale.

Despre marele scriitor antic Sofocle se spune că de cele mai multe ori el a ajuns să neglijeze ceea ce se poate spune viața lui personală fiindcă era permanent ocupat cu scrisul. Din această cauză împotriva lui Sofocle s-a făcut un comitet juridic care urma a îi confisca averea și proprietatea. Motivația a fost senilitatea lui Sofocle. S-a făcut un proces la care evident a fost chemat și Sofocle să asiste. Când a fost întrebat de judecători ce are de spus în apărarea sa se spune că Sofocle s-a ridicat în picioare și le-a recitat judecătorilor o piesă pe care tocmai o terminase și care se numea Oedip la Colona. După ce a terminat de citit el i-a întrebat pe judecători dacă acesta este ceea ce se poate spune un produs al unei minții senile. După acest incident se spune că Sofocle a fost absolvit de orice acuzație. Se poate spune că de mai multe ori evul mediu a fost o astfel de perioadă din istoria și trecutul umanității. Evul mediu după cum am spus a fost o perioadă cât se poate de mult constructivă și eficace în sensul că de mai multe ori omul a reușit să se perfecționeze. Istoric se poate spune că timpul îi este dat omului pentru a se perfecționa.²²

După cum am spus există mai multe concepte despre perfecțiune mai ales atunci când omul duce o viață cât se poate de despărțită sau mai bine spus separată față de Dumnezeu. Perfecțiunea medievală a constat foarte mult în gradul prin care omul a ajuns să își îmbunătățească condițiile de viață. Acest lucru de mai multe ori este cât se poate de mult ceea ce se poate defini ca și sensul și finalitatea ultimă a iubirii de ceea ce este bine și frumos. Perfecțiunea este prin urmare o trăsătură la mai multe epoci ale istoriei. Paradoxul este că nu toate epocile istoriei au ajuns la același grad sau la aceeași simțire a perfecțiunii sau a ceea ce este perfect. Evul mediu se poate spune că a fost o etapă fundamentală în ceea ce înseamnă diversitatea sau mai bine spus complexitatea perfecțiunii. Este cumva exagerat să spunem că perfecțiunea a bântuit evul mediu și ceea ce a ținut de evul mediu. Oricum, în ansamblu se poate spune că evul mediu a fost o perioadă în care de cele mai multe ori omul a ajuns la concluzia că trebuie să își extindă gradul de știință și de cunoaștere. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care în cele din urmă conturează ceea ce este și modul în care se manifestă înțelegerea perfecțiunii în evul mediu sau modul în care omul a ales să înțeleagă evul mediu în ansamblul său. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care definesc și care menține viziunea generică medievală despre perfecțiune și despre ceea ce este perfect. A fii perfect înseamnă de cele mai multe ori ceea ce definește sensul vieții medievale în plan istoric. Istoria medievală este fără nici o îndoială ceea ce definește și ceea ce susține ideea și aspirația la perfecțiune.²³

În cele din urmă se poate spune că există o noțiune cât se poate de mult modernă și de ce nu contemporană a perfecțiunii. Această noțiune de cele mai multe ori presupune că este foarte mult un fel de perfecțiune superioară față de perfecțiunea și de tot ceea ce a existat ca și concept referitor la perfecțiune în evul mediu. Perfecțiunea contemporană sau

²² Viziunea perfecțiunii în istorie este de cele mai multe ori una cât se poate de epectatică, adică se face progresiv în trepte sau etape. Acest lucru poate fii văzut în scrierile sfântului Grigorie de Nyssa, *Viața lui Moise*. (Editura Sfântul Gheorghe Vechi: București, 1995). Este de remarcat că despre tot acest model al ascensiuni sau mai bine spus al verticalității vorbea și un sfânt mai puțin popular sau mai bine spus mai puțin cunoscut. Este vorba despre Sfântul Ioan Scărarul care a scris o carte celebră în lumea ortodoxă *Scara raiului*. Sfântul Ioan Scărarul, *Scara raiului* (Filocalia IX).

²³ Alice Gardner, *Theodore of Studium: his life and times* (Londra, 1905).

cea modernă este foarte mult o perfecțiune care ține cont sau mai bine spus se concepe pe sine în funcție de marile descoperiri tehnice și robotice pe care le-a făcut omul din secolul al XX-lea. Tehnica și tehnologia a devenit în secolul al XX-lea cât se poate de mult o formă de exprimare a perfecțiunii. Dar poate una dintre cele mai mari sau cea mai evidentă simbolică a perfecțiunii a fost în secolul al XX-lea automobilul. Concerne auto mari cum sunt Ford, General Motors, Mercedes, Woltswagen, Fiat, Peugeot, Rollsroyce sau Dacia au definit de mai multe ori noțiunea de perfecțiune în secolul al XX-lea. Aflat la volanul unui bolid de mare viteză, cu telefon intern și cu aer condiționat, omul secolului al XX-lea a simțit să a creat o nouă perfecțiune: este vorba despre perfecțiunea vitezei. S-a și spus că în secolul al XX-lea perfecțiunea a fost foarte mult viteza. Modernitatea s-a definit pe sine ca și un timp al vitezei. Fie că este vorba despre comunicații, muncă sau poștă, secolul al XX-lea a adus cu sine un impet de viteză în tot ceea ce s-a făcut.

Perfecțiunea modernă este foarte mult o perfecțiune care constă din computere și roboți. Fie că suntem la locul de muncă sau acasă de cele mai multe ori perfecțiunea a fost concepută ca și un fel de stare computerizată sau se poate spune ca și o modalitate de exactitate. Omul modern este obișnuit cu starea de perfecțiune care se reflectă în cele mai mici amănunte. Dacă în vechime omul putea să își dea seama de starea vremii numai cu o oră sau două mai înainte de a ieși pe afară, acum omul modern știe de starea vremii prin buletinele meteo cu câteva săptămâni înainte și de ce nu chiar luni. Este cât se poate de evident, că modernitatea vorbește de un alt gen de perfecțiune decât vorbea antichitatea și evul mediu. Această perfecțiune după cum am spus comasează în sine mai multe noțiuni și mai multe științe. S-a spus de mai multe ori că secolul al XXI-lea este un secol al computerelor. Tot ceea ce face omul este perfecționat de computer. Acest lucru este bine dar cu anumite precauții. În secolul al XXI-lea se poate vorbi despre o perfecțiune computerizată. Fie că este televiziune, radio, jurnalism, tipografie sau spitale, computerul își face de cele mai multe ori simțită prezența în mediul și societatea noastră. Acest lucru este cât se poate de mult ceea ce schimbă foarte mult optica noastră de a privi lucrurile.²⁴ Modernitatea după cum am spus are o concepție proprie despre ceea ce este sau despre cum se definește pe sine perfecțiunea. Această perfecțiune este de cele mai multe ori cât se poate de mult o realitate sau o stare care nu greșește sau nu face nici o eroare. Se poate spune în acest sens că de mai multe ori înțelegem perfecțiunea ca și lipsa de greșeli. Este în natura lucrurilor ca omul să facă greșeli. Însă prin exercițiu și antrenament omul se poate perfecționa și se poate spune că el omite greșelile. Ne aducem aminte că atunci când eram copii și învățam să scriem cu toții făceam greșeli, fie de scris au fie de vorbit. Cu timpul după ce am practicat mai mult scrierea și vorbirea greșelile au fost în cele din urmă eliminate din practica noastră. Deducem de aici că pentru cei care sunt interesați să definească sensul și conturul perfecțiunii, perfecțiunea este de cele mai multe ori o problemă sau o chestiune care ține foarte mult de ceea ce se poate denumi practică și exercițiu. Facem practică și exercițiu și acest lucru ne duce în cele din urmă la perfecțiune.

Dar totuși, se ridică în cele din urmă întrebarea: ce este perfecțiunea în timpurile sau în lumea modernă? Să fie o simplă avansare tehnică și tehnologică a omului? Sunt multe lucruri pe care trebuie să le avem în vedere când vorbim despre perfecțiune în modernitate. De exemplu, dacă în modernitate vorbim despre un automobil cu parbrizul spart, este clar că acel automobil nu este perfect. Evident, un automobil cu parbrizul spart poate merge dar el nu este perfect fiindcă atunci când vine ploaia ea v-a uda pe șofer. Ei bine, ceea ce mai

²⁴ Ioan Vlașin, *Competența: participarea de calitate la îndemna oricui* (Editura Unirea, 2013).

multă lume nu este conștientă este că în antichitate și în evul mediu, un automobil cu parbrizul spart nu era în nici un caz un lucru imperfect fiindcă realitatea este că în antichitate și în evul mediu nu existau automobile. Acest lucru ne spune multe despre ceea ce înțelege sau despre modul în care se raportează omul la perfecțiune în modernitate sau în timpurile noastre de secol al XXI-lea. Ceea ce trebuie să ținem cont este că și în antichitate și în evul mediu vorbim despre aceeași ființă umană despre care vorbim și în secolul al XXI-lea. La fel de bine, sunt mai puțini dintre noi care se raportează la trecut și la epocile care nu mai există ale istoriei. Nu am fi putut să ajungem în stadiul actual de civilizație tehnică și tehnologică fără de încercările și eforturile antichității și ale evului mediu. Aceste lucruri sunt cele care după cum am spus ne arată foarte mult ceea ce suntem în prezent.²⁵

După cum am afirmat, marii gânditori contemporani ne spun că modernitatea este gradul cel mai avansat al perfecțiunii și că atunci când vorbim despre modernitate nu se poate să nu vorbim despre perfecțiune. După cum am arătat, perfecțiunea este de mai multe feluri și de mai multe categorii atunci când ne referim la rațiune și la raționalitate. Aceste categorii sunt cât se poate de mult de natură științifică și matematică. Omul modern studiază cerul cu telescoape astronomice de mare precizie, trimite sateliți în spațiu pentru a studia ceea ce este dincolo de sistemul solar, analizează cu microscopul moleculele și atomii din plante și minerale. Toate acestea au dus concepția despre perfecțiune a omului în spre o înțelegere extrem de precisă și exactă a perfecțiunii. În modernitate poate unul dintre cele mai pregnante curente care au existat și care au definit ceea ce se numește perfecțiunea a fost utilitarismul. Există un anumit grad de utilitarism în ceea ce privește perfecțiunea. Ceea ce este util de cele mai multe ori este perfect. Dar de ce să nu spunem că trăim într-o lume a pseudo-utilitarismului. Ce este acest lucru? De mai multe ori omul asumă și confundă utilul cu plăcutul. Este plăcut la un anumit nivel să consumi cocaină și de ce nu este plăcut pentru cei care s-au învățat să fumeze. Faptul de a consuma cocaină sau heroină, deși este un lucru plăcut fiindcă creează o stare de euforie și de exaltare, nu este și un lucru perfect. De ce spunem că consumul de cocaină și heroină nu este un lucru plăcut? Nu este un lucru plăcut fiindcă de cele mai multe ori aceste substanțe dăunează organismului și omului. Substanțele care creează dependență nu au cum să fie perfecte.²⁶

Utilitarismul a fost de mai multe ori asimilat cu perfecțiunea. Acest lucru este numai parțial adevărat. De cele mai multe ori ceea ce este util nu poate să nu fie perfect. Este util un cuțit atunci când gătim, dar acest cuțit nu mai este util când din neatenție ne-am tăiat. Este util un chibrit atunci când aprindem focul, dar nu este util chibritul când ne ardem din neatenție. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care ne spun că există o diferență sau mai bine spus o separație dintre ceea ce este util și ceea ce este perfect. Perfecțiunea este cât se poate de mult un lucru care nu definește deplin și tot ceea ce ține de utilitate. Utilitatea este

²⁵ Referitor la procesul de perfecțiune, în zorii modernității, Charles Darwin a fost cel care a susținut teoria evoluției speciilor prin care se susținea că în cele din urmă omul nu este creat de Dumnezeu ci este foarte mult produsul evoluției. Evoluția înțeleasă de Darwin este foarte mult ceea ce se poate spune perfecționarea speciei umane. Teoria este în cele din urmă eronată fiindcă procesul de perfecțiune pe care îl face omul nu este unul ontologic ci este mai mult un proces de realizare a potențialului din om. Prin creație Dumnezeu a sădit în om potențial și omul este cel care trebuie să ducă acest potențial la realizare sau la împlinire. Prin urmare, perfecțiunea omului nu este ontologică, sau mai bine spus ea nu implică cu sine o schimbare a ontologiei omului sau a ființei sale, ci realizarea sau împlinirea ei după cum a fost menită de Dumnezeu. Robert A. Kugler, *Creation of heaven and earth* (Boston, 2005).

²⁶ Howard Padwa, Jacob Cunningham, *Addiction: a reference encyclopedia* (California: Santa Barbara, 2010).

de mai multe ori ceea ce definește sensul ultim pentru modernitate și pentru ceea ce denumim timpurile moderne. Modernitatea este din mai multe punct de vedere un lucru și o realitate care ține de modul în care definim și în care ne raportăm la perfecțiune și la ceea ce este perfect. După cum am spus la începutul acestei lucrări, Dumnezeu nu a creat o lume perfectă dar El a creat o lume perfectibilă. Acest lucru se poate vedea cât se poate de mult prin faptul că însuși omul este într-un proces de devenire continuă. El este nou născut, copil, adolescent, tânăr adult și în cele din urmă bătrân. Toate aceste vârste sunt în cele din urmă în sine perfecte dar perfecțiunea ultimă v-a fi atinsă numai prin ceea ce cunoaștem ca și adult. Atunci ce este perfecțiunea în sens real? Perfecțiunea în sens real este foarte mult faptul că o mână a fost lăsată de Dumnezeu cu cinci degete. Acolo unde nu mai este un deget sau mai multe din nefericire, se poate spune că nu mai este perfecțiune. De cele mai multe ori perfecțiunea implică cu sine ceea ce este denumit sau ceea ce se numește o lipsă sau un handicap. O minte care este bolnavă de amnezie se poate spune că nu mai este o minte perfectă. La fel de bine, perfecțiunea implică o stare sau un lucru la care nu se mai poate adăuga nimic. Dacă media înălțimii unui om este între 1,6 metri și 1,9 metri, se poate spune că 4,5 metri nu mai este perfect. La fel ca și în matematică, există noțiunea de plus infinit și cea de minus infinit. Aceste noțiuni sunt cât se poate de mult cele care definesc parametrii în care se poate vorbi despre perfecțiune.

Despre pictorul Pablo Picasso se spune că la un moment dat a fost jefuit de un hoț. Fiind pictor, Picasso i-a făcut un portret din memorie hoțului. Apoi a mers cu acest portret la poliție. Polițistul de serviciu a luat portretul făcut de Picasso. Ce a putut concluzia? Că hoțul putea fi o călugăriță, o mare bancă sau turnul Eiffel. După cum am spus de cele mai multe ori perfecțiunea se definește prin ceea ce se poate spune ca și modul în care omul se raportează la Dumnezeu. Credem în Dumnezeu și acest lucru ne facem să avem o înțelegere cât se poate de mult rațională a ceea ce se poate spune sensul ultim al perfecțiunii. Se poate spune că perfecțiunea este de origine supranaturală sau metafizică.²⁷ Faptul că perfecțiunea are o origine supranaturală este un lucru pe care nu îl putem contesta. Acest lucru este foarte mult ceea ce se numește sau mai bine spus ceea ce poate fi denumit ca sensul și expresia finală a ceea ce este sau a modului în care Dumnezeu a ales să creeze și să facă lumea și pe om. În sine omul a fost creat ca și o ființă deplină dar cu posibilitatea de perfecționare. Un copil care nu învață se poate spune că se tâmpește sau devine imperfect. Aceste lucruri se poate spune că sunt cele care în cele din urmă definesc modul în care ne raportăm și în care privim ceea ce este sau cum se definește perfecțiunea. Într-un interval relativ scurt de timp care este viața omului, omul este chemat să ajungă la perfecțiune. El poate ajunge la perfecțiune prin mai multe feluri și în mai multe contexte. Aceste contexte se poate spune că sunt cele care în cele din urmă ajung la definitivarea personalității omului. Omul ajunge în acest fel ceea ce se poate denumii o realitate care se definește pe sine prin procesul de perfecțiune. Acest proces duce până în momentul în care omul a ajuns să se realizeze pe sine și să se dedice scopului pentru care a fost creat de Dumnezeu. Aceste lucruri sunt cele care duc în cele din urmă la ceea ce se poate denumii conturul a ceea ce este omul în raport cu Dumnezeu. Dumnezeu îl cheamă pe om la perfecțiune dar acest lucru se poate spune se face prin mai multe etape și mai multe grade. Perfecțiunea ultimă este în cele din urmă cea care ne vine de la Dumnezeu și atunci când Dumnezeu consideră că este timpul potrivit. De mai multe ori omul modern a creat o perfecțiune care este dincolo de voința lui Dumnezeu. Este ceea ce se poate spune perfecțiunea prin păcat sau prin ceea ce

²⁷ Aristotel, *Metafizica* (Editura Univers Enciclopedic: București, 2010).

este păcatul. Formele păcatului sunt exploatate de mai multe ori în lumea modernă prin mai multe forme și mai multe modalități de a exploata patima în om. Fie că este pornografie, erotism, sex sub toate formele lui, alcool, droguri sau violență, de mai multe ori modernitatea de învață cu o lume a perfecțiunii inverse. Această perfecțiune de ce să nu spunem detestă de cele mai multe ori tot ceea ce este moral și tot ceea ce ține de moralitate. Acest lucru se poate vedea din mai multe atitudini ale lumii moderne și a vieții contemporane. Se vorbește în zilele noastre de ceea ce se poate spune o perfecțiune electronică sau electrotehnică. Această perfecțiune poate fi văzută la mai multe nivele sau la mai multe grade. Perfecțiunea este prin urmare un lucru care de mai multe ori poate fi definit sau se definește în contemporaneitate de tot ceea ce ține sau de lumea electronică. Fie că este vorba despre electronică, de electrotehnică sau de electrică în sine se pot vorbi de mai multe categorii sau clase de perfecțiune în zilele noastre. Un mare pas înainte în lumea contemporană l-a însemnat foarte mult ceea ce se poate denumii ca și descoperirea curentului electric care este foarte mult ceea ce se poate denumii modul de a asigura o energie care să îl ajute pe om la iluminat și la alte activități habituale. Aceste activități de cele mai multe ori sunt cele care menține și cele care susțin ceea ce se poate spune sensul și expresia ultimă și finală a perfecțiunii omului. Omul este liber să creeze după sine sau mai bine spus să își facă o lume perfectă. În acest sens Dumnezeu i-a dat mai multe facultăți intelectuale omului prin care el poate să facă pentru sine un mediu perfect de a viețui și de a exista. Acest lucru este cât se poate de mult ceea ce este și cum este efectul a ceea ce știința definește perfecțiune. Perfecțiunea modernă de mai multe ori a fost concepută ca și o realitate sau o stare hedonistă. Sunt mai multe curente hedoniste în zilele noastre care de mai multe ori susțin sau mai bine spus menține o credință în ceea ce se poate denumii perfecțiunea ca și hedonism. Hedonismul este în acest sens, ceea ce se poate spune un lucru care de mai multe ori a fost luat ca și o realitate a perfecțiunii în lumea modernă. Există mai multe curente hedoniste în zilele noastre care se poate spune menține sau susțin ceea ce este sau cum este concepută perfecțiunea.²⁸

Se poate spune că de mai multe ori în modernitate au existat curente sau tente hedoniste în ceea ce privește sau în modul în care ne raportăm la perfecțiune. Perfecțiunea este mai mult decât o simplă stare de plăcere. Ea este o stare care aduce bucuria și de ce nu bucuria spirituală. Bucuria spirituală sau duhovnicească după cum am spus nu este o bucurie cât se poate de mult hedonistă ci este o bucurie care are de a face modul în care omul se raportează la Dumnezeu. Sunt mai mulți care se raportează la Dumnezeu în mod hedonist ca și la sursă a plăcerii. Oricum, nu se poate să nu remarcăm acceptul pe care de mai multe ori modernitatea l-a pus pe plăcere și peste tot ceea ce ține de plăcere. În modernitate au existat mai multe mișcări generice de definire a ceea ce este perfecțiune în sensul omului modern. Aceste definiții au fost de cele mai multe ori curente sincretice care înglobau în sine mai multe tendințe și ideologii religioase. O astfel de încercare a fost foarte mult ideologia sovietică care visa la un om nou. Era vorba despre omul sovietic care era foarte mult un supraom ce era capabil să depășească toate barierele granițelor. Omul sovietic s-a dovedit a fi în cele din urmă un eșec și a fost în cele din urmă abandonat. Acest abandon a fost în cele din urmă cât se poate de mult un nou început. Perfecțiunea prin urmare este un lucru care este încă dorit și tânjit în lumea modernă și cea contemporană.²⁹

²⁸ J. Heirich Arnold, *Freedom from sinful thoughts* (New York, 2011).

²⁹ Ignatie Brancianinov, *Fărămăturile ospățului* (Episcopia Ortodoxă de Română: Alba Iulia: 1996).

CAPITOLUL 2

PERFECȚIUNEA ÎN ȘTIINȚE

În cele din urmă se poate spune că științele sunt cele care au de cele mai multe ori o noțiune extrem de bine definită a perfecțiunii și a ceea ce este perfecțiunea. Perfecțiunea este prin urmare și un lucru științific și este bine să știm acest lucru. Evident la începuturile umanității perfecțiunea nu a fost un lucru științific dar se poate spune că odată cu avansarea omului și evoluția lui perfecțiunea a devenit o temă majoră a științei. Acest lucru se poate face de cele mai multe ori prin ceea ce se poate denumii capacitatea omului de a se autodepăși pe sine. Autodepășirea este prin urmare un lucru care de cele mai multe ori motivează ceea ce se spune evoluția și progresul științific. Se știe astfel că în ceea ce privește zborul omul a evoluat sau mai bine spus a avansat foarte mult. Primul zbor pe care l-a făcut omul pe distanțe lungii a fost de cele mai multe ori făcut cu balonul. Apoi omul a creat zepelinul care era foarte mult un instrument nou de zbor. Omul a făcut apoi avionul care era un aparat de zbor și mai rapid. În cele din urmă în secolul al XX-lea omul a inventat avionul supersonic. De la zborul în balon la zborul în avion supersonic se poate spune că se vede o nevoie de perfecțiune a omului. Omul s-a perfecționat și se poate spune că a avansat mai mult. În acest sens se poate vorbi de o anumită progresie a omului în natură și în științe. Acest lucru a fost de mai multe ori demonstrat prin ceea ce se poate denumii perfecționarea pe care omul a experimentat-o în științe. După cum am spus perfecțiunea este o noțiune variată care cuprinde mai multe științe și care la fel de bine se poate spune că le definește. Ce este perfect în matematică de cele mai multe ori nu este perfect în istorie, și ceea ce este perfect în economie nu este perfect în biologie. Acest lucru sunt realități pe care cei care trec prin școală ajung să le înțeleagă. De cele mai multe ori științele sunt în căutarea perfecțiunii. Acest lucru vine să ne spună că perfecțiunea este o noțiune diversă. Diversitatea perfecțiunii se poate vedea de cele mai multe ori în științe. Este bine ca omul să caute perfecțiunea în științe și să caute să se autodepășească. Pentru a putea pune științele pe un drum bun în ceea ce privește perfecțiunea este bine să știm ceea ce este perfecțiunea în sine.³⁰

Se spune că la un moment dat a existat un om care a găsit lampa lui Aladin. După ce a frecat această lampă fermecată, din lampă se spune că a ieșit un spiriduș.

- Pentru că m-ai eliberat o să îți îndeplinesc trei dorințe, a spus spiridușul.
- Trei dorințe?
- Exact.
- Orice dorință?
- Orice dorință.
- Păi aș vrea un cont de 1 miliard de euro într-un cont elvețian.

Spiridușul s-a învârtit de trei ori și a venit apoi cu un cec de 1 miliard de euro.

- Uite, prima dorință ți-a îndeplinit.
- A da. Extraordinar.
- Care este a doua ta dorință?
- A doua mea dorință este să îmi faci rost de o limuzină ultramodernă chiar acum.
- O limuzină ultramodernă?
- Exact. Este a doua mea dorință.

³⁰ G. Cerulo, *Problems in laser physics* (New York, 2001).

Spiridușul s-a învârtit încă de trei ori și instantaneu a apărut o limuzină ultramodernă.

- Foarte bine, este exact ceea ce am cerut.
- Și care este a treia dorință a ta?
- A treia dorință a mea este să fiu irezistibil la femei.
- Irezistibil la femei?
- Exact.

Spiridușul s-a învârtit de trei ori și omul nostru s-a transformat pe loc într-o cutie de ciocolată.

Morala este că la femei și la bărbați de cele mai multe ori le place ciocolata.

Am spus această mică poveste pentru a arăta că de cele mai multe ori pentru a practica perfecțiunea este bine să știm ceea ce este perfecțiunea și ceea ce implică perfecțiunea. Dacă nu știm acest lucru ne vom asemăna foarte mult cu acest om care deși devenise extrem de bogat nu avea cum să își cheltuiască averile fiindcă se schimbase într-o cutie de ciocolată. Este necesar să știm bine ce este perfecțiunea și ceea ce implică în cele din urmă perfecțiunea.³¹ Se poate spune că de cele mai multe ori științele nu fac decât să studieze perfecțiunea care se află în natură. Dumnezeu a lăsat foarte multă perfecțiune în natură și este bine să știm acest lucru. Dumnezeu a creat un soare perfect, o lună perfectă și în cele din urmă se poate spune o natură perfectă. Acest lucru este de mai multe ori trecut cu vederea și de ce nu evitat. Științele sunt cele care de mai multe ori studiază perfecțiunea pe care Dumnezeu a lăsat-o în natură. Această perfecțiune este cât se poate de mult subiect al investigațiilor științelor. Avem mai multe științe care studiază perfecțiunea din natură: botanica, biologia, zoologia, zootehnia sau geologia. Toate aceste științe aduc cu sine în discuție problema creației lui Dumnezeu. Dumnezeu a creat o lume perfectă și de cele mai multe ori științele sunt cele care ne fac conștienți de acest lucru. Perfecțiunea naturală ne spune că Dumnezeu este o ființă perfectă și că el este sursa oricărei perfecțiuni. Acest lucru evident a fost negat de mai multe cosmologii și de mai multe teorii științifice care ne spun că perfecțiunea lumii și a universului nu este decât produsul întâmplării și produsul hazardului. Este greu de spus dacă întâmplarea și hazardul sunt cele care au pus planetele pe orbită și de ce să nu spunem este greu de spus dacă pământul cu toată biodiversitatea lui putea să apară la întâmplare. Aceste lucruri sunt cele care definesc cât se poate de bine ceea ce se poate denumii perfecțiunea pe care Dumnezeu a pus-o sau mai bine spus a lăsat-o în creația Sa.

Dumnezeu nu a creat numai această lume.³² Prin urmare, se poate spune că există mai multe perfecțiuni și mai multe sensuri ale perfecțiunii pe care Dumnezeu le-a lăsat în desfășurare. Prin urmare, științele sunt cele care definesc ceea ce este sau mai bine spus cum este perfecțiunea naturală. Există mai multe grade sau se poate spune mai multe sensuri ale perfecțiunii naturale pe care le vom analiza în rândurile care vor urma. Ceea ce este bine să știm este că de cele mai multe ori omul a atribuit o anumită funcție subiectivă perfecțiunii naturale. Această funcție se poate spune că este cât se poate de mult ceea ce ține de prețul sau costul pe care îl aduce cu sine natura. În natură nu toate elementele sunt identice. Diamantul sau aurul sunt considerate metalele cele mai prețioase și omul duce o luptă contra intemperiei naturii pentru a face rost de aceste metale prețioase. Se poate spune prin urmare că de cele mai multe ori omul este cel care deduce sau mai bine spus stabilește ceea ce este sau cum este perfecțiunea în natură. După cum am spus sunt mai

³¹ Marine Malefant, *Le pouvoir des anges*, (Quebec: Canada, 2013).

³² A. I Gerner, *Manuel angelique ou ecole des anges* (Toulouse, 1844).

multe științe și în rândurile care vor urma vom vorbi pe scurt despre ceea ce este cum este privită perfecțiunea în aceste științe ale lumii sau ale umanității. Vom vorbi prin urmare despre 1. matematică, 2. economie, 3. astronomie, 4. fizică, 5. chimie, 6. logică, 7. filosofie și 8. filologia.

Ceea ce vom putea vedea este că noțiunea de perfecțiune există în mai multe științe dar cu sensuri sau înțelesuri diferite. Aceste științe sunt cât se poate de mult ceea ce se poate denumii realități care țin de lumea empirică sau mai bine spus de lumea simțurilor. Nu se poate să negăm științelor un caracter empiric sau mai bine spus un caracter material. În acest sens, științele sunt cât se poate de mult lucruri care ne duc în spre o definiție sau mai bine spus în spre o categorisire a noțiunii de perfecțiune. Perfecțiunea este un lucru care de mai multe ori poate fi concluzionat sau mai bine spus dedus pe cale științifică. Acest lucru care loc în mai multe științe și arată foarte mult diversitatea a ceea ce este sau a omului în care poate fi cuprinsă perfecțiunea. În sens real științele ne spune că în afară de Dumnezeu nimic nu este perfect la modul absolut dar sunt mai multe științe care sunt o reflecție sau o asemănare cu perfecțiunea lui Dumnezeu. Dumnezeu este o ființă atotperfectă și nu poate exista nici un fel de perfecțiune care este dincolo sau afară de existența Lui. Acest lucru este de mai multe ori contestat de mai mulți agnostici care consideră că perfecțiunea este o stare sau un lucru care nu vine de la Dumnezeu. Dacă lumea și universul sunt create de Dumnezeu, se poate spune că în lume și în univers există perfecțiune. Această perfecțiune este subiectul de investigație al științelor sau a ceea ce noi denumim ca și cunoaștere științifică. Cunoașterea științifică nu este o cunoaștere perfectă dar ea poate sau mai bine spus este perfectă atunci când este făcută cu exactitate și cu profesionalism. Științele sunt cele care definesc pentru noi cu exactitate ceea ce este sau mai bine spus cum putem defini perfecțiunea. Acest lucru a dus de mai multe ori la mai multe realizări în plan intelectual și rațional. Perfecțiunea este prin urmare o noțiune care de cele mai multe ori se explică pe sine rațional sau științific.³³

Matematica este una dintre cele mai vechi științe ale lumii. Mari matematiceni cum sunt Arhimede, Thales sau Pitagora au fost cei care au definit pentru prima dată ceea ce se poate spune un nou gen sau o nouă categorie de perfecțiune. Este ceea ce se poate denumii ca și perfecțiunea matematică. Ce este perfecțiunea matematică? Perfecțiunea matematică este foarte mult precizia sau exactitatea. Când spunem că $200+30=230$ acest lucru este o perfecțiune matematică. Matematică operează foarte mult cu categorii raționale și acest lucru ne spune foarte clar și foarte bine că nu se poate sau mai bine spus nu putem vorbi de matematică fără să avem noțiunea de perfecțiune.³⁴ Prin urmare, perfecțiunea matematică este cât se poate de mult un lucru sau o realitate care ține de sensul și de expresia ultimă a iubirii de bine și de frumos. Fără nici o îndoială perfecțiunea adevărată este o perfecțiune matematică. Aceste lucruri este bine să le știm și să ne afirmă fiindcă în cele din urmă se poate spune că acesta este adevărul. Fără nici o îndoială că de mai multe ori perfecțiunea matematică a fost contestată de mai mulți în istorie. Aceasta fiindcă au fost mai mulți în istorie care au spus că ceea ce este matematic nu poate să fie perfect și că acest gen de asociere este în realitate un produs al minții omenești care evident este tulburată de ceea ce se numește ca și perfecțiunea matematică. Se poate spune că matematica este o știință a perfecțiunii prin excelență și că tot ceea ce este matematic este cât se poate de mult perfect. Se aproprie cel mai multe de perfecțiune cei care gândesc sau cei care conce lumea

³³ Radu Teodorescu, *Rațiunea și raționalitatea în religia creștin ortodoxă* (Cugir, 2014).

³⁴ Luke Hodgin, *A history of mathematics: from Mesopotamia to modernity* (Oxford, 2005).

și realitatea ca și un lucru perfect. Acest fapt vine să confirme mai multe dintre planurile și raționamentele matematice. Sunt mulți care nu cred că se poate vorbi de perfecțiune în plan matematic dar acest lucru este fals și neadevărat. De cele mai multe ori atunci când vorbim despre perfecțiune nu se poate spune că proba cea mai bună prin care ne putem da seama sau mai bine spus putem concluziona ceea ce este perfect și ceea ce nu este perfect este foarte mult o lucru sau o realitate care ține de matematică și de realitatea matematică. Aceste lucruri sunt prin urmare ceea ce se poate denumii realitățile care definesc și care mențin ceea ce este perfecțiunea. Se poate spune că perfecțiunea este foarte mult o stare matematică.

Despre marele actor Charlie Chaplin există o povestire cât se poate de adevărată. Această poveste se bazează pe o întâmplare adevărată. Se știe că marele actor nu era foarte diferit în viața de zii cu zii ca și cea de pe ecran: era o fire umoristică și în viața de zii cu zii. Într-o seară se spune că Chaplin era cu prietenii lui și făcea mai multe glume pentru a face mai mult umor. Modul lui Chaplin de a face umor era de cele mai multe ori prin a imita mai multe personalități sau celebrități. La un moment dat Chaplin a spus că ar vrea să cânte o melodie. A cântat o arie de operă. Aria a fost atât de frumoasă încât toți cei care l-au auzit au rămas uimiți și înmărmuriți.

- Unde ai învățat să cânti așa de frumos Charlie?
- Nu am învățat niciunde.
- Nu se poate. Ai cântat atât de frumos că numai o voce antrenată putea să cânte o arie atât de grea.
- Vă spun că nu am învățat niciunde, ci doar l-am imitat pe Enrico Caruso.³⁵

Prin urmare, matematica este cea care ne spune că de cele mai multe ori avem o definiție a perfecțiunii prin ceea ce se poate denumii comparație sau imitație. Matematica este cea care ne face să imităm și de cele mai multe ori să „încarnăm” perfecțiunea. Realizăm ceea ce este și cum este perfecțiunea de cele mai multe ori când ajungem să ne dăm seama cât de mult înțelegem sau mai bine spus când de mult cuprindem perfecțiunea. Perfecțiunea este în acest sens un lucru sau o realitate care ține de ceea ce poate spune sensul și exprimarea a ceea ce este frumos și bine dincolo de care nu mai poate fi conceput nimic frumos și bine. În acest sens, de mai multe ori perfecțiunea este o noțiune limită care ține de cea ce este și de modul în care gândim ceea ce este și cum este perfecțiunea. Nu se poate sau mai bine spus nu putem gândii perfecțiunea dincolo de ceea ce este limită. Există prin urmare o limită a perfecțiunii și este bine să știm că perfecțiunea este o noțiune limită dincolo de care există numai Dumnezeu. Cultivând perfecțiunea nu facem decât să ajungem foarte mult la starea de a fii în comuniune cu Dumnezeu. Comuniunea cu Dumnezeu este o un lucru sau o stare care ține de ceea ce se poate denumii experimentarea și trăirea perfecțiunii în sens real și final. Aceste lucruri prin urmare sunt cele care de cele mai multe ori definesc ceea ce este și cum se definește pe sine perfectul și perfecțiunea.³⁶

Economia este poate spune că este o altă dimensiune în ceea ce este sau mai bine spus în cum se definește perfecțiunea. Fără nici o îndoială se poate vorbi despre o perfecțiune sau mai bine spus despre un stadiu al perfecțiunii economice. Această perfecțiune se bazează pe ceea ce se poate spune perfecțiunea matematică dar nu este identică cu ea. Ce este sau mai

³⁵ Enrico Caruso este considerat unul dintre cei care mari tenori din toate timpurile. În timpul unui spectacol de operă de la Milano, se spune că a cântat atât de puternic și tare încât candelabru din sală a început să trepideze.

³⁶ Γεωργιος Βας. Σιεττος, *Ο ιερος αριθμος 7* (Αθινα, 1995).

bine spus cum se poate să definim perfecțiunea economică? Perfecțiunea economică se poate defini de cele mai multe ori prin termenul de prosperitate. Prosperitatea este cea care se poate spune definește ceea ce este sau cum este perfecțiunea. Acest lucru de mai multe ori a fost demonstrat de cum este sau cum concepe omul prosperitatea. O economie prosperă înseamnă foarte mult o economie funcțională sau mai bine spus o economie care aduce câștig. Fie că este vorba de industrie, de comerț sau de agricultură, economia este o temă majoră a lumii moderne. Dincolo de toate se poate spune că economie a fost din cele mai vechi vremuri un lucru cât se poate de mult definitiv în viața omului modern. De cele mai multe ori s-a spus că perfecțiunea economică a fost atinsă în secolul al XX-lea dar se pare că acest lucru nu este adevărat. Noi teorii economice, și noi prospecte economice s-au descoperit în zilele și vremurile noastre. Aceste prospecte vin cu noi ramificații în lumea economiei. Se poate spune astfel că economia este o noțiune dinamică. Acest lucru aduce cu sine în discuție și noțiunea de dinamism al perfecțiunii în plan economic. Sunt mai multe glasuri care ne spun că de cele mai multe ori a fi sau a crea o economie perfectă aduce cu sine un deficit în viața socială a omului. Omul economic vede perfecțiunea acolo unde are de câștigat în plan financiar și material. Vom ilustra acest lucru cu o poveste pe care am mai spus-o și cu alte ocazii.

Se spune că la New York, doi oameni de afaceri se plimbau prin Manhattan. Unul era mai tânăr și celălalt mai bătrân. Era aglomerație mare, sunete de mașini, claxoane și strigăte. La un moment dat se spune că omul mai în vârstă s-a oprit în mijlocul străzii lângă Central Park:

- De ce te-ai oprit? A întrebat cel tânăr.
- Auzi greierii cum cântă în parc?
- Greieri? În hărmălaia asta cum pot să auzi ceva?
- Da. Eu aud greierii.
- Ești nebun.
- Nu sunt. Ascultă cu atenție.

Tânărul a făcut niște eforturi de concentrare a auzului și cu adevărat în surdina se putea auzii niște cri cri cri de greieri.

- Dragă este adevărat dar nu înțeles ce vrei să spui cu asta?
- Omul aude ceea ce vrea să audă.
- Cum adică?
- Vrei să îți demonstrez?
- Da.

Bătrânul a scos din buzunar o mână de monede și a le-au aruncat pe jos. Mai bine de 30 de oameni s-au oprit din drum și au văzut că banii s-au împrăștiat.

- Ce vrei să spui cu asta? A întrebat tânărul.
- Păi vezi, suntem în preajma parcului. Nimeni nu aude greierii pe care i-au auzit noi, dar toți au auzit banii care au căzut pe jos.
- Nu înțeleg.
- Omul aude ceea ce vrea el să audă și în cele din urmă omul este ceea ce vrea să fie.³⁷

³⁷ De mai multe ori economia este cea care definește ceea ce se poate spune perfecțiunea financiară. Această perfecțiune este cât se poate de mult ceea ce ține sau mai bine spus ceea ce definește sensul și expresia finală a perfecțiunii. Cu cât câștigi mai multe cu atât se poate spune că ai ajuns la perfecțiunea economică este ceea ce se poate denumi sensul și expresia finală a concepțiilor din zilele noastre. Arnod R. Whately, *The inner light* (Bloomsbury, 1908).

Este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori există mai multe concepții false și greșite despre perfecțiune și despre ceea ce este perfecțiunea mai ales când vorbim de perfecțiunea economică. Prosperitatea se poate spune că de cele mai multe ori ajunge să definească ceea ce este sau cum este definită perfecțiunea în plan economic. Aceste lucruri prin urmare sunt cele care definesc și cele care susțin ceea ce se poate denumii definiția ultimă și finală a perfecțiunii în planul economiei.³⁸

Un alt gen de perfecțiune este foarte mult perfecțiunea astronomică sau mai bine spus ceea ce se poate vedea prin perfecțiunea stelelor. Acest gen de perfecțiune se poate spune că de mai multe ori variază și este cât se poate de mult schimbătoare. Fie că este vorba de primele cartografieri atunci când omul a studiat constelații, de primul telescop al lui Galileo Galilei făcut în evul mediu pentru a studia stelele, mai apoi în anul 1961 de primul om care a ieșit în spațiul cosmic: Iuri Gagarin; de primul om care a pășit pe lună Neil Armstrong în 1969; de primele sonde spațiale care au ajuns pe Marte; de mai multe ori perfecțiunea este o noțiune și o concepție cât se poate de mult schimbătoare în astronomie. Fiecare nouă descoperire a perfecțiunii înseamnă ceea ce se poate denumii o nouă stare sau mai bine spus o nouă înțelegere a perfecțiunii. De acest lucru este bine să ținem cont și să îl avem în vedere. Perfecțiunea este de cele mai multe ori un lucru sau o stare care ține de ceea ce este sau de modul în care experimentăm sau mai bine spus ne raportăm la perfecțiune. Evident, există o concepție populară a perfecțiunii pe care de cele mai multe ori o putem vedea în filmele SF: rachete și nave spațiale, dispozitive spațiale cu laser, teleportări de pe o planetă pe alta, dispozitive sonice sau multe altele de acest fel au creat în rândul marilor mase de oameni concepția unei perfecțiuni astronomice care nu v-a putea fii niciodată dobândită. Acest lucru este bine să îl știm. Se poate spune că perfecțiunea în astronomie este vastă și extrem de complexă. De la perfecțiunea de tip galaxie, la perfecțiunea de tip univers sunt foarte mult studii pe care mai mulți astronomi le fac. În câmpul astronomiei de cele mai multe ori perfecțiunea este cât se poate de mult ceea ce se poate denumii o realitate și un sens sau o concepție evolutivă. Descoperirile astronomice variază și sunt de cele mai multe ori grupate în posibilitatea găsirii sau descoperii de viață în univers. Mai mulți astronomi consideră că acest univers este singurul pe care l-a construit sau pe care l-a făcut Dumnezeu și de fapt Dumnezeu este un fel de energie care umple tot ceea ce există. Adevărul este departe de acest lucru. Dumnezeu este foarte mult ceea ce se poate spune o realitate sau un lucru care de cele mai multe ori definește tot ceea ce ține de viața în univers. Mai multe concepte contemporane ne spun că în realitate Dumnezeu nu ține de univers și posibilele alte lumi de pe alte planete sunt produsul unui alt dumnezeu eventual. Posibilitatea vieții pe alte planete a fost de mai multe ori ceea ce se poate spune un deziderat al astronomiei moderne.³⁹

Se poate spune că în plan uman, perfecțiunea astronomică este foarte mult ceea ce se numește explorare. Omul visează să exploreze noi planete și noi constelații. Acest lucru se poate vedea din puzderia de materiale literare cu caracter astronomic. Evident, de cele mai multe ori omul nu găsește ca fiind perfect simpla explorare a universului și omul vrea o stăpânire deplină a universului. Universul este în acest sens ceea ce se poate spune sau ceea ce se poate denumii o realitate sau un lucru cât se poate de complex care este dincolo de concepția umană. Există enorm de multă perfecțiune în mișcarea sau o orbitele planetelor, a stelelor și a constelațiilor. Astronomie descoperă o rațiune sau o minte supremă

³⁸ Donald A Crosby, *Living with Ambiguity*, (New York, 2008).

³⁹ Timothy Green Beckley, *Round trip to hell in a flying saucer* (New Jersey, 2011).

dincolo de ordinea din univers. Se poate spune că există foarte multă perfecțiune în univers. Stelele răsar și apun cu o perfecțiune extrem de mare în fiecare seară și noapte. Acest lucru este voința lui Dumnezeu care ține la loc tot universul sau mai bine spus pronia lui Dumnezeu în univers. S-a spus de mai multe ori că Dumnezeu nu este drept fiindcă a făcut un univers care nu este accesibil deplin omului. Marii astronomi de la marile centre de observație astronomică ale lumii de mai multe ori reproșează religiei și credinței în Dumnezeu imposibilitatea explorării întregului univers. În realitate ceea ce se poate vedea este că de mai multe ori omul este ignorant în ceea ce privește propria lui planetă. Câmpuri și păduri exploatate irațional, râuri și fluvii poluate, mari cu pește care de mai multe ori sunt folosite dincolo de limitele sau posibilităților lor, toate ne fac imaginea unui om care de mai multe ori a abuzat sau mai bine spus a încălcat legea lumii naturale. Dacă omul nu a reușit să facă din lumea sau pământul o lume perfectă cum vom putea crede că el v-a reușii să creeze sau să colonizeze ale lumii de pe alte planete? Aceste lucruri aduc cu sine în discuție ceea ce se poate denumii o realitate sau un sens profund al lumii și al omului în univers. La nivel de univers omul a fost creat ca și conștiință. Universul este un mare angrenat de planete și de galaxii care nu au conștiință de sine. Mai bine spus, universul nu este conștient că există. Prin om, acest univers este conștient de sine sau mai bine spus ajunge să se autodetermine. Acesta se poate spune că este rolul sau scopul pentru care Dumnezeu l-a făcut pe om în raport cu universul.⁴⁰

Evident, sunt mai muți care vorbesc despre ceea ce este sau cum este perfecțiunea în fizică. Ce este lumea fizică? Lumea fizică este ceea ce se poate spune tot ceea ce ține de lumea materială fizica este știința care studiază lumea materială și ceea ce ține de lumea materială. Astfel sunt mai multe dimensiuni în fizică fiindcă s-a putut vedea că în afara atmosferei pământului legile fizice nu sunt identice. În acest sens, în spațiu cosmic, timpul trece mai încet și evident nu există gravitație. Lipsa oxigenului face imposibilă viața în spațiu cosmic. Acest lucru se poate vedea din ceea ce se numește legile fizicii. Există o perfecțiune a fizice și acest lucru este cât se poate de adevărat. Perfecțiunea fizicii stă foarte mult în lega proporției și a echilibrului. În univers există echilibru și se poate spune că de cele mai multe ori acest lucru este foarte mult principiul generic al fizicii. Fizica este o știință amplă fiindcă de cele mai multe ori ea este cea care studiază ceea ce este sau mai bine spus cum se numește sau cum este materie și ceea ce ține de materie. Acest lucru nu trebuie să îl uităm și trebuie să îl avem în vedere. De mai multe ori fizica ne-a descoperit ceea ce se poate denumii sensul materiei și a existenței lumii materiale. În acest sens, fizica este cea care își propune să studieze care sunt legile lumii fizice. Există fără nici o îndoială legi ale lumii fizice care au fost lăsate de Dumnezeu. Acest lucru se poate vedea din faptul că Dumnezeu nu a făcut o lume haotică ci o lume care are o logică sau mai bine spus o regularitate. Tot ceea ce are loc în lumea fizicii se poate spune că sunt legile lui Dumnezeu. Dumnezeu a pus mai multe lumii în lumea fizică. În acest sens, se știe de mai multe stări ale elementelor materiei: solidă, lichidă și gazoasă. Focul este și el tot un element fizic care la fel ca și lumina este alcătuit din mai mulți fotoni. Lumea fizicii este cea care ne-a spus că lumina nu este imaterială cum am tinde să credem ci este foarte mult un element fizic care ține de ceea ce se poate denumii substanțe mai subtile. Lumina prin urmare este alcătuită din fotoni la fel cum apa este alcătuită din hidrogen și oxigen. Aceste lucruri sunt cele care sunt studiate de fizică. După cum am spus, există legi generice ale lumii fizice pe care nu le-am putea explica fără să avem noțiunii solide de fizică. Aceste legi ale lumii fizice sunt cât se

⁴⁰ William Ralph Inge, *God and the astronomers* (Londra, 1934).

poate de mult perfecte sau ele sunt o reflecție a perfecțiunii lui Dumnezeu. La frig materia îngheață, în timp ce la căldură materia se dilată sau se vaporizează. Lumea fizică după cum am spus este o lume creată de Dumnezeu și se poate spune că ea a fost creată perfectă. Referitor la acest lucru există mai multe teorii care sunt cât se poate de contradictorii. Unii cred că păcatul omului sau mai bine spus căderea omului din starea primordială a dus la alterarea materiei. În acest sens natura a devenit muritoare. Tot ceea ce știm despre lume și facerea ei este de cele mai multe ori relatat în cartea Genezei prin inspirația pe care Dumnezeu a dat-o Sfântului Moise. Cartea Genezei ne spune foarte clar că Dumnezeu a creat fizică cu toate legile ei. În sens real Dumnezeu nu a creat moartea în lume fizică. Această lume avea șansa să dăinuiască pentru totdeauna dacă omul asculta și de ce nu coopera cu Dumnezeu.⁴¹

Prin urmare, deși Dumnezeu a creat o lume fizică care teoretic a fost perfectă se poate spune că după căderea în păcat a omului lumea a început să se altereze. Știm astfel de mai multe rele care au loc în lumea fizică: calamități, secete, inundații, ger excesiv, uragane sau grindină. Aceste lucru ne spun sfinții părinți nu ar fi apărut în lumea noastră dacă omul nu ar fi păcătuit. Un mare adevăr în acest sens îl avem de pe vremea lui Noe când istorie ne spune că a existat o inundație extrem de mare sau un potop foarte mare în care unii sunt că s-ar fi pierdut și urma mormintelor lui Adam și Eva. Biblia ne spune că Dumnezeu a îngăduit acest potop fiindcă starea morală a lumii a fost cât se poate de mult una decadentă. Omul a căzut de la Dumnezeu și astfel se poate spune că el a ajuns pradă unei naturi care i-a devenit ostile. Potopul, una dintre cele mai mari inundații din toate timpurile este o realitate care este contestată de mai mulți fizicieni și geologi. Dacă oamenii ar fi menținut credința în Dumnezeu cu siguranță ei ar fi ajuns să evite potopul. Neascultarea oamenilor a dus în cele din urmă la ceea ce se poate cunoaște ca și potopul, una dintre cele mai mari calamități naturale. În acest sens condiția morală a omului poate influența sau mai bine spus modifica ceea ce este sau cum este starea lumii fizice. Fizica după cum am spus, este o știință a perfecțiunii. Dacă nu am ști legile lumii fizice sau ale lumii materiale nu am putea să știm foarte mult ceea ce este sau mai bine spus cum este lumea fizică în sine. Lumea fizică are o perfecțiune pe care o știm prin studiul a ceea ce este sau a modului în care există universul material. S-au făcut astfel mai multe cuceriri în lumea fizică în ceea ce se cunoaște ca și fizica cuantică, astrofizica sau fizica nucleară. Toate aceste ramuri ale fizicii ne deschid perspectivele unei înțelegeri superioare a universului în care trăim și evident ne spune mai multe despre lumea în care trăim. Fizica prin urmare, de cele mai multe ori își descoperă perfecțiunea sau ceea ce este perfecțiunea în ceea ce se denumește ca și echilibru sau starea de echilibru care trebuie să existe în lumea materială.⁴²

Chimia este o altă mare știință a lumii care se ocupă cu studierea substanțelor din care este format universul nostru. Se cunosc mai multe tipuri de chimie dar poate una dintre cele mai populare forme de chimie este foarte mult chimia alimentară. Chimia alimentară se poate spune că de mai multe ori a făcut perfectă viața omului. Fie că este vorba de un produs alimentar, de realizarea unui anumit gen de mâncare sau de înlocuirea unui element alimentar natural cu unul chimic de mai multe ori chimia a avut menirea de a îmbunătăți viața omului. De ce să nu spunem că viața noastră modernă de mai multe ori este una chimică? Consumăm băuturi răcoroase sau dulci care au un numit marcaj chimic. Consumăm produse de supermarket care sunt delicioase fiind de mai multe ori prelucrate în

⁴¹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la facere* (EIBMBOR: București, 1987).

⁴² Philip P. Wiener, *Dictionary of the history of ideas* (Scribner, 1973).

mod chimic. Chimia în secolul al XX-lea a avansat atât de mult că în zilele noastre se poate vorbi foarte mult de un lapte chimic sau mai bine spus despre laptele praf. În spatele la toate aceste încercări de perfecționare chimică a omului se poate spune că se ascunde setea lui de perfecțiune. Această sete după cum am spus de mai multe ori este una creativă. De exemplu, până la epoca marilor descoperiri chimice era imposibil de conceput faptul că mustul din struguri poate fi menținut așa tot timpul. Se știe că în decurs de o săptămână dacă cineva nu i-a măsuri chimice în ceea ce privește mustul de struguri aceasta se transformă în vin. Ei bine, chimia a schimbat acest lucru. Prin anumiți azotați și alte substanțe chimice, mustul poate fi menținut în acest fel tot timpul. Prin urmare, aceste lucruri sunt inovații care le datorăm chimiei.

În plan uman se poate spune că chimia este încă un pas în drumul de perfecționare al omului. Prin urma după cum se poate vedea din trecut de mai multe ori omul a găsit o modalitate de a îmbunătăți lumea și pe sine prin chimie. Mai multe descoperiri chimice au făcut lumea să fie mai bună și să aducă mai multe fericire în inimile oamenilor. Se poate spune că unul dintre cei mai mari pași care au fost făcuți în chimia modernă a fost făcut odată cu descoperirea energiei atomice. Energia atomică este foarte mult ceea ce se poate denumi folosirea substanțelor atomice cum sunt plutoniumul, uranium sau radiumul. Aceste substanțe sunt cât se poate de mult cele care țin de o nouă etapă în istorie chimiei. Mai nou prin mintea marilor chimiști ai lumii substanțele radioactive sunt puse în slujba omului devenind producători de electricitate.⁴³

Sunt mai puțini cei care știu că Alfred Nobel după care sunt denumite celebrele premii Nobel a fost de fapt chimist. Despre Alfred Nobel se spune că la un moment și-a deschis o fabrică chimică sau mai bine spus un combinat chimic. Aici el a făcut mai multe experimente pentru a descoperii dinamita, invenția care în cele din urmă l-a consacrat. Se spune că în timpul unui experiment cu nitroglicerina în fabrica lui Nobel s-a produs o puternică explozie. Aceasta fiindcă elementele pe care Nobel le-a folosit au fost foarte mult greșit folosite. În această explozie au murit 5 oameni. Autoritățile au interzis ca acea fabrică să mai funcționeze. Acest lucru se pare că nu l-a descurajat pe Nobel care și-a mutat laboratorul într-un vapor pe mare. Aici în cele din urmă el v-a avea să descopere dinamita, care se pare că l-a consacrat ca și un mare inventator. După cum am mai spus, de mai multe ori chimia s-a dovedit un câmp al perfecționării umane. Sunt mai multe mari descoperiri chimice care au dus lumea și umanitatea înainte sau mai bine spus ne-au dus la crearea unor condiții de viață mai bune. Chimia este o știință care se înrudește foarte mult cu farmaceutica. În acest sens, mai toate medicamentele pe care le folosim în zilele noastre sunt făcute pe baze chimice. Prin urmare, se poate vorbi despre o perfecțiune chimică care se leagă foarte mult de lumea elementelor materiale în care trăiește omul. Chimia este un pas înainte în perfecționarea omului fiindcă de mai multe ori prin chimie omul ajunge să cunoască componența elementelor din care este alcătuită lumea noastră. Dimitry Mendeleev a fost cel care ne-a spus că sunt aproximativ 103 substanțe din care este alcătuit universul nostru și în acest sens se poate spune că de mai multe ori aceste 103 substanțe sunt găsite amestecate în mai multe forme în universul nostru. Prin urmare, în universul nostru există un număr limitat de substanțe chimice. Chimia este prin urmare un câmp în care omul se poate perfecționa sau mai bine spus el poate ajunge la perfecțiune. Acest lucru de mai multe ori a fost contestat de cei care cred că nu este cazul să facem experimente chimice sau mai bine spus nu vor să recunoască că științele sunt lăsate de Dumnezeu spre binele și

⁴³ Costin D. Nenitescu, *Chimie generală* (Editura Tehnică: București, 1963).

beneficiul omului. Acest lucru după cum am spus, aduce cu sine mai multe semne de întrebare în ceea ce privește sensul final al chimiei. După cum am spus, chimia este o știință în care omul se poate perfecționa și de ce nu el poate ajunge la perfecțiune. Chimia este o șansă pentru mai mulți dintre noi. Cu ea noi putem perfecționa condițiile de viață ale omului și îl putem face să ducă o viață mai bună și mai frumoasă. Nu se cuvine să luăm șansa chimiei celor care vor să exceleze și în trecut au fost mai mulți cei care și-au găsit împlinirea prin chimie și tot ceea ce ține de studiul chimic. Trebuie să fim conștienți că de mai multe ori chimia este o modalitate de a realiza pe om și de îl face pe om o ființă mai perfectibilă. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care definesc ceea ce am putea denumii perfecțiunea în chimie. Acest lucru este prin urmare o caracteristică a timpurilor și a vremurilor noastre.⁴⁴

Logica este o știință care datează de pe timpurile lui Aristotel din Stagira, și se poate spune că și ea este o știință a perfecțiunii. Perfecțiunea în logică este foarte mult un lucru sau o stare care se bazează pe deducție. Când gândim logic nu facem decât să ne punem în funcție starea de deducție logică. Acest lucru prin urmare este cât se poate de mult ceea ce definește și ceea ce susține capacitatea de gândire logică a omului. Ca ființă perfectibilă omul a fost creat de Dumnezeu ca și o ființă logică. Există mai multă logică în chiar alcătuirea internă a omului. Când omul simte că îi este sete el bea apă, când simte că îi este foame el mănâncă, când simte că este obosit el doarme, când se simte bine dispus el râde, când se simte trist el plânge. Prin urmare este cât se poate de evident că omul este o ființă logică. Logica este prin urmare un lucru care definește de mai multe ori omul și ceea ce ține de om. Fără nici o îndoială logica este un lucru care duce în spre ceea ce se poate denumii modul în care Dumnezeu l-a făcut pe om. Perfecțiunea logicii vinde la Dumnezeu și nu ar putea să nu fie așa. Faptul că Dumnezeu a creat o lume logică se poate vedea din faptul că tot ceea ce este în univers și în lume are o explicație și dacă are o explicație prin urmare este logic.

Într-o școală, la ora de religie, profesorul le vorbea elevilor despre nemurirea sufletului. Văzând chipurile nedumerite ale micuților, domnul profesor scoase un ceas mare de masă și îl arătă tuturor: - Vedeți cum merge acest ceas ? Ca și un om care trăiește, tot astfel ceasul ticăie și roțițele lui se învârt. După aceea, a pus ceasul pe catedră, i-a demontat cu grijă carcasa de metal și a scos mecanismul plin de roțițe mici, ce continuau să se învârtă. - Vedeți, chiar dacă am scos motorașul din carcasă, el continuă să meargă. Tot așa și sufletul, când părăsește trupul, după moarte, continuă să trăiască. Sufletul este nemuritor și, de aceea, trebuie să ne îngrijim nu doar de trupul nostru, ci și de suflet. Așa cum aveți grijă să nu vă murdăriți hainele sau să nu vă răniți lovindu-vă, tot așa trebuie să fiți mereu atenți ca nici sufletul vostru să nu se "murdărească" de păcate sau să fie doborât de ispite și neputință. Sufletul trebuie să fie mereu curat, fără răutate și fără păcat, fiindcă doar așa el poate primi lumina binecuvântată a dragostei dumnezeiești. Doar așa sufletele noastre pot iubi și pot fi iubite.

Prin urmare, omul este o ființă logică și se poate vedea acest lucru de mai multe ori prin modul în care înțelegem lumea și prin modul în care îl vedem pe om și prin ceea ce este omul. Lumea noastră prin urmare este o lume logică și Dumnezeu ne cere ca de cele mai multe ori să fim logici. Dar după cum vom vedea logica nu poate exista prin sine. Ea nevoie

⁴⁴ John Izod, *Myth, mind and the screen: understanding the heros of our times*, (Cambridge, 2001).

de o cauză ultimă sau de ce nu de o cauză supralogică. Această cauză este foarte mult Dumnezeu. În logică și prin logică ajungem să trăim realitatea și adevărul după cum le-a lăsat Dumnezeu. Logica, este de cele mai multe ori un plan superior în existență și în facerea omului. În acest sens, de mai multe ori ceea ce ține de logică ține în cele din urmă de existența lui Dumnezeu.⁴⁵ Prin urmare logica este un lucru cât se poate de mult adevărat care ține de sensul și de expresia ultimă a căutării perfecțiunii în natura și în legile naturale. Logica este o modalitate de perfecționare a omului și se poate spune că perfecțiunea logicii constă de cele mai multe ori în ceea ce se poate denumi capacitatea de deducție a omului. În cele din urmă pentru a ajunge al perfecțiune omul trebuie să își lărgască sau mai bine spus să își mărească capacitatea de deducție. De ce să nu spunem că omul este o ființă deductivă sau mai bine spus o ființă care se desăvârșește și se împlinește pe sine prin ceea ce se poate spune capacitatea de a deduce. Trebuie să avem în vedere că sunt mai mulți dintre noi care nu au o capacitate de deducție foarte mare. Acest lucru se poate perfecționa prin logică și prin exerciții de logică. S-a spus de mai multe ori că trăim într-o lume care de mai multe ori uită să mai fie logică. Acest lucru este un mare adevăr. De ce spunem acest lucru? Omul de azi vrea bani fără să muncească, vrea funcții înalte fără să facă școală, vrea construcții mari și frumoase fără să aibă arhitecți destoinici, vrea să fie deștept fără să studieze, vrea să fie un mare scriitor fără să scrie și enumerarea ar putea continua. Perfecțiunea logicii se poate spune că este descoperită atunci când ne dăm seama că nu poate exista cauză fără efect. Pentru ca omul să poată face pâine, el trebuie să are și să semene ogorul, pentru ca omul să poată mânca el trebuie să gătească, pentru ca omul să poată călătorii el trebuie să aibă mijloace de transport. Toate acestea ne fac imaginea unei perfecțiuni logice pe care mai mulți dintre semenii noștri o ignoră. Aceste lucruri sunt cât se poate de mult cele care definesc și cele care susțin ceea ce este sau mai bine spus cum este interpretată logica sau ceea ce este logic în cele din urmă în zilele noastre.⁴⁶

Filologia este o altă știință care studiază sau mai bine spus analizează ceea ce este și cum este definită și concepută perfecțiunea în sens literal. Aici în filologia știm de mai multe ori ceea ce se poate denumi cum este sau cum a fost denumit perfectul și perfecțiunea în sens literar. Filologia ne-a oferit milioane de versuri și sute de mii de strofe. Toate acestea ne fac imaginea a ceea ce este sau mai bine spus a modului în care este concepută perfecțiunea în sens semantic. Se știe prin urmare că există o căutare a perfecțiunii în lumea lingvisticii și a filologiei. Această căutare a primit mai multe denumiri și mai multe sensuri. În cele din urmă filologia este cea care ne duce la ceea ce se poate spune frumusețea limbilor și a varietății lor. Se știe că istoric a existat o amestecare a limbilor care a avut loc în antichitate când oamenii au voit să construiască un turn care să ajungă până la cer. Ca și pedeapsă Dumnezeu a amestecat limbilor oamenilor și nu s-a mai putut face un astfel de turn. Așa se spune că a apărut diversitatea semantică în lumea noastră. Oricum nu se poate să nu vorbim despre ceea ce este sau mai bine spus despre cum este sau cum se manifestă căutarea după perfecțiune în filologie.⁴⁷ De mai multe ori setea de perfecțiune se poate vedea în filologie și în ceea ce ține de lumea filologică. Acest lucru de mai multe ori a fost și este cât se poate de mult un deziderat ultim al lumii de azi. În acest sens, se știu de mai multe limbi de circulație internațională cum este engleza, franceza sau germana sau

⁴⁵ Nae Ionescu *Curs de logică* (București, 1993 retipărire).

⁴⁶ Anton Dumitriu, Teodor Stîhi, *Logivă polivalentă* (Editura Enciclopedică, 1971).

⁴⁷ Umberto Eco, *În căutarea limbii perfecte* (Editura Polirom: Iași, 2002).

sunt limbile care sunt cele mai vorbite în zilele noastre. În acest sens se poate vedea o concurență a limbilor și a tot ceea ce ține de lingvistică. Acest lucru este cât se poate de mult ceea ce ține și ceea ce este definit ca și sensul și expresia finală a ceea ce este și a modului cum este realizează ceea ce este și cum este făcut sau cum se realizează perfecțiunea în sens filologic.

Despre un mare om de afaceri se spune că îi plăcea foarte mult să fie în centru atenției. Pentru acest lucru el făcea mari eforturi și încercări să își mențină acest statut. La un moment dat lumea nu mai era interesată de el și s-a plictisit. În acest sens se spune că la un moment dat el a plecat în Arabia fiindcă știa că dacă v-a face acest lucru v-a fii din în centru atenției. A ajuns în Arabia și a stat mai multe luni acolo. Când a venit lumea a devenit curioasă. Mai mulți prieteni au mers și l-au întrebat:

- Ei cum a fost călătoria ta?
- A fost frumoasă.
- În ce țară spuneau că ai plecat?
- În Arabia.
- Arabia, și cum este pe acolo?
- Este frumos și am întâlnit foarte multe locuri exotice.
- Bine dar tu știi araba?
- Nu.
- Păi și atunci cum ai vorbit cu arabii?
- De vorbim am vorbit, dar mă dor mâinile de nu mai pot.

Deducem de aici că omul nostru a vorbit numai prin semne. Credibil sau nu, de mai multe ori în lumea noastră ajungem la ceea ce se poate denumii concurența lingvistică. Tema limbilor a fost din nefericire de mai multe ori subiect de război. Ar fii destul să amintim că în fosta Uniune Sovietică limba rusă era o limbă obligatorie. Se cunosc astfel mai multe cazuri în care limba rusă a fost impusă cu forța. Un caz celebru este Basarabia care inițial a fost o regiune românească. În timpul celui de al doilea război mondial forțele naziste au impus germana în mai toate teritoriile cucerite. Credem sau nu, limba a fost de mai multe ori prilej de război. Acest lucru este trist și de ce nu cât se poate de mult nefiresc. Mai multe limbi au fost create pentru a impune supremația unei nații asupra alteia. Dacă omul a ajuns să creeze război din cauza limbilor se poate spune că acest lucru este un fapt care nu poate fi trecut cu vederea. Supremația națională de mai multe ori se dispută în termenii filologiei. Evident, acest lucru este mai mult o joacă de copii dar aceasta este lumea în care trăim și nu se poate face abstracție sau mai bine spus nu putem trece chiar așa ușor peste aceste lucruri. Dincolo de toate acestea de cele mai multe ori lingvistica este un lucru sau o stare de fapt care ține foarte mult de dispoziția spirituală a omului. Sunt mai mulți intelectuali care se regăsesc în textele arhaice ale trecutului și ale istoriei.⁴⁸

În cele din urmă vom vorbi despre cum este privită sau mai bine spus cum este concepută perfecțiunea în filosofie. Filosofia la cea mai simplă definiție este iubirea de înțelepciune. Se poate spune în acest sens că atunci când omul a ajuns să dețină înțelepciunea el a ajuns la starea de perfecțiune științifică. Perfecțiunea ca și înțelepciunea este foarte mult un concept sau o modalitate de gândire filosofică. Din antichitate după cum am spus filosofie a considerat că este foarte mult o stare de perfecțiune iubirea de înțelepciunea. Ce este înțelepciunea și cum se poate cuprinde înțelepciunea în sine este în

⁴⁸ Umberto Eco, *Limitele interpretării* (Editura Pontica: Constanța 1996).

cele din urmă problema sau tematica primară a filosofiei. Acest lucru după cum am spus, de mai multe ori a fost contestat și privit de semenii noștri cu foarte multă atenție.⁴⁹

Toți marii oameni de stat sunt și mari constructori. În Atena, Pericle a întâmpinat oarecare opoziție ca să-i convingă pe concetățenii săi în ridicarea Partenonului, cea mai bogată moștenire arhitectonică și de artă pe care ne-a lăsat-o Grecia. Construcțiile necesitau o sumă colosală. Și atenienii, oricât erau ei de iubitori de frumos, nu se simțeau dispuși să cheltuiască atât. E caracteristic pentru Pericle stratagema folosită ca să-l convingă. "Bine", a spus el resemnat, „atunci fiți de acord să-l construiesc eu pe propria mea cheltuială. Adică să scriu pe fronton, în loc de Atena, numele meu, Pericle”. Și invidia, la un loc cu emulația, au reușit să obțină ceea ce îi refuzase zgârcenia.⁵⁰

De mai multe ori înțelepciunea a fost ceea ce a caracterizat lumea antică și tot ceea ce a ținut de lumea antică. Această lume este cât se poate de mult ceea ce ține de sensul și de modalitatea în care lumea din vechime a conceput perfecțiunea. Perfecțiunea este prin urmare un lucru sau o realitate care ține foarte mult de ceea ce anticii defineau ca și înțelepciune. Acest lucru după cum am spus este ceea ce definește și ceea ce menține starea de înțelepciune în vremurile noastre. Lumea de azi este o lume care nu mai consideră că înțelepciunea este un lucru sau un fapt care demonstrează sau mai bine spus menține ceea ce este sau cum este înțelepciunea. Ceea ce este important în zilele noastre este foarte mult o realitate care ține de lumea financiară și de lumea economică. Aceste lucruri prin urmare au ajuns să depășească ceea ce omul antic considera ca și perfecțiune. În interiorul filosofiei au existat mai multe curente și mai multe tendințe. Aceste curente și tendințe sunt cât se poate de mult variate și de nu ample. Omul perfect este în filosofie filosoful. Se știe de mai multe nume mari de filosofi, oameni care și-au dedicat viața și existența lor pe altarul înțelepciunii.

Filosofia antică avea să definească înțelepciunea prim mai mulți termeni și mai multe concepții. Unul dintre cele mai cunoscute și mai populare a fost cel de καλοκαγατία sau mai bine spus sinteza dintre frumos și bine. Înțelepciunea este de cele mai multe ori o noțiune de sinteză care vine să existe sau mai bine spus să susțină această sinergie sau amestecare dintre frumos și bine. Nu se poate concepe înțelepciunea dincolo sau mai departe de ceea ce este binele și frumosul. Acest lucru după cum am spus a ridicat mai multe semne de întrebare în mințile celor care au privit cu scepticism înțelepciunea. Trebuie să știm că în antichitate exista o meserie de filosof la fel cum în zilele noastre există meseria de șofer sau de programator pe computer. În zilele noastre filosofia se mai practică dar nu mai există meseria de filosof. În antichitate se poate spune că filosoful era foarte mult modelul sau exemplul perfecțiunii. Atunci când anticul se afla în căutarea înțelepciunii el era foarte mult în căutarea unui filosof. Pentru acest motiv s-au înființat mai multe școli filosofice care în mentalitatea vremii erau școli în care se studia perfecțiunea.

Vom încheia aceste rânduri referitor la înțelepciune cu o poveste care este mai puțin cunoscută în lumea noastră și care ne vine din antichitate. Surprins la drumul mare de o bandă de ucigași, poetul grec Ibycos (secolul al VI-lea î.Hr.) a fost omorât și jefuit. Înainte de a-și da sufletul, poetul a ridicat ochii la cer și, zărind un cor de cocori, i-a rugat să-l răzbune. Câtva timp după crimă, ucigașii aflându-se la teatrul din Corint (teatrele din Grecia antică erau sub cerul liber) au văzut deodată niște cocori care zburau deasupra capetelor spectatorilor. În bătaie de joc, unul dintre ei a zis:

⁴⁹ Antonio Ștefan Sandu, *Filosofia orientului și fizica modernă. O viziune umanistă a universului* (Iași, 2008).

⁵⁰ Oana Oprea, *Anecdote cu oameni iluștrii* (București, 2002). Idem.

- "Uite martorii lui Ibycos, au venit să-l răzbune!" Asasinatul ajunsese între timp la urechile corintienilor, așa că aceste cuvinte au dat de bănuț. Ucigașii au fost astfel prinși, judecați și condamnați la moarte.⁵¹

Se poate spune că înțelepciunea pe care filosofia o propovăduiește este cea care ne face să avem o imagine de perspectivă a ceea ce este sau mai bine spus cum este perfecțiunea. Fără nici o îndoială în perfecțiune există și o dimensiune sau mai bine spus o trăsătură filosofică și acest lucru este ceea ce am voit să exprimăm în aceste cuvinte. Aceste rânduri nu susțin că perfecțiunea se reduce numai la filosofie dar se poate spune că se poate ajunge la perfecțiune prin filosofie.⁵²

CAPITOLUL 3

PERFECȚIUNEA ÎN ARTE

Fără nici o îndoială artele sunt o altă metodă sau de ce nu o altă cale prin care omul poate ajunge la perfecțiune. Aceasta fiindcă se poate spune că perfecțiunea este și o stare cât se poate de mult artistică. În artă, un lucru sau un obiect perfect se cheamă o capodoperă. Se poate spune că sunt mai multe creații sau opere artistice dar numai câteva sunt cu adevărat capodopere în adevăratul sens al cuvântului. Capodopera este o operă artistică perfectă dincolo de care nu se poate gândi nimic mai perfect sau mai deplin decât ea. În lumea noastră la ora actuală se găsesc mai multe capodopere și se poate spune că la un nivel genetic toate aceste capodopere arată sau demonstrează setea sau tendința omului după perfecțiune. Într-o galerie de artă sau într-o expoziție de artă, ceea ce se scontează în cele din urmă este perfecțiunea. Se poate vedea însă că fiecare artă are un anumit mod sau o anumită modalitate de a exprima sau mai bine spus de a reda deplin perfecțiunea. Când vorbim despre perfecțiunea în artă trebuie să știm că deschidem foarte mult investigații și dezbateri. Aceasta fiindcă știm că sunt mai multe arte și aceste arte au derivați care cu toate sunt forme sau expresii în cele din urmă. Ceea ce putem concluziona este că nu orice operă sau creație artistică este perfectă și sunt foarte multe creații artistice care nu sunt perfecte. Unii spun că acestea se datorează lipsei de talent, în timp ce alții sunt de părere că ele se datorează lipsei de inspirație. Artistul se poate spune că este un om care pendulează între aceste două mari noțiuni: talent și inspirație. Aceste lucruri este bine să le știm și este bine să le avem definite. Fiorul artistic a fost atât de pregnant în istoria lumii că s-a putut și s-a creat o artă religioasă. Acest gen de artă de cele mai multe ori se poate spune că este un lucru sau o realitate care unește pe om cu Dumnezeu.⁵³

Cu siguranță că cea mai grea încercare pentru marele compozitor Beethoven a fost pierderea auzului. Într-o discuție cu Rossini, pe când îl felicita pentru opera sa Bărbierul din Sevilla, Rossini, mișcat de altruismul marelui compozitor a spus:

- Sunteți un geniu Maestre...

- „O, nu, Rossini, a răspuns Beethoven, sunt un nefericit, numai un nefericit!”

Câțiva ani mai târziu, surzit complet, compunea opera Fidelio, ținând între dinți un corn austriac, sprijinit la celălalt capăt de pian. Era singurul mod pe care îl mai avea la îndemână

⁵¹ Idem. p. 6.

⁵² Nae Ionescu, *Curs de filosofie a religiei* (Editura Eminescu, 1998).

⁵³ Alfred Edersheim, *The temple: its ministry and services as they were done at the time of Jesus* (Londra, 1874).

pentru a percepe măcar vibrațiile instrumentului. Așa a compus Missa Solemnis și Simfonia a-IX a. La premiera ei stătea ghemuit pe un scaun în mijlocul orchestrei. Nu putea distinge nici o notă, nu auzea nici un sunet sau vreun glas. Când simfonia s-a sfârșit, sala a răsunat într-o furtună de aplauze. Beethoven nu le auzea. Unul dintre interpreți l-a luat de mână și l-a întors cu fața spre publicul care aplauda. Când a ridicat capul avea ochii scăldați în lacrimi.

Este cât se poate de adevărat că arta este o modalitate de perfecțiune pentru om. Acest lucru a fost de mai multe ori ilustrat și exprimat prin marile creații ale umanității și ale omenirii. De cele mai multe ori arta a fost o mângâiere sau mai bine spus o consolare pentru om atunci când aceasta nu putea sau mai bine spus nu avea puterea de a realiza sau a crea ceea ce este sau mai bine spus cum este realizată perfecțiunea. Perfecțiunea este un lucru care a fost afirmat și exprimat de marii artiști ai lumii. Acest lucru este așa fiindcă Dumnezeu este cel care a lăsat la îndemâna omului perfecțiunea. De mai multe ori atunci când nu știm sau suntem confuzi referitor la ce este sau cum este perfecțiunea arta ne vine în ajutor. Acest lucru se poate vedea prin mai multe feluri. Armonia din muzică este ca care dă omului senzația perfecțiunii, în timp ce zgomotele nu îi conferă omului nici un fel de idee sau de comunicare. Aceste lucruri prin urmare este bine să le știm și să le avem în vedere. Un cor armonios în care vocile sunt egalate și armonizate, nu poate decât să îi dea omului sensul perfecțiunii. În acest sens, se poate spune că există o funcție de inițiere a artei pe care mai multă lume evită să o i-a în considerare.⁵⁴ În sine arta nu este un lucru perfect dar atunci când artistul face eforturi și încercări se poate spune că ea poate ajunge la perfecțiune. În acest sens există o perfecțiune potențială și una reală în artă. Acest lucru este așa fiindcă de mai multe ori conceptele artistice sunt existente sau există numai potențial și nu și real. Acest lucru fiindcă de mai multe ori arta are o parte teoretică și una practică.⁵⁵

După cum am spus arte nu numai exprimă perfecțiunea ci ea și poate atinge perfecțiunea. Acest lucru se poate vedea de mai multe ori. Ce înseamnă atunci când arta ajunge perfecțiunea? Atunci când omul începe să aibă un sentiment al admirației și al frumosului care ne vine din artă se poate spune că arta a ajuns la perfecțiune. Prin urmare, există o limită dincolo de care arte nu mai poate merge niciunde fiindcă a ajuns la perfecțiune. Am mai spus că acea perfecțiune se numește foarte mult capodoperă sau tot ceea ce este mai bun în lumea artei. Evident, există și o pseudoartă sau kitch. Acest lucru se bazează numai pe o minare a perfecțiunii.

Despre un bas cu o voce foarte gravă se spune că la un moment dat a întârziat câteva minute la o corală care urmă să de-a un spectacol de crăciun în care se cânta Oratoriul Mesia de Handel. Imediat după ce a intrat în sala de repetiții dirijorul i-a spus:

- Ai vrea să te faci câteva exerciții de încălzire și armonizare a vocii?
- De ce? Nu este aceeași pisă care s-a cântat și anul trecut?

Dirijorul a tăcut și repetiția a continuat cu noul venit. După câteva minute de repetiții, dirijorul a oprit repetiția și s-a adresat bașilor din cor:

- Bașilor, nu sunt acordați, verificați din nou armonia!
- Armonia noastră este egalizată perfect! A spus basul nou venit.
- Aiuritul, nu este vorba de armonie, ci este vorba de faptul paginile trebuie citite de la cap la coadă și nu invers, de la coadă la cap, a intrigat nervos un tenor din cor.

⁵⁴ Sorin Dumitrescu, *Noi și icoana* (Editura Anastasia: București, 2011).

⁵⁵ Sorin Dumitrescu, *Chivotele lui Petru Rareș și modelul lor ceresc* (Editura Anastasia: București, 2001).

De mai multe ori înțelegem perfecțiunea numai atunci când ne referim la ceea ce este imperfecțiunea. Imperfecțiunea poate fi și incapacitatea de a coopera sau a ști să te încadrezi într-o anumite grup sau comunitate. De mai multe ori se cade să avem în vedere pe ceilalți când ne referim la perfecțiune. În artă de cele mai multe ori perfecțiunea a fost definită prin frumos. Ceea ce este frumos este de cele mai multe ori perfect în arte. Frumosul este de mai multe ori o noțiune estetică și pentru a ajunge la definirea lui artistul trebuie să cunoască perfecțiunea și în plan teoretic. Frumosul în plan teoretic este ceea ce se numește estetică. Ceea ce este estetic, ceea ce este încântător și plăcut simțurilor este de cele mai multe ori ceea ce este perfectul. Prin urmare, se poate spune că în artă, pe lângă noțiunea de frumos, atunci când vorbim sau atunci când definim perfecțiunea mai avem și o noțiune de estetică. Estetica este foarte mult un fel de parte teoretică care există în arte. Pentru acest motiv în arte de mai multe ori se impune un efort sau exerciții de practică și de perfecționare. Pentru a ajunge la perfecțiune, de mai multe ori artistul este chemat la un efort de autodepășire. Aceste efort însă nu trebuie să fie lipsit de naturalitate. Este bine ca artiștii să știe că trebuie să aibă foarte bine definită ceea ce este sau mai bine spus cum este concepută perfecțiunea în sens artistic. Acest lucru de mai multe ori este trecut cu vederea și de ce nu ignorat. Asta religioasă să se poate spune că este de cele mai multe ori punctul suprem sau ultim a ceea ce este sau mai bine spus a modului în care este reprezentată perfecțiunea. Se știe astfel că sunt mai mulți artiști care s-au pus pe sine și munca lor artistică în slujba lui Dumnezeu. Există astfel icoane, cântece religioase, sculptură sau film religios care este pus la drept vorbind în slujba lui Dumnezeu. La vremea la care scriem aceste rânduri toată Biblia este ecranizată. Viața religioasă de mai multe ori a fost exprimată și definită de arte ca și o viață cât se poate de mult perfectă sau a perfecțiunii. Acest lucru poate fi văzut din mai multe capodopere cu caracter religios ale istoriei lumii. Aceste lucruri după cum am spus se poate spune că sunt cele care definesc și mențin o dinamică a perfecțiunii în viața religioasă. Nu se poate să nu gândim perfecțiunea separat de viața religioasă și această realitate a fost exprimată de mai multe ori în lumea artei și a artelor.⁵⁶

Se spune că doi muziceni călătoreau undeva prin pustie. La un moment dat au fost prinși de o bandă de hoți care se ascundeau în acel pustiu. S-a întâmplat că hoții erau iubitori de muzică. Auzind că cei doi captivi erau muziceni, șeful hoților le-a spus:

- Uite cum se pune problema, dacă ne cântați fiecare cânte o melodie din repertoriul vostru vă lăsăm liberi.
- Doar atât?
- Da.
- Uite eu sunt un cântăreț de muzică country și o să vă cânt melodia mea preferată: Inimă frântă și înțepată.
- Bine ști tu ce o să ne cânti? A întrebat șeful hoților pe al doilea muzician.
- Eu nu trebuie să vă cânt, fiindcă după cel el v-a cânta această melodie eu pot rămâne prizonier în continuare.

Este cât se poate de adevărat că de cele mai multe gusturile în materie de artă și de estetică nu sunt identice. În timp ce unora le place muzica, la alții pe place pictura; în timp ce unora le place sculptura, la alții de place cinematografia. Acest lucru este cât se poate de bine evidențiat de ceea ce se poate denumi diversitatea perfecțiunii în artă și în lumea artelor. Aceste lucruri sunt prin urmare realități care mențin și definesc sensul și finalitatea

⁵⁶ Perry Meisel, *The myth of popular culture: from Dante do Dylan* (Oxford, 2010).

ultimă a artelor și a tot ceea ce ține de frumos. Frumosul este perfecțiunea existențială în artă și el a primit mai multe sensuri și mai multe exprimări ale lui în ceea ce se poate denumii realitatea ultimă a esteticii. De mai multe ori frumosul este o stare de perfecțiune și nu o capodoperă. În timpul unui concert de muzică simfonică se poate spune că protagoniștii fac toată încercările să conveargă în spre perfecțiune. Acest lucru după cum am spus se definește și se exprimă de cele mai multe ori prin ceea ce se poate denumii dorința de perfecțiunea a omului. După cum am spus, această dorință a fost lăsată natural de Dumnezeu în om și omul nu face decât să ajungă sau mai bine spus să tindă în spre ea. Perfecțiunea este prin urmare o temă care se leagă de arte. Sunt mai multe încercări și mai multe eforturi în arte pentru a ajunge la perfecțiune. Cine poate contesta acest lucru? În rândurile care vor urma vom vorbi despre acest fapt și acest lucru mai pe larg. Este bine să știm că arta este cât se poate de mult un lucru sau o realitate care are o înțelegere cât se poate de largă a ceea ce este perfecțiune în sens existențial. S-a vorbit despre o perfecțiune existențială a artei care de mai multe se poate trăi prin diferite metode. Se spune că de exemplu vocea Mariei Calas, considerată una dintre cele mai bune soprane din toate timpurile a fost perfectă. În arte de mai multe ori se poate vorbi despre un precedent al perfecțiunii care se exprimă sau este exprimat prin mai multe realități și mai multe modalități. Virtuozitatea este o altă modalitate de a ajunge la perfecțiune în lumea artei și a artelor. Acest lucru este bine să îl avem în vedere. Arta poate ajunge la perfecțiune printr-un proces de autodepășire dinamică. Acest lucru se poate face foarte mult ca și un fel de asemănare cu procesul de perfecționare științifică.⁵⁷

Perfecțiunea este după cum am spus, un lucru sau o stare cât se poate de mult dinamică și existențială. Acest lucru l-au spus mai toți marii creatori de artă. În acest sens, se poate spune că perfecțiunea în artă este mai multe o realitate care se experimentează și se trăiește decât se teoretizează despre ea. Vom ilustra acest lucru cu o întâmplare mai puțin cunoscută. Se spune că la un moment dar un local de periferie dintr-o mare metropolă a organizat o petrecere de anul nou. La această petrecere a fost invitată și o formație de local care să mențină o dispoziție bună în local. Petrecerea a început. S-a băut bere și vin, s-a consumat mai multă mâncare, s-a spus glume și s-a discutate teme de interes mai multe ore. În tot acest timp formația a menținut atmosfera cu diferite melodii din topul internațional. Când petrecerea de anul nou s-a terminat, proprietarul localului a venit la formație și i-a spus conducătorului:

- Știți ce a fost o seara extrem de reușită. Ce ar fi să veniți și la anul viitor fiindcă vom organiza din nou o petrecere de anul nou?
- Bine. Te deranjează dacă ne lăsăm și instrumentele aici până la anul?

După cum am spus, de cele mai multe ori perfecțiunea este o stare sau un lucru pe care îl trăim sau pe care îl experimentăm cât se poate de mult real și concret. Acest lucru după cum am spus, este ceea ce definește și ceea ce menține sensul și formarea finală a ceea ce este sau a modului în care concepem perfecțiunea sau a modului în care ne raportăm la ea. Acest lucru prin urmare duce la ceea ce se poate denumii setea sau nevoia de perfecțiune a omului. În termeni junghieni se poate spune că nevoia de perfecțiune a omului o are fiecare om prin faptul că prin creație omul a fost înzestrat cu noțiune de perfecțiune. Acest lucru după cum am spus de mai multe ori a fost contestat și negat de mai mulți oameni de știință. Psihologia artei ne spune că în subconștient omul dorește și aspiră la ceea ce este sau la modul în care este realizată perfecțiunea. În cele din urmă se poate spune că menirea artei

⁵⁷ Ioan Petru Culianu, *Studii românești 1* (Editura Polirom: Iași, 2006).

este să perfecționeze sau mai bine spus să facă din lumea noastră o lume mai perfectă prin faptul că este o lume mai bună.⁵⁸ Vom vorbi în rândurile care vor urma despre cum este concepută perfecțiune în cele 7 arte ale lumii: muzică, pictură, sculptură, arhitectură, fotografie, literatură și cinematografie.

Muzica este poate una dintre cele mai iubire arte din toate timpurile și pentru acest motiv ne-am oprit pentru prima dată asupra ei. Din cele mai vechi timpuri omul a creat muzică și se poate vedea o tendință de a perfecționa muzica. În Biblie ni se spune că primul care a inventat fluierul, poate unul dintre primele instrumente muzicale din istoria lumii a fost Iubal. Muzica a continuat să avanseze sau mai bine spus să evolueze. În cele din urmă se poate spune că muzica a devenit elementul constitutiv la mai multe arte. Muzica a ajuns să joace un rol atât de fundamental în istoria și viața omului că s-a ajuns și la creația de muzică religioasă. Se știe astfel de mai mulți compozitori de muzică bisericească cum au fost Sfântul Roman Melodul, Sfântul Ioan Cucuzel, Sfântul Ioan Damaschinul sau Sfântul Ambrozie al Milanului. Se poate spune că muzica trebuie să tindă în spre perfecțiune fiindcă acesta este în cele din urmă scopul ei, să îl facă pe om mai bun. Prin faptul că îl face pe om mai bun se poate spune că muzica îl duce în cele din urmă pe om la perfecțiune. Iată ce spunea în secolul al IV-lea Sfântul Vasile cel Mare despre muzică în Cuvânt către tineri: „să închidem urechile la cântecele care pervertesc sufletul, căci prin acest fel de cântare se nasc, în general, pasiunile servile și josnice. Să cântăm mai degrabă celălalt fel de cântare, ce conduce la bine, și de care se folosea David, poetul cântărilor sfinte.” Este de amintit că mai multe personaje biblice au cântat sau mai bine spus au avut înclinații muzicale. Unul dintre cei mai cunoscuți este Sfântul Prooroc David care este autor la mai multe cântări care în zilele noastre nu se mai cântă. Trebuie să spunem că psalmii lui David erau propriu zis cântări care alcătuiau cultul templului din Vechil Testament. Se poate vedea aici o sete de perfecțiune a omului și de ce nu o finalitate mare a omului în actul muzical sau cântare.

Despre un mare dirijor de la o mare filarmonică dintr-o mare metropolă a lumii se spune că a avea nevoie de un nou violonist în orchestra sa fiindcă cel vechi se pensionase. Așa că a organizat un concurs pe bază de interviu. La interviu s-a prezentat un violonist pe care marele dirijor nu îl mai cunoscuse în viața sa. După câteva întrebări pregătitoare dirijorul l-a întrebat pe violonist:

- Ce părere ai despre Brahms?
- Este un tip uimitor. Un muzician de talent. De fapt eu și cu el vom cânta câteva duete săptămâna viitoare.

După ce a stat puțin dirijorul a continuat:

- Bine dar ce părere ai despre Mozart?
- Mozart? O îl cunosc foarte bine. Tocmai am avut cină cu el săptămâna trecută.
- Știi ce îmi pare foarte bine că te-am cunoscut. Momentan trebuie să încheiem interviul fiindcă am de prins un tren care pleacă într-o jumătate de oră.

La puține zile când a venit răspunsul violonistul a putut afla că nu primit slujba cerută. La fel de bine nu era nici un tren care circula la ora interviului.

Am spus această întâmplare pentru a arăta că de mai multe ori noi de pronunțăm în materie de muzică fără să fim cât se poate de mult informați și cunoscători ai muzicii. Acest lucru are loc de mai multe ori și se poate spune că ceea ce ține de sensul și de expresia finală a muzicii este ceea ce definește perfecțiunea în muzică. Perfecțiunea în muzică de mai multe ori este realizată de oameni care au abilități sau mai bine spus de oameni care sunt

⁵⁸ Tom Endesor, *National identity, popular culture and every day life* (New York, 2002).

cât se poate de mult înzestrați cu talente sau calități muzicale. La un anumit nivel este ușor să ascultăm muzică și să ne dăm cu părerea dacă ne place sau nu. În sens real muzica este o realitate care ține de profesioniști și de cei care știu foarte bine teoria muzicii.⁵⁹

Prin urmare, se poate spune că muzica este o artă care ne poate inspira sau mai bine spus ne poate menține ceea ce se poate denumii sensul și dorința de perfecțiune. De mai multe ori muzica ne inspiră și de face să ne autodepășim. Nu trebuie să uităm acest lucru și trebuie să îl avem în vedere. De mai multe ori acest lucru este cât se poate de mult un lucru sau o realitate pe care mai mulți dintre noi nu o luăm în calcul. Există o perfecțiune a muzicii dar la fel de bine există și o dorință de a perfecționa pe om prin muzică. Muzica poate uni sau muzica poate dezbină pe oameni. Acest lucru este cât se poate de mult o realitate sau un adevăr fundamental al muzicii și a ceea ce ține de sensul final al muzicii. Muzica este prin urmare un lucru sau o realitate care de cele mai multe ori duce la ceea ce se poate spune realitatea sau sensul de expresie finală a perfecțiunii. Muzica nu este perfecțiunea înseși însă muzica ne poate duce la perfecțiune sau mai bine spus la ceea ce este perfecțiunea. Acest lucru de mai multe ori ne duce la ceea ce se poate spune o realitate sau un lucru cât se poate de profund și de frumos. Muzica este prin urmare un lucru sau o realitate care de mai multe ori ține de ceea ce este sau de modul în care se definește sau se realizează pe sine perfecțiunea.

Despre un toboșar se spune că la un moment dat s-a plictisit de a mai cânta la tobe și s-a gândit să schimbe instrumentul. A găsit atractiv acordionul. S-a gândit că mai înainte de a se perfecționa la acordion ar fii bine să îți cumpere unul. S-a dus la un magazin de acordioane. Aici a verificat mai multe acordioane. În cele din urmă s-a dus la vânzătoare:

- Dacă sunteți amabilă, aș dori un acordion.
- Pe care l-ați dori?
- Pe acela roșiatic din spate.
- Nu sunteți cumva un toboșar?
- Ba da. Cum v-ați dat seama?
- Cutia roșiatică din spate nu este un acordion ci este radiatorul.⁶⁰

Pictura este o altă mare artă a lumii și în pictură se poate spune că de mai multe ori găsim ceea ce se poate denumii un sens sau o expresie finală a ceea ce este sau a modului în care se definește perfecțiunea. Sunt mai multe curente care definesc sensul sau expresia finală a perfecțiunii. Omul este o ființă care prin pictură cauză perfecțiunea. Acest lucru a fost făcut și realizat de mai multe ori. Perfecțiunea este prin urmare un lucru sau o realitate care de mai multe ori se demonstrează și se realizează prin culori și simetrie. O pictură simetrică de cele mai multe ori ne dă simțul perfecțiunii. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care definesc și cele care determină sensul final a ceea ce este sau mai bine spus a modului în care definim perfecțiunea în sens ultim și real. Perfecțiunea este prin urmare un lucru sau stare care se definește pe sine prin ceea ce se poate denumii realitatea ultimă a iubirii de frumos și de bine. Se știu de mai mulți mari pictori ai lumii: Van Gogh, Rembrandt, Grigorescu, Donatello și mulți alții. Toți aceștia se poate spune că prin picturile lor au voit să reprezinte în cele din urmă ceea ce am putea denumii ca și perfecțiunea. După cum am spus pictura nu este perfecțiunea înseși dar ea este o modalitate de a accede în spre perfecțiune.⁶¹

⁵⁹ GRĂJDIAN VASILE, *Teologia cântării liturgice în tradiția Bisericii Ortodoxe* (Sibiu, 1997).

⁶⁰ J. Harris, *Power of music* (Londra, 1814).

⁶¹ Michel Quenot, *Icoana ferească spre absolut* (Editura Enciclopedică, București, 1993).

Se poate spune că cea mai mare realizare sau împlinire a picturii este foarte mult icoana. Ce este icoana? Icoana este foarte mult ceea ce se poate denumi sau ceea ce este perfecțiunea în pictură deși mai multă lume neagă acest lucru. Faptul că icoanele nu sunt simple imagini ne-o arată mai multe icoane care se spune că sunt făcătoare de minuni. O astfel de întâmplare minunată o avem din ceea ce este cunoscut ca și icoana Prodromița de la Prodromu din Muntele Athos. Această icoană este o reprezentare a sfintei Maria cu pruncul Iisus. Se spune că aceasta icoană a devenit extrem de cunoscută și la un moment dar a fost dusă pentru a fi pusă la închinare de mai multă lume prin mai multe biserici. Un învățător necredincios se spune că a auzit despre această icoană și privind-o ca și un obiect de artă a voit să o aducă să o țină și el puțin în casa lui. Martorii oculari ne relatează că icoana atunci când s-a voit ca să fie scoasă din biserică și dusă la casa învățătorului necredincios, icoana s-a îngreuiat și a devenit extrem de grea. Când icoana a fost pusă în căruță fiindcă în vremea respectivă se călătorea cu căruța icoana a devenit atât de grea că roțile căruței s-au rupt. Icoana Prodromița este o icoană care are aproape 150 de ani de vechime. Acest lucru se poate vedea prin ceea ce se poate spune mai multe vindecări care au avut loc la această icoană.

Icoanele sunt prin urmare limita ultimă a perfecțiunii umane și a perfecțiunii religioase în plan artistic. Se poate spune că icoana este o jertfă a pictorului pe care el o aduce lui Dumnezeu. Omul s-a simțit din cele mai vechi vremuri dator să facă lucruri sau fapte prin care să își arate recunoștința și iubirea față de Dumnezeu. În acest sens, se știe de templele antice de la Ierusalim, de bisericile și catedralele medievale care de cele mai multe ori au impresionat lumea cu măreția și proporționalitatea lor. Dumnezeu este centrul și al picturii atunci când pictorii doresc să își folosească capacitățile lor în spre lauda lui Dumnezeu. Pictura este o metodă de laudă a lui Dumnezeu și acest lucru este ceea ce se numește icoana. În icoană este reprezentat Dumnezeu Tatăl, Sfânta Treime, Domnul Iisus Hristos, sfinții apostoli, sfinții prooroci ai Vechiului Testament și mulți sfinți ai vechiului și ai Noului Testament. Se știe din istorie că pe lângă cei 12 apostoli, Domnul Iisus Hristos a mai avut încă 70 de ucenici care cu toții sunt considerați sfinți de Biserica Creștin Ortodoxă.⁶²

Sculptura este o altă artă a lumii și a omului și se poate spune că de mai multe ori omul a încercat să realizeze ceea ce se poate denumi perfecțiunea prin sculptură. Această perfecțiune se poate vedea de mai multe ori prin simțul proporției. Acest simț al proporției de mai multe ori se poate spune că este un lucru care ține de ceea ce este sau mai bine spus de modul în care omul sau sculptorul realizează ceea ce este sau cum este materia în forma ei ultimă și deplină. Materia știm că încă de la începuturi a fost fără de formă și lipsită de ceea ce se poate spune lipsită de formă. În acest sens Dumnezeu a fost Cel care a modelat materia și mai apoi omul a făcut acest lucru. Sculptura este de mai multe ori modelarea materiei fără formă. Acest lucru este de mai multe ori un lucru de perfecțiune. Sunt statui care de mai multe ori sunt mai perfecte decât realitatea. Se poate spune că de mai multe ori materia este un lucru sau o realitate care ține de sensul și de forma a ceea ce este sau a cum este văzută realitatea sau lumea din jur. Materia este un lucru creat de Dumnezeu dar care de mai multe ori se poate spune ajunge să fie modelat de Dumnezeu. Realitatea este că de mai multe ori se poate spune că sculptura este o modalitate de a exprima perfecțiunea. Acest lucru se poate vedea mai ales în lumea antică unde au existat mai multe sculpturi și mai multe chipuri ale lui Dumnezeu. Se știe după cum am spus că în antichitate sculptura

⁶² Paul Evdokimov, *Arta icoanei: o teologie a frumuseții* (Editura Meridiane: București, 1993).

era o modalitate de a exprima perfecțiunea. Statuile eroilor antici erau de cele mai multe ori statui ale perfecțiunii și a tot ceea ce ține de perfecțiune. Materia este în sine un lucru perfectibil și acest lucru îl știm de la creație sau din momentul în care Dumnezeu a creat-o. Lumea materială este prin urmare ceea ce se poate denumii o realitate care ține de sensul și de expresia frumosului. Sculptura este o modalitate de a perfecționa materia și acest lucru este bine să îl avem în considerare. Lumea în care trăim de mai multe ori este o lume care dorește cea ce se poate denumii o perfecțiune a materiei. Această perfecțiune se poate vedea prin ceea ce denumim sau prin ceea ce numim proporție. În sculptură marii sculptori ai lumii ne spun că perfecțiunea este de mai multe ori realizată prin proporție și finețe. Acest lucru, după cum am spus este ceea ce definește sau mai bine spus ceea ce menține sensul și forma ultimă a frumosului în sculptură.

O poveste cu oarecare umor ne spune că la un magazin de sculpturi exista sau mai bine spus era o sculptură cu un șobolan de bronz. Un turist a venit în acel magazin și a fost interesat de statuie.

- Acea statuie costă 5 euro domnule.
- 5 euro?
- Da.
- Povestea din spatele statuii constă 2000 de euro.

Nu mă interesează povestea.

Turistul a cumpărat statuia ingenioasă cu șobolanul. A pus-o sub braț și a plecat mai departe. Când a ieșit pe stradă a putut vedea că la prima intersecție au ieșit dintr-o gaură doi șobolani mari și au început să îl urmărească. Acești șobolani păreau că doresc statuia de bronz. La a doua intersecție, au mai ieșit doi șobolani care și ei au venit după statuie. La a treia intersecția au ieșit încă 10 șobolani. Omul nostru a ajuns să fie urmărit de 200 de șobolani. Se gândea ce să facă cu statuia? Evident statuia îi atrăgea pe șobolani. A ajuns în cele din urmă la o plajă și s-a gândit că cel mai bine ar fi să arunce statuia de bronz în mare. A aruncat-o și spre surprinderea lui a putut vedea că șobolanii s-au aruncat cu toții în mare. Cumva consternat omul nostru s-a întors la magazinul de statui.

- Ai venit să auzi povestea din spatele statuii? A întrebat vânzătorul.
- Nu, am venit pentru altceva.
- Ce anume?
- Nu, ai cumva o statuie a unui avocat?

După cum am spus de mai multe ori statuile au o valoare simbolică dar au fost mai mulți care au transformat din statui în ceea ce se poate spune un cult sau de ce nu au idolatrizat statuile.⁶³ Acest lucru a fost văzut de mai multe ori și sub mai multe forme. Idolatria a fost o realitate care se baza pe adorarea statuiilor ca și pe Dumnezeu însuși. Fie că a fost în Palestina, Asia, Mesopotamia, Elada, Egipt sau Sumeria, statuile au fost de cele mai multe ori trupuri ale zeilor și trebuiau adorate ca și Dumnezeu însuși. Aceste lucruri se poate spune că ne spun mai multe despre cei care se gândesc să ajungă la perfecțiune prin ceea ce se poate denumii sculptură. Au fost mai multe mari sculptori ai lumii care au înțeles să îl slujească pe Dumnezeu prin sculptură. Un oraș sau o metropolă cu mai multe sculpturi sunt cele care de mai multe ori ajung să aducă un simț al perfecțiunii. Sculpturile sunt făcute să înfrumusețeze orașele noastre. Dintre cei mai celebrii sculptori ai lumii amintim pe Davinci,

⁶³Jacques Antoine, *Dulaure*, Des Cultes qui ont précédé et amené l'Idolatrie (Tipografia Nabu, 2012).

Michelangelo, Andrea del Verocchio, Ghiberti Lorenzo, Jacopo de la Quercia, Luca della Robia, Pisanello, Jacopo della Quercia sau Andrea del Verrocchio.⁶⁴

Arhitectura este o altă mare artă a lumii și ea se ocupă de cele mai multe ori cu construcția și aspectul exterior al clădirilor. În acest sens, în arhitectură s-au făcut foarte multe avansări și îmbunătățiri. Se știe astfel de locuințele primare ale omului care mai toate erau făcute din piatră și din lemn. În arhitectură să se poate vedea o tendință de perfecționare a omului care a început cu vremurile sau timpurile antice și care s-a definit în cele din urmă printr-o arhitectură modernă care este tipică lumii de azi. Adevărul este că de mai multe ori arhitectura a fost condiționată de factorul financiar. Se poate vedea că mai toate epocile istoriei au avut un anumit tip de arhitectură. Arhitectura prin urmare este o constantă care a variat în istorie și de aici se poate vedea un drum al ei spre perfecționare. Acest lucru a dus în cele din urmă la marile construcții din zilele noastre. Blocul zgârie nori din Dubai Burj Khalifa are 160 de etaje. Dar evident, sunt mai multe construcții zgârie nori care demonstrează în istorie setea omului de a se perfecționa și de a se autodepăși. Arhitectura este fără nici o îndoială o știință semnificativă și importantă a lumii noastre fiindcă ea definește estetica sau mai bine spus cum arată locuințele și orașele noastre. Dacă vrem ca locuințele și orașele noastre să arate bine atunci ne vom da seama de semnificația arhitecților și a arhitecturii. Arhitectura prin urmare nu este făcută de orice și oricum. Ea este o artă care ne face să construim clădiri în mod rațional și frumos. În istoria au existat mai multe construcții și mai multe clădiri. Se poate spune că de cele mai multe ori arhitectura este o artă pe care lumea o ignoră. În țările sovietice din secolul al XX-lea au existat foarte multe construcții de tip sovietic care au fost cât se poate de mult un fel de arhitectură tipică care de cele mai multe ori nu avea cele mai elementare noțiuni de arhitectură. Societatea sovietică sau cea comunistă trebuia să fie făcută cu un nou gen de arhitectură care să fie cât se poate de mult specifică acestei lumi sovietice. S-a mai spus că mentalitatea sovietică era una de tipul mentalității cutiei de chibrit. Mii și zeci de mii de blocuri s-au construit în timpul dominației sovietice în care indivizii deveneau parte a arhitecturii sovietice ce urma să instaureze în lume un nou gen de ființă sau un om nou: era vorba de omul sovietic. Acest om era un om care se sacrifica pe sine și chiar condițiile lui de viață pentru binele societății sovietice. Lumea sovietică a sfârșit în cele din urmă prin colaps fiindcă genul de lume pe care ei au voit să îl construiască era foarte mult o lume care de cele mai multe ori se vedea pe sine perfectă. Este de amintit că arhitectura sovietică s-a considerat pe sine perfectă. Perfecțiunile arhitecturii sovietice a constatat foarte mult în numărul mare de locuitori pe care îi putea cuprinde o anumită construcție.⁶⁵

După cum am spus, nu există o casă sau o locuință perfectă dar se poate vedea că de mai multe ori omul ajunge la o asemănare a perfecțiunii. De cele mai multe ori, omul consideră că o locuință perfectă este foarte mult o locuință de lux. S-a demonstrat de mai multe ori că acest lucru nu este adevărat. Cu toții dorim să locuim în case sau locuințe perfecte și de ce să nu spunem acest lucru este de mai multe ori ceea ce se poate denumii o realitate a tuturor timpurilor. De la palate imperiale, palate regale, vile de lux, locuința a însemnat de mai multe ori perfecțiune. Perfecțiunea este în acest sens ceea ce se poate denumii o

⁶⁴ S. N. Eisenstadt, *Comparative civilizations and multiple modernities* (Boston, 2003).

⁶⁵ Se vorbește de mai multe genuri de arhitectură și o astfel de arhitectură este arhitectura balcanică care este specifică balcanilor. Trebuie să știm că arhitectura balcanică este foarte mult o arhitectură care se bazează pe conceptul de casă care este specific ei și a tot ceea ce ține de ea. Revista secolul al XX, a se vedea numărul Balcanitate.

realitate care de mai multe ori se exprimă prin locuințele în care trăim. Vom ilustra cum este perfecțiunea în arhitectură printr-o întâmplare care de mai multe ori a stârnit uimite printre cei care au auzit-o. Se spune că o familie tipică de oameni obișnuiți a luat micul dejun. Familia era formată din tata, mama și o mică fetiță care se pregătea să meargă la școală. Pe masă la un moment dar mama a pus câteva felii de pâine prăjită care fuseseră prăjită un pic prea mult. Fetița a observat acest lucru și i l-a arătat și tatălui. Tatăl nu a spus nimic. El a luat bucata de pâine prăjită care deși era prăjită un pic prea mult totuși este bună de mâncat. După ce micul dejun s-a terminat și fata se pregătea să plece la școală pe când mama nu a observat, fetița i-a spus tatălui:

- Tată, de ce ai mâncat pâine prăjită, era prăjită prea mult?
- Fiindcă îmi place pâinea prăjită. Vezi tu, ca să faci o casă să fie fericită de mai multe ori nu trebuie să le ceri celorlalți perfecțiunea fiindcă dacă le-o ceri șansele sunt mici să fie o familie fericită. Vezi mama ta a muncit să dacă acea pâine prăjită și eu am știu acest lucru, de aceea nu am voit să o supăr cu dojana mea.

Fetița a învățat în acea zi o lecție de viață importantă de la tatăl ei în acea zi.

După cum am spus, cu toții voim să locuim în case și locuințe perfecte. Aceste locuințe de cele mai multe ori nu sunt utile ci sunt de lux. Luxul este o maladie a zilelor noastre fiindcă de mai multe ori luxul este mai important decât ceea ce este util și folositor.⁶⁶ Arhitectura este un lucru extrem de des folosit și în construcțiile religioase. Se știu astfel de mai multe edificii religioase cum este templul lui Solomon, Sfânta Sofia, domul de la Milano sau catedrala de la Rheims care de mai multe ori a descoperit ceea ce este sau cum este perfecțiunea arhitecturii religioase.

Ceea ce pare mai puțin credibil este că de mai multe ori omul caută perfecțiunea în fotografie. De ce spunem acest lucru? Spunem acest lucru fiindcă de mai multe ori se poate vedea că omul fotografiază numai ceea ce este sau ceea ce tinde să fie perfect. Acest lucru este o caracteristică a fotografiei. Fotografia joacă în rol important în viața noastră: de la fotografii de identitate pe legitimații de muncă la fotografii pe permisul de condus, de mai multe ori fotografia este cea care există identitatea sau ceea ce este identic. Identitatea este o problemă de perfecțiunea fiindcă până în secolul al XVIII-lea singura modalitate de a îi face cuiva o imagine este un portret. În acest sens, au existat mai multe înșelăciuni fiindcă era greu de exemplu să depistezi un infractori dacă nu avea nici un portret al lui. În al doilea rând, cine se gândea să facă portrete infractorilor? După cum am spus, omul tinde să facă fotografii numai în momente fericite și perfecte a vieții sale. Fie că este vorba despre o fotografie cu cineva drag, de o fotografie cu o aniversare, de o fotografie de la botez sau de la nuntă, ceea ce se poate vedea este că omul fotografiază ceea ce este sau cum este momentul fericit sau de ce nu momentul perfect. Acest lucru este prin urmare ceea ce se poate spune o realitate care ține de sensul și de expresia finală a perfecțiunii. Sunt fotografii perfecte și de ce nu fotografii mai puțin perfecte. De mai multe ori omul le atribuie o valoare sentimentală fotografiilor și a tot ceea ce ține de fotografie. Fotografia după cum am spus joacă un rol important în viața noastră și acest lucru este bine să îl avem în vedere. Sunt oameni cum sunt ziariștii care fac poze și ei trăiesc din poze.

Se spune că un șofer călătorea cu mașina sa până în momentul în care la fost prins la o intersecție de un aparat de fotografiat automat care i-a făcut instantaneu o poză. După ce i-a făcut poza la câteva zile el a primit un plic în care se afla poza mașinii sale cu un bilet care

⁶⁶ Ene Braniște, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină* (Editura Institutului Biblic: București, 1993).

spunea că poza costă 40 de euro. Șoferul a luat poza și a trimis-o la poliție. La câteva zile a primit un plic de la poliție. Când l-a deschis în el a putut vedea o poză cu niște cătușe. Este cât se poate de evident că de mai multe ori poza este un lucru care poate defini perfecțiunea. Prin poze ajungem de mai multe ori să îi prindem pe infractori sau să identificăm chipuri electorale. Trăim într-o lume vizuală și de mai multe ori aceste lucruri de nu în spre ceea ce se poate spune care este sau cum este conturul pozelor.⁶⁷

Se spune despre un fotograf profesionist care lucra la un mare ziar că a fost la un moment desemnat să meargă și să facă niște poze al un incendiu care tocmai izbugnise deasupra peste o pădure. Fotografului i s-a spus că lângă pădure este o mică bază aeriană și că un avion îl v-a aștepta acolo pentru a îi duce deasupra pădurii să facă poze. Fotograful a ascultat de ceea ce a spus mai marii de la ziarul său. S-a suit într-un taxi și a ajuns la pădurea în care avea loc incendiu. În fond a putut observa un avion care era mai la marginea pădurii în timp ce altele erau mai departe. Grăbit fotograful s-a suit în avion și i-a spus pilotului:

- Dă drumul.

Avionul a decolat. După ce a ajuns deasupra pădurii fotograful i-a spus pilotului:

- Mergi pe deasupra părții unde vezi focul și când ai ajuns acolo lasă-te puțin mai jos.
- De ce?
- Fiindcă vreau să fac niște poze?
- Pentru cine?
- Pentru ziarul la care lucrez. Sunt fotograf.
- Nu ești instructorul de zbor?

Fotografia joacă după cum am spus un rol de marcă în viața noastră. Fotografia o putem vedea în campanii electorale, pe paginile ziarelor, la televiziune, pe internet, în reviste sau în galeriile foto. Lumea foto s-a perfecționat foarte mult și se știe că mai demult se făceau poze care nu avea nici un fel de proiecție digitată. Azi se fac poze digitate care pot fi dezvoltate în mai puțin de câteva minute. Nu se poate să nu remarcăm și aici perfecțiunea la care a ajuns omul în plan foto. Ceea ce acum 200 de ani nici nu se putea gândii acum aceste lucruri se realizează sau mai bine spus se pot face. Aceste lucruri sunt cele care ne spus despre ceea ce este sau despre cum este privită fotografia în lumea noastră.⁶⁸

Literatura este o altă artă care se înrudește foarte mult cu ceea ce se poate spune filologia. Există prin urmare o diferență dintre literatură și filologie în sensul că literatura este doar o parte a filologiei care este mai mult o știință ce include mai multe elemente. Este cât se poate de adevărat că în literatură există mai multe modele care definesc sau care formează ceea ce este sau cum este crezul despre perfecțiune. Acest crez s-a conturat în ceea ce știm ca și eroul literar. În antichitate știm de mai multe modele literare dintre care unele au devenit legendare. Ținem să amintim aici pe Hercule care a fost un fel de personaj fictiv al lumii antice și care la origini a fost inspirat de basmele grecești. Se poate spune că Hercule a reprezentat foarte mult modul de perfecțiune în lumea greacă antică. Mai apoi acest model a fost preluat și de alte culturi ale lumii antice. De remarcat aici că numele de Hercule este mai mult numele romanizat de Heracles care de fapt a fost numele grecesc adevărat al eroului. Prin urmare, modelul de perfecțiune în literatură a fost de cele mai multe eroul literar. Eroul literar este o figură extrem de amplă care de mai multe ori are

⁶⁷ Leonid Ouspensky, *Teologia icoanei* (Editura Apologeticum: București, 2006, ediția a II-a).

⁶⁸ Cezar Țăbârnă, *Cinstirea sfintelor icoane în ortodoxie* (Editura Trinitas, 2008).

tendințe science fiction sau SF. Acești eroi de fapt sunt de cele mai multe ori tendințele latente din subconștientul colectiv după perfecțiune și după realizarea perfecțiunii.

Lumea eroilor literari este de cele mai multe ori lumea perfectă. Modelul perfecțiunii este de mai multe ori un model care are ample implicații în lumea și în statutul de a inspira și de a îl duce pe om la realizare. Un astfel de model avea să pună în antichitate în fața lumii Homer prin celebrul său Ulise. Ulise este un personaj care se poate spune se află în căutarea sau în dobândirea perfecțiunii. Perfecțiunea prin urmare este o realitate care de cele mai multe ori ne duce în spre ceea ce se poate spune modul literar. Acest model nu face decât să popularizeze ceea ce este sau cum este perfecțiunea în cele din urmă.⁶⁹ Lumea noastră este de cele mai multe ori ceea ce se poate spune o lume literară. Avem eroi literari și de ce nu copii noștri sunt încurajați să își găsească eroi în copilărie. Primii eroi ai copilăriei care de cele mai multe ori reprezintă perfecțiunea sunt Făt Frumos la băieți și Ileana Cosânzena la fete. Apoi pe cum copil avansează în vârstă modelul perfecțiunii avansează și el. Știm astfel de cei trei mușchetari a lui Alexandre Dumas care de mai multe ori au devenit un fel de model al perfecțiunii pentru cei mici. Perfecțiunea este o stare de spirit pentru cei mici și de cele mai multe ori ea trebuie stimulară dar nu impusă. Lumea celor mici este fără doar și poate o lume în căutarea perfecțiunii și acest lucru trebuie să îl avem în vedere. Cei mici sunt extrem de receptivi la modele literare pe care le punem în fața lor. Aceste modele de cele mai multe ori ajuns să fie definitorii mai apoi în viața lor. Aceste lucruri este bine să le știm.

Adulții evident au și ei anumitele modele ale perfecțiunii în viața literară. Un astfel de model literar ne-a pus în față Dante cu a Divina comedie. Evident, sunt mulți care au fost atât de impresionați de talentul literar al lui Dante încât au ajuns să considere că Divina comedie este foarte mult un lucru real. În această carte care are un puternic caracter literar eroul principal este chiar Dante care trece cu Beatrix iubita sa prin iad și prin iad și la fel de bine printr-un spațiu imaginar pe care Dante în denumeste purgatoriu. Unii cred că Dante este un profet în timp ce în realitate Dante avea o imaginație extrem de bogată. Divina comedie a lui Dante a fost probabil una dintre cele mai populare cărți ale evului mediu și care a adus cu sine foarte mult sensul și simțul perfecțiunii medievale. Aceste lucruri este bine să le avem în vedere și să ținem cont de ele. Realitatea este că antichitatea și evul mediu literar au fost extrem de bogate în a ne pune în față modele literare sau modele ale literaturii. Perseu, Prometeu, Ghilgameș sau Ahile sunt foarte mult modele ale perfecțiunii antice. Aceste lucruri sunt prin urmare bine să le știm și să le avem în vedere. Modelul eroului v-a avansa și mai multe prin ceea ce se poate spune eroul literar medieval care era un erou diferit față de cel antic. Eroul literaturii medievale este un erou care de cele mai multe ori cauză perfecțiunea în supranatural și în religie. De mai multe ori personaje celebre și faimoase ale evului mediu au devenit ceea ce se poate denumii modele literare ale epocii și ale timpurilor. Un celebru erou medieval care a fost de cele mai multe ori subiect al creațiilor literare a fost Robin Hood. Cine este Robin Hood? Robin Hood a fost un erou al lumii medievale britanice care a luptat în favoarea celor săraci și defavorizați. El a devenit tema unei cărți celebre scrise de Henry Gilbert, care se intitulează chiar Robin Hood. În Franța medievală un alt model de perfecțiune feminină avea să fie Ioana d'Arc care a luptat pentru Franța. După cum am spus modelul perfecțiunii este foarte vast în literatură și el poate fi văzut de mai multe ori în marile creații literare medievale.⁷⁰

⁶⁹ David Lavery, *Saving the world a guide to heroes* (Toronto, 2012).

⁷⁰ Umberto Eco, *Baudolino* (Editura Polirom: Iași, 2013).

În cele din urmă am ajuns să vorbim despre una dintre cele mai noi arte ale lumii. Este vorba despre cinematografie. Aici vom menționa mai multe nume care s-au distins în cinematografie și care se poate spune că au perfecționat cinematografia. Dacă în antichitate de cele mai multe ori cinematografia era foarte mult teatrul în aer liber se poate spune că cinematografia a avansat și de ce nu a evoluat. Până prin anii 30 sau 40 ani secolului al XX-lea exista numai filmul mut. Aceasta fiindcă omul nu a descoperit sonorul. Cu timpul cinematografia a avansat și a ajuns să aibă și sonor. Este de amintit aici că unul dintre primii cineaști ai lumii a fost Charlie Chaplin care ne-a lăsat mai multe filme care le putem vedea și în zilele noastre. Cinematografia mai cunoaște și pe Bustin Keaton sau în cele din urmă pe Walt Disney care a fost un începător de drumuri în animație. Este de amintit aici că de cele mai multe ori cinematografia a variat în a ne pune în față modele sau chipuri ale perfecțiunii. Pe lângă eforturile de perfecționare internă, cinematografia a avut funcția de a ghida și a modela conștiințele în spre perfecțiune. Modul perfecțiunii în cinematografie este temă de dezbateri la milioane de oameni din toată lumea. Lumea a devenit în ultimii ani extrem de receptivă la ceea ce promovează cinematografia. Acest lucru se poate spune că este centrul la mai multe studii și dezbateri.

Se poate spune că modul perfecțiunii a variat în cinematografie. De la eroul polițist care se opune hoților și gangsterilor, cinematografia ne-a pus de mai multe ori și ale modele de perfecțiune în față. În secolul al XX-lea s-a lansat moda a ceea ce este sau mai bine spus cum este definit filmul western. Acest film de obicei este inspirat din viața văcarilor sau a îngrijitorilor de vaci din partea de vest a Statelor Unire ale Americi. Este de remarcat aici că moda western a lansat de cele mai multe ori un model al perfecțiunii. Cowboy-ul holywoodean a devenit prin anii 50 și 60 ai secolului al XX-lea modul de perfecțiune. John Wayne a fost de mai multe ori o sursă de inspirație în drumul spre perfecțiune omului secolului al XX-lea. Se știu de foarte mulți eroi de cinematografie care au devenit modele ale perfecțiunii: Batman, Spiderman, Robocop, Ironman, Terminator, Captain America sau James Bond sunt toate genuri ale perfecțiunii cinematografice din zilele noastre. Este adevărat că de cele mai multe ori cinematografia oferă ceea ce este în vogă sau mai bine spus ceea ce este la modă și nu prea ține cont de mai multe rațiuni sau considerente de natură științifică. Poate din acest motiv viața publică la mai mulți actori este extrem de scurtă.

După cum am spus, cinematografia s-a definit pe sine ca și fenomen cultural și artistic cel mai multe în secolul al XX-lea. Evident, sunt mai multe tendințe în cinematografie și se cunoscut de mai multe ori și mari deviații ale pornografiei.⁷¹ Acest lucru a adus în discuție ceea ce se poate spune problema morală a cinematografiei. După cum am spus, al acest capitol de mai multe ori cinematografia a eșuat să mai fie acolo unde trebuia să fie. Acest lucru ne spus că de mai multe ori cinematografia are de dus o luptă de autoperfecționare. Sunt mai multe vedete de cinema care la drept vorbind nu fac decât să contribuie la ceea ce se poate spune procesul de creștere al lumii criminalității și a infractorilor. Acest lucru de mai multe ori este o realitate care este extrem de răspândită în zilele noastre. Marii actori ai lumii de cele mai multe ori se dezvinovățesc de ceea ce se poate spune vina de a promova lucruri nereserioase și desuete în cinematografie. Acest lucru este bine să îl avem în vedere.

⁷¹ Din nefericire în secolul al XX-lea cinematografia avea să dezvolte ceea ce se cunoaște astăzi ca și filmul pornografic și cel erotic. Acest gen de film este de cele mai multe ori un film imoral care îl face pe privitor să se dedice pe sine păcatului desfrânării. Wendy Maltz, *Porn trap: the essential guide to overcoming problems causes by pornography* (New York, 2008).

Adevărul este că nu se poate ca pe același ecran să vizionăm filme și seriale de comedie și filme și seriale pornografice. Acest lucru are loc de mai multe ori și trebuie să nu uităm acest fapt. Prin urmare, este bine să ținem cont de aceste fapte și să le punem în fața cititorului. Evident, modul perfecțiunii este o temă fie extrem de dezbătută în cinematografie sau de ce nu o temă care este lăsată deoparte. Cinematografia se vrea un fel de industrie a eroilor și de ce nu a perfecțiunii. De mai multe ori se pare că acest lucru este doar o iluzie și mai mulți dintre fanii actorilor se declară pe sine dezamăgiți de prestația marilor actori. După cum am spus, nu trebuie să îi supraevaluăm și nici să îi desconsiderăm pe actori. Unii actori au ajuns mari oameni de stat în timpurile moderne și este bine să știm că actorii au o funcție limitată. Adevărul este că trăim în timpuri ale cinematografului în care toate marile cărți ale lumii de la Biblie la romanele lui Hemingway au fost ecranizate. Acest lucru ne arată o iubire a timpurilor contemporane a filmului și a cinematografului. Creștem și de ce nu uneori chiar și murim cu eroi de cinema. În cei aproape 150 de ani de cinematografie s-au perindat mai multe nume și mai multe titluri celebre de film. Toate aceste nume și titluri se poate spune că și-au adus la un anumit grad contribuția la ceea ce cunoaștem ca și cinematografie în zilele noastre în care filmele sunt vizionate pe ecran digital și sonorul este în pereți fonici. Toate aceste lucruri ne spun de o anumită tendință în spre perfecțiune în cinema și în cinematografie. Este la latitudinea actorilor și a celor care lucrează în cinematografie dacă vor voii să alea drumul perfecțiunii cinematografice.⁷²

CAPITOLUL 4

PERFECȚIUNEA ÎN AGHIOGRAFIA CREȘTIN ORTODOXĂ

Aghiografia este ramura teologiei care se ocupă foarte mult cu studiul vieților sfinților. Au existat mai mulți sfinți și mai multe persoane care de mai multe ori au ajuns să se definească sau mai bine spus să se desăvârșească în ceea ce se poate denumii ca și sfințenie. Prin urmare sfințenia este un lucru care este o realitate care ține foarte mult de ceea ce se numește sau de ceea ce este în cele din urmă viața duhovnicească. Viața duhovnicească nu este sfințenia înseși. Pentru ca un om să fie sfânt mai întâi el trebuie să fie un om duhovnicesc. Prin urmare trebuie să arătăm aceste lucruri și să insistăm mai multe asupra lor. Sfințenia este de cele mai multe ori o realitate și un lucru pe care îl găsim la sfinți și în ceea ce se poate denumii viața sfințeniei. Sfințenia prin urmare este un lucru sau o realitate care ne duce în cele din urmă la concluzia că Dumnezeu este sfânt. Sursa sfințeniei este înseși Dumnezeu. Acest lucru a fost de mai multe ori concluzionat de sfinții părinți ai trecutului care au ajuns la o cunoaștere a lui Dumnezeu. Acest lucru este prin urmare o realitate care se poate desprinde și se poate deduce de cele mai multe ori atunci când ajungem să studiem și să analizăm ceea ce este sau mai bine spus cum este sfințenia la sfinții părinți. Sfinții părinți cu toții au dat mărturie că atunci când omul se apropie de Dumnezeu v-a putea vedea sfințenia Lui sau mai bine spus v-a putea vedea că nu există sfințenie dincolo de Dumnezeu.⁷³

Sfințenia de cele mai multe ori este o noțiune care se poate spune nu are o logică și nici o finalitate ultimă. Acest lucru prin urmare ne duce la ceea ce se poate denumii sensul și realitatea a ceea ce este sau a modului în care ne raportăm la Dumnezeu. Dacă viața

⁷² Adele Reinhartz, *Jesus of Hollywood* (Oxford, 2007).

⁷³ Liviu Petcu, *Părinții bisericii învățătorii noștri* (Institutul Biblic: București, 2009).

duhovnicească este o pregătire pentru sfințenie se poate spune că în cele din urmă sfințenia este finalitatea ultimă sau sfârșitul a ceea ce este sau a modului în care este definită sfințenia. Acest lucru ridică mai multe semne de întrebare. Aghiografia creștin ortodoxă este o știință practică care merge foarte mult pe fapte și nu pe cuvinte. Se știe despre sfinți că de mai multe ori au fost persecutați, omorâți chiar cum a fost cu sfinții apostoli, prizoniți și discreditați pentru credința lor în Dumnezeu. Adevărul este că în timpul nostru de cele mai multe ori lumea nu se mai raportează la sfinți. Evident, sfinții nu se poate face sfinți singuri ci de mai multe ori ei ajung la sfințenia cu ajutorul lui Dumnezeu sau prin voința lui Dumnezeu. Nu trebuie să uităm că sfinții sunt cei care acceptă să facă deplin și desăvârșit voia lui Dumnezeu. Voia lui Dumnezeu este prin urmare un lucru care este deplin realizat în viețile sfinților. Știm despre sfinți că sunt cât se poate de mult persoane depline și de ce nu perfecte. Acest lucru este nu numai datorită lui Dumnezeu ci și datorită eforturilor lor sau mai bine spus nevoințelor lor. Se poate vedea un model comun în viețile sfinților care au trecut mai mulți prin mai multe etape. Aceste etape sunt prin urmare cât se poate de mult tipice a ceea ce cunoaștem și a ceea ce știm ca și aghiografie. Se știe că aghiografia este un termen convențional care ține foarte mult de termenul *αγιος* care în grecește înseamnă sfânt.

Perfecțiunea externă a lui Dumnezeu este sfințenia și acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult exprimat prin faptul că Dumnezeu este ființa perfectă ultimă. Filosofia aristotelică este cea care ne spune că Dumnezeu este „mobilitatea imobilă” și „imobilitatea mobilă.” Acest lucru este prin urmare ceea ce definește ceea ce se poate denumii ca și sfințenia lui Dumnezeu. Sfințenia lui Dumnezeu este foarte mult perfecțiunea Sa care constă într-o sumă mai mare de calități și de atribute. În sfințenia lui Dumnezeu se poate spune că se cuprind mai multe lucruri: dreptate, bunătate, iubire, smerenie sau corectitudine. Aceste lucru sunt toate realități care vin de la Dumnezeu și care în cele din urmă ne duc la ceea ce se poate spune concluzia sfințeniei lui Dumnezeu. Sfințenia lui Dumnezeu nu a fost o stare teoretică ci ea s-a văzut și practic sau concret în ceea ce se poate denumii viața Domnului Iisus Hristos. Acest lucru este cunoscut de mai toată lumea și nu vom insista asupra lui. În Domnul Iisus Hristos, Dumnezeu Tatăl este cel care ne spune că El este sfânt și că și noi suntem chemați la sfințenie. Deși nu toți putem ajunge la sfințenie cu toții putem fii oameni duhovnicești.⁷⁴ Prin urmare vom vorbi despre sfinții Ioan Scărarul, Sfântul Onufrie din Egipt, Sfântul Pahomie cel Mare, Sfântul Iustin Martirul și Filosoful, Sfântul Dorotei al Gazei, Sfântul Efrem Sirul, Sfântul Pimen cel Mare în cele din urmă vom vorbi despre Sfântul Isidor Pleusiotul.⁷⁵

Când vorbim despre sfântul Ioan Scărarul ne vom întoarce în timp în Siria secolului al VI-lea. Sfântul Ioan Scărarul deși a trăit cu mult timp în urmă este fără nici o îndoială ceea ce se poate spune un sfânt care a trăit perfecțiunea și desăvârșirea în sens creștin. Această perfecțiune și desăvârșire el a așezat-o în scris într-o carte celebră în lumea religiei: Scara. Scara este o carte care cuprinde foarte mult modul în care omul se poate perfecționa și desăvârșii și este compusă din 30 de trepte după numărul anilor când a trăit Domnul Iisus Hristos.⁷⁶ Prin urmare, scara este o carte care exprimă foarte bine ceea ce este sau cum este desăvârșirea creștină. De mai multe ori omul vrea totul dintr-o dată și de ce nu omul vrea să realizeze perfecțiunea și desăvârșirea fără nici un efort. Acest lucru este imposibil

⁷⁴ Radu Teodorescu, *Aghiografia creștin ortodoxă* (Cugir, 2011).

⁷⁵ *Viețile sfinților*, 12 volume (Episcopia Creștin Ortodoxă a Romanului și Hușilor, 1993-1998).

⁷⁶ Ase vedea Filocalia 9 din colecția Filocalia românească.

pentru Sfântul Ioan Scărarul. Ceea ce știm despre sfântul Ioan Scărarul este că a fost un sfânt care a dus o viață foarte aspră. Viața lui se leagă foarte mult de mănăstirea de pe Muntele Sinai ridicată pe locul unde în vechime Dumnezeu a dat tablele legii lui Moise. Este cât se poate de posibil ca Sfântul Ioan Scărarul să se fi inspirat în Scara sa de la faptul că pe muntele Sinai se făcuseră niște trepte pe care pelerinii care mergeau să viziteze locul unde Dumnezeu a vorbit cu Moise îl făceau la timpul respectiv spunând rugăciunii. Prin urmare, sfântul Ioan Scărarul a vorbit foarte mult de un proces sau de o progresie a omului în viața duhovnicească și în cele din urmă a mântuirii. Acest lucru ne spune el nu se face dintr-o dată. Omul sau creștinul ortodox avansează în spre mântuire din momentul nașterii și al botezului său. Prin urmare, mântuirea se câștigă în etape și nu dintr-o dată. Acest lucru este probabil o temă centrată a teologiei Sfântului Ioan Scărarul.

Este cât se poate de adevărat că Sfântul Ioan Scărarul a căutat perfecțiunea și desăvârșirea vieții duhovnicești. Acest lucru el l-a făcut prin faptul că toată viața a stat în mănăstire și nu a plecat de acolo. Ani de zile, Sfântul Ioan Scărarul a postit, s-a rugat, s-a nevoit și a lăudat pe Dumnezeu. Acest lucru i-a câștigat fără nici o îndoială titlul de sfânt. Prin urmare, Sfântul Ioan Scărarul nu a cunoscut perfecțiunea în viața duhovnicească numai teoretic ci el a ajuns să o trăiască și practic. Acest lucru el l-a făcut prin tot ceea ce a ținut de viața sa. Ceea ce învățăm de la Sfântul Ioan Scărarul este că perfecțiunea sau desăvârșirea creștinească nu este un scop în sine. Spre deosebire de alte practici ale extremului orient, Sfântul Ioan Scărarul este de părere că perfecțiunea sau desăvârșirea creștină trebuie dobândită în vederea mântuirii. Acest lucru schimbă foarte mult înțelegerea noastră a ceea ce este sau a modului în care definim perfecțiunea la sfinții părinți. Sfântul Ioan Scărarul a fost un teolog ascetic care a văzut perfecțiunea duhovnicească în ceea ce se poate spune asceză. Pentru a ajunge la mântuire creștinul trebuie să facă asceză sau mai bine spus să se nevoiască. Pentru Sfântul Ioan Scărarul asceza nu este un lucru sau o realitate irațională sau fără de logică ci ea are în vedere mântuirea omului. Pentru a își câștiga mântuirea omul trebuie să facă anumite fapte. Aceste fapte sunt în cele din urmă nevoia și asceza. Atunci când vorbim despre Sfântul Ioan Scărarul vorbim despre unul dintre vârfurile ascezei creștin ortodoxe. Drumul la perfecțiunea duhovnicească este pentru Sfântul Ioan Scărarul o renunțare la toate inutilitățile și patimile care ar putea să îl ducă pe om departe de Dumnezeu.

După Sfântul Ioan Scărarul, drumul spre perfecțiunea duhovnicească se face treptat și nu dintr-o dată. Creștinul trebuie să fie conștient că nu poate ajunge la perfecțiune pe cont propriu ci numai cu harul și ajutorul lui Dumnezeu. Pentru Sfântul Ioan Scărarul drumul spre perfecțiune este același ca și drumul spre mântuire. Aceste lucruri el le spune cât se poate de evident și exact în scrierile sale. Este adevărat că sfântul Ioan Scărarul a trăit cu mulți ani în urmă, dar ceea ce putem să realizăm este că ceea ce este scris el este actual pentru toate timpurile și toate epocile. Drumul spre mântuire nu se face dintr-o dată ci este o avansare de mai lungă durată a omului și a creștinilor ortodocși. Aceste lucruri sfântul Ioan Scărarul le exprimă cel mai bine prin Scara sa care este considerată cartea lui de căpătâi. De cele mai multe ori sunt mulți care nu pot face o separație netă între perfecțiunea creștin ortodoxă și mântuire. Acest lucru este așa fiindcă sunt foarte mulți care se pierd pe drum de detaliile tehnice să spunem așa a ceea ce este sau a omului în care este concepută perfecțiunea și mântuirea. Omul ajunge să lucreze la perfecționarea sa duhovnicească nu pentru simplu fapt de a se perfecționa ci pentru a se mântui. În drumul

spre mântuirea drumul spre perfecțiune este doar un lucru colateral. Aceste lucruri este bine să le evidențiem sau mai bine spus să le exprimăm.⁷⁷

Un alt sfânt creștin ortodox care se poate spune că a ajuns la o perfecțiune duhovnicească a fost Sfântul Onufrie cel Mare care a trăit în Egipt în secolul al IV-lea. Când vorbim despre Sfântul Onufrie vorbim despre un om care a trăit 70 de ani în deșert. Se face că sfântul Onufrie a fost un sfânt longeviv care a trăit până în jurul vârstei de 100 de ani.⁷⁸ Când vorbim despre Sfântul Onufrie cel Mare vorbim despre un sfânt total care s-a nevoit 70 de ani într-o sărăcie totală cum puțini dintre noi am crede că este posibil. Acest sfânt a fost unul care a renunțat la tot ceea ce l-ar putea separa de Dumnezeu. Evident timpul și istoria l-au uitat pe Sfântul Onufrie cel Mare dar trebuie să spunem că de mai multe ori cei care sunt doritori să afte ceea ce este sau cum se manifestă perfecțiunea în viața duhovnicească vor ajunge și la sfântul Onufrie. Este amintit aici este că asemenea Domnului Iisus Hristos care s-a dus voluntar la patima Sa, și Sfântul Onufrie a stat 70 de ani voluntar în deșertul egiptean, un deșert în care viața este extrem de grea și dacă nu chiar imposibilă. Sfântul Onufrie nu a făcut acest lucru pentru a demonstra cât este de rezistent ci a făcut acest lucru pentru a se mântui. Credem că după 70 de ani de viață în deșertul egiptean Sfântul Onufrie cel Mare s-a mântuit. Acest lucru credem că este incontestabil. Pentru lumea de azi a sta 70 de ani în deșert ar părea o nebunie și de ce nu numai un om nebun ar face acest lucru? A fost sfântul Onufrie cel Mare nebun? Credem că nu. Aceasta fiindcă Sfântul Onufrie a fost conștient că nu poate ajunge la mântuirea sa numai prin încercări și ispite. Aceste încercări și ispite au fost în cazul sfântului Onufrie cât se poate de mult inevitabile.

Sfântul Onufrie a trăit prin urmare în timpul imperiului bizantin și se poate spune că a fost extrem de mult străin de disputele care în epocă erau interminabile pentru supremație la tron și suveranitate teritorială. În mod real se poate spune că după 70 de ani în pustie nu ar mai fii fost șanse ca Sfântul Onufrie să trăiască. Se pare că harul lui Dumnezeu l-a ajutat foarte să ajungă la ceea ce se poate spune perfecțiunea sau desăvârșirea creștină. Dacă sfântul Onufrie a stat 70 de ani în pustie cu ce a trăit? Se spune că lângă chilia lui creștea un smochin și era un mic izvor de apă. Acestea au fost aproape toate veleitățile de confort ale sfântului Onufrie. Oricum se spune despre Sfântul Onufrie că a ajuns la un grad așa de mare perfecțiunea că în fiecare duminică vedea un înger din cer care îl împărtășea. Atunci când vorbim despre perfecțiunea duhovnicească de cele mai multe ori trebuie să știm că ea se realizează sau mai bine spus se face cu ajutorul și mila lui Dumnezeu. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care ne spun că de cele mai multe ori viața noastră se realizează în Dumnezeu și prin harul lui Dumnezeu când realmente ne putem pe dobândirea vieții duhovnicești. Înainte de a murii sfântul Onufrie a spus sfântului Pafnutie cel Mare care a fost și cel care l-a înmormântat că în timpul vieții sale pe când se simțea slăbit în a mai face asceză și a se mai nevoie, îngerii din ceruri îl duceau în contemplație în rai și revenit de acolo avea putere și mai mare ca să facă asceză. Ne putem da seama la ce grad avansat de perfecțiune a ajuns sfântul Onufrie cel Mare dacă le spunea că a fost dus de mai multe ori în rai și a văzut cele de acolo.

Pe la vârsta de șapte ani mergea singur la trapeză și cerea în fiecare zi o bucățică de pâine. Apoi mergea la icoana Maicii Domnului cu Pruncul Iisus în brațe și punea bucata de pâine înaintea icoanei, zicând:

⁷⁷ Sfântul Ioan Scărarul, *Table duhovnicești* (Satu Mare, 1998).

⁷⁸ Lambert M. Sursone, *Sfântul Onufrie* (Editura Batascript, 2011) în engleză.

- Și Tu ești mic, dar nu mănânci niciodată. Poate Ți-o fi și Ție foame. Iată, primește partea mea și mănâncă. E pâine proaspătă.

Și Pruncul Hristos din icoană întindea mânuța Sa și lua pâinea din mâinile lui Onufrie.

Sunt mai multe fapte din viața sfântului Onufrie care ne spun că el a fost fără nici o îndoială o persoană și o personalitate cât se poate de mult cu adevărat sfântă și frumoasă. Am voit să aducem aici în discuție pe sfântul Onufrie pentru a evidenția care este sau la ce stadiu de perfecțiune au ajuns unii sfinți. Acest lucru nu trebuie să ne descurajeze ci mai multe să ne întărească în drumul mântuirii noastre. Aceste lucruri prin urmare sunt de mai multe ori cele care ne spun că sfinții sunt foarte mult ceea ce se poate spune exemplele sau modele noastre de viață duhovnicească. Câți dintre noi am ajuns să primim împărtășanie de la îngeri? Câți dintre noi am făcut ca pruncul Iisus din icoana cu Maica Domnului să iese realmente afară și să ne primească darurile pe care le aducem în fața icoanei pentru Dumnezeu? Când vorbim de perfecțiunea și desăvârșirea duhovnicească nu se poate să trecem peste sfinții. Realitatea este că noi trebuie să îi căutăm pe sfinții și sfinții trebuie să ne caute pe noi. Acest lucru de mai multe ori este trecut cu vederea și de ce nu este luat în serios de contemporanii noștri. Sfinții sunt cu noi și ei sunt cei la care trebuie să ne raportăm atunci când vorbim despre perfecțiune și desăvârșirea în viața duhovnicească.⁷⁹

Un alt mare sfânt al Bisericii Creștin Ortodoxe și al ortodoxiei a fost sfântul Pahomie cel Mare care și el a fost un sfânt din Egiptul secolului al IV-lea. Sfântul Pahomie cel Mare se spune că a fost un om extrem de bine educat care de mai multe ori s-a orientat în spre filosofie. Prin urmare când vorbim despre Sfântul Pahomie cel Mare vorbim despre un intelectual. El a fost cu adevărat un intelectual. Acest lucru se poate spune că ne spune mai multe despre faptul că sfințenia în viața duhovnicească nu este una care neagă cunoașterea. Este cât se poate de posibil că Sfântul Pahomie i-a citit pe Platon și Aristotel în original. Ceea ce trebuie să știm este că Sfântul Pahomie nu a provenit dintr-o familie creștină și familia lui a fost foarte mult una idolatră care se închina la statui idolești. Idolatria încă mai exista la vremea Sfântului Pahomie cel Mare. În armată Sfântul Pahomie avea să se întâlnească pentru prima dată cu creștini și v-a fii atras foarte mult de ceea ce este sau mai bine spus de care sunt crezurile creștine. S-a botezat în anul 314. Imediat după botez Sfântul Pahomie v-a face o alegere ultimă și finală în viața lui. El se v-a retrage în deșert sau mai bine spus în pustie unde v-a sta tot restul vieții sale. În deșert se v-a întâlnii cu un alt pustic pe nume Palamon. Cu acesta sfântul Pahomie v-a începe o mănăstire în urma glasului lui Dumnezeu care i-a cerut acest lucru. Sfântul Pahomie v-a fii vizitat din nou de un înger care îi v-a spune ce trebuie să facă să realizeze viața călugărească.⁸⁰ Odată ce Sfântul Pahomie a realizat o mănăstire au fost foarte mult cei care au venit în jurul acestei mănăstiri și prin urmare el a început să aibă ucenici și a format astfel ceea ce se poate spune o comunitate monahală, poate una dintre primele comunități monahale din istoria creștinismului și a Bisericii Creștin Ortodoxe. În anul 346 sfântul Pahomie avea aproape 3000 de călugări în mănăstirea lui. Trebuie să știm că viața din timpul sfântului Pahomie era foarte severă și aspră. Acest lucru de cele mai multe ori este trecut cu vederea de cei care cred că viața în deșerturile Egiptene. Viața în deșert nu era o nebunie ci se poate spune că era mai mult o viață care de mai multe ori aducea cu sine ceea ce se poate spune nevointa și asceza la gradul maxim. Acest lucru făcea ca de mai multe ori demonii să vină personal

⁷⁹ Virgil Gheorghiu, *Cum am vrut să mă fac sfânt* (Editura Deisis: Sibiu, 2008).

⁸⁰ Philip Rousseau, *Pachomius: the making of a community in the fourth century Egypt* (Universitatea din California: Berkeley, 1999).

pentru a se lupta cu călugării. Sfântul Pahomie ne spune că mai mulți demoni l-au atacat de mai multe ori în pustie dar cu ajutorul și mila lui Dumnezeu în cele din urmă el a reușit să iese biruitor. Sfântul Pahomie la el ca și restul de pustnici ai timpului său se poate spune că au mers chiar acasă de cel rău sau diavolul care era în pustie prezent cât se poate de deplin. Acest lucru ne spune foarte mult gradul de sfințenie la care a ajuns sfântul Pahomie și până una de reușit el să ajungă cu trăirea lui. Din nou, și în cazul Sfântului Pahomie cel Mare se poate vedea perfecțiunea sau de ce nu desăvârșirea vieții creștin ortodoxe. Sfântul Pahomie se v-a stinge din viață la vârsta de 53 de ani în anul 348. Exemplul vieții sale nu a fost uitat și nici trecut cu vederea. În toată lumea unde oamenii cred în Domnul și Mântuitorul Iisus Hristos, ei îl recunosc și îl cinstesc pe Sfântul Pahomie. A murit relativ tânăr și eventual probabil și din cauza atacurilor demonice la care a fost supus de mai multe ori. Sfântul Pahomie este cât se poate de mult o persoană care poate fi un reper și un model pentru care se gândesc să ajungă la perfecțiunea vieții duhovnicești.

După cum am spus, nu se poate să vorbim despre perfecțiunea sau desăvârșirea în viața creștin ortodoxă fără să îl aducem în discuție pe Sfântul Pahomie cel Mare. Face acest lucru deoarece sunt mai mulți care se raportează numai la ei înșiși când vine vorba de viață duhovnicească. Viața duhovnicească prin urmare este o realitate care de mai multe ori se realizează numai în comuniune. Dacă Sfântul Pahomie a reușit să găsească 3000 de bărbați care au ales să îl urmeze în deșert înseamnă că el a fost cu adevărat un om care a făcut voia lui Dumnezeu. Cine ar părăsii tot ceea ce are: familie, bani, averi, oraș, rude sau prieteni pentru a sta cu un călugăr în pustie? Se pare că în secolul al IV-lea au existat 3000 de bărbați care au găsit un reper în drumul spre perfecțiune duhovnicească în persoana Sfântului Pahomie. Pentru noi cei din secolul al XXI-lea care de cele mai multe ori suntem obișnuiți cu nivelul de spiritualitate și viață duhovnicească ce ne vine de la Hollywood sau de la festivalul de film de la Cannes, Sfântul Pahomie cel Mare ne pare un personaj obscur și care nu are nici un fel de interes pentru noi. Acest lucru după cum am spus este de mai multe ori ceea ce menține și ceea ce susține realitatea în persoana sfinților. Sfinții sunt prin urmare cei la care trebuie să ne raportăm atunci când pășim pe drumul perfecțiunii duhovnicești. Acest drum după cum am spus nu este imposibil dar nici ușor. Trebuie să știm aceste lucruri și să le avem în vedere. Sfântul Pahomie ne spune prin viața sa că există mai multe grade ale sfințeniei și pentru fiecare dintre noi există un anumit grad de sfințenie.⁸¹

Un alt mare model de sfințenie creștin ortodoxă este sfântul Iustin Martirul și Filosoful care a fost fără nici o îndoială un mare sfânt al sfârșitului de antichitate și începutului lumii medievale. Se știe foarte puține lucruri despre Sfântul Iustin Martirul și Filosoful. Evident, după cum îi spune numele sfântul Iustin a fost filosof și la fel de bine a fost din nefericire martirizat. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care ne spus despre cine este sau mai bine spus cum este sau cine este sfântul Iustin. La fel de bine sfântul Iustin a fost și el un intelectual care a dus cu cine mai multe contribuții sau mai bine spus și-a adus aportul la ceea ce se poate denumi procesul de realizare a perfecțiunii creștine ortodoxă. Sfântul Iustin Martirul a fost cel care a susținut posibilitatea unei filosofii creștine. Se poate spune că el este printre primii filosofi care a încreștinat filosofia. Acest lucru îi v-a aduce cu sine numele de filosoful. Este cât se poate de adevărat că filosofia nu este opusă sau mai bine spus nu se opune creștinismului. Acest lucru este prin urmare ceea ce se poate denumi fundamental la ceea ce este sau mai bine spus la modul în care se poate denumi un proces

⁸¹ James M. Drayton, *Pachomius as discovered in the worlds of the fourth century Chrsitian Egypt. Pachomia literature and pachomian monastticism:a figure of history or hagiography* (Universitatea din Sydney, 2002).

de definire a ceea ce este creștinismul sau a modului în care este definit creștinismului ca și o religie deschisă investigațiilor filosofice.

Când vorbim despre sfântul Iustin Martirul și Filosoful ne referim la doi împărați romani care au trăit în timpul său. Este vorba despre împărații Antoniu Pius și Marc Aureliu. Relația care existat între sfântul Iustin și împăratul Marcu Aureliu se poate spune că a fost una dificilă fiindcă sfântul Iustin avea să fie martirizat pe vremea lui Marcu Aureliu. Sfântul Iustin a studiat creștinismul și inspirat de Dumnezeu a venit cu ideea sau posibilitatea unei filosofii creștine. Acest lucru a fost găsit inconvenient pentru Marc Aureliu care considera că de cele mai multe ori filosofia este un lucru care ține foarte mult de politeism și de idolatrie. Între Sfântul Iustin Martirul și Marc Aureliu vor exista mai multe controverse care se vor finaliza în cele din urmă cu execuția sfântului Iustin în anul 165.⁸² Este de remarcat aici că autoritățile romane nu au intervenit în ceea ce se poate denumii salvarea Sfântului Iustin Martirul și Filosoful și aici îl putem include și pe împăratul Marc Aureliu. Este de remarcat că deși Marc Aureliu a pretins că este preocupat de teme de filosofie nu a făcut nimic pentru ca Sfântul Iustin să fie grațiat. Acest lucru îl propulsează pe Marc Aureliu ca și un împărat politeist și idolatru. Istoricii au făcut mai multe încercări de reabilitare a împăratului Marc Aureliu dar în cele din urmă acesta sunt fără de un succes. Marc Aureliu ar fi putut să îl grațieze pe Sfântul Iustin Martirul dar nu a făcut acest lucru.

Se poate vedea din scrierile și din gândirea sfântului Iustin Martirul un efort și o tendință în spre ceea ce se poate spune perfecțiunea sau desăvârșirea creștin ortodoxă. Acest lucru este prin urmare ceea ce ne face să îl considerăm pe Sfântul Iustin Martirul ca și un perfecționist sau mai bine spus ca și un model al perfecțiunii în viața religioasă. Sfântul Iustin Martirul și Filosoful este prin urmare un exemplu de perfecțiune și de desăvârșirea în sensul religiei creștin ortodoxe. El este fără nici o îndoială ceea ce se poate denumii exemplu deplin și final a ceea ce este sau a cum este definită perfecțiunea creștin ortodoxă. Pe Sfântul Iustin Martirul și Filosoful îl vom aprecia și îl vom prețui mai mult în contextul epocii și a timpurilor sale. Sfântul Iustin Martirul și Filosoful a trăit în timpuri în care creștinismul era considerat o religie și o credință periculoasă care trebuia în cele din urmă eliminată și eradicată. Acest lucru a fost condamnat de sfântul Iustin lucru pentru care a fost în cele din urmă condamnat la moarte. Este de remarcat că de mai multe ori sfântul Iustin a fost trecut sub tăcere în imperiu când a făcut apel ca lumea să revină la credința în Hristos. Nu trebuie să uităm că Sfântul Iustin Martirul a plătit cu viața lui credința în Domnul Iisus Hristos. Realitatea este că imperiul roman care stăpânea la timpul sfântului Iustin era un imperiu care nu credea în Hristos și putea puterea imperială mai presus de orice. Se vorbea în acele timpuri despre cetatea de la Roma ca și despre un oraș etern. Roma era o cetate eternă și se poate spune că acest lucru de mai multe ori a fost o realitate care a dus la ceea ce se poate spune incapacitatea de a separa religia de puterea de stat. Sfântul Iustin Martirul a fost martirizat fiindcă a fost găsit mult prea perfect sau mai bine spus prea desăvârșit pentru timpurile și pentru epoca sa. Acest lucru este menit să ne spună ceea ce implică cu sine perfecțiunea sau starea de viață în perfecțiune. Perfecțiunea nu trebuie să aducă cu sine invidia ci ea trebuie să fie mai mult o stare care să ne ducă în spre acceptarea păcatelor și a greșelilor noastre și care trebuie să fie urmată de pocăință și părere de rău. Este de remarcat că imperiul roman este cel care l-a făcut sfânt pe Sfântul Iustin Martirul și Filosoful. Acest lucru este de mai multe ori trecut cu vederea. Oamenii din timpul Sfântului Iustin Martirul în loc să urmeze lui au preferat să îl reducă la tăcere odată

⁸² Diacon Ioan Ică jr., *Sfântul Iustin Martirul și Filosoful* (Editura Deisis: Sibiu, 2011).

pentru totdeauna. Acest lucru este un fapt care trebuie să îl avem în vedere.⁸³ Se poate spune că acestea sunt în mare considerațiile pe care le avem despre Sfântul Iustin Martirul și Filosoful și prin urmare ele ne pot ajuta și mai mult în drumul desăvârșirii noastre creștinești și mai ales în perfecționarea noastră în viața spirituală creștin ortodoxă.⁸⁴

Sfântul Dorotei al Gazei se poate spune că este un alt exemplu de perfecțiune creștin ortodoxă. Acest sfânt este un sfânt care a trăit în secolul al VI-lea în Tebaida Egipt. La fel de bine și acest sfânt se poate spune că a căutat perfecțiunea în viața duhovnicească fiindcă el a plecat în deșert unde a trăit o viață extrem de aspră timp de aproape 60 de ani. Asprimea vieții sale a fost făcută din dorința și de ce nu din setea de a ajunge la sfințenie. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere când vorbim despre sfântul Dorotei. Se spune despre el că se hrănea numai o dată pe zi din legume și apă și a făcut acest lucru timp de 60 de ani. Dar sfântul Dorotei deși stătea în pustie nu era un om care să nu muncească și să nu producă. El se ocupa cu împletitul de coșuri pe care le vindea și din care se poate spune că câștiga destul de bine. Evident, sfântul Dorotei nu a voit să ducă o viață de lux deși efortul și munca sa i-ar fi putut conferii acest titlu. Pentru sfințenia sa în jurul Sfântului Dorotei au venit mai mulți ucenici. Un astfel de ucenic se spune că a fost unul care l-a un moment dat s-a dus după apă. Când a ajuns acolo, a putut vedea pe fundul fântânii un șarpe veninos. Din cauza acestui șarpe care era veninos, se spune că și apa era acum otrăvitoare. Sfântul Dorotei s-a dus la fântână și a scos o găleată de apă. A făcut semnul crucii pe ea și a băut spunându-i ucenicului:

- Unde există puterea crucii, puterile demonice nu pot face nici un rău.

În chip miraculos sfântul Dorotei nu a murit. Acest lucru dovedește că avea o credință totală sau deplină în Dumnezeu.⁸⁵ De cele mai multe ori pentru a ajunge la perfecțiunea duhovnicească creștinul are nevoie de asceză. Acest lucru după cum am mai spus nu înseamnă o ură față de trup și nevoie sale ci înseamnă renunțarea la tot ceea ce este sau la tendințele păcătoase din trup. De mai multe ori acest lucru este negat în ceea ce privește viața duhovnicească. Sfântul Dorotei este un sfânt care a făcut extrem de multă nevoință și după cum am spus mai sus s-a putut vedea că a ajuns făcător de minuni. El a ajuns să bea apă otrăvită de venin de șarpe fără să moară. Acest lucru i-a fost dat de Dumnezeu pentru a realiza ceea ce este sfințenia în viața duhovnicească. Ceea ce mai știm despre Sfântul Dorotei este că el nu a stat numai în deșertul egiptean ci s-a dus și în deșertul palestinian aceasta pentru a căuta să se sfătuiască cu cei care și ei se nevoiau prin deșert. Pentru a ajunge la perfecțiunea duhovnicească sfântul Dorotei a renunțat la tot ceea ce posedea sau mai bine la toate averile sale și nu a ținut nimic pentru sine. În acest sens, se poate spune că el a ajuns la o mare desăvârșire. Se spune despre Sfântul Dorotei că o perioadă a stat la o mănăstire din deșert și aici i s-au făcut mai multe nedreptăți fiindcă a fost judecat greșit de mai mulți călugări din mănăstire. Sfântul Dorotei nu a reacționat cu nimic și a primit toate nedreptățile care i s-au făcut cu tăcere și cu smerenie. Experiențele sale duhovnicești sfântul Dorotei avea să le pună într-o carte care se cheamă: Discursuri și care a fost inclusă în Filocalie. În acest mod știm despre sfântul Dorotei și despre viața sa fiindcă altfel el a trăit toată viața ca și anonim și nimeni nu a știu despre el. După cum am spus omul modern și urechea modernă nu este obișnuită cu un nume ca și al Sfântului Dorotei al Gazei. Dar atunci când omul devine interesat de viața duhovnicească el v-a ajunge foarte mult la

⁸³ I. Coman, *Teoria Logosului în Apologiile Sf. Iustin Martinii și filosoful*, (București. 1942).

⁸⁴ Kate Cooper, *Band of angels. The forgotten world of early Christian women* (Londra, 2013).

⁸⁵

concluzia că nu poate trece foarte ușor peste persoana Sfântului Dorotei al Gazei. Se poate spune că Sfântul Dorotei se aseamănă foarte mult acelui filosof care se spune că atunci când a izbucnit un incendiu în orașul său care urma să îi ardă casa a plecat fără să i-a nimic din casa sa. Atunci cineva i-a spus:

- Nu ai nici măcar un bun care ai putea să îl salvezi din casa ta?
- Nu. Tot ceea ce am bun port în mine.

Sfântul Dorotei a fost un om care a dus o viață de sărăcie în mod voluntar. Acest lucru nu este se poate spune obișnuit pentru omul de azi care mai toată viața strânge averi cât mai mult și mai mult. Acest proces de a aduna averi este de cele mai multe ori unul care se termină prin a îl împătimit pe om care pune averea mai presus chiar și de Dumnezeu care a făcut averile. Sfântul Dorotei este cât se poate de exact în acest sens: un om care Îl iubește pe Dumnezeu sincer și adevărat nu poate iubi mai mult decât atât bunurile și averile acestei lumi. Acest lucru se întâmplă de mai multe ori cu cei care dețin bogății și averi mari. Ei ajung în cele din urmă să uite de Dumnezeu și să trăiască numai pentru averi și bogății. Sfântul Dorotei ne spune că averile și bogățiile nu sunt rele în sine dar atunci când omul le considere un scop în sine ele devin rele.⁸⁶

Sfântul Efrem Sirul este un alt mare sfânt care se poate spune că a ajuns la ceea ce este sau mai bine spus la modul în care poate fii definită perfecțiunea în sens creștin ortodox. Sfântul Efrem Sirul este un sfânt din secolul al IV-lea și a trăit în Siria care la acea perioadă de timp a fost parte din imperiul bizantin. Sfântul Efrem s-a născut în anul 206 în Nisibe Siria și se știe că aici a învățat și limba ebraică în dialectul aramaic. Odată cu data la care împăratul Constantin cel Mare v-a face din creștinism o religie oficială, Sfântul Efrem v-a devenii și el creștin deși se pare că părinții lui l-au crescut ca și creștin. Se poate spune că timpurile în care a trăit Sfântul Efrem Sirul a fost cât se poate de mult tulburi și dificile. Supremația asupra Siriei, care a fost țara sa se disputa de trei mari imperii ale timpului: imperiul persan, imperiul bizantin și imperiul roman. Acest lucru a adus cu sine foarte multă confuzie și nesiguranță și în cele din urmă a dus la ceea ce se poate spune nevoia de interiorizare a sfântului Efrem Sirul.⁸⁷

Se poate spune că situația confuză a timpurile Sfântului Efrem Sirul este cea care a dus în cele din urmă la ceea ce se poate spune sfințenia sa. Situația statală a timpurilor sfântului Efrem Sirul era cât se poate de mult schimbătoare de la an la an și acest lucru totuși se pare că l-a afectat sau mai bine spus l-a influențat pe Sfântul Efrem. Aceste lucruri sunt cât se poate de mult cele care definesc nevoia unei vieți duhovnicești a Sfântului Efrem Sirul. Pentru mai multă lume persoana Sfântului Efrem Sirul este una care nu prezintă mult interes. Ce poate ieșii bun din Siria? Să ne aducem aminte de referințele biblice care ne spun că la un moment dat lumea se întreba ce poate fii bun din Nazaret, locul unde s-a născut Domnul Iisus Hristos? Aceste lucruri sunt prin urmare cele care ne fac să credem că în cele din urmă Dumnezeu a vorbit prin Sfântul Efrem Sirul și mai mult decât atât a lucrat prin el. La vârsta maturității Sfântul Efrem Sirul își concentra foarte mult atenția asupra învățaturii devenit profesor de teologie. V-a preda la Nisibe localitatea lui natală și mai apoi la Edessa care a fost un important centru de teologie creștin ortodoxă a vremurilor. Evident, au existat mai multe erezii la vremea Sfântului Efrem Sirul dintre care poate cea ai cunoscută a fost arianismul care a voit foarte mult un fel de negare a persoanei Domnului Iisus Hristos. Sfântul Efrem Sirul s-a distins ca și un luptător pentru credință și de aici se

⁸⁶ Constantin Scouteris, *Ava Dorotei: învățături practice despre viața creștină* (Atena, 2000).

⁸⁷ Sfântul Efrem Sirul, *Cuvinte și învățături* (Editura Bunavestire: Bacău, 1997).

poate vedea că de mai multe ori perfecțiunea duhovnicească constă în a cunoaște și a învăța credința ta.

Când vorbim despre Sfântul Efrem Sirul nu se poate să nu amintim ceea ce se poate spune evlavia sa și ceea ce este iubirea sa profundă față de Dumnezeu. Evlavia sfântului Efrem Sirul a fost o evlavie autentică și ea se poate vedea din *Cele șapte plânsuri* pe care el l-a scris. Este de amintit aici că din plânsurile sale deși sfântul Efrem a ajuns la o culme a virtuții se considera pe sine unul dintre cei mai mari păcătoși ai lumii. Ceea ce este de remarcat în cazul Sfântului Efrem Sirul este că el a fost capabil să facă o unire dintre ceea ce este sau mai bine spus dintre trăire și studiu sau mai bine spus dintre partea teoretică și partea practică a religiei și a credinței. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care definesc la nivel real persoana și personalitatea sfântului Efrem Sirul. Acest lucru după cum am spus de mai multe ori este ceea ce definește și ceea ce menține crezul să sfințenia este posibilă și ea urmează foarte mult după ce omul a ajuns la o viață duhovnicească. Sfântul Efrem Sirul este cel care ne învață că sfințenia nu este posibilă fără de viață duhovnicească și viața duhovnicească nu este posibilă fără de sfințenie. Aceste două noțiuni se intercondiționează una pe alta. Viața duhovnicească prin urmare este o viață care mai înainte presupune sau implică cu sine ceea ce se poate denumii trăirea sau evlavia. Când vorbim despre Sfântul Efrem nu se poate să remarcăm evlavia lui profundă la Dumnezeu și la persoana Domnului Iisus Hristos. Acest lucru a dus în cazul Sfântului Efrem Sirul la scrierea de mai multe imne și mai multe rugăciuni care sunt cât se poate de mult autentice și profunde. Rugăciunea se poate spune că este o cale de a ajunge la Dumnezeu. În acest sens, Sfântul Efrem a fost de părere că de cele mai multe ori rugăciunea este o cale de a ajunge la ceea ce se poate denumii comuniunea cu Dumnezeu. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care ne spun că Dumnezeu este sensul și realitatea ultimă la care trebuie să ajungă omul. Sfântul Efrem Sirul a fost un sfânt care a scris și ceea ce a scris a scris din experiență și din trăirea sa. Acest lucru a dus în cele din urmă la ceea ce se poate spune contestarea lui de către unele culte creștine. Sfântul Efrem Sirul se poate spune că v-a fii întotdeauna un reper pentru cei care vor să pășească pe drumul perfecțiunii creștine. Acest drum de mai multe ori este un drum pe care omul are nevoie de un povățuitor. Se știe din viața Sfântului Antonie cel Mare că l-a un moment dat el a văzut în duh toate cursele pe care le pune cel rău sau diavolul în fața omului pentru ca el să nu se poată mântui. Aceste curse erau foarte multe și numeroase.

- Cine poate trece prin toate aceste curse ale răutății? A întrebat Sfântul Antonie cel Mare pe Dumnezeu.
- Smerenia, smerenia poate trece toate cursele celui rău, a răspuns Dumnezeu.

În acest mod se spune că atunci când trecem prin cursele pe care cel rău le pune în fața noastră Sfântul Efrem Sirul poate să ne fie un sprijin și un ajutor.⁸⁸

Un alt mare sfânt creștin ortodox care se poate spune că a ajuns la perfecțiune duhovnicească a fost sfântul Pimen cel Mare. Aceste sfânt a fost egiptean de neam și a trăit probabil cel mai multe în secolul al IV-lea și al V-lea când a fost perioada ceea mai înfloritoare a creștinismului egiptean. Sfântul Pimen cel Mare este o persoană obscură și uitată pentru lumea de azi care este mult prea preocupată cu alte probleme și mai puțin cu sfinții. Este de remarcat aici că Sfântul Pimen a avut 7 frați și cu toți acești 7 frați s-a dus și s-a călugărit. Acest lucru ne spune că sfântul Pimen a provenit dintr-o familie credincioasă. De mai multe ori lumea uită acest lucru și de ce să nu spunem cine se interesa în zilele

⁸⁸ Sfântul Efrem Sirul, *Cuvinte și învățături volumul 2* (Editura Bunavestire: Bacău, 2008).

noastre de un sfânt ca și Sfântul Pimen cel Mare? Un alt lucru care merită să fie amintit aici din viața Sfântului Pimen cel Mare și pe care mai multă lume îl găsește cât se poate de mult fără de noimă este că la câțiva ani după călugărie mama Sfântului Pimen cel Mare s-a dus să îi vadă pe fii săi și mai ales pe Pimen pe care îl iubea foarte mult. Este de remarcat că Sfântul Pimen cel Mare a refuzat să o vadă pe mama lui și a vorbit cu ea numai după ușa încuiată.

- Am venit să te văd fiul meu.
- De ce mamă? A spus sfântul Pimen cel Mare după ușa încuiată.
- Fiindcă sunt bătrână fiule și nu știu cât voi mai trăii.
- Dacă reușești să te abții să mă vezi în această lume, atunci cu siguranță mă vei vedea în rai.
- Ce vrei să spui fiul meu?
- Să ai încredere în iubirea de oameni a lui Dumnezeu că ne vom revedea cu toții în rai sau în împărăția cerurilor.

În acest fel se spune că mama Sfântului Pimen cel Mare a plecat încredințată că își va vedea din nou fii în împărăția lui Dumnezeu. Pare părea cumva ciudat că sfântul Pimen cel Mare a refuzat să o vadă pe mama lui în această viață după ce s-a călugărit. Ceea ce putem înțelege este că sfântul Pimen cel Mare atât s-a rugat de mult la Dumnezeu că a ajuns deplin încredințat că o va vedea pe mama lui în lumea care v-a venii.⁸⁹

Sfântul Pimen a făcut și el parte din ceea ce se poate spune categoria de monahi care au renunțat la toate pentru iubirea de Dumnezeu. Acest lucru este mai greu de înțeles și de priceput.⁹⁰ Oricum se pare că vestea despre Sfântul Pimen a mers foarte departe și a ajuns la urechile împăratului Teodosie cel Mare. Acest împărat a voit să îl cunoască pe Sfântul Pimen cel care dar se știe că sfântul se ferea foarte mult de alți oameni și de alte persoane cu statut social înalt. Așa se face că pe când împăratul Teodosie cel Mare trecea cu un drum prin pustia Egiptului s-a deghizat în haine de ostaș și cu pretextul că îi este sete a bătut la chilia Sfântului Pimen. Sfântul Pimen l-a primit cu mare bucurie și chiar a crezut că este un soldat din armată. L-a servit cu apă rece și pâine ceea ce mânca el. După mai multe discuții împăratul s-a descoperit pe sine:

- Știi cine sunt eu?
- Un soldat din armată.
- Nu eu sunt împăratul Teodosie și am venit să te văd fiindcă am auzit de sfințenia ta. Sfântul Pimen s-a plecat atunci în fața împăratului.
- Înainte de pleca așa vrea să îți spună un lucru.
- Ce? A răspuns Sfântul Pimen.
- Cum se fac ce că apa și pâinea din chilia ta sunt mai bune decât toate mâncăturile din palatul meu?
- Fiindcă această mâncare simplă de monah este o mâncare este făcut ca și rod al rugăciunilor și a privegherilor pe care eu le fac în fața lui Dumnezeu.
- Așa este, a răspuns împăratul Teodosie cel Mare.

Acesta este un amănunt din viața Sfântului Pimen cel Mare care ne spune foarte mult la ce grad de perfecțiunea duhovnicească a ajuns acest sfânt. Fără doar și poate sfântul Pimen a fost un alt exemplu care ține foarte mult de ceea ce se poate spune sensul finalitatea ultimă a ceea ce este sau a modului în care definim perfecțiunea duhovnicească. Aceste

⁸⁹ A se vedea Patericul egiptean (Alba Iulia, 1991).

⁹⁰ James Goehring, *Ascetics, society and the desert: studies in early Christian monasticism* (Harrisbourg, 1999).

lucruri sunt prin urmare cât se poate de bine să le știm despre Sfântul Pimen cel Mare și la fel de bine să avem un punct de raport și de reper în persoana Sfântului Pimen cel Mare.⁹¹

Un alt mare sfânt al Bisericii Creștin Ortodoxe a fost Sfântul Isidor Pleusiotul care a trăit în secolul al IV-lea. Sfântul Isidor se mai numește Pleusiotul fiindcă s-a călugărit la o mănăstire care poartă numele de Pleusion. El a trăit pe vremea împăratului bizantin Teodosie cel Mic. La fel de bine se poate spune că și sfântul Isidor a fost un foarte mare ascet și un sfânt care a dorit să ajungă la perfecțiunea duhovnicească. Acest lucru se poate vedea din viața de nevoință și asceză extremă pe care dus-o. Când vorbim despre Sfântul Isidor nu trebuie să îl confundăm cu Isidor al Seviliei. Sfântul Isidor al Seviliei a fost spaniol de neam, în timp ce sfântul Isidore Pleusiotul a fost bizantin de neam.⁹² Prin urmare, toată viața Sfântul Isidor a închinat-o lui Dumnezeu și acest lucru a fost ca el să atingă perfecțiunea duhovnicească. O prietenie profundă se v-a naște între sfântul Isidor și Sfântul Ioan Hristostom. Această prietenie se v-a concretiza foarte mult prin ajutorul pe care Sfântul Isidor îl v-a da Sfântului Ioan Hrisostom când din cauza la mai multe intrigi acesta v-a fii exilat. Prin urmare, sfântul Isidor nu a fost numai un prieten nominal al Sfântului Ioan Hristos ci el a fost foarte mult un prieten activ. Astăzi se știu foarte puține lucruri dintre prietenia care a fost celebră în epocă dintre Sfântul Ioan Hristostom și Sfântul Isidor Pleusiotul. Lumea vorbește foarte mult în zilele noastre despre Sfântul Ioan Hrisostom fără să vorbească despre Sfântul Isidor Pleusiotul. Se pare că o legătură de prietenie a existat între sfântul Isidor și împăratul Arcadie.

Sfântul Isidor a devenit cunoscut prin mai multe scrisori care de cele mai multe aveau un caracter cât se poate de mult de dogmatic și catehetic. Aceste scrisori au fost în cele din urmă grupate în mai multe cărți care sunt disponibile și azi. Când vorbim despre sfântul Isidor Pleusiotul trebuie să înțelegem foarte mult mentalitatea secolului al IV-lea și al V-lea când a trăit el. Acestea erau timpuri în care monahismul creștin ortodox nu existase și se poate spune că monahismul a fost foarte mult ceea ce se poate spune un lucru nou pentru lumea bizantină a secolului al IV-lea și al V-lea. Acestea sunt lucruri care după cum am spus trebuie să le avem în vedere atunci când vorbim despre Sfântul Isidor Pleusiotul. Lumea de azi nu mai știe că a existat un sfânt Isidor Pleusiotul și se pare că acest sfânt tinde să fie uitat. Faptul că Sfântul Isidor Pleusiotul este uitat în zilele noastre nu înseamnă că el nu a ajuns la ceea ce se poate denumii perfecțiunea sau desăvârșirea creștin ortodoxă. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere. Sfinții din vechime sunt la fel de actuali și în zilele noastre în ceea ce privește starea de perfecțiune și de desăvârșire. Pentru faptul că trăim într-o lume confuză care de mai multe ori bâjbâie pe drumul sfințeniei și al căutării de Dumnezeu. Așa se face că în zilele noastre nu mai este timp și nu mai este loc pentru mari sfinți ai trecutului. Fără nici o îndoială sfântul Isidor Pleusiotul a fost și el unul dintre ei.

Paladie este cel care în istoria lausiacă sau mai bine spus în Lavsaicon face mai multe referințe la Sfântul Isidor Pleusiotul. Paladie a fost un istoric bisericesc din secolul al IV-lea care l-a cunoscut personal pe Sfântul Isidor Pleusiotul. El ne spune că l-a văzut de mai multe ori că atunci când se ruga în trapeza mănăstirii sale plângea pentru păcatele sale și pentru ale lumii. De mai multe ori Sfântul Isidor cădea în stare de extaz duhovnicesc și era dus din această lume. Se poate spune că sfântul Isidor a fost un perfecționist și un sfânt care nu s-a

⁹¹ James Howard Wellard, *Desert pilgrimage: journeys to the Egyptian and Sinai deserts* (Editura Hutchinson, 1970).

⁹² Constantin M. Fouskas, *Sfântul Isidore Pleusiotul* (Atena, 1970).

dat pe sine înapoi de la nici un fel de nevoință și de asceză. Pentru sfântul Isidore perfecțiunea era iubirea de Dumnezeu. Evident, această perfecțiune nu trebuia să fie o perfecțiune care să nu lucreze sau să nu dea nici un rezultat. În cele din urmă sfântul Isidor a rămas un exemplu pentru toate timpurile pentru cei care vor să ajungă la ceea ce este sau mai bine spus la ceea ce se numește perfecțiunea duhovnicească. Starea de perfecțiune duhovnicească este foarte mult o stare care de cele mai multe ori duce la ceea ce se poate spune realizarea omului și a comuniunii cu Dumnezeu. Evident, contextul în care a trăit sfântul Isidor a fost unul favorabil. Imperiul tocmai se creștinase și el era de partea monahilor. Acest lucru a făcut ca nevoințele sfântului Isidor să fie mai ușoare și mai rapide. Contextul se poate spune că l-a favorizat pe Sfântul Isidor și el a ajuns la ceea ce noi denumim perfecțiunea și desăvârșirea creștin ortodoxă. De cele mai multe ori viața creștin ortodoxă o vom găsi cât se poate de mult trăită intact și deplin în viața sfântului Isidor. Din nou, sfântul Isidor este încă un model și un exemplu pentru noi cei de azi care ne gândim să pășim pe drumul perfecțiunii și al desăvârșirii creștinești. Aceste exemple sunt cât se poate de bine venite și ne spun că nu suntem singurii care ne aflăm în această cale pe care a trecut-o și sfântul Isidor. Există foarte multă lume care se consideră astăzi că a ajuns la perfecțiune și desăvârșirea, dar atunci când ei se raportează la Dumnezeu se poate spune că acest lucru nu este adevărat. Ne putem da seama unde suntem cu adevărat în viața duhovnicească numai atunci când ne raportăm la marii sfinți ai trecutului.⁹³

După cum putem vedea perfecțiunea este o temă care nu este separată sau mai bine spus diferită de ceea ce este sau mai bine spus de modul în care se definește viața duhovnicească. Această viață este de cele mai multe ori un lucru cât se poate de greu de obținut. De ce este așa? Fiindcă a fi un om duhovnicesc de cele mai multe ori implică ceea ce teologia numește sinergia sau cooperarea și împreună lucrare a omului cu Dumnezeu. Perfecțiunea sau desăvârșirea creștin ortodoxă de cele mai multe ori este o lucrare sinergică de și ce nu o lucrare de comuniune a lui Dumnezeu. Acest lucru este ceea ce diferențiază sau mai bine spus ceea ce separă teologia creștin ortodoxă de ceea ce se poate denumi alte concepții religioase ale lumii. Religiiile orientale cum sunt buddhismul și hinduismul sunt de părere că omul poate ajunge să dobândească perfecțiunea sau desăvârșirea prin ceea ce se poate denumi lucrarea cu Dumnezeu. Evident, nu îl putem forța pe Dumnezeu să ne facă ceea ce dorim noi. Atunci când pășim pe drumul perfecțiunii se poate spune că de cele mai multe ori suntem pe calea unor legi care țin de legea duhovnicească. Legea duhovnicească este prin urmare un lucru care de mai multe ori ne duce și ne face să fim iubitori de Dumnezeu în anumite condiții și în anumiți termeni. Din cele spuse până acum se poate spune că perfecțiunea sau desăvârșirea duhovnicească se realizează în mai multe tipuri și în mai multe feluri. Aceste tipuri și feluri sunt de cele mai multe ori ceea ce se poate spune legile lumii duhovnicești.⁹⁴

După cum am spus, perfecțiunea este într-o strânsă legătură cu sfințenia dar nu sunt noțiuni identice. Sfințenia este perfecțiunea în viața duhovnicească, dar după cum am spus sunt mai multe grade și mai multe nivele în acest sens de care trebuie să ținem cont. Viața duhovnicească este de cele mai multe ori ceea ce se poate denumi o viață care ne duce în spre comuniunea cu Dumnezeu. Nu poate exista perfecțiune la fel cum nu poate exista viață duhovnicească acolo unde omul nu este în comuniune cu Dumnezeu. Am arătat că mai toate confesiunile și secetele creștine vorbesc despre o anumită perfecțiune dar să fie toate

⁹³ Paladie, *Lavsaicon sau istoria lausiacă* (Editura Institutului Biblic: București, 2007 retipărire).

⁹⁴ Nichifor Crainic, *Sfințenia împlinirea umanului* (Editura Trinitas: Iași, 1993).

aceste secte și confesiuni cu adevărat posesoare a perfecțiunii? Se pare că nu. De cele mai multe ori sectele și au fost foarte multe secte în istoria Bisericii Creștine Ortodoxe sunt cât se poate de mult departe de cea ce este sau mai bine spus de modul în care privim ceea ce este sau cum definim ceea ce este perfecțiunea creștin ortodoxă. Perfecțiunea este un lucru pe care ni-l cere chiar Domnul și Mântuitorul Iisus Hristos când ne spunea că „fi-ți desăvârșiți la fel cum și Tatăl vostru Cel din ceruri este desăvârșit.” (Matei 5, 48). Este cât se poate de clar că Dumnezeu Tatăl este Cel care ne cheamă la perfecțiune și la desăvârșire. Acest lucru după cum am spus este ceea ce se definește și ceea ce susține sensul și finalitatea credinței creștin ortodoxe.

Aghiografia creștin ortodoxă ne spune că drumul spre perfecțiune duhovnicească nu este ușor. Este un drum care este presărat de mai multe ori cu ceea ce se poate spune obstacole și capcane. Acestea sunt de mai multe ori cu o origine întreită după sfinții părinți: 1 de la lume și de la răutatea ei, 2 de la trup care are mai multe porniri pătimase și 3 de la cel rău sau diavolul. După cum am mai spus, marea diferență pe care o menține sau pe care o susține aghiografia creștin ortodoxă este că de cele mai multe ori nevoința este o cale care îl duce pe om la realizarea sau împlinirea lui. Această realizare și împlinire nu este însă una care se face prin autodeificare sau ceea ce denumesc hinduși ca și îndumnezeirea sinelui ci prin cooperarea sau colaborarea cu Dumnezeu. Se poate vorbi în planul aghiografiei de un „parteneriat” al omului cu Dumnezeu. Acest lucru poate fi văzut sau mai bine spus realizat prin ceea ce este sau mai bine spus prin viața noastră cu și în Dumnezeu. Viața duhovnicească este de cele mai multe ori un lucru care ține de modul în care înțelegem și modul în care vorbim despre perfecțiune. Perfecțiunea este un lucru care după cum știm este cât se poate de mult o realitate care ține de sensul și de finalitatea a ceea ce omul trăiește și a ceea ce el experimentează din comuniunea cu Dumnezeu. Dumnezeu îl iubește pe om și pentru acest motiv Dumnezeu vine în întâmpinarea omului. Este bine să știm că sunt mai multe curente care sunt mincinoase în ceea ce privește perfecțiunea în Dumnezeu. Aceste curente de cele mai multe ori sunt cât se poate de mult o realitate care este eronată și greșită. Fie că este vorba de gnosticism, de yoga, de meditația transcendențială, de bahai sau de new age, toate aceste curente sunt cele care în cele din urmă ne înșală și ne duc în eroare sau în confuzie. Prin urmare, când pășim pe drumul perfecțiunii duhovnicești trebuie să avem mai multe modele și mai multe „tatonări” a ceea ce acceptăm sau mai bine spus a ceea ce noi susținem ca și credință creștin ortodoxă. Perfecțiunea creștin ortodoxă după cum am spus are mai multe aspecte dar toate se leagă foarte mult de comuniunea cu Dumnezeu fără de care la drept vorbind nu se poate vorbi de o perfecțiune și desăvârșire creștin ortodoxă.⁹⁵ Acestea sunt în mare considerentele pe care le avem de exprimat în ceea ce privește perfecțiunea și desăvârșirea în aghiografia creștin ortodoxă.

CAPITOLUL 5

PERFECȚIUNEA ÎN PATROLOGIA CREȘTIN ORTODOXĂ

Perfecțiunea în patrologia creștin ortodoxă este cuprinsă foarte mult în cuvintele rugăciunii Tatăl nostru. Această rugăciune a fost rostită acum 2000 de ani de Domnul Iisus Hristos și se poate spune că ea sintetizează aproape toată patristica sau patrologia creștin ortodoxă. Pornind de la Domnul și Mântuitorul Iisus Hristos sfinții părinți ai Bisericii Creștin

⁹⁵ Ioan Bria, *Destinul ortodoxiei* (Editura Institutului Biblic: București, 1989).

Ortodoxe vor fi cei care vor alcătui ceea ce este sau mai bine spus cum este perfecțiunea creștin ortodoxă în patrologia creștin ortodoxă. Au fost mai mulți sfinți părinți care au vorbit de ceea ce este sau mai bine spus de modul în care Dumnezeu Tatăl desemnează perfecțiunea în sens patristic.⁹⁶ În primul rând ceea ce ne spune chiar rugăciunea Tatăl nostru este că Dumnezeu Tatăl este sfânt. Prin faptul că El este sfânt, și noi suntem chemați la perfecțiune. Am putea spune că sfințenia lui Dumnezeu este de două tipuri: o sfințenie potențială care ține foarte mult de tot ceea ce este conceptual în sfințenie și o sfințenie activă care este realmente văzută din faptul că Dumnezeu este fără de păcat. Din nefericire păcatul este o constantă a lumii pe care omul o stăpânește. Știm de mai multe păcate care duc la lipsa de sfințenie. Ce poate face omul dacă el nu ajunge la sfințenie? În primul rând omul nu trebuie să deznădăjduiască de mântuirea sa. Acest lucru l-au făcut mai mulți și unii chiar au ajuns de și-au curmat viața în acest sens. Dacă omul nu poate ajunge la sfințenie sau mai bine spus dacă omul nu a ajuns sfânt, el poate cel puțin fi un om duhovnicesc sau un om spiritual ori credincios. Acest lucru este trecut cu vederea de mai multe ori.⁹⁷

Patrologia creștin ortodoxă se poate spune că are o anumită concepție proprie despre ceea ce este perfecțiunea și ceea ce este desăvârșirea în sens creștin ortodox. Aceasta este foarte mult acceptarea credinței în Domnul Iisus Hristos. Prin învierea sa, Domnul Iisus Hristos este deschis unui alt tip de comuniune care este foarte mult comuniune de tip patologic. Acest lucru a fost exprimat în Noul Testament de Domnul Iisus Hristos când a spus că „nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine.” (Ioan 14, 6). Acest lucru prin urmare este cât se poate de definitiv și cât se poate de final în ceea ce privește relația sau legătura noastră cu Dumnezeu Tatăl. Domnul Iisus Hristos este Cel care face posibilă în cele din urmă patrologia creștin ortodoxă. Domnul Iisus Hristos este Cel care este calea noastră spre Dumnezeu Tatăl și în acest sens suntem chemați să credem în Domnul Iisus Hristos. Știm din istoria sau mai bine spus din trecutul bisericii creștin ortodoxă că de mai multe ori persoana Domnului Iisus Hristos a fost contestată sau mai bine spus pusă la îndoială. Au fost mai mulți care au susținut că în realitate nici nu a existat o persoană ca și Domnul Iisus Hristos și că El a fost inventat de subcoștientul popular. Aceste lucruri evident sunt false. A existat o persoană care s-a numit Iisus Hristos și care a fost Fiul lui Dumnezeu întrupat. Patrologia creștin ortodoxă ne spune că întruparea fiului lui Dumnezeu a ținut în special de două lucruri:

1. mântuirea omului;
2. acceptarea omului în persoana Domnului Iisus Hristos ca și fiul lui Dumnezeu.

Sunt mai mulți teologi care susțin că aceste două lucruri sunt una și aceeași dar vom vedea că nu este așa. Domnul Iisus Hristos s-a întrupat în primul rând pentru mântuirea omului. Acest lucru este contestat de mai mulți care cred că El S-a întrupat pentru simplu fapt de a îl face pe om fiul lui Dumnezeu. Dumnezeu Tatăl îl putea face pe om fiul Său și fără de întruparea fiului lui Dumnezeu dar nu putea să îl mântuiască pe om fără de întrupare. Acest lucru fiindcă natura umană trebuia restabilit sau mai bine spus restaurată la starea care a avut-o mai înainte de a păcătui. Omul a fost creat de Dumnezeu ca și o ființă care are posibilitatea de a nu păcătui. Ispitit și biruit de cel rău sau diavolul, omul a păcătuit și prin urmare a căzut în starea de păcătoșenie. Totuși, Dumnezeu a știu că omul a căzut în păcătoșenie prin viclenie sau răutatea celui rău sau a diavolului. În acest sens, se poate spune că întruparea Fiului lui Dumnezeu a fost o intervenție directă și concretă a fiului lui

⁹⁶ Radu Teodorescu, *Dumnezeu Tatăl în patrologia creștin ortodoxă* (Cugir, 2014).

⁹⁷ Jean Civel, *Notre pere: source de tout priere* (Paris, 2007).

Dumnezeu în vederea mântuirii omului. Patrologia creștin ortodoxă ne spune că mântuirea a fost câștigată potențial de fiecare om. Ea însă, trebuie însușită de fiecare om. În sens ultim în persoana Domnului Iisus Hristos, orice om din istoria lumii și din toate timpurile are drumul deschis spre mântuire. Cum să înțelegem acest lucru? Înțelegem acest lucru asemenea unui frate mai mare care îi lasă unui frate mai mic averea sa atunci când acesta se află într-o mare dificultate sau o mare problemă. Domnul Iisus Hristos ne-a lăsat deschisă mântuirea, dar noi suntem cei care trebuie să o luăm sau mai bine spus să o „achiziționăm.” Cum facem acest lucru? Facem acest lucru prin mai multe fapte sau lucrări: credință, nădejde și fapte bune. Acestea sunt trei fapte centrale care ne pot duce la mântuire. În patrologia creștin ortodoxă a devenit de cele mai multe ori greu de înțeles sau mai bine spus greu de făcut distincția dintre ceea ce înseamnă a fii fiul lui Dumnezeu prin credință în Domnul Iisus Hristos și ceea ce este ceea ce înseamnă a fii mântuit prin credință în Domnul Iisus Hristos. Se știe foarte bine că fără de credință în Domnul Iisus Hristos omul nu se poate mântui. Acest lucru este negat de mai multe religii și culte dar în cele din urmă acesta este un adevărat fundamental. Se ridică întrebarea dacă: omul ajunge să fie fiul lui Dumnezeu prin credință în Domnul Iisus Hristos, el mai poate pierde mântuirea? Există mai multe opinii aici și este destul de contradictorii. Se poate spune că damnarea omului sau mai bine spus căderea omului în iad este foarte mult și o cădere din statul de fiu al lui Dumnezeu. În primul rând, Dumnezeu nu forțează ceea ce se poate spune paternitatea Sa omului. Omul este o ființă liberă care are posibilitatea de a accepta sau nu pe Dumnezeu ca și Tatăl său. Prin urmare, a respinge pe Dumnezeu ca și Tatăl nostru este de cele mai multe ori echivalentul cu a fii damnați la iad sau a merge în iad. Sfântul Isaac Sirul a fost sfântul care ne-a spus că iadul se fondează pe incapacitatea cuiva de a accepta iubirea lui Dumnezeu. Iubirea lui Dumnezeu este universală și ea ajunge peste tot și peste toate. Nu există loc și spațiu în care să nu existe iubirea lui Dumnezeu. Refuzul iubirii lui Dumnezeu duce la întemeierea iadului sau mai bine spus la ceea ce este iadul.⁹⁸

Patrologia creștin ortodoxă este prin urmare ramura teologiei care studiază și exprimă care sunt raporturile trinitare corecte în ceea ce privește legătura sau relația omului cu Dumnezeu. În acest sens, sunt mulți care cred că omul poate ajunge fiul lui Dumnezeu fără de credință în Domnul Iisus Hristos. Acest lucru după cum am spus este greșit și fals. Nu poate exista în sens real o acceptarea a omului ca și fiu al lui Dumnezeu fără de credință în Domnul Iisus Hristos. De ce este acest lucru așa? Fiindcă de mai multe ori credința în Dumnezeu Tată este foarte mult un lucru care ține de ceea ce este sau mai bine spus de modul în care concepută credința în Dumnezeu Tatăl. Apoi mai există un lucru. De cele mai multe ori se poate spune că se poate vedea mai multe nivele de comuniune cu Dumnezeu Tată. Într-un mod vede comuniunea cu Dumnezeu Tatăl un om credincios care doar crede în Dumnezeu, în alt fel vede comuniunea cu Dumnezeu Tatăl un om duhovnicesc care a ajuns la o anumită stare de comuniune cu Dumnezeu Tatăl, și în alt fel vedere comuniune cu Dumnezeu Tatăl un sfânt care este cât se poate de mult în comuniune cu Dumnezeu Tatăl. Acest lucru de mai multe ori se poate spune că a fost cât se poate de mult negat și contestat de mai mulți. Credința în Dumnezeu Tatăl este prin urmare ceea ce se poate denumii sau ceea ce este în cele din urmă realitatea ultimă a patrologiei creștin ortodoxe. Prin urmare pe ce se bazează patrologia creștin ortodoxă? Patrologia creștin ortodoxă se bazează de cele mai multe ori pe ceea ce se poate denumii experiența sau trăirile proprii pe care le au

⁹⁸ Radu Teodorescu, *Teologia paternității lui Dumnezeu* (Cugir, 2009).

anumite persoane de excepție sau mai bine spus de referință în ceea ce este sau mai bine spus în cum este credința creștin ortodox.⁹⁹

Ca să ilustrăm cum este perfecțiunea în patrologia creștin ortodoxă vom ilustra acest lucru prin ceea ce se poate denumii o întâmplare din viața reală care a avut loc în New York. Un tată a avut un copil pe nume Șaia care era foarte mult născut cu un handicap, era născut cu picior mai lung decât altul. Tatăl său a deznădăjduit de mai multe ori de mila și de bunătatea lui Dumnezeu pentru fiul său. Fiul său nu era ca și restul copiilor. Într-o zi tatăl și Șaia se plimbau prin parc. Aici au putut vedea mai mulți copii care se jucau oină.

- Tată mă pot juca și eu?
- Nu știu, să îi întrebăm pe copii.

Tatăl știa că din cauza defectului său de mers copilul nu avea multe șanse. Dar pentru a îl face să se simtă un copil obișnuit și normal s-a dus la copii ce se jucau oină:

- Hei, băieți, el este Șaisa. Se poate juca și el cu voi?
- Cum să se joace dacă nu poate să alerge?
- Da, nu poate alerga dar poate sta la aruncat mingea.

În rândul băieților s-a făcut liniște.

- Bine. Poate arunca mingea. Au spus copii în cele din urmă cu o oarecare neîncredere.

Șaia era bucuros. Era pentru prima dată copii de vârsta lui se jucau cu el. Meciul a început, competiția a fost mare dar în cele din urmă echipa lui Șaia a câștigat. Șaia era extrem de bucuros. La finalul jocului, unul dintre băieți a venit la Șaia și i-a spus:

- Șaia ai jucat foarte bine. Din cauza la aruncăturile tale am câștigat azi. Deși ești handicapat cred că de aici înainte te poți juca și tu în echipa noastră.

Se spune că acea zi a fost una dintre cele mai fericite zile din copilăria lui Șaia, o zi pe care el și-a adus-o aminte toată viața.

Am spus această întâmplare nu pentru a trage compasiune și sentimentele de iubire față de cei născuți cu handicapuri și cu dizabilități ci pentru a arăta că de cele mai multe ori perfecțiunea este o stare pe care în cele din urmă omul o decide sau o hotărăște. Se spune că de mai multe ori Dumnezeu lasă ca anumite persoane să se nască pentru a ne învăța pe noi anumite lucruri. Unul dintre cele mai grele lucruri pe care le putem învăța este să acceptăm pe ceilalți la fel cum și alții ne acceptă pe noi. Din patrologia creștin ortodoxă învățăm cu Dumnezeu ne acceptă pe toți așa cum suntem și speră în perfecțiunea sau în excelența noastră. Să nu Îl dezamăgim pe Dumnezeu și să nu ne lăsăm pradă sentimentelor inferioare de ură și de rebeliune care în cele din urmă ne duc la pierzanie.

Patrologia creștin ortodoxă după cum am spus, este o disciplină teologică care există de mai bine de 2000 de ani. Sunt mulți sfinți părinți ai trecutului care s-au rugat, au postit, s-au nevoit din iubire față de Dumnezeu Tatăl. Când ne raportăm la Dumnezeu Tatăl vom vedea istoria și trecutul Bisericii Creștin Ortodoxe extrem de diferit de ceea ce este și înțelegem sau mai bine spus de ceea ce vedem când nu Îl luăm pe Dumnezeu Tatăl în considerare. Dumnezeu Tatăl este ceea ce dă sens și înțeles patrologiei creștin ortodoxe.¹⁰⁰ După cum am spus, patrologia creștin ortodoxă se bazează în primul rând pe trăirea lui Dumnezeu Tatăl și mai apoi pe scrierea experiențelor care țin de Dumnezeu Tatăl. În acest sens, Dumnezeu Tatăl face totul în spre binele și în spre folosul nostru dar de mai multe ori noi înțelegem sau mai bine spus vedem acest lucru greșit și de ce nu eronat. În patrologia

⁹⁹ *Patrologia greacă* 161 de volume editate de J. P. Migne, *Patrologia latină* 221 de volume.

¹⁰⁰ Petroniu Tănase, *Chemarea sfintei ortodoxii* (Editura Bizantină: București, 2006).

creștin ortodoxă Dumnezeu Tatăl nu este numai o teorie care poate fi citită asemenea unei teoreme matematice ci El este o realitate care intervine concret și practic în viața și în existența omului. Știm astfel de mai multe intervenții concrete a lui Dumnezeu în viața lui mai multor sfinți ai Bisericii Creștin Ortodoxe.¹⁰¹

Se spune despre un mare magnat că se gândea să își găsească un hobby pentru timpul liber. S-a gândit că olăritul ar fi o bună șansă să își petreacă timpul. S-a dus prin urmare la un magazin pentru a își cumpăra un dispozitiv de olărit. Acolo s-a decis să facă o probă. A luat ceea ce se poate spune o bucată de lut și a început să o modeleze. A modelat-o și a făcut o oală.

- Ce oală urâtă. Cum am putut face o oală așa urâtă?
- De ce spui că este urâtă? A întrebat vânzătoarea.
- Fiindcă este urâtă. V-a trebuit să o arunc.
- Ai face o mare greșală.
- De ce?
- Fiindcă și eu am făcut o oală pentru prima dată și am zis la fel că ar trebui să o arunc.
- Nu înțeleg.
- Oala mi-a reamintit că este în regulă să nu fii perfect.
- Ha? Asta nu am mai auzit-o!
- Știi cum este dacă ai fi fără perfect, ai fi extrem de singur. Nimeni nu ar mai vrea să vorbească sau să se lege de tine. De ce? Fiindcă tu ești singurul perfect.

Magnatul a luat oala și a dus-o acasă, unde a ținut-o ca și amintire. Era prima sa oală pe care a făcut-o.

Este adevărat că în cele din urmă perfecțiunea este numai Dumnezeu. Acest lucru primește proporții și sensuri noi în patrologia creștin ortodoxă. În patrologia creștin ortodoxă Dumnezeu este Cel care vrea să ne comunice ceea ce este sau mai bine spus cum se împărtășește perfecțiunea. Se poate spune că în acest sens nu există nici un fel de urmă de egoism în Dumnezeu Tată. Dumnezeu Tatăl este dispus să ne ajute în drumul nostru de perfecțiune care de cele mai multe ori este drumul nostru în spre mântuire. Omul a eșuat să ajungă la perfecțiune și în acest sens el a ajuns la o a doua posibilitate de desăvârșire sau de perfecțiune. Aceasta este ceea ce este sau mai bine spus ceea ce poate fi denumit ca și desăvârșirea creștin ortodoxă. Aceste lucruri sunt de cele mai multe ori ceea ce se poate denumii sau ceea ce este sensul final al perfecțiunii creștin ortodoxe după cum este ea concepută de patrologia creștin ortodoxă. Patrologia creștin ortodoxă este o disciplină și o știință teologică care de cele mai multe ori ne duce în spre ceea ce se poate denumii realitatea finală a perfecțiunii omului care este comuniunea omului cu Dumnezeu.¹⁰²

Prin urmare, este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori patrologia creștin ortodoxă are menirea de a ne familiariza cu ceea ce se poate denumii sensul tehnic al perfecțiunii spirituale și duhovnicești. Acest lucru este ceea ce ne duce la concluzia că harul lui Dumnezeu vine în ajutorul omului când acesta se dedice să ducă o viață creștină și o viață care se axează pe spiritul sfinților părinți. De cele mai multe ori drumul spre Dumnezeu Tatăl este un drum care ne duce în spre drumul perfecțiunii duhovnicești. Acest lucru este poate unul dintre cele mai semnificative și mai importante lucruri pe care îl învățăm de la patrologia creștin ortodoxă. Un alt mare sfânt părinte care a trăit în secolul al

¹⁰¹ Dimitrios G. Tsamis, *Patericul sinaitic* (Editura Deisis: Sibiu, 1995).

¹⁰² Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în liturghia ortodoxă* (Craiova, 1991).

XI-lea a fost Sfântul Simeon Nou Teolog și care ne spune că trăirea sau experiența lui Dumnezeu nu poate fi separată de ceea ce este sau mai bine spus de experiența luminii necreate a lui Dumnezeu Tatăl. Acest lucru schimbă foarte mult ceea ce experimentăm noi despre Dumnezeu Tatăl și ceea ce experimentează sfinții. Sfântul Simeon Noul Teolog a spus în mai multe rânduri că Dumnezeu Tatăl i S-a descoperit pe Sine în lumina necreată sau mai bine spus în lumina măririi Sale. Această lumină nu este o lumină fizică ne spunea Sfântul Simeon Noul Teolog ci este o lume harică, o lumină care este sursă a luminii fizice fără de care nu putem vedea. Patrologia creștin ortodoxă a dezvoltat prin urmare o teologie a luminii necreate a lui Dumnezeu Tatăl. Această lumină necreată ne spun sfinții părinți că este mai puternică decât lumina soarelui și este o lumină care se descoperă pe sine numai sfinților. Lumina necreată este foarte mult lumina taborică pe care au văzut-o cei trei apostoli ai Domnului Iisus Hristos.¹⁰³

Patrologia creștin ortodoxă îl asociază pe Dumnezeu Tatăl foarte mult cu lumina necreată sau lumina duhovnicească care a existat mai înainte de lumina fizică. Această lumină este cea care îl luminează pe credincios și îl duce în cele din urmă la comuniune dincolo de spațiu și timp cu Dumnezeu. De mai multe ori s-a vorbit de o comuniune eshatologică care are loc prin lumina necreată a lui Dumnezeu. Aceste lucruri sunt foarte mult niște aspecte care particularizează ceea ce este sau mai bine spus cum este viața duhovnicească în patrologia creștin ortodoxă. Lumina joacă un rol fundamental și ea este sursă a cunoașterii duhovnicești a perfecțiunii și a desăvârșirii în patrologia creștin ortodoxă. Tema luminii nu este specifică numai patrologiei creștin ortodoxe ci este prezentă în alte câteva discipline ale teologiei creștin ortodoxe. Ascetica și mistica și ele vorbesc despre lumina sau care este viața în lumină a teologiei creștin ortodoxe. Ascetul este cel care trebuie să se purifice pe sine pentru a se putea ilumina sau mai bine spus pentru a ajunge la stadiul de comuniune sau unire cu Dumnezeu. Aceste teme de mai multe ori au fost trecute cu vederea de asceții și misticii occidentali care consideră că nu este în cele din urmă nevoie de o iluminare a omului pentru a ajunge la comuniune sau la cunoașterea lui Dumnezeu Tatăl. Lumina necreată a lui Dumnezeu de cele mai multe ori este în antagonie cu întunericul răului sau al diavolului. În timp ce Dumnezeu este lumina, cel rău este întunericul. Acest lucru implică cu sine o profundă sau deplină perspectivă duhovnicească. Lumina necreată a lui Dumnezeu Tatăl este o realitate absolută dar ea nu trece dincolo de libertatea omului. Se poate spune că patrologia creștin ortodoxă este o modalitate de iluminare sau mai bine spus de înduhovnicire a facultăților sufletești ale omului.

Aflat în legătură cu Dumnezeu Tatăl omul se înduhovnicește și se ridică pe sine la un grad sau la un statut mult mai mare și mai profund decât ceea ce este sau cum este viața duhovnicească. Lumina necreată a lui Dumnezeu Tatăl v-a devenii în special în secolele al XIV-lea și al XV-lea o temă centrală a ceea ce este sau mai bine spus a modului în care este realizat procesul de perfecțiune al omului. Acest proces este de cele mai multe ori un proces al luminii și care are loc în lumină. Prin lumina necreată omul ajunge la sursa luminii fizice și de ce nu în cele din urmă a luminii raționale. Aceste lucruri sunt cât se poate de mult cele care definesc și care mențin sensul comuniunii cu Dumnezeu Tatăl în patrologia creștin ortodoxă. Lumina necreată a lui Dumnezeu Tatăl nu este accesibilă ochilor fizici dar ea poate fi văzută cu ochii sufletești. Aceste lucruri sunt cele care de cele mai multe ori definesc și menține care este sensul și care este finalitatea perfecțiunii sau a desăvârșirii creștin ortodoxe. Desăvârșirea este prin urmare un lucru sau o realitate care ține de sensul

¹⁰³ Gheorghe Calciu Dumitreasa, Răzvad Codrescu, *Rugăciune și lumină mistică* (Editura Dacia, 1998).

și de comuniunea ultimă la care ajunge omul cu Dumnezeu Tatăl. Comuniunea omului cu Dumnezeu Tatăl se poate spune că este adevărata comuniune și sensul final al vieții duhovnicești. Acestea sunt prin urmare ceea ce se poate spune finalitatea sau realitatea finală a cunoașterii omului a lui Dumnezeu Tatăl. Dumnezeu Tatăl devine astfel o realitate profundă care ține de experiența și de trăirea plenară a creștinului ortodox. Putem spune că patrologia creștin ortodoxă ne adresează o invitație la a explora sau la a experimenta tot ceea ce ține de sensul și de existența lui Dumnezeu Tatăl.¹⁰⁴

Prin urmare, de cele mai multe ori se poate spune că ceea ce știm sau ceea ce este perfecțiunea în patrologia creștin ortodoxă este de cele mai multe ori o realitate care ține foarte mult de sensul și expresia finală a ceea ce este sau a modului în care credinciosul îl trăiește pe Dumnezeu Tatăl. Dumnezeu Tatăl este centrul patrologiei creștin ortodoxe și fără de El nu se poate sau mai bine spus nu putem să ne raportăm la ceea ce este sau a modului în care este exprimată perfecțiunea lui Dumnezeu Tatăl. Patrologia creștin ortodoxă are ca și model perfecțiunea lui Dumnezeu Tatăl. Dumnezeu Tatăl este prin urmare ceea ce definește și ceea ce menține sensul și expresia finală a patrologiei creștin ortodoxe. Aceste lucruri sunt de cele mai multe ori realități care definesc și exprimă sensul final al patrologiei creștin ortodoxe. Perfecțiunea duhovnicească este prin urmare un lucru care ține foarte mult de ceea ce este sau de modul în care definim realitatea ultimă a trăirii cu Dumnezeu. Sfinții sunt cei care se poate spune că ajungă să Îl trăiască și să Îl exprime pe Dumnezeu Tatăl la modul deplin și desăvârșit. Perfecțiunea lui Dumnezeu Tatăl este un lucru sau o realitate care ține de cele mai multe ori de ceea ce este sau de modul în care este definită iubirea lui Dumnezeu față de om. Această iubire după cum am spus de cele mai multe ori este o realitate care de cele mai multe ori se definește pe sine prin ceea ce se poate spune sensul și realitatea ultimă a chemării pe care omul o are de la Dumnezeu. Suntem chemați de Dumnezeu Tatăl să ducem o viață cât se poate de mult în comuniune cu Sine. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care menține și cele care susțin sensul și expresia ultimă a iubirii de Dumnezeu. Iubirea lui Dumnezeu este prin urmare ceea ce se poate spune o realitate care ține de exprimarea a ceea ce este și a ceea ce se definește pe sine ca și expresia finală a iubirii agapice. Se poate spune că în sens filosofic iubirea de Dumnezeu este foarte mult o realitate și o expresia care dovedește ceea ce este și cea ce susținem ca și sensul final al comuniunii cu Dumnezeu Tatăl. Aceste lucruri sunt cele care în cele din urmă dat contur la ceea ce se poate denumii ca și patrologia creștin ortodoxă. Sensul și expresia finală a iubirii de Dumnezeu Tatăl se găsește foarte mult în ceea ce se numește ca și iubirea de bine și de virtute. Aceste lucruri sunt fundamentale patrologiei creștin ortodoxe.¹⁰⁵

Prin urmare, este bine să definim ceea ce este perfecțiunea în viața duhovnicească. Perfecțiunea în viața duhovnicească este foarte mult ceea ce se poate defini ca și expresia finală a comuniunii cu Dumnezeu Tatăl. Comuniunea de iubire cu Dumnezeu Tatăl credinciosul o realizează în momentul în care el ajunge la ceea ce se poate denumii răspunsul afirmativ pe care acesta îl oferă chemării lui Dumnezeu Tatăl pe care El o face în Domnul Iisus Hristos. De mai multe ori trebuie să fim cât se poate de mult atenție la ceea ce este sau la modul în care Dumnezeu Tatăl ne cheamă la Sine prin Domnul Iisus Hristos. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care în cele din urmă ajung să definească sensul comuniunii noastre cu Dumnezeu. Asemenea lui Ulise care a trebuit să fie surd la cântările

¹⁰⁴ Antonie Plămădeală, *Tatăl nostru: nu suntem singuri* (Sibiu, 2006).

¹⁰⁵ Iosif Dionisiatul, *Bătrânul Arsenie pustnicul* (Editura Evanghелиsmos: București, 2003).

sirenelor și noi trebuie să fim de mai multe surzi la ceea ce este sau la modul în care suntem chemați de Dumnezeu să trăim și să ne facem viața noastră. Trei iepurași se plimbau prin pădure. La un moment dat unul dintre ei cade într-o groapă destul de adâncă. Cei doi iepurași de pe margine au început să strige:

- Vai, acolo o să rămâi, nu o să reușești niciodată!

Iepurașul căzut în groapă începu să se căznească să iasă. Începu să se zbată și să se agațe de margini în dorința disperată de a ieși din groapă. Cei doi iepurași rămași la suprafață, niciodată nu mai văzuseră un asemenea necaz și erau siguri că iepurașul căzut nu o să reușească niciodată, astfel că au început să-i spună iepurașului:

- Nu o să reușești niciodată!

Pe măsură ce iepurașul încerca mai mult, ei repetau același lucru, ei se agitau și mai tare și îi spuneau că nu o să reușească niciodată!

După zeci de minute în șir de strigături și încercări, iepurașul reuși să iasă.

O așa grozăvie iepurașii nu mai văzuseră până atunci și-l întrebă:

- Vai iepurașule, dar cum ai reușit?

- Am reușit!

- Ai reușit, dar cum?

- Am reușit!

- Măi iepurașule tu nu înțelegi ce spunem?

- Am reușit și vă mulțumesc pentru încurajări, fără voi nu aș fi reușit niciodată!

Iepurașul nostru cel căzut în groapă era surd. El nu auzise cuvintele nici o clipă și a interpretat strigătele și agitația de pe marginea gropii drept încurajări. Iepurașul nostru nu ar fi reușit niciodată dacă ar fi auzit descurajările de pe margine. Morala: Trebuie să fi surd atunci când ceilalți te descurajează și să interpretezi orice gest ca pe o încurajare și să continui să perseverezi în a-ți atinge obiectivele. Aceasta se numește ambiție.

Prin urmare de cele mai multe ori creștinul ortodox este chemat să se închidă în sine și să nu țină cont de factorii care din exterior îi spun că nu are nici o șansă la comuniunea cu Dumnezeu Tatăl. Acest lucru este un exercițiu pe care îl învățăm din patrologia creștin ortodoxă. Patrologia creștin ortodoxă ne spune că omul este la drept vorbim o ființă perfectă sau mai bine spus a ajuns la perfecțiune atunci când este în comuniune cu Dumnezeu Tatăl. Acest lucru omul îl face de mai multe ori și în mai multe feluri dar la drept vorbim singurul scop al său în planul patrologiei creștin ortodoxe este să ajungă la comuniunea cu Dumnezeu Tatăl. Dumnezeu Tatăl este cel care se deschide față de om și de mai multe ori omul este chemat să răspundă liber și din proprie inițiativă chemării lui Dumnezeu Tatăl. Acest lucru are loc într-un cadru anume și nu este ceea ce se poate spune un act dezaxat și fără de precizie. Cadrul în care omul ajunge la unirea și la cunoașterea lui Dumnezeu Tatăl este de cele mai multe ori patrologia creștin ortodoxă. S-a vorbit de mai multe ori de o teologie patristică care ne spune că Dumnezeu este Tatăl nostru al tuturor. Această teologie patristică de cele mai multe ori a fost greșit înțeleasă de mai multe secte și mai multe denominațiuni creștine.¹⁰⁶ De mai multe ori s-a spus că procesul de cunoaștere și de comuniune cu Dumnezeu Tatăl se numește în patrologia creștin ortodoxă theosis θεοσις. Teoza sau îndumnezirea omului în patrologia creștin ortodoxă nu înseamnă că omul devine dumnezeu în adevăratul sens al cuvântului. Teoza în teologia creștin ortodoxă se poate spune că este de cele mai multe ori cunoașterea sau mai bine spus experimentarea lui

¹⁰⁶ Christina Metzendorf, Die Tempelaktion Jesu: patristische und historisch-kritische Exegese (Tubinger, 2003).

Dumnezeu Tatăl ca și creator al lumii și al universului. Acest lucru este foarte mult ceea ce este specific sau mai bine spus ceea ce este propriu patrologiei creștin ortodoxe. De mai multe ori s-a vorbit de ceea ce se poate denumii că îndumnezirea omului în patrologia creștin ortodoxă înseamnă că omul devine dumnezeu și eventual chiar i-a locul lui Dumnezeu. Acest lucru este o interpretare greșită și eronată. Omul își ajunge realizarea potențialului său de cele mai multe ori prin ceea ce se numește comuniune și cunoașterea lui Dumnezeu Tatăl dar niciodată el nu v-a devenii însuși Dumnezeu Tatăl. Acest lucru este cât se poate de mult centrul patrologiei creștin ortodoxe.¹⁰⁷

Prin urmare se poate spune că perfecțiunea creștin ortodoxă este în esența ei una patologică și îl are pe Dumnezeu Tatăl în centrul ei final sau mai bine spus în expresia ei finală. Acest lucru a fost contestat de mai mulți. Se știe că teologul medieval Joachimo de Fiore era de părere că în realitate nu există Dumnezeu Tatăl. Doctrina creștină a Sfintei Treimi, a existenței lui Dumnezeu ca și o triplicitate sau triadă de persoane era de cele mai multe ori considerată de Fiore ca și o modalitate de a măsura ceea ce se poate denumii evoluția la care a ajuns omul în plan spiritual. În acest sens, Fiore spunea că prima mare etapă în viața religiei lumii a fost etapa lui Dumnezeu Tatăl în care lumea s-a raportat la Dumnezeu ca și un Tatăl. Această etapă concluzionează în evul mediu Fiore nu v-a fi pentru totdeauna și ea se v-a termina și v-a urma etapa în care umanitatea se v-a raporta la Dumnezeu ca și la Dumnezeu Fiul sau Domnul Iisus Hristos. Evident, și această etapă se v-a încheia și v-a urma o etapă finală a lumii și a umanității care v-a fi etapa Duhului Sfânt în care lumea și umanitatea se v-a raporta la Dumnezeu ca și la un Duh Sfânt. Acest lucru evident, a fost de mai multe ori afirmat de mai mulți mistici și contemplativi medievali dar a fost un lucru negat de Biserica Creștin Ortodoxă. Dumnezeu Tatăl este principiul suprem în Sfânta Treime și prin voința lui Dumnezeu Fiul, cunoscut istoric ca și Domnul Iisus Hristos, Dumnezeu Tatăl devine Tatăl întregii umanități și a fiecăruia dintre oameni în parte. Acest lucru după cum am spus, implică un aspect dublu: Dumnezeu este Tatăl în raport cu Sfânta Treime și este și Tatăl în raport cu umanitatea. Acest lucru implică prin urmare că sursa umanității sau mai bine spus originea umanității este Dumnezeu Tatăl. Acest lucru evident a fost negat de mai multe ori. În timpurile din urmă s-au făcut mai multe încercări de a revenii foarte mult la patrologia creștin ortodoxă ca și un fenomen de masă.¹⁰⁸

Prin urmare când vorbim despre patrologia creștin ortodoxă vorbim de un anume concept de desăvârșire și de perfecțiune. Acest lucru constă foarte mult în comuniunea cu Dumnezeu Tatăl și se poate spune că este o experiență proprie și personală. Patrologia creștin ortodoxă nu numai invită la comuniune cu Dumnezeu Tatăl, dar ea și îndeamnă la comuniunea în exterior a acestei comuniuni. În acest sens, comuniunea cu Dumnezeu Tatăl are loc în cadrele bisericii sau ale ecclesiologiei. De mai multe ori Dumnezeu Tatăl a părut absent la mai mulți dintre semenii noștri. La fel de bine acest lucru a ridicat mai multe semne de întrebare referitor la ceea ce este sau mai bine spus la modul în care se poate vorbi despre perfecțiune în raport cu Dumnezeu Tatăl.

Era un călugăr care se îndoia de dreptatea lui Dumnezeu. Într-o zi în regiunea sa a murit un om bogat și care fusese foarte rău. Era lacom și asuprit pe mulți. Fiindcă era bogat I s-a făcut o înmormântare spectaculară cu câteva mii de invitați și cu ziariști și televiziune. La puțin timp a murit și un om sărac dar credincios. Când a murit săracul a nins așa de tare că

¹⁰⁷ Michael J. Christensen, *Partekers of the divine nature: history and development of deification in the Christian traditions* (Cranbury: New Jersey, 2010).

¹⁰⁸ Arșavir Acterian, *Intelectualitatea interbelică între ortodoxie și tradiționalism* (Editura Vremea, 2008).

5 zile a trebuit să stea mortul afară din groapă. La înmormântarea săracului au venit câțiva oameni. Călugărul se gândea cât de nedrept este Dumnezeu. Unul bogat și rău a avut parte de o înmormântare cu mare fast și un om sărac și bun a fost înmormântat cu numai câțiva invitați. Dumnezeu i-a vorbit călugărului:

- Nu te smintii. La vremea asta bogatul cel rău este în chinurile iadului. El a făcut unele mici lucruri bune și pentru asta i-am lăsat o înmormântare mare. Săracul cel bun acum se veselește cu sfinții în rai. La ce îi trebuia o înmormântare cu fast dacă acum este în lumina raiului?¹⁰⁹

Este cât se poate de evident, că există o perfecțiune pe care numai Dumnezeu Tatăl o cunoaște sau o știe. Această perfecțiune este de cele mai multe ori o perfecțiune transcendentă. Prin acest lucru înțelegem că Dumnezeu Tatăl are cu totul alte criterii sau mai bine spus o categorie separată de a noastră de a vedea și de a se relaționa la existență și la om în mare. Ceea ce pare nedrept și rău în ochii omului există mari șanse să nu pară rău în ochii și în viziunea lui Dumnezeu. Acest lucru cum am spus de mai multe ori a fost contestat și negat. Patrologia creștin ortodoxă ne spune că prin perfecțiunea care o mărturisește ea, omul ajunge să cunoască și să înțeleagă cum acționează sau care sunt rațiunile lui Dumnezeu în raport cu universul și cu lumea. Acest lucru nu este posibil deplin pentru om dar există mai multe grade de înțelegere și de aprehensiune a omului în ceea ce privește acțiunile și judecățile lui Dumnezeu. După cum am spus patrologia creștin ortodoxă ne spune că Dumnezeu este deschis în spre om și acest lucru se realizează în persoana Domnului Iisus Hristos care a asumat natura umană în vederea mântuirii ei. Dacă în această lume omul poate să ajungă mai mult sau mai puțin la comuniunea și la cunoașterea lui Dumnezeu Tatăl, în lumea care v-a venii sau mai bine spus în veacul de apoi, Dumnezeu Tatăl v-a fi cunoscut deplin și total. Acest lucru nu v-a mai fi întrerupt și nici nu v-a mai fi contestat niciodată. În acest sens, se poate spune că se poate interpreta și parabola fiului risipitor care vorbește de o reîntoarcere a omului. Patrologia creștin ortodoxă ne spune că viața și lumea de aici este doar un stadiu pregătitor al comuniunii finale și ultime cu Dumnezeu Tatăl. În această lume omul ajunge la o mică stare de comuniune cu Dumnezeu Tatăl și de cele mai multe ori el este dezamăgit de acest lucru. Ceea ce ignoră omul în cele din urmă este că Dumnezeu Tatăl nu se mărginește în lumea de aici. Faptul că nimeni nu îl poate vedea pe Dumnezeu Tatăl nu înseamnă că Dumnezeu Tatăl fuge de noi ci înseamnă că Dumnezeu Tatăl ne lasă să știm că lumea de aici este numai un stadiu pregătitor pentru lumea care v-a venii. În acest sens, Dumnezeu nu a creat lumea ca și un scop în sine. Patrologia creștin ortodoxă este cea care ne spune că omul nu poate ajunge la perfecțiune și la desăvârșire dacă creează o lume autonomă sau mai bine spus o lume care nu se definește pe sine în raport cu Dumnezeu Tatăl. Prin urmare, omul trebuie să se folosească de lume pentru a ajunge la perfecțiune fiindcă lumea i-a fost dată omului ca și un mediu sau un mijloc de a se perfecționa și de a se desăvârși. Acest lucru este în cele din urmă ceea ce se poate spune sensul final și ultim al comuniunii cu Dumnezeu Tatăl în patrologia creștin ortodoxă. Dumnezeu este Tatăl nostru și prin urmare El ne vrea binele și face tot ceea ce este mai bine pentru noi. Acest lucru de cele mai multe ori depășește cadrele noastre limitate de a îl vedea și de ne raporta la Dumnezeu Tatăl. În acest sens, perfecțiunea și desăvârșirea creștin ortodoxă nu este în nici un caz ceea ce se poate spune hedonismul. Au fost mai mulți pe parcursul timpului și a istoriei care au susținut că dacă comuniunea cu Dumnezeu Tatăl nu aduce plăcere atunci ea nu are nici un sens. Acest lucru este cât se

¹⁰⁹ Epifanie Teodoropulos, *Toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm* (București, 2010).

poate de mult ceea ce se poate denumii o concepție hedonistă asupra patrologiei creștin ortodoxe.¹¹⁰ Se poate spune că nu plăcerea senzuală este centrul patrologiei creștin ortodoxe. Acest lucru este cât se poate de adevărat dacă este să raportăm patrologia creștin ortodoxă în raport cu alte concepte religioase. Islamul este cel care de mai multe ori susține că nu se poate concepe sau mai bine spus nu poate fii o comuniune cu Dumnezeu Tatăl în afară de plăcerile hedoniste. Viața în rai înseamnă în concepția musulmană că fiecare dintre cei mântuiți v-a avea 70 de soții frumoase și senzuale. Acest lucru este foarte mult fals. Plăcerea în patrologia creștin ortodoxă nu este una hedonistă și una senzuală ci ea este de cele mai multe ori o plăcere spiritualizată sau mai bine spus o plăcere transcendentă.

Au existat mai multe cazuri sfinți care au ajuns la ceea ce se poate spune trăirea perfecțiunii în planul patrologiei creștin ortodoxe. Acești sfinți ne-au lăsat mai multe scrieri și se poate spune că aceste scrieri nu au fost produsul imaginației ci au fost cât se poate de mult comuniunea experienței sau a ceea ce trăit omul în sens real și final în comuniunea cu Dumnezeu. La acest de experiență sau mai bine spus de trăire suntem chemați și noi și este bine să știm acest lucru și să ducem mai departe tradiția sfinților părinți. Sfinții părinți din vechime fie că au fost în Palestina, în Siria, Egipt, Imperiul Bizantin sau în Galia [Franța de azi], au fost sfinți care au trăit cât se poate de mult adevărurile de credință care se leagă sau care se referă la Dumnezeu Tatăl. Patrologia creștin ortodoxă prin urmare îl duce pe om la o perfecțiune sigură. Această perfecțiune se poate realiza fiindcă omul nu mai este singur ci el ajunge la ceea ce se poate spune îl ajutorul lui Dumnezeu. Omul însă trebuie să fie smerit și să își dea seama de ceea ce este sau mai bine spus de modul în care se poate vorbi despre Dumnezeu Tatăl. Dumnezeu Tatăl este de cele mai multe ori sensul final care realizează perfecțiunea în sens creștin ortodox. Adevărul este că în această viață omul are libertatea de a opta sau nu spre Dumnezeu Tatăl. Această libertate de opțiune este de cele mai multe ori un lucru care este negat de mai mulți. Adevărul este că Dumnezeu Tatăl nu ne forțează la o comuniune cu Sine ci el așteaptă adeziunea noastră liberă. Acest lucru ne face foarte mult asemănători cu Domnul Iisus Hristos care și El a fost liber să se întrupeze sau nu pentru mântuirea omului.¹¹¹

Patrologia creștin ortodoxă este de cele mai multe ori o metodă de realizare a omului și de îndeplinire a scopului omului. Omul este chemat să fie fiul lui Dumnezeu în persoana Domnul Iisus Hristos. Aceste lucruri sunt cele care de cele mai multe ori ne spus că sensul final și real al realizării perfecțiunii în viața duhovnicească este foarte mult a urma Domnului Iisus Hristos. De mai multe ori s-a spus că perfecțiunea nu are nici un sens în viața creștin ortodoxă fiindcă de cele mai multe ori omul sfârșește prin moarte. Dacă omul moare, la ce nevoie de tânjirea după perfecțiune sau mai bine spus de ce să se mai nevoiască omul să ajungă la perfecțiune? Credința este cea care ne spune că trebuie să avem încredere în voința lui Dumnezeu Tatăl atunci când ne raportăm la ceea ce este sau mai bine spus la modul în care Dumnezeu Tatăl vine în spre noi. Dumnezeu Tatăl poate face din moarte un lucru bun. Este adevărat că omul este la un anumit nivel pentru introducerea morții în lume, dar sfinții părinți ne spus de mai multe ori că moartea nu este dincolo de puterea lui Dumnezeu. Dumnezeu Tatăl este Cel care a schimbat sensul morții într-un lucru bun. Dumnezeu Tatăl este cel care face din moarte o cale de a intra într-un stadiu mai bun și mai frumos de viață. Moartea în acest sens nu mai este o tragedie. Moartea este probabil

¹¹⁰ Michael Flockner, *Cartea de căpătâi a hedonismului* (Editura Humanitas: București, 2006).

¹¹¹ Toma de Kempis, *Urmarea lui Hristos* (Editura Bunavestire: Bacău, 2011).

cea mai grea problemă a omului și a lumii. Ce sens mai are goana omului după perfecțiune atunci când știe că el v-a sfârșii tragic între pereții unui mormânt?

Sfinții părinți sunt cei care ne spun că nu totul se încheie cu mormântul omului. Există o viață dincolo de mormânt și acest lucru a fost atestat chiar și istoric de Domnul Iisus Hristos care a înviat. Dacă totul se încheia cu mormântul este imposibil ca Domnul Iisus Hristos să mai învie. Învierea Domnului Iisus Hristos este cea care ne face să sperăm că toate încercările și eforturile noastre de perfecțiune nu au fost deșarte și că există speranță pentru om și pentru perfecționarea sa. Dumnezeu este stăpânitor atât a celor vii cât și a celor morții. În acest sens, mormântul nu este dincolo de puterile lui Dumnezeu. Pentru acest lucru însuși Fiul lui Dumnezeu s-a pogorât în mormânt și a sumat durerea și suferința lui. În acest sens, fiecare mormânt este o dovadă că Dumnezeu a fost prezent și acolo și știe ceea ce este înseamnă mormântul. Patrologia creștin ortodoxă consideră că mormântul este o poartă sau mai bine spus o trecere în spre ceva mai bun sau în spre o realitate mai frumoasă decât cea de aici. Acolo, toți cei care s-au nevoit și s-au străduit pentru perfecțiune și pentru perfecționare vor ajunge să se bucure de roadele lor. Perfecțiunea este prin urmare un lucru care nu ține numai de această lume ci ea vine dintr-o altă lume. Este vorba foarte mult de lumea de dincolo sau mai bine spus de viața de apoi. Acolo vom găsi eventual toate arhetipurile perfecțiunii după care mai mulți dintre noi am tânjit în această viață. Orice om are înăscut în sine ceea ce este sau mai bine spus cum este concepută perfecțiunea. Dumnezeu Tatăl este cel care a sădit în om setea de perfecțiune. drumurile spre perfecțiune sunt diverse și multiple. În cele din urmă chemarea noastră este cât se poate de mult o realitate care ține de capacitatea noastră de a ne perfecționa. Ajungem la perfecțiune în măsura în care tânjim după ea. Trebuie însă să studiem mai multe și să fim conștienți în mod real de ceea ce este perfecțiunea.

Sunt mai mulți în zilele noastre care ne spun că în cele din urmă perfecțiunea nu este un lucru care ține de Dumnezeu ci ține foarte mult de ceea ce este viața extraplanetară sau din posibil întâlnire a omului cu OZN-urile. De mai multe ori s-a vorbit de un grad avansat al civilizațiilor extraterestre. Aceste „civilizații” fie că sunt în galaxia noastră sau în alte sisteme solare vor aduce cu sine perfecționarea finală a umanității și a omului. Omul v-a ajunge în cele din urmă ceea ce se poate spune o realitate care ține de sensul și de expresia finală a perfecțiunii intra sau extragalactice. S-a demonstrat de mai multe ori că aceste presupuse contacte cu OZN-uri sau extraterestri sunt de fapt false și în spatele lor se ascunde diavoli. Un astfel de caz mai puțin cunoscut este cel al lui Cecil Michael din Bakersfield, California. În anul 1952 Cecil a fost contactat de doi așa numiți extraterestrii care au venit special de pe o altă planetă să îl contacteze. Ce s-a întâmplat de fapt? Cecil a fost introdus într-o stare de transă hipnotică care l-a făcut să vadă cum extraterestrii îl duc cu o navă spațială ultrasofisticată pe o altă planetă. Aici pe această planetă el a putut vedea un foc mare care ardea. Nu era vegetație și nici o vietate. Planeta era populată de niște ființe negre și haioase. Unul dintre mai marii planetei l-au dus pe Cecil să îi ofere o slujbă. L-a dus pe un câmp imens în care erau foarte multe sicrie. Ființa misterioasă a luat un sicriu și l-a aruncat în focul mare din centrul planetei. În momentul în care sicriul a atins focul, mortul din sicriu a sărit în focul din mijlocul planetei. Cu cât încerca să vină mai la mal, cu atât un curent nevăzut îl ducea și mai mult în văpaie. Ca și el erau mulți acolo. Atunci Cecil a realizat că a fost dus de fapt în iad. Cecil s-a rugat cu disperare la Dumnezeu, și el spune că s-a arătat Domnul Iisus Hristos. La vederea lui diavoli l-au suit din nou pe Cecil în naveta

spațială și l-au adus înapoi. Cecil a mai fost bântuit câteva lumii pe ființele malefice. În cele din urmă ele au dispărut definitiv.¹¹²

Patrologia creștin ortodoxă este de părere că ceea ce lumea de azi denumeste ca fiind OZN-uri nu sunt decât năluciri diavolești. Aceștia au promis de mai multe ori celor contactați stadii mai bune și mai avansate de viață și de existență. Mai multe persoane care au fost „contactate” de așa zișii extraterestrii au fost supuse la mai multe suferințe și dureri. Aceste lucruri schimbă foarte mult perspectiva noastră despre „o perfecțiune” care s-ar putea să vină de la altă planetă sau de pe altă galaxie. Perfecțiunea noastră nu vine de pe nici o altă planetă sau galaxie ci vine de la Dumnezeu Tatăl. Atât de mare este iubirea lui Dumnezeu Tatăl față de noi oamenii mici și muritori că el a creat tot acest univers vas și mare doar pentru noi. Ce dovadă mai mare de iubire putem avea din partea lui Dumnezeu Tatăl?¹¹³ Prin urmare, patrologia creștin ortodoxă nu crede că Dumnezeu ar fi creat mai multe seturi sau mai multe categorii de ființe fizice care sunt paralele cu noi în alte galaxii și în alte sisteme solare. Acest lucru este negat de mai mulți care mențin că în realitate acest univers nu este creat de Dumnezeu ci este o entitate care există și care se susține prin sine înseși. Patrologia creștin ortodoxă aduce cu sine perfecțiunea lui Dumnezeu l-a nivel de univers. Universul este o creație largă prin care Dumnezeu și-a revelat ceea ce se poate spune perfecțiunea. Prin univers ne putem da seama că Dumnezeu este izvor sau sursă a perfecțiunii și că orice perfecțiune își are cauza în Dumnezeu. Aceste lucruri prin urmare sunt cele care de mai multe ori sunt negate de marii savanți care urmând lui Darwin consideră că perfecțiunea în univers nu este produs al creației lui Dumnezeu, ci al evoluției. Teoria evoluției ca și modalitate de perfecțiune este în sine una eronată și falsă fiindcă în cele din urmă Dumnezeu este considerat o sursă primară a existenței și a materiei care în cele din urmă a fost înlocuită cu forme superioare și mai avansate de perfecțiune și desăvârșire. Acest lucru nu înseamnă că nu se poate sau mai bine spus nu putem vorbi de ceea ce este sau mai bine spus de cum este perfecțiunea în sens ultim atunci când i-o atribuim lui Dumnezeu. Este cât se poate de adevărat că de mai multe ori Dumnezeu Tatăl poate intervenii direct în viața omului și a umanității pentru a o ajuta și pentru a o duce la împlinire. Acest lucru nu înseamnă o evoluție totală a secilor în sensul darwinist. Teoria evoluției speciilor lasă deschis drumul spre supremația extraterestrilor și a OZN-urilor, lucru care este în cele din urmă fals și eronat. Aceasta fiindcă după cum s-a demonstrat în trecut s-a dovedit că în spatele extraterestrilor și a OZN-urilor sunt entități demonice.¹¹⁴

Se poate spune că patrologia creștin ortodoxă este în esența sa o disciplină sau știință a perfecțiunii. Această perfecțiune este realizată din cooperarea sau mai bine spus prin conlucrarea omului cu Dumnezeu. Nu doar Dumnezeu Tatăl este chemat să facă lucruri în raport cu om ci și omul este chemat să facă lucruri în raport cu Dumnezeu Tatăl. Acest lucru de mai multe ori se poate face prin ceea ce se poate spune tânjirea după perfecțiune a omului. Omul ajunge de mai multe ori la ceea ce se poate spune sensul și finalitatea existenței sale în comuniune cu Dumnezeu Tatăl. În acest sens, omul trebuie să fie ascultător de Dumnezeu Tatăl. După cum am spus de mai multe ori omul cauză perfecțiunea nu la Dumnezeu Tatăl ci chiar în lumea în care trăiește. Se spune că o femeie a voit odată să

¹¹² Timothy Green Beckley, *Round trip to hell in a flying saucer* (New Jersey, 2011).

¹¹³ Douglas M. Hamp, *Corrupting the Image Book: Angels, Aliens, and the Antichrist Revealed* (Editura Platforma, 2013).

¹¹⁴ Harun Yahya, *Evoluționismul: povestea unei mari înșelătorii* (Editura Deceneu: București, 2011).

găsească un bărbat perfect cu care să se căsătorească și să facă copii. A plecat în căutarea lui. În cele din urmă l-a întâlnit la New York. Era un om de afaceri frumos și proporționat. Din discuții a ajuns să își dea seama că femeia nu se potrivea cu el în probleme de natură religioasă. Așa să a renunțat la el. A plecat mai departe în căutarea bărbatului perfect. În Paris a găsit un muzician frumos și cu o voce plăcută care cânta șansonete. Femeia a discutat cu el și a ajuns la concluzia că deși era frumos nu era atrasă emoțional de el. În Miami Florida, femeia a găsit un alt bărbat perfect care era medic. Era cult și citit și era unul dintre cei mai buni doctori din oraș. Femeia a vorbit cu el și în cele din urmă a ajuns la concluzia că nu sunt compatibili fiindcă nu provin din același mediu social. În cele din urmă, femeia a găsit un alt bărbat într-o altă regiune. Acesta și el era perfect, doar că atunci când a venit vorba de căsătorie a găsit că ea nu este perfectă. Așa că femeia a rămas necăsătorită și fără nici un partener.

De mai multe ori se întâmplă să avem standardele perfecțiunii atât de mari și de înalte că nu vom găsi niciodată ceea ce vom căuta. Acest lucru este sursă la mai multe drame și tragedii personale. Omul vrea tot mai mult și cu cât se apropie de perfecțiune cu atât se poate spune că devine mai inconstient de unde a plecat. Protopărinții noștri Adam și Eva au fost și ei un astfel de caz. Se poate spune că și ei au fost seduși de puterea celui rău și au ajuns să nu mai fie mulțumiți cu ceea ce aveau. Aceasta este de cele mai multe ori tehnica de lucru a răului: nemulțumirea cu ceea ce este sau cu ceea ce avem. Ca să ajungem la perfecțiune trebuie să știm foarte bine ceea ce este sau mai bine spus cum se definește perfecțiune. În acest sens nu poate exista perfecțiune afară de Dumnezeu. Lumea de azi care de mai multe ori se numește pe sine emancipată și liberă de mai multe ori consideră că perfecțiunea nu vine din comuniune cu Dumnezeu și nici de la Dumnezeu. Omul este perfecțiunea ultimă. Au fost mai multe curente umaniste care au susținut acest lucru. Când omul înlocuiește perfecțiunea care este însuși Dumnezeu cu persoana sau existența sa de cele mai multe ori el v-a trăi o tragedie. De ce este așa? Fiindcă nu este în firea lucrurilor care Dumnezeu să creăm perfecțiunea dincolo de cel care a inventat-o. Când omul este entuziasmat de mai multe ori el ajunge la concluzia că perfecțiunea este un lucru exclusiv al său și Dumnezeu nu are nici un aport la dobândirea ei. Acest lucru este fals și neadevărat. Trebuie să gândim perfecțiunea în termenii existenței lui Dumnezeu.¹¹⁵

Se spune că într-o toamnă un preot aștepta la casa lui oaspeți. Curtea omului era plină de frunze uscate. Preotul a luat o mătură și a măturat toate frunzele. Atât a măturat de bine că nici o frunză nu mai era prin curtea lui. Nici măcar un fir de iarbă uscat. Toate acestea el le-a făcut pentru oaspeții pe care urma să îi primească. Un călugăr care era prieten apropiat al preotului a trecut pe la el. Preotul i-a spus:

- Vino cu mine.
- Unde?
- În curte.
- De ce?
- Vezi tu în curte mea, cât de curată este?
- Da este curată.
- Nu este perfectă?
- Nu.
- De ce?

¹¹⁵ Andrew Wommack, *God wants you well*, (Editura Harrison, 2010).

- Fiindcă nu este perfectă.
- Ce îi lipsește?

Călugărul s-a dus a rupt câteva frunze uscate din pom și le-a aruncat prin curte și apoi a spus:

- Asta îi mai lipsește.
- Nu înțeleg.
- Toamna spre deosebire de vara, o curte perfectă este o curte cu frunze uscate.

CAPITOLUL 6

PERFECȚIUNEA CA ȘI ÎMPLINIRE A OMULUI

După cum am spus mai înainte de a vorbi despre perfecțiune se cuvine să știm ceea ce este sau mai bine spus cum se poate să definim perfecțiunea. Acest lucru este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere.¹¹⁶ Prin urmare, perfecțiunea este un lucru care în patrologia creștin ortodoxă se realizează treptat sau mai bine spus în etape. Acest lucru a fost foarte mult arătat de Sfântul Grigorie de Nyssa. Teoria epectazelor de cele mai multe ori este un lucru care este cât se poate de mult o realitate care ține de sensul și exprimarea finală a iubirii de Dumnezeu a omului. Dumnezeu Tatăl este prin urmare un lucru care de mai multe ori ne duce în spre ceea ce este sau cum este definită esența patrologiei creștin ortodoxe. Acest lucru după cum am spus este o realitate care de mai multe ori ne duce în spre ceea ce putem denumii sau ceea ce putem defini sensul și expresia finală a iubirii de Dumnezeu. Se poate spune că atunci când omul ajunge să Îl iubească sincer pe Dumnezeu el ajunge la ceea ce este sau mai bine spus la ceea ce este perfecțiunea. Iubirea lui Dumnezeu este o realitate care îi este dată omului gratuit și de cele mai multe ori cât se poate de mult omul trebuie să răspundă acestei iubiri pe care Dumnezeu ne-o arată din momentul în care venim în această lume. Cum putem să răspundem iubirii pe care Dumnezeu Tatăl ne-o arată în mod atât de evident? Răspundem iubirii lui Dumnezeu prin faptul că tânjim și voim să ne autodepășim. Acest lucru este prin urmare ceea ce se poate spune o realitate care ne duce în spre ceea ce este sau mai bine spus în spre mântuirea noastră. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care definesc sensul și expresia finală a ceea ce este sau mai bine spus a cum se definește sensul și expresia iubirii de Dumnezeu. Iubirea de Dumnezeu este de cele mai multe ori un lucru cât se poate de mult care Îl cheamă pe om la autodepășire și la ceea ce se poate denumii dorința de a fii mai bun. Când omul simte că poate fii mai bun decât este, se poate spune că el simte ceea ce este și cum se definește perfecțiunea. Acest lucru prin urmare este o realitate care de mai multe ori ne duce în spre ceea ce se poate spune sensul perfecțiunii în patrologia creștin ortodoxă. Patrologia creștin ortodoxă de mai multe ori este un lucru cât se poate de mult real și adevărat. Realitatea este prin urmare un lucru care de mai multe ori ne duce la ceea ce este sau la modul în care definim sensul și expresia finală a iubirii lui Dumnezeu. Există prin urmare o iubire filială pe care Dumnezeu Tatăl ne-o arată de cele mai multe ori prin sensul și fințarea ei ultimă și deplină.¹¹⁷

Aceste lucruri sunt prin urmare cele care de cele mai multe ori sunt dovedite de ceea ce este sau de modul în care se poate vorbi de o expresie a iubirii de Dumnezeu. Aceste lucruri

¹¹⁶ Silvia Tărniceriu, *Dumnezeu îmi cunoaște măsura* (Ohio, 2003).

¹¹⁷ James Sherman, *A guide to aquitance with God* (Londra, 1826).

sunt prin urmare cât se poate de bine să le știm când vorbim despre ceea ce este perfecțiunea sau mai bine spus când voim să definim perfecțiunea în sens creștin ortodox. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care de mai multe ori definesc sau mențin sensul iubirii de Dumnezeu. Iubirea de Dumnezeu Tatăl este de cele mai multe ori un imbold de perfecționare al omului și nu de împătămire a lui. Mai multă lume consideră că a ne lăsa în iubirea lui Dumnezeu este foarte mult o realitate care ține de sensul și finalitatea a ceea ce este sau a modului în care se definește patrologia creștin ortodoxă. Acest lucru după cum am spus de mai multe ori este negat de cei care nu cred în Dumnezeu Tatăl. Prin urmare, faptul că Dumnezeu este Tatăl nostru este un lucru sau o realitate care ne duce la ceea ce este sau mai bine spus la cum este definit sensul și finalitatea ultimă a iubirii de Dumnezeu. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care de mai multe ori ne duc în spre ceea ce este sau modul în care definim sensul și finalitatea ultimă a perfecțiunii creștin ortodoxe. Este bine să știm că Dumnezeu este Tatăl nostru și pentru acest motiv ne arătăm iubirea noastră față de El ajungem să facem mai multe fapte bune și să ne perfecționăm. Acest lucru este afirmat și de Noul Testament care ne spunea acum 2000 de ani sau mai bine spus lansa o chemare care este actuală pentru toate timpurile: „fiți desăvârșiți precum și Tatăl vostru cel ceresc desăvârșit este.” Această chemare a fost o chemare care a fost actuală pentru toate timpurile și toate epocile. După cum am spus se poate spune că de mai multe ori perfecțiunea este un lucru cât se poate de exact și de precis care de cele mai multe ori doar începe în această lume sau mai bine spus în această existență. Este foarte greu pentru mai mulți să considere că această existență sau mai bine spus această lume este cât se poate de mult doar un început în drumul nostru spre perfecțiune. Acest lucru nu înseamnă că omul se poate perfecționa oricând și oriunde. Acest lucru este negat de sfinții părinți. Au fost mai mulți teologi în patrologia creștin ortodoxă care au susținut acest lucru poate unul dintre cele mai cunoscuți dintre ei a fost Origen al Alexandriei care a emis celebra teză a apocatastazei. Apocatastaza are multe implicații de ordin patristic. Aceasta este ceea ce se poate lega de întrebarea cum se reconciliază iubirea cu dreptatea în Dumnezeu Tatăl? Trebuie să știm că Dumnezeu Tatăl nu este numai iubire ci El este și dreptate. Atunci când vorbim despre apocatastază se ridică de cele mai multe ori întrebarea: cum poate Dumnezeu ierta pe cei care au făcut crime și lucruri oribile în această viață fără să se pocăiască? Acest lucru a avut loc de mai multe ori.¹¹⁸

Prin urmare, perfecțiunea lui Dumnezeu Tatăl nu implică cu sine ceea ce se poate spune mântuirea celor care au fostamnați de Dumnezeu. Acest lucru este așa fiindcă chiar dacă Dumnezeu i-ar ierta ei ar reîncepe ceea ce au făcut sau mai bine spus ar recidiva. Fenomenul recidivării este foarte larg cunoscut. Sunt mulți infractori care de mai multe ori au cerut să fie eliberați și în cele din urmă când au ajuns în libertate nu au făcut nimic mai mult decât să se întoarcă la infracțiunile lor. Dacă Dumnezeu Tatăl ar fii numai bun și iubitor și nu ar fii și drept, s-ar putea vorbi de o recidivare a păcătoșilor care v-a dura etern. Acest lucru prin urmare este cât se poate de bine să îl precizăm. De cele mai multe ori Dumnezeu este cât se poate de real și de adevărat când vine vorba despre problema răului. Răul este un lucru care de cele mai multe ori devine contagios. În acest sens se poate spune că Dumnezeu Tatăl este nu numai iubire ci și dreptate.¹¹⁹

¹¹⁸ Ilaria Rameli, *The Christian doctrine of apocatastasis: a critical assessment for the New Testament* (Brill, 2013).

¹¹⁹ Martin J Scot, *The hand of God: a theology for the people* (New York, 1919).

Era odată un călugăr, care trăia lângă un râu. În fiecare zi pescuia și le oferea celor flămânzi, ceea ce prinsese – tot ceea ce păstra pentru el era un singur cap de pește, cu care și făcea o supă, seara. Într-o zi, unul dintre învățăceii săi i-a spus că va călători către muntele sfânt. Dascălul era foarte fericit și l-a rugat pe elevul său să-l viziteze pe bătrânul său maestru și să-i ceară ajutorul.

– Întreabă-l de ce m-am blocat în practica mea spirituală, a spus el.

Elevul și-a început călătoria. Atunci când a ajuns la poalele muntelui sfânt, el l-a întrebat pe un hangiu:

– Unde trăiește maestrul?

– El trăiește pe vârful muntelui. Livezile pe care le vezi sunt livezile lui. Cirezile de vaci sunt ale lui. De asemenea și ogoarele plantate cu grâu și orz.

Călătorul era uimit că un maestru spiritual era atât de bogat. În timp ce urca pe munte, s-a oprit și a vorbit cu unul dintre grădinari, care i-a confirmat că erau cu adevărat, livezile maestrului. Când a ajuns pe vârful muntelui, el a găsit un castel măreț. A bătut la ușă, iar soția maestrului l-a poftit înăuntru. În timp ce îi oferea un festin cum nu mai văzuse până atunci, ea l-a informat că soțul ei va veni mai târziu. Spre înserat, maestrul a venit într-o caleașcă trasă de patru cai și condusă de un vizitiu. El i-a urat bun venit călătorului și a întrebat despre vechiul său elev. Călătorul i-a spus:

– Profesorul meu m-a implorat să vă cer ajutorul. El dorește să știe de ce s-a blocat în practica sa spirituală.

Maestrul a închis ochii pentru un moment, apoi i-a redeschis și a spus:

– Aha! Este din cauza că e prea materialist!

Călătorul era sigur că bătrânul greșea. Dar maestrul i-a zis:

– Nu. Spune-i exact ce ți-am spus.

Și i-a urat călătorului drum bun spre casă. La întoarcere, călătorul s-a apropiat de călugărul pescar și i-a spus:

– Am vești de la maestrul tău, dar cred că trebuie să fie o greșeală. El a spus că motivul pentru care ești blocat este faptul că ești materialist.

Călugărul a știut imediat că acesta este adevărul.

– Da, a exclamat el, bineînțeles!

Călătorul era mirat.

– Cum se poate așa ceva? La urma urmei, tu ai renunțat la tot.

– Aici e problema, a răspuns călugărul. Seara, atunci când îmi gătesc supa din capul de pește, nu mă pot gândi la altceva decât la restul de pește pe care l-am dat. Pe de altă parte, maestrul știa că el personal nu este atașat de posesiunile sale și nici definit de bogăția pe care o are.

Prin urmare se poate spune că de cele mai multe ori perfecțiunea este cât se poate de mult ceea ce se poate spune o realitate și o modalitate de împlinire a omului. Omul este o ființă creată de Dumnezeu pentru a realiza și pentru a face sau a crea și el. În acest sens, omul face agricultură, pictură, industrie sau comerț și toate aceste lucruri îi aduc omului o anumită fericire sau o anumită perfecțiune. De cele mai multe ori se poate vedea că perfecțiunea îi aduce omului ceea ce se poate denumii fericirea unui lucru bine realizat sau mai bine spus bine făcut. De cele mai multe ori în special în producție se poate spune că se poate vedea acest lucru.¹²⁰ Sunt mai multe ramuri ale industriei care ne oferă acest lucru și aceste realități. Prin urmare, se poate spune că perfecțiunea este o modalitate de realizare a

¹²⁰ John Polkinhore, *Trinity and the entangled world* (Michigan, 2010).

omului. De mai multe ori omul face lucruri imperfecte și el este conștient de acest lucru. Acest fapt aduce ceea ce morala denumeste „muștrarea de conștiință.” Când omul poate face un lucru bun dar nu îl face conștiința lui îl muștră. Deși omul afișează un calm extern în interior el este cât se poate de mult neliniștit și neîmplinit.¹²¹

Se spune că la un moment dar un tânăr a voit să se căsătorească. Pentru acest lucru a căutat o femeie perfectă cu care să facă copii perfecți. Tânărul a căutat femeia perfectă. A găsit până la urmă un tată care avea 3 fiice extrem de frumoase.

- Pot să mă căsătoresc cu una dintre fiicele dumneavoastră? A întrebat tânărul.
- Da. Pe care o vrei?
- Care este cea mai perfectă?
- Pentru mine ca și tatăl lor toate sunt perfecte. Uite, încearcă-le pe toate și vezi care îți place cel mai mult.

După întâlnirea cu fata cea mică tânărul a venit la tatăl fetelor:

- Ei cum ți se pare?
- Este o femeie frumoasă dar este puțin mai înțepătoare în replici.

Două ce a ieșit la o cină romantică cu fiica cea mijlocie, tatăl l-a întrebat din nou:

- Și ea cum este?
- Este frumoasă dar are un defect de vedere, vede încrucișat.

După întâlnirea cu a treia fată, fata cea mare, tatăl l-a întrebat din nou:

- Fata mea cea mare cum ți se pare?
- Este perfectă. Este exact ceea ce căutam. Dacă ești de acord aș vrea să mă căsătoresc cu ea.
- Bine, îți poate fii de soție.

S-a făcut nunta și în câteva luni soția bărbatului a dat naștere unui copil care nu numai că nu semăna cu el dar era și foarte urât. Trist, soțul s-a dus la tatăl fetei:

- Nu pot să îmi dau seama cum am făcut un copil care nu seamănă cu mine și mai este și urât?

- Ceea ce nu știi tu este că ea este perfectă ca și femeie dar la vremea când ai întâlnit-o era deja însărcinată.

Se poate spune că de cele mai multe ori omul cere perfecțiunea de la alții pentru a se împlinii fără să o ofere chiar el; acest lucru are loc ce mai multe ori și am voit să îl ilustrăm în pilda de mai sus. De mai multe ori în setea de împlinire omul falsifică ceea ce se poate spune perfecțiunea. Sunt mai mulți care consideră că perfecțiunea cere un preț prea mare și de ce nu un preț imposibil de plătit. Acest lucru duce de mai multe ori la a comite nedreptăți și la a face lucruri urâte și rele pe care mai apoi omul le v-a regreta.¹²² Este cât se poate de adevărat că nu se poate vorbi sau mai bine spus nu putem vorbi de ceea ce este sau mai bine spus de cum se manifestă împlinirea în sensul perfecțiunii dar ceea ce se poate vedea din experiență este că de mai multe ori perfecțiunea este un lucru care îi dă satisfacție omului. Acest lucru este cât se poate de evident din mai multe acte pe care omul le face. Sunt mai mulți care se perfecționează la locul de muncă și devin de la zi la zi și de la lună la lună și mai buni. La fel de bine sunt mai mulți care de mai multe ori devin cât se poate de bine perfecționiști în anumite acțiuni sau mai bine spus în anumite fapte pe care le fac. Aceste lucruri aduc cu sine ceea ce se poate spune împlinirea omului. După cum am spus

¹²¹ Traian Brăileanu, *Idealul de viață și de conștiință morală* (Editura Eminescu: București 2001).

¹²² John C. Maxwell, *Failing forward, turning mistakes into stepping stones for success* (Editura Thomas Nelson, 2007).

perfecționarea sau procesul de perfecționare al omului de mai multe ori primește sensul teoriei evoluționiste a lui Darwin. Acest lucru nu este adevărat și în ceea ce privește perfecțiunea sau desăvârșirea în sens creștin. De mai multe ori se poate spune că perfecțiunea este doar o problemă de a face o diferență.¹²³ A face o diferență nu înseamnă a face o evoluție a ființei sau a omului dintr-o specie de neandertal într-o specie de homo sapiens. Acest lucru după cum am spus este afirmat de mai mulți savanți și de mai mulți mari oameni de știință.

După cum am spus, atunci când omul lucrează sau mai bine spus când omul ajunge la ceea ce se poate spune perfecțiune el are un sentiment al plăcutului sau mai bine spus acest lucru îl umple de bucurie. Este și firesc să fie așa. Dorința de perfecționare a omului după cum am spus este un lucru pe care Dumnezeu l-a lăsat în mod natural și firesc în om. Se știe astfel de mai multe grade sau mai bine spus de mai multe nivele de perfecțiune dar toate acestea duc în cele din urmă la Dumnezeu. Perfecțiunea a venit de la Dumnezeu și ea trebuie să îl ducă pe om la Dumnezeu. Acest lucru este firea lucrurilor dar se poate vedea că sunt mai mulți care nu iubesc sau mai bine spus nu caută perfecțiunea și din contră o detestă. Au existat mai multe cazuri de acest fel în istoria lumii. Sunt mai mulți care doresc ca lumea să se întoarcă în nimicul din care a venit și nu doresc ca ceea ce a făcut omul să se realizeze. Se cunosc în acest sens mai multe exemple. Este cât se poate de bine spus că de cele mai multe ori perfecțiunea este o șansă pentru om. Acest lucru are loc la mai multe nivele și la mai multe categorii înțelegere a omului. Viața i-a fost dată omului nu pentru a evolua ci mai multe pentru a se perfecționa. Acest lucru este cât se poate de bine să îl scoatem în relief. Sunt mai mulți care susțin că viața omului este mai mult un fel de teorie a evoluției care este dincolo de procesul de perfecționare al omului. Auzim mai mulți că se vorbește de un fel de nouă specie umană pe care unii o numesc nefilim sau alții o numesc reptiliană. Cea ce este sigur este că atunci când omul nu avansează sau mai bine spus când omul nu tinde spre perfecțiune de mai multe ori el se autodistrage. Există un proces natural de perfecționare pe care Dumnezeu l-a lăsat în istorie. Evident, după cum am spus mai mulți i-au spus acestui proces evoluției. În realitate nu este evoluție ci este cât se poate de mult ceea ce se poate spune perfecționarea omului. Omul a avansat de mai multe ori de la an la an și de la secol la secol. Acest lucru are loc în anumite epoci mai repede și rapid și în alte epoci mai încet și mai greoi. Ceea ce este sigur este că în istorie se poate vedea un proces de perfecționare a omului și a ființei umane. De cele mai multe ori acest proces are loc prin a învăța sau mai bine spus prin a ne îndrepta în spre Dumnezeu.

Un astfel de proces de perfecționare al omului se poate vedea și în religie. De la religiile primare al lumii și ale umanității omul a ajuns în perioada bisericilor și a catedralelor care sunt de cele mai multe ori splendori ale creației umane. Un caz celebru de acest gen a fost sfântul Atanasie Atonitul care a construit Mănăstirea Marea Lavră din Muntele Athos. Se știe că atunci când sfântul Atanasie a voit să construiască mănăstirea ceea ce făcea ziua noapte diavolii distrugeau. A fost nevoie de o intervenție directă a Sfintei Maria ca acest lucru se înceteze. Sfânta Maria l-a instruit pe Sfântul Atanasie să facă în fiecare zi liturgia pe locul unde v-a face mănăstirea. În cele din urmă după mai multe încercări mănăstirea s-a putut ridica și ea există și astăzi în secolul al XXI-lea. La fel de bine se mai știe că o anume perfecționare a existat și în cultul ortodox. Sunt mai multe slujbe care au fost perfecționate pe parcursul timpului. Se știe că botezul care a fost practicat de Sfântul Ioan Botezătorul a fost o slujbă care de cele mai multe ori se făcea în biserica primară prin trei scufundări în

¹²³ John C. Maxwell, *The difference maker: making you attitude you greatest asset* (Nashville, 2006).

apă în timp ce preotul spunea În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh. În forma actuală botezul ortodox este o slujbă care poate dura dacă este făcut integral 1 oră și 30 de minute. Acest lucru diferă foarte mult de modul în care este făcut botezul în epoca primară sau mai bine spus în epoca de început a bisericii. La fel de bine liturghia a trecut și ea printr-un proces de perfecționare. Dacă în biserica primară liturghia era mai mult o simplă agapă din pâine și vin în care se rosteau cuvintele Luați mâncați acesta este trupul Meu sau beți dintru acesta tot acesta este sângele Meu, în zilele noastre liturghia este o slujbă care se face în 60 de minute peste săptămână și în zi de duminică în 90 de minute. Acest lucru ne spune foarte mult de o anumită progresie a omului și în viața lui religioasă.¹²⁴

Archias, regele Tebei, stătea într-o seară cu câțiva prieteni la masă. Când veselia era în toi, s-a prezentat un servitor, care a înmânat regelui o scrisoare, făcând mențiunea că este ceva foarte important și urgent și că trebuie să o citească chiar atunci. Plin de vin, regele i-a răspuns:

- Nu am timp pentru fleacuri acum...Nu vezi că mă distrez!? Măine va veni și rândul scrisorii.

Spunând acestea, aruncă scrisoarea pe un fotoliu și continuă distracția. În noaptea care a urmat regele a căzut victima unui complot și a fost ucis. Scrisoarea conținea descrierea întregului complot urzit împotriva sa și de care ar fi fost scăpat dacă ar fi citit scrisoarea la timp. Amânarea a însemnat pieirea lui.

De mai multe ori se poate spune că omul ajunge la ceea ce se poate spune lipsa de perfecțiune din neatenție și din lipsă de interes sau din ignoranță. Se spune în acest sens că nu poate exista perfecțiune acolo unde domnește ignoranța. De ce să nu spunem că de mai multe ori trăim într-o lume în care ignoranța este la ea acasă. Fie că este vorba de semenii noștri sau fie că este vorba de lucrurile importante pe care ar trebuie să le știm, de cele mai multe ori ignoranța este un lucru sau un element care ne face să ne pierdem pe noi înșine. Realitatea este că de cele mai multe ori viața noastră este cât se poate de mult un lucru sau un fapt care trebuie să tindă în spre un anumit scop. Acest scop este cât se poate de mult împlinirea omului sau realizarea omului. Trebuie să fim conștienți că omul se poate împlini sau mai bine spus este înșelat atunci când se pune problema împlinirii lui. Răul sunt mai multele lui feluri și forme de mai multe ori dă o senzație de împlinire. Atunci când cineva se răzbună și i-a viața altcuiva, omul simte un fel de stare de împlinire sau mai bine spus se simte că este în acest moment foarte bine. Omul a ajuns să se răzbune. În realitate se poate vedea că de mai multe ori acest lucru este numai aparent. Imediat după ce cineva ajunge să se răzbune de mai multe ori s-a putut vedea că apare remușcarea sau mai bine spus părerea de rău. Creștinește răzbunarea este un lucru rău.¹²⁵

O femeie recent divorțată, își petrecu prima zi împachetându-și lucrurile în cutii și valize. A doua zi a venit un camion și a încărcat totul, inclusiv mobila. A treia zi, s-a așezat pe jos, în sufrageria goală, a pus muzica în surdina, a așezat două luminări, două kilograme de creveți, o farfurie de icre și o sticlă de vin alb pus la gheață. Când a terminat de mâncat, a demontat toate barele de la perdelele din fiecare cameră, le-a scos capacele laterale, a îndesat înăuntru icrele și creveții care îi rămăseseră, a pus capacele la loc și a așezat din nou barele la geamuri. Când s-a întors, fostul soț s-a mutat cu amanta și cu noua lui mobilă. În primele zile totul fu perfect. Însă în curând, încet, încet, casa a început să pută. Au

¹²⁴ Karl Christian Felmy, *De la cine cea de taină la dumnezeiasca liturghie a Bisericii Ortodoxe* (Editura Deisis: Sibiu, 2004).

¹²⁵ David Cop, *Morality, normativity and society* (Oxford, 1995).

încercat de toate: au făcut curățenie, au aerisit...au revizitat gurile de ventilație pentru eventualitatea ca s-ar pute găsi șoareci morți înăuntru, au spălat covoarele...În fiecare colțisor de casă au pus deodorante electrice, au golit zeci de butelii de spray...Au cheltuit o grămadă de bani să schimbe covoarele...În zadar. Nimic nu funcționa. Nimeni nu le mai venea în vizită, angajații refuzau să lucreze și până și fata care făcea curățenie în casă, i-a abandonat. Disperați, fostul soț și amanta, au hotărât să se mute. După o lună încă nu găsiseră pe nimeni dispus să cumpere casa. Cei de la agențiile imobiliare nici nu mai răspundeau la telefon. În final au cumpărat o casă nouă. Într-o zi, fosta soție îl sună ca să stabilească detaliile divorțului și din treacăt îl întreabă cum o mai duce. El răspunde că vinde casa, fără însă să-i dea vreo explicație. Ea îl ascultă calma, apoi îi zice ca o să vorbească cu avocatul, să vadă cum ar putea face să cumpere ea casa. Bănuind ca ea n-are nici o idee de adevăratul motiv pentru care o vinde, îi propune a zecea parte din prețul real al locuinței, ca să scape cât mai repede. Femeia accepta și în câteva ore avocatul îi aduce actele la semnat. O săptămână mai târziu, bărbatul și amanta se opriă la poarta casei, observând surâzători cum muncitorii împachetau lucrurile și le urcau în camion. Totul....inclusiv barele de la perdele...

După cum am spus sunt mai mulți semeni de ai noștri care atunci când li se face o nedreptate sau mai bine spus când sunt nedreptățiți recurg la răzbunare. În lumea interlopă răzbunarea este la ea acasă. Auzim de mai multe lovituri sau cum se spune „reglări de conturi” în lumea interlopă. Răzbunarea nu este acceptată de Biserica Creștin Ortodoxă fiindcă ea este o metodă de perpetua ura și funcționează după principiul talionului din Vechiului Testament dinte pentru dinte și ochi pentru ochi. S-a spus de mai multe ori că atunci când cuiva i se face un rău și acesta nu se răzbună el nu face decât să arunce foc aprins în capul celui care a făcut răul. De ce este așa? Fiindcă dacă omul este în deplinătatea facultăților mentale el v-a remarca prin urmare că nu i se răspunde cu ură sau mai bine spus ura pe care el o promovează nu este împărtășită de toți. Ura i-a făcut pe mai mulți să își piardă mințile. Una este calea care în cele din urmă îl duce pe o departe de perfecțiune. Acest lucru este așa fiindcă de cele mai multe ori ura declanșează în om ceea ce se poate spune sentimente primitive și înjositoare. S-a spus de mai multe ori că o lume a urii nu poate fi o lume a perfecțiunii. Acest lucru este negat de mai multă lume și de mai mulți infractori. Infractorii sunt asemenea unei lepre care se instalează pe ceea ce este bun și pe ceea ce este productiv și distrug acest lucru.¹²⁶

După cum am spus, de mai multe ori perfecțiunea este un lucru sau o stare care nu este cât se poate de mult stabil. Există perfecțiuni de scurtă durată. În Germania secolului al XX-lea se spune că partidul nazist a oferit o rezolvare la toate problemele cu care se confrunta Germania. Această rezolvare a fost însă de scurtă durată și nu a ținut mult fiindcă a implicat cu sine un război mondial. După cum am spus, trebuie să fim conștienți de tot ceea ce implică perfecțiunea. Perfecțiunea implică mai multe lucruri și mai multe acte pe care trebuie să le știm. Toți oamenii vor să fie în subconștient perfecți și acest lucru este bine. Problema este că sunt mai mulți care falsifică perfecțiune. În lumea academică unul dintre cele mai cunoscute exemple sau metode de imitație sau mai bine spus de a realiza perfecțiunea este foarte mult plagiatul. Ce este plagiatul? Plagiatul apare atunci când într-o lucrare academică un cărturar i-a de alții și îi atribuie cuvintele și ideile ca fiind ale lui. Se cunoscut foarte multe cazuri de plagiat în lumea noastră. Cel care plagiază vrea să fie

¹²⁶ John C. Maxwell, *Sometimes you win sometimes you learn* (California, 2013).

perfect dar o face într-un mod fals. Se cunosc mai multe cazuri de acest fel.¹²⁷ La fel de bine este cazul să știm că perfecțiunea este un lucru de durată și care nu se termină imediat.

În Bizanț, un împărat anume avea un dregător pe care îl favoriza. Îl iubea mult, îi dăruise foarte multe bunuri, vrednicii, slavă ș.a.m.d. În pofida acestora, omul cu pricina ajunsese trist după o vreme. Împăratul a văzut că-i mâhnit, și l-a întrebat:

- Ce se întâmplă cu tine? Ai toate bunurile, nu-ți lipsește nimic! Ar trebui să fi bucuros și fericit.

- Ceva îmi lipsește, împărate.

- Există ceva care să-ți lipsească? O să-ți dau de îndată.

- Ce îmi lipsește mie, nu poți tu să-mi dăruiești, nici nimeni altul.

- Există pentru mine, care stăpânesc lumea, ceva ce nu-ți pot dărui?

- Da, există ceva ce nici măcar tu nu-mi poți da.

- Spune-mi, ce poate să-ți lipsească și să te mâhnească într-atât?

- Îmi lipsește un cui.

- Un cui?!

Și nu pot să-ți dau eu un cui? Dacă vrei, va fi cu totul de aur.

- Cel pe care îl doresc nu este unul din cuiele obișnuite; este un cui deosebit.

- Despre ce cui poate fi vorba?

- Vreau să-mi dai un cui cu care să prind toate cele pe care mi le-ai dat până acum, să le întăresc, pentru a nu rămâne niciodată fără ele. Poți să-mi dai așa ceva?

Atunci împăratul a înțeles ce cerea omul acela. De ce să mă bucur de aceste bunuri, când știu că, în orice clipă, fie ele se pot pierde într-un fel sau altul, fie eu pot fi luat din viața aceasta, părăsindu-le pe toate?¹²⁸

De cele mai multe ori se poate vedea că trăim într-o lume instabilă care de mai multe ori ne promite marea cu sarea și în realitate nu ne oferă nimic. Atunci când uneori lumea de oferă ceea ce ne promite o face cât se poate de îndoielnic și cât se poate de temporar și trecător. Știm de mai multe cazuri de perfecțiune aparentă pe care o oferă în special oamenii de stat. Poate cel mai concludent caz este cel al împăratului Nerone care era un om extrem de crud și de iubitor de vărsare de sânge. Se știe că acest împărat se folosea de orice prilej pentru a vărsa sânge. Supărat pentru faptul că nu v-a fii împărat pentru totdeauna și dornic de a vedea o mare calamitate, Nerone a dat foc capitalei imperiului său. În incendiu au murit mai mulți oameni și s-au făcut mai multe pagube materiale. Toată lumea știe că atunci când Nerone a fost suspectat că este autor al incendiului acesta a dat vina pe creștini care la timpul respectiv formau primele comunități. A urmat un măcel nebunesc al creștinilor în care aceștia erau aruncați în arenă la lei și alte animale de pradă. Aici la fel de bine se poate vedea cât de departe este omul de perfecțiune și de faptul că omul deși nu este perfect de mai multe ori falsifică perfecțiunea.¹²⁹

Perfecționismul este fără doar și poate o stare de spirit și ea trebuie să fie de mai multe ori cultivată și extinsă. Sunt mai multe stări de spirit și omul este chemat să cultive starea de perfecțiune și de perfecționism. Acest lucru se poate vedea și în lumea sporturilor

¹²⁷ Monray Johnson, *Godly success: unlocking the door of prosperity in your life* (Sippensborough, 2012).

¹²⁸ A se vedea Epifanie Theodoropoulos, *Toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm*.

¹²⁹ Gabriel Liiceanu, *Despre minciună* (București, 2006).

unde un sportiv pentru a ajunge să câștige trebuie să fie foarte mult cât se poate de bine un perfecționist. Perfecțiunea se înrudește de mai multe ori cu setea omului de a excela și acest lucru este bun și o realitate care ține foarte mult de ceea ce este sau mai bine spus de cum este văzută realitatea ultimă a perfecțiunii. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care definesc și cele care susțin ceea ce este perfecțiunea în sensul ultim și final.

O femeie a avut o fiică bolnavă și a mers să îi cumpere medicamente. După ce le-a cumpărat a realizat că și-a uitat cheile în mașină pe din afară și ușa era blocată. Femeia era disperată. Fata ei era bolnavă. S-a rugat la Dumnezeu pentru a ajutor. A stat puțin și nici un răspuns. Femeie se gândea că Dumnezeu nu este drept și nu ascultă de ea. La câteva minute a venit un motociclist jegos care s-a oferit să o ajute. În mai puțin de un minut folosind un dispozitiv de sârmă ușa era deschisă.

- Mulțumesc, ești un om drăguț.

- Nu sunt doamnă. Azi am ieșit din pușcărie după 15 ani de condamnare.

- Mulțumesc oricum.

În gândul ei femeia spunea: ei Domne, nu mi-ai trimis orice ajutor ci mi-ai trimis un profesionist.

Se poate spune că Dumnezeu poate face ca omul să ajungă la perfecțiune pe căi pe care omul nu le bănuie sau mai bine spus nu le suspectă. Acest lucru se poate vedea foarte bine din întâmplarea de mai sus. De mai multe ori Dumnezeu face ca lucrurile să se petreacă în această lume ca și într-un mare angrenat în care lucrurile se leagă unul de altul. Aceste fapte sunt prin urmare cele care țin foarte mult de ceea ce este sau mai bine spus de modul în care omul ajunge să experimenteze perfecțiunea. Se poate spune că perfecțiunea este un lucru sau o stare care permanent descoperă noi și noi dimensiuni și noi câmpuri de investigație.¹³⁰ După cum am spus, perfecțiunea este o stare dinamică și care îl implică pe tot omul sau mai bine spus tot ceea ce ține de om. Omul este o ființă care de mai multe ori experimentează perfecțiunea în mod dual: intern și extern. Aceste lucruri pot fi văzute de mai multe ori din ceea ce se poate spune setea omului de a fi mai bun și de a duce o viață mai bună. Totuși, când vorbim de posibilitatea omului de a duce o viață mai bună și de a fi mai bun omul trebuie să țină cont de cei din jur. La perfecțiune nu ajungem călcând peste cadavre sau asuprindu-i pe cei din jur. În istorie au fost mai mulți dintre aceștia.

Se spune despre marele împărat francez Napoleon că la un moment dat a făcut o vizită la un oraș din Franța de departe de Paris. În întâmpinarea lui Napoleon a ieșit primarul. Acesta a voit evident să îl măgulească pe împărat și s-a gândit la următoarele cuvinte pe care le-a și spus:

- Ooo mărite împărate, mă bucur să vă întâlnesc. Sunteți o binecuvântare pentru Franța.

- Mulțumesc de cuvinte, a răspuns Napoleon.

- Mărite împărate, eu cred că Dumnezeu l-a făcut pe Napoleon și apoi S-a odihnit.

- Mai bine se odihnea cu o zi înaintea, a murmurat unul dintre însoțitorii lui Napoleon.

După cum am spus, perfecțiunea este o noțiune diversă și care este înțeleasă și percepută de mai multă lume într-un mod diferit. Acest lucru este de fapt și tema cărții noastre care se vrea un aport al omului în drumul lui de perfecționare. Acest drum de perfecționare al omului de mai multe ori este cât se poate de mult o realitate care este bine să fie expusă și adusă înaintea omului pentru a fi lucrată. Perfecțiunea este o stare care

¹³⁰ Peter McWilliams, *You can't afford the luxury of negative thought* (Editura Mary, 1995).

după cum am spus îl împlinește pe om și chiar dacă omul nu ajunge la o perfecțiune eternă cum este cazul îngerilor, totuși, omul se poate bucura de perfecțiune și de roadele ei. Aceste lucruri prin urmare sunt cele care definesc și care conturează cea ce este sau cum se poate defini sensul final al perfecțiunii și al realizării ei. Paradoxul omului este că el este o ființă imperfectă dar are potențial de a ajunge la perfecțiune.¹³¹ După cum am spus, de mai multe ori omul trebuie să ajungă la ceea ce se poate spune sensul final al perfecțiunii și a ceea ce este perfecțiunea.

Ce facem atunci cu oamenii săraci cu duhul? Au ei vreo cale de a ajunge la perfecțiune. Se poate spune că da. Domnul Iisus Hristos îi ferecea pe cei săraci cu duhul și acest lucru este ceea ce ar trebuie să ne facă să medităm. Sărăcia cu duhul nu este o stare de perfecțiune după criteriile lumești dar este o stare de perfecțiune din punct de vedere spiritual.¹³²

Se știe că era un om sărac cu duhul care nu știa să citească. Acest om își dorea o slujbă. Ceea ce își dorea cel mai mult era să fie om de servicii. S-a dus în acest sens la o mare companie și a cerut un interviu pentru un post de om de serviciu.

- Știi să mături și să faci curățenie?
- Da, omul sărac cu duhul.
- Bine. Dar să cureți un birou știi?
- Da. A răspuns omul.
- Bine atunci te angajăm.
- Mulțumesc foarte mult.
- Tot ceea ce trebuie să faci este să semnezi acest contract.
- Nu cred că pot face acest lucru domnule
- De ce nu?
- Vedeți eu sunt un om care nu știu să scriu și să citesc.
- Nu știi să scrii și să citești?
- Nu
- Atunci mi-e teamă că nu pot să te angajez. Firma noastră nu angajează analfabeți.

Omul nostru sărac cu duhul a plecat trist. La scurt timp s-a gândit că deși nu poate fi om de serviciu ceea ce și-a dorit foarte mult, totuși ar putea intra în industria avicolă. A cumpărat mai multe găini și și-a deschis o fermă de găini. Compania lui devenise prosperă. Dumnezeu rânduse ceva sau un lucru bun pentru acest om sărac cu duhul. Cei care îl cunoșteau erau invidioși pe el și s-au gândit să îi facă o capcană. L-au convins să se extindă și să facă un împrumut din bancă. Aceasta fiindcă se știe că se fac foarte multe șarlatanii în sistemul bancar. Omul nostru sărac cu duhul s-a dus la bancă să facă un împrumut pentru a se „extinde.” La bancă la ghișeu o funcționară i-a dat să semneze actul împrumutului.

- Nu cred că pot face acest lucru.
- De ce?
- Vedeți doamnă eu sunt un om care nu știu să scriu și să citesc.
- Păi dacă nu știți să scrieți și să citiți îmi este teamă că banca noastră nu v-a poate ajuta. Dar nu știți ce șansă pierdeți.
- Ba știu doamnă
- Ce șansă?

¹³¹ Peter Collet, *Cartea gesturilor* (Cartea Trei: București, 2005).

¹³² Michael Rank, *Lost civilizations: societies that that vanished without a trace* (Editura 5 minute, 2013).

- Dacă aş fi ştiut să scriu şi să citesc aş fi devenit om de serviciu.

Omul nostru a plecat extrem de fericit fiindcă deşi era analfabet era totuşi un om cinstit.

Nu am spus această întâmplare pentru a îi susţine pe analfabeţi ci pentru a arăta că de mai multe ori „sărăcia cu duhul” poate da rezultate în lumea noastră în care confuzia axiologică este extrem de mare şi în care se fac multe nedreptăţi. Trăim într-o lume în care de mai multe ori aparenţele înşeală. Acest lucru duce de cele mai multe ori la ceea ce se poate denumii surogate ale perfecţiunii şi a ceea ce este sau mai bine spus a modului în care este concepută perfecţiunea. Perfecţiunea este o realitate care se realizează după anumite reguli şi aceste reguli au fost găsite de mai multe ori inconveniente de semenii noştri. Totuşi există o singură perfecţiune şi această perfecţiune este neschimbătoare.

În timpul Sfintei Spovedanii, un tânăr l-a întrebat pe duhovnicul sau:

- Părinte, îmi simt sufletul greu de păcate. Cum pot să fiu iarăşi liniştit, când ştiu că am greşit ?

- Fiule, omul nu trebuie să-şi piardă niciodată speranţa. Chiar dacă am păcătuît, Dumnezeu ne va ierta greşelile, dar cu o condiţie: să ne căim. Să ne căim cu sinceritate, din suflet. O să-ţi dau un exemplu. Afară este iarnă grea, gerul este mare. Du-te şi adu-mi un ţurture de gheaţă.

Când tânărul s-a întors ţinând bucata de gheaţă în mână, părintele a luat-o şi a aruncat-o în sobă, unde ţurturele a început imediat să se topească la căldura focului.

- Ai văzut gheaţa pe care ai luat-o de afară ?! Era aşa de la începutul iernii şi tot aşa ar mai fi rămas, oricât ar fi stat în frig. Dar acum, ca ai adus-o înăuntru, vezi cum a început să se topească ? Devine iarăşi apa curată şi folositoare. Cât era îngheţată nu era bună de nimic. La fel este şi sufletul, atunci când îngheţată de atâtea păcate. Dar dacă te căieşti sincer, căldura rugăciunii tale şi harul Domnului topesc tot ce-i rău şi-ţi aduc viaţă şi linişte în suflet.

- Priveşte pomii de afară, i-a mai spus părintele. Sunt îngheţaţi de ger, dar, la primăvara, soarele îi va încălzi şi iarăşi se vor trezi la viaţă. La fel să ai şi tu răbdare şi încredere în bunătatea şi mila lui Dumnezeu şi să te căieşti din suflet, fiindcă aşa cum căldura focului topeşte gheaţa, la fel căinţa sinceră vindeca sufletul bolnav de păcate.

Ceea ce trebuie să fim conştienţi foarte mult este ceea ce se poate spune perfecţiunea falsă de ceea ce adevărată. De mai multe ori se poate vedea acest lucru şi în ceea ce priveşte pietrele preţioase. Se ştie că diamantul este una dintre cele mai preţioase pietre dintre toate câte există. Evident, sunt mulţi cei care prelucrează sticla şi îl facă să o arate ca şi un diamant. Acest lucru care loc de mai multe ori şi se pot vedea mai multe falsuri de diamant. De mai multe ori perfecţiunea este asimilată cu sentimentul grandiosului sau mai bine spus al colosalului. Ceea ce este grandios nu poate să nu fie decât perfect. Se ştie că există un defect al grandomaniei. Acest defect a putut fi văzut de mai multe ori şi sub mai multe forme în istoria lumii şi a omului. Ceea ce trebuie să ştim este că grandomania este departe de a fi perfecţiune. Grandomania se mai întâlneşte şi sub termenul de megalomanie. Megalomania are la bază de mai multe ori setea sau ceea ce se poate spune aspiraţia omului după perfecţiune. Această perfecţiune este înţeleasă ca un act uimitor şi de ce nu senzaţional. De cele mai multe ori megalomanii devin dictatori şi tirani fiindcă îi văd pe ceilalţi ca şi potenţiali rivali la ceea ce au sau la ceea ce deţin ei.¹³³ Prin urmare este bine să ştim că megalomania nu este perfecţiune ci de cele mai multe ori este oprirea sau

¹³³ Philippe Tretiack, *Megalomania: too much is never enough* (Editura Perseu, 2008).

supresiunea semenului. De cele mai multe ori megalomanul vede perfecțiune ca și omnipotență sau deținerea puterii absolute. Aceste lucruri sunt după cum am spus cât se poate de mult de evitat și trebuie să fie cunoscute cât se poate de bine.¹³⁴ De cele mai multe ori megalomania se finalizează prin ceea ce se poate spune cultul persoanei sau al personalității.

Un astfel de caz a fost Stalin. Se spune că la un moment dat Stalin se plimba prin împrejurimile Kremlinului. La un moment dat un însoțitor al dictatorului i-a spus arătând în spre un trecător grăbit de pe stradă:

- Tovarășe Stalin, omul acela seamănă așa de mult cu dumneavoastră că parcă este o dublură.
- Împușcă-l.
- Nu ar fii mai bine să îi spunem să își radă mustața?
- Bine. Spune-i să își radă mustața și apoi împușcă-l.

După cum am spus de mai multe ori megalomania este un fel de „senzație” a perfecțiunii. Acest lucru duce după cum am spus la ceea ce este sau mai bine spus la ceea ce este o concepție falsă despre perfecțiune. Perfecțiunea nu este niciodată megalomanie și nici nu se poate spune că megalomanii sunt oameni perfecți deși evident ei se consideră pe sine perfecțiunea înseși. După cum am spus, de cele mai multe ori lumea nu știe și nici nu este interesată de perfecțiune și pentru acest motiv avem atâtea mari probleme cu temperamentele și caracterele din lumea noastră. Aceste lucruri sunt după cum am spus ceea ce se poate spune realități ale lumii în care trăim. Trăim într-o lume care de mai multe ori este cât se poate de mult ceea ce înseamnă sau mai bine spus ceea ce definește sensul și expresia ultimă și finală a perfecțiunii. Ceea ce trebuie să știm este că nu putem cere de la alții perfecțiunea dacă nu o oferim chiar noi înșine. Acest lucru este de mai multe ori desconsiderat și trecut cu vederea. Știm că se poate vorbi despre o perfecțiune a persoanei și la fel de bine se poate vorbi și de o perfecțiune a mediului social sau a societății în care trăim. Aceste două noțiuni se intercondiționează. De cele mai multe ori omul nu știe dacă ceea ce trăiește el este perfecțiune și acest lucru pleacă de la faptul că marea parte dintre noi am pierdut simțul comuniunii cu Dumnezeu. Am mai spus că perfecțiunea este o stare activă și de ce nu este o stare care ne duce în spre Dumnezeu. Acest lucru nu trebuie să ne facă să devenim orgolioși sau de ce nu megalomaniaci cum am enunțat mai înainte.¹³⁵ După cum am spus, de mai multe ori perfecțiune și binele sunt identice dar de mai multe ori se poate vedea că acest lucru este cât se poate de mult calitativ. Există gradație și de ce nu un simț calitativ a ceea ce este perfecțiunea în sens real și deplin. După cum am spus trebuie să fim foarte siguri că ceea ce face noi este perfecțiune și nu altceva decât perfecțiune.

Pe coastele nordice ale Yucatan-ului, în „Câmpia de piatră”, unde se afla una din cele mai vechi culturi Maya, a sosit în anul 1549, însoțit de un detașament militar, episcopul Diego de Landa. Călare pe cal, cu crucea în mână, Diego de Landa a ajuns la templele vechi, unde se găsea o bibliotecă vastă, în care se aflau manuscrisele poporului maya. Cercetând cărțile episcopul a spus: „Aceste cărți nu conțin decât superstiții și scorneli diavolești. Dați-le foc.” Zile întregi au ars manuscrisele. A trecut timpul și după douăzeci de ani, episcopul Landa, care a trăit în mijlocul poporului

¹³⁴ Mungo Wentworth MacCallum, *How to be a megalomaniac or advice to a young politician* (Editura Duffy&Snellgrove, 2002).

¹³⁵ Michael Rank, *History's Most Insane Rulers: Lunatics, Eccentrics, and Megalomaniacs From Emperor Caligula to Kim Jong Il* (Editura 5 minute, 2013).

în tot acest timp, descoperindu-le cultura, viața și obiceiurile, s-a hotărât să alcătuiască o istorie a poporului maya. Tot ce distrusese altă dată acum a ajuns să elogieze. „Scornirile diavolești”, arse cu ani în urmă, au devenit în lucrarea lui, capodopere de istorie. Iar cartea a ajuns opera vieții sale.

De mai multe ori se întâmplă ca un om să se încapățâneze în ideile sale și să creadă că ceea ce este perfecțiune este ceea ce trăiește el. Acest lucru se poate vedea de mai multe ori în lumea și în societatea noastră. Perfecțiunea are de mai multe ori un grad de măsurare cât se poate de colectiv și de ce nu comunitar. Megalomanii nu vor accepta acest lucru și se vor considera pe sine înseși perfecțiunea întruchipată. Vom ajunge de cele mai multe ori să menținem și să susținem că ceea ce este perfecțiune și ceea ce înseamnă perfecțiunea nu este altceva decât ceea ce cred ei. Perfecțiunea este prin urmare un lucru cât se poate de adevărat și de evident prin sine. În acest sens, se poate spune că perfecțiunea este foarte mult o realitate care ține de sensul și de expresia finală a iubirii de Dumnezeu și de semenii. Am spus că perfecțiunea nu este o noțiune lipsită de implicații și de semnificații profunde ale realității și ale conceptelor. Perfecțiunea este greu de dobândit dar nu este imposibil. Omul trebuie să își facă timp și să mediteze mai mult la perfecțiune și la ceea ce este perfect și să caute să devină cât se poate de mult o entitate perfectă. Am spus că omul perfect a fost întruchipat de mai multe ori în istorie: a existat un model imperial al omului perfect și sunt și acum foarte mult care consideră că „omul imperial” este omul perfect. A existat un om feudal care și el considera că este un om perfect. Aceste lucruri sunt prin urmare cât se poate de mult evidente și de ce nu realiste. În secolul al XX-lea au existat mai multe modele de om perfect care de mai multe ori au fost cât se poate de mult comercializate. Se știe în acest sens de omul sovietic care și el era un om perfect. Omul sovietic a fost în secolul al XX-lea pentru mare parte dintre noi ceea ce se poate spune un om care a ajuns la perfecțiune și care nu mai putea fi depășit și nici înlocuit. Se pare că în cele din urmă omul sovietic nu a fost un om perfect și odată cu prăbușirea Uniunii Sovietice s-a renunțat la modul omului sovietic.¹³⁶

Este de remarcat că în secolul al XX-lea omul sovietic a fost pentru mai mulți modelul de perfecțiune dar a mai existat un alt model de perfecțiune care era omul capitalist. Acest model de perfecțiune de cele mai multe ori a stat în antiteză cu omul sovietic. Diferența de perfecțiune între omul sovietic și omul capitalist era că unul era adeptul la Coca Cola și altul era adeptul cazaciocului rusesc. Aceste lucruri au fost realități care de mai multe ori au definit conturul perfecțiunii în secolul al XXI-lea. Omul sovietic și omul capitalist au fost două categorii de indivizi care și-au disputat supremația în secolul al XX-lea. S-a ajuns la concluzia că omul capitalist este superior celui sovietic și în cele din urmă se poate spune că omul sovietic a fost „detronat.” Aceste lucruri sunt prin urmare cât se poate de mult ceea ce definesc sau ceea ce conturează tendințele și aspirațiile omului la perfecțiune și în secolul al XXI-lea. În secolul al XXI-lea se poate spune că omul tânjește și el la ceea ce este sau mai bine spus la cum este concepută perfecțiunea. Perfecțiunea în secolul al XI-lea este și ea o nouă categorie sau mai bine spus o nouă înțelegere a ceea ce este împlinirea omului. De mai multe ori s-a putut vedea că omului secolului al XXI-lea este cât se poate de mult opac și de ce nu nepăsător de alte modele de perfecțiune de mai înainte de el. Lumea secolului al XXI-lea tânjește și ea după perfecțiune și acest lucru se poate vedea din mai multe tendințe științifice și de ce nu mai multe grade de înțelegere a ceea ce este sau a modului în care

¹³⁶ Vladimir Volkoff, *Ștruțocămila* (Editura Anastasia: București, 1993).

este concepută perfecțiunea. De cele mai multe ori perfecțiunea este concepută ca și o stare senzațională și de ce nu extraordinară a ceea ce este sau a modului în care este percepută perfecțiunea. Acest lucru este cât se poate de adevărat în lumea și în mediul care există în secolul al XXI-lea. Secolul al XXI-lea este un secol care de mai multe ori a adus cu sine ceea ce se poate spune o nouă categorie sau mai bine spus o nouă înțelegere a ceea ce este sau a modului în care este definită perfecționarea omului. De cele mai multe ori omul perfect în secolul al XXI-lea este omul computerizat și care este conectat la cât mai multe rețele și la cât mai multe programe de computer. Acestea sunt în mare principalele categorii în care este concepută perfecțiunea în secolul al XXI-lea. Ea este totuși și în acest secol o modalitate de împlinire a omului și de realizare a lui.¹³⁷

CAPITOLUL 7

PERFECȚIUNEA ÎN RELIGIA COMPARATĂ

Se știe că sunt mai multe religii la ora actuală pe planetă și au fost și mai multe în trecut. Toate aceste religii au încercat și unele au reușit să îl pună pe om în legătură cu Dumnezeu. Totuși, se ridică întrebarea: cum se face că deși există un singur Dumnezeu există mai multe religii? Este clar că de mai multe ori religiile sunt false și nu îl pun pe om în legătură cu Dumnezeu. Pentru a ne da seama care sunt religiile adevărate și care sunt religiile false de mai multe ori trebuie să recurgem la studiul religiei comparate. Ce este religia comparată? După cum îi spune și numele, religia comparată este foarte mult ceea ce se poate denumi capacitatea de a face comparație dintre diferitele concepții sau doctrine religioase pe care le postulează anumiți adepți. În acest sens, la o primă categorisire a religiilor, acestea se împart în: religii panteiste, religii dualiste și religii monoteiste. Prin urmare cum este concepută perfecțiunea în panteism? De cele mai multe ori perfecțiunea în panteism este foarte mult ceea ce este sau cum se definește apocatastaza. În panteism, perfecțiunea este de cele mai multe ori o reîntoarcere a persoanei și a individului la Dumnezeu sau mai bine spus în Dumnezeu. Panteismul este credința care susține cu universul este tot Dumnezeu sunt o altă formă. Perfecțiunea prin urmare înseamnă o reîntoarcere la Dumnezeu sau în Dumnezeu. Aceste lucruri este bine să ne știm și este bine să le avem în vedere când vorbim de perfecțiunea panteistă. Sunt mai multe definiții care s-au dat panteismului, dar este cât se poate de evident că există o perfecțiune panteistă. La fel de bine sunt mai multe forme de panteism. În sens real în lume și în univers și în cele din urmă în om nu poate exista perfecțiune fiindcă tot ceea ce există este înseși Dumnezeu într-o altă formă exteriorizează de existență. Prin urmare, perfecțiunea panteistă este iluzorie.¹³⁸

Se poate spune că perfecțiunea în religiile panteiste de mai multe ori este doar o simplă întoarcere a materiei și a tot ceea ce există la sursa lor care de fapt este înseși ființa lor. Acest lucru s-a demonstrat că este fals fiindcă, universul și lumea sunt când se poate de mult diferențiate față de ceea ce este sau mai bine spus cum este exprimată materia. Materia și universul de la creație se poate spune că sunt lucruri distincte și nu identice cu sursa lor care este Dumnezeu. Aceste lucruri au fost de mai multe ori negate de adepții panteismului. Un filosof celebru care și el a fost adeptul panteismului a fost Platon care susținea că în realitate nu există cunoaștere în această lume. El susținea că tot ceea ce

¹³⁷ Virgil Gheorghiu, *Tatăl meu, preotul care s-a suit la ceruri* (Editura Deisis: Sibiu, 1997).

¹³⁸ Michael P. Levine, *Panteismul: un concept neteist al lui Dumnezeu* (New York, 1994).

poate face omul în această lume este mai mult o reamintire a ceea ce este sau mai bine spus o reamintire a unei cunoașteri care există în trecut. Platon și-a chemat această teorie teoria anamnezei și ea a devenit extrem de populară în filosofie. Dintre marii întemeietori de religie chinezul Lao Tze a fost un om care a susținut panteismul. Deși taoismul care l-a întemeiat el a fost de cele mai multe ori dualist, Lao Tze a susținut foarte mult convingeri panteiste. După cum am spus, s-au adus mai multe obiecții panteismului și aceste obiecții sunt cât se poate de mult adevărate și bine întemeiate. Marele tot pe care îl susțin panteiștii sau mai bine spus contopirea cu marele tot nu este decât o revenire a omului la starea de Dumnezeu. În sens real în panteism între Dumnezeu și om nu există nici o separație majoră sau ontologică. Asemenea unuiameleon care se schimbă la culoare în funcție de peisaj, și panteismul este doar o schimbare temporară a lui Dumnezeu. Este cât se poate de adevărat că omul și Dumnezeu nu sunt una sau același lucru și la fel de bine omul nu este o transformare a lui Dumnezeu.¹³⁹

Prin urmare, o altă categorii de religii care vorbesc despre perfecțiune sunt religiile dualiste. Ce este dualismul? Dualismul este concepția religioasă care susține că binele și răul sunt entități veșnice sau eterne. Acest lucru susține nu existența lui Dumnezeu și cel rău sau diavolul ci susține existența a doi dumnezei care sunt unul bun și celălalt rău. Evident această concepție este eronată fiindcă există un singur Dumnezeu. Dumnezeu este prin urmare Cel care l-a creat pe cel rău, dar acesta din rebeliune față de Dumnezeu a ales să se desprindă de Dumnezeu și prin urmare a ales o cale separată. Această cale a dus în ortodoxie la fondarea sau mai bine spus la întemeierea iadului. Iadul și raiul nu sunt două spații dualiste ci sunt două spații opuse unul altuia. În sens inițial a existat numai raiul dar mai apoi acest rai s-a găsit că nu este suficient de diavoli. După cum am spus s-au creat mai multe modele de a exprima sau mai bine spus de a susține ceea ce este sau cum este perfecțiunea în dualism. În cele din urmă s-a putut concluziona că binele și răul în sens dualist nu sunt antitetice ci sunt complementare unul altuia. Cel mai bun exemplu a fost găsit de taoiștii chinezi care au spus că binele și răul sunt complementare unul altuia la fel cum ziua este formată din întuneric și lumină. Prin urmare de cele mai multe ori modelul de perfecțiune dualist a fost complementaritatea. Ei bine acest lucru este numai iluzoriu. De ce este așa? Fiindcă în realitate între bine și rău nu poate exista nici un fel de legătură și nici un fel de unitate. Ortodoxia a respins ca și perfecțiune modelul de complementaritate dualist și a susținut că între bine și rău nu poate fi nici o legătură? Ce legătură poate să existe între viciu și virtute, violență și non-violență, iubire și ură sau război și pace? Acestea sunt postulatele care fac să respingem sau mai bine spus să nu acceptăm dualismul ca fiind o teorie perfectă în religie.

În evul mediu se spune că era un duce. Acest duce a fost unul bun dar a fost înlăturat de un nobil din ducatul său care a devenit el duce. Ambii fostul duce și actualul duce au avut un copil. Unul un băiat și altul o fată. Copii s-au cunoscut și s-au plăcut. În cele din urmă s-au căsătorit. Actualul duce a aflat că copilul este fiul fostului duce și s-a temut că acesta se v-a răzbuna. A vorbit în taină cu un luptător care să meargă să îl atace. Vestea s-a aflat și fostul duce și-a luat și el un luptător. Când a venit luptătorul ducelui, se spune că a fost biruit de luptătorul fostului duce. Auzind de acestea ducele a renunțat la planurile sale și a acceptat ca cei doi fii să se căsătorească. S-a demonstrat însă în cele din urmă că fostul

¹³⁹ Cele mai multe religii panteiste sunt în extremul orient și au ca și scop ceea ce se poate denumii starea de „unire cu marele tot.” Marele tot nu este nimic altceva neantul din care Dumnezeu a adus la ființă lumea. Francois Schimth, *The inconceivable pantheism: studies in religious historiography* (Paris, 1987).

duce a fost mult mai nobil decât ducele care a luat ducatul cu forța. De mai multe ori se poate spune că așa este și în dualism. Binele și răul se caută să fie cumva complementare unul altuia deși în realitate nu sunt. Dualitatea de care se vorbește în religia comparată și în istoria religiilor de cele mai multe ori este numai una de fond.¹⁴⁰ În realitate nu poate exista sau mai bine spus nu poate fi continuitate sau complementaritate între bine și rău. Aceste două lucruri sunt de cele mai multe ceea ce se poate spune realități antagonice. În cele din urmă ceea ce face să ne putem exprima în favoarea unei lipse de perfecțiune în dualism este că binele și răul vor exista veșnic sau etern. Acest lucru nu este adevărat. De ce este așa? În timp ce binele este ontologic răul nu este ontologic. Răul este mai mult un fel de umbră a binelui sau mai bine spus un gol sau o lipsă a binelui. Lumea și universul sunt fondate ontologic pe principiul binelui. Răul este prin urmare fantasmagoric. În acest sens, răul se folosește de ontologia binelui, dar în loc să o dezvolte sau mai bine spus să o amplifice el mai mult o desfigurează sau mai bine spus o cariază. Asemenea cum într-o măsea, caria duce la distrugerea măselei, asemenea și în răul este cel care duce la distrugere a ceea ce este ontologic bun. În zilele noastre se vorbește de tot mai multe curente cât se poate de mult bazate pe dualism. Aceste curente sunt de mai multe ori de natură astrologică. Horoscopul sau zodiacul de mai multe ori prezintă o așa numită dualitate dintre ceea ce este bine și ceea ce este rău. Aceste concepții de cele mai multe ori sfârșesc prin magie și prin vrăjitorie. Este bine să fim conștienți de ele și să nu ne lăsăm furați de ceea ce se poate spune înșelăciunea lor. În zodiac de mai multe ori se poate vedea că atunci când mișcarea planetelor este într-un fel ea poate însemna un lucru bun și atunci când mișcarea planetelor este în alt fel, ea poate însemna un lucru rău. Se poate vorbi și de un dualism în cadrul zodiacelor ceea ce ridică foarte mult problema autenticității lor. Dualismul este cât se poate de mult o învățătură neortodoxă și care neagă existența unui singur Dumnezeu. În istorie au fost mai multe forme de dualism și una dintre cele mai cunoscute a fost în vechime maniheismul. Acestea sunt prin urmare principalele postulate ale dualismului. Dualismul presupune după cum am spus existența a doi dumnezei ceea ce nu poate fi în nici un fel adevărat. Dualitatea există doar ca și manifestare externă a lumii și în nici un caz ca și o manifestare ontologică a ceea ce există.¹⁴¹

Se spune că într-o biserică a venit un părinte foarte bun care a ținut o predică extrem de frumoasă. Lumea l-a ascultat cu mare atenție. La sfârșitul predicii când părintele a încheiat și ultimii oameni ieșeau din biserică, un tânăr s-a apropiat de el și l-a întrebat cu mare evlavie:

- Părinte, v-am ascultat cuvântul cu mare interes. Vreau să vă pun o întrebare.
- Da fiule, ce întrebare?
- Părinte ce să fac să mă mântuiesc?
- Nu poți face nimic.
- Cum părinte?
- Cum am spus. Nu poți face nimic.
- Părinte vă ajut acum în altar să strângeți după liturghie și să puneți veșmintele la loc dar vă rog spune-ți ce să fac să mă mântuiesc.

După ce au făcut curățenie prin altar, părintele cel înduhovnicit s-a întors către tânăr și i-a spus:

¹⁴⁰ Ioan Petru Culianu, *Gnozele dualiste ale occidentului* (Editura Polirom: Iași, 2002).

¹⁴¹ Tudor Vianu, *Dualismul artei* (București, 1925).

- Cum am spus tu nu poți face nimic ca să te mântuiești. Tot ceea ce trebuie făcut ca tu să te mântuiești a fost făcut de Domnul Iisus Hristos pe Golgota. Ceea ce trebuie să faci tu este să accepți ceea ce a făcut Domnul Iisus Hristos pe Golgota, mai bine spus să Îl accepți ca și mântuitorul tău.
- Văi părinte, vă mulțumesc pentru că mi-ați răspuns. Ați adus liniște și pace în sufletul meu.

Povestea spune că tânărul a plecat extrem de fericit de la biserică în acea zi. Aflase ceea ce vroia să știe.

În acest fel se poate spune că este privită și perfecțiunea în istoria religiilor. De cele mai multe ori credem că perfecțiunea este imposibil de dobândit dar mai apoi vom putea vedea că se poate să ajungem la dobândirea ei. Acest lucru după cum am spus de mai multe ori ține de ceea ce este sau mai bine spus de cum este realizată perfecțiunea. În religia comparată se poate spune că perfecțiunea nu este o problemă tehnică ci este mai multe o problemă de credință. Credința este foarte mult ceea ce definește perfecțiunea în istoria religiilor. Știm de mai multe ori de ceea ce este sau mai bine spus de modul în care este privită religia și istoria religiilor. Se poate spune că atunci omul își dă seama de pluralitatea religiilor el ajunge foarte mult la concluzia că nu toate religiile sunt adevărate. Dumnezeu lasă libertatea omului ca el să caute și în alte credințe sau mai bine spus în alte religii adevărul. Ceea ce v-a descoperii omul este că adevărul nu poate fi decât unul și nu există alt adevăr dincolo de el. Acesta este Dumnezeu. Trebuie să înțelegem că religia comparată este posibilă pe temeiul libertății cu care este înzestrat omul. În același timp trebuie să fim conștienți de formele trecute sau de istoria religiilor în care s-au postulat mai multe credințe sau mai bine spus mai multe forme de religie și de credință. Aceste lucruri sunt foarte mult cele care țin de libertatea omului. Omul este o ființă liberă și el poate opta între Dumnezeu și nimicul sau mai bine spus între Dumnezeu și rău. Ceea ce mai multă lume omite să își dea seama este că omul trebuie să își și asume consecințele care urmează în libertate.¹⁴²

Prin urmare, când vorbim de perfecțiune în religia comparată de cele mai multe ori trebuie să știm că vorbim de libertate. Omul este liber în religie să atingă perfecțiunea sau nu acest lucru este unul dintre postulatele fundamentate ale religiei. Ceea ce nu vine din libertate nu poate să fie autentic în planul religiei. Religia este prin urmare un lucru care de mai multe ori ne duce la ceea ce se poate spune concepția că perfecțiunea este un lucru dinamic și cât se poate de mult profund care se definește prin gradul de asceză sau nevoință la care poate ajunge un om sau prin ceea ce face el să se perfecționeze. Trebuie să știm că există mai multe grade de perfecțiune. În acest se poate spune că în cele din urmă religia ne duce la ceea ce este sau mai bine spus la ceea ce este sau cum este definită perfecțiunea. Aceste lucruri sunt prin urmare ceea ce se poate spune principalele concepte care ne duc la perfecțiunea în sensul religiei comparate. Fiecare religie susține că deține perfecțiunea și adevărul? Să fie atât de multe adevăruri și atât de multe perfecțiuni câte religii sunt? Vom vedea că de mai multe ori în religie sunt cât se poate de multe înșelăciuni și șarlatanii. Acestea sunt cele care de mai multe ori distorsionează sau mai bine spus schimbă sensul perfecțiunii după cum am fost ea lăsată și instituită de Dumnezeu. Aceste lucruri le putem vedea prin mai multe concepte și mai multe curente religioase dintre care de ce să nu spunem unele sunt oculte. Ocultismul este și el de mai multe ori o cale spre perfecțiune. De

¹⁴² Grigorios Papathomas, *Libertatea religioasă în context românesc și european* (București, 2005).

la zodiac la francmasonerie, de la societățile secrete la rozcrucieni și „iluminati” se poate vedea de mai multe ori o „perfectiune ocultă a omului.”¹⁴³

După cum am spus, un prim grad în perfectiune în religia comparată se poate spune că este monoteismul. Ce este monoteismul? Monoteismul este crezul și credința că există numai un singur Dumnezeu. Există un singur Dumnezeu și acest lucru este comun la mai multe religii. Acest lucru nu înseamnă că religiile sunt perfecte. Este adevărat că monoteismul este un mare pas în spre adevăr și în spre perfectiune dar nu este singurul pas pe care o religie trebuie să îl facă. Se poate vedea fără nici o îndoială o sete de perfectiune a omului în istoria religiilor și de ce nu și în religia comparată. Aceste lucruri sunt prin urmare ceea ce este poate spune un lucru sau o realitate care de mai multe ori nu ajung la perfectiune în sens real dar o imită. O religie face un pas în spre perfectiune prin faptul că este monoteistă dar nu este singurul pas pe care trebuie să îl facă. După cum vom putea vedea sunt mai multe forme de credință ale omului. Hindușii sunt cei care susțin că dețin perfectiunea în planul religiei. Acest lucru se face la ei prin mai multe practici care țin de yoga sau de practicile trantra. Nu există un anume întemeietor al hinduismului dar mai multe opinii converg în spre Pantajali care a fost printre primii care a scris cărți de yoga. Calea de perfectiune în hinduism este foarte mult yoga care este alcătuită din mai multe practici care țin de unirea omului cu marele tot sau nimicul final, unire care în terminologia hindusă se cheamă nirvana. Perfectiunea hindusă prin urmare este starea de nirvana. Odată ce adeptul a ajuns la nirvana el este eliberat de existență și de ciclul reîncarnărilor din această lume. Ceea ce este specific hinduismului este crezul că omul poate ajunge la ceea ce este sau mai bine spus la ceea ce este perfectiunea printr-un șir de reîncarnări sau mai bine spus de treceri din trup în trup care la ei se cheamă samsara și care duce în cele din urmă la unirea neofitului sau a adeptului cu marele tot sau Brahman. Brahman nu este în realitate un Dumnezeu personal ci este foarte mult o stare, starea care a existat mai înainte de facerea lumii sau mai bine spus nimicul. Ontologic acest lucru este imposibil. În sens real nu se mai poate vorbi de o neantizare a ființei după creația lui Dumnezeu ci mai mult de o diabolizare a ei. În această antagonie se poate spune că se fondează eternitatea iadului. Iadul este foarte mult o încercare nereușită de a ieși din ființă. Fiindcă nu se poate ieși din neființă la modul absolut așa se poate spune că se nas chinurile iadului. Aceste chinuri sunt încercarea eternă de a ieși din ființă. Ontologic acest lucru nu se poate.¹⁴⁴

Se spune că într-un așram hindus a venit un neofit. Regulile așramului erau foarte stricte. Principala regulă era că neofitul putea vorbi numai două cuvinte la șapte ani. Neofitul i-a prezentat această regulă în fața uni consiliu al yoghinilor. Au trecut șapte ani și neofitul nu a vorbit nici un cuvânt. S-a prezentat în fața consiliului de yoghini.

- Ce ai de spus? Au întrebat yoghinii cei bătrâni.
- Podele reci, a spus neofitul.

Yoghinii cei în vârstă l-au trimis înapoi. Au mai trecut încă șapte ani în care după regulile așramului neofitul nu a vorbit nimic. Din nou el s-a prezentat în fața la consiliului de yoghinic.

- Ce ai de spus? Au întrebat yoghinii.
- Mâncare rea, a răspuns yoghinul.

¹⁴³ Cernătescu Radu, *Literatura luciferită. O istorie ocultă a literaturii* (Editura Cartea Românească: București 2010).

¹⁴⁴ Visarion Moldoveanu, *Ecumenismul în întrebări și răspunsuri pe înțelesul tuturor* (Editura Vicovia: Bacău, 2008).

Din nou neofitul a fost trimis înapoi. Au mai trecut alți șapte ani și neofitul a venit din nou în fața yoghinilor:

- Ce ai de spus?
- Eu renunț, a spus neofitul.
- Dar bine că o faci odată, de când ai venit aici nu faci decât să te plângi, a răspuns consiliul bătrânilor.

După cum am spus de mai multe ori omul caută perfecțiunea și vrea să ajungă la ea dar se poate spune că acest lucru nu se realizează foarte mult și este cât se poate de departe de viața personală a omului. Există în religiile orientare cum este hinduismului că perfecțiunea în plan religios duce în cele din urmă la o stare de depersonalizare a omului. Am spus că nirvana este foarte mult o astfel de stare care duce la ceea ce este sau mai bine spus la cum este perfecțiunea în stare impersonală. Nimicul este de cele mai multe ori perfecțiune. Acest lucru este cât se poate de mult eronat și de fals. Perfecțiunea este o stare dinamică și de ce nu este o stare care are de a face cu ceea ce este realizarea personală a omului. Din religia comparată se poate spune că omul poate ajunge la concluzia a ceea ce este sau a modului în care este concepută perfecțiunea în sens religios ca și o realitate cât se poate de mult personală. Perfecțiunea este o stare personală și de ce nu o stare care ne duce în spre ceea ce este și cum este descoperită existența finală a omului.

Evident, se poate vorbi și de o anume perfecțiune în buddhism. Ce este buddhismul? Buddhismul este o religie care a fost înființată de Buddha și care se axează foarte mult pe iluminarea omului. Buddha în hindusă înseamnă iluminat. Prin urmare, buddhismul presupune o iluminare a omului. Acest lucru după cum am spus este una dintre trăsăturile fundamentale ale lui Buddha și ale buddhismului.¹⁴⁵ Trebuie să știm că la origini buddhismul s-a desprins din hinduism care este foarte mult ceea ce se poate spune religia de început. Buddha a considerat că nu este suficient numai hinduismul și a venit cu o serie de îmbunătățiri pe care le-a adus buddhismului. Termenul tehnic în buddhism este foarte mult cel de paramita. Paramita buddhistă este foarte mult un fel de însușire a celor 10 virtuți esențiale: generozitate, moralitate, renunțare, înțelepciune și de ce nu înțelepciune transcendentală, efort, răbdare, onestitate, perseverență, iubire de semenii, seninătate. Acestea sunt prin urmare ceea ce în învățătura buddhistă alcătuiesc ceea ce ei denumesc paramita. Aceasta după cum am spus este o modalitate de a ajunge la perfecțiune. Ceea ce este rău în aceste lucruri și în aceste feluri în care buddhismul vorbește de cele 10 virtuți care sunt proprii și creștinismului este că în cele din urmă aceste virtuți nu sunt puse în slujba unui Dumnezeu personal și nici a lui Dumnezeu însuși. Prin urmare buddhismul vorbește de o religie fără de Dumnezeu. De cele mai multe ori Buddha iluminatul este recunoscut ca și Dumnezeu însuși. El evident se poate reîncarna. La fel de bine, buddhismul susține ceea ce este sau mai bine cum este perfecțiunea fără de legătură cu un Dumnezeu personal. În cele din urmă buddhismul a respins istoric persoana Domnului Iisus Hristos. Ridicăm în acest sens întrebarea: de ce buddhiști sunt reticenți în a recunoaște persoana Domnului Iisus Hristos din moment ei vorbesc despre ei înșiși ca și slujitori ai binelui. Domnul Iisus Hristos a fost și el un slujitor la binelui. În Buddhism acest lucru este negat. Accentul care evident pe tot ceea ce ține de Buddha. Să fie Buddha însuși mântuitorul care ne poate scăpa de eternitatea focurilor iadului? Nici un sfânt nu a vorbit în favoarea acestui

¹⁴⁵ Gonsar Rinpoche, *Buddhismul și viața* (Editura Herald: București, 2012).

lucru cu excepția buddhiștilor. Fără un Dumnezeu personal cu greu putem vorbi de perfecțiune și de desăvârșire în buddhism.¹⁴⁶

Se spune că un neofit buddhist avea un drum de făcut și la un moment dat a ajuns la un râu foarte mare. Nu era nici un port și nici o barcă sau brudină de trecut. Neofitul buddhist se gândea ce poate să facă? S-a tot gândit și s-a tot gândit dar nu a reușit să vină cu o soluție la problemă. În cele din urmă a văzut un maestru buddhist care trecea pe cealaltă parte a râului.

- Maestre, cum ai ajuns dincolo? Nu mă poți ajuta și pe mine?
- Ba da.
- Cum să ajung dincolo?
- Ești deja dincolo.

După cum am spus, de mai multe ori filosofia buddhistă este tautologică. Atunci când mai multe crezuri nu se potrivesc cu doctrinele și credințele buddhiste aceștia la tehnici de manipulare și de ce nu de înșelăciune. Se poate vedea în acest sens, că în ultimii ani buddhismul se bucură de foarte puțină popularitate. Acest lucru după cum am spus se leagă foarte mult de faptul că buddhismul propovăduiește o moralitate fără de Domnul Iisus Hristos. În cele din urmă Domnul Iisus Hristos este un anonim și de ce nu chiar un rival al buddhismului. Este o mare diferență dintre Buddha și Domnul Iisus Hristos fiindcă Buddha nu poate oferi mântuire fiindcă nu este fiul lui Dumnezeu. Domnul Iisus Hristos este fiul lui Dumnezeu întrupat și acest mare adevăr este negat de mai bine de 2000 de ani de buddhiști. După cum am spus, perfecțiunea în buddhistă este de cele mai multe ori iluzorie și se bazează pe un amestec ciudat de religie și filosofie care de cele mai multe ori se finalizează într-un fundamentalism crâncen. Este de amintit aici că buddhiști nu cred că omul se poate mântui prin credința în Domnul Iisus Hristos. Aceste lucruri sunt foarte mult cele mai mari și mai importante postulate ale credinței creștin ortodoxe și care sunt negate de buddhism. Buddhismul a existat mai înainte de Domnul Iisus Hristos și continuă să existe și în zilele noastre. În buddhism se vede un fel de unitate finală a tuturor religiilor care este cât se poate de mult determinate de persoana lui Buddha. Este de remarcat de 2000 de ani buddhiști nu văd nici un fel de apropiere de creștinism și de persoana fiului lui Dumnezeu Domnul Iisus Hristos. Acest lucru face foarte greu dialogul buddhist creștin. Se poate spune că în mare acestea toate sunt la un nivel generic toate opiniile sau părerile pe care le au buddhiști despre existență și perfecțiune.¹⁴⁷

O altă mare religie a lumii care în prezent nu mai este la fel de populară este foarte mult zoroastrianismul iranian. După cum îi spune numele de cele mai multe ori zoroastrianismul este o religie care a fost înființată de Zoroastru care a trăit în timpurile de mai înainte de Hristos. Este cât se poate de evident că de mai multe ori există o trăsătură sau mai bine spus o concepție definitorie a zoroastrianismului care este specifică lui Zoroastru și care susține foarte mult că perfecțiunea este în sine duală. Acest lucru de mai multe ori a dus la ceea ce se poate spune o realitate sau o doctrină anume a zoroastrianismului care percepea perfecțiunea ca și o aderență la ceea ce este zoroastrianismul în ultimă instanță. Acest lucru este cât se poate de mult o realitate care de mai multe ori definește perfecțiunea. Se poate spune că Zoroastru s-a văzut pe sine un reformator și de ce nu un om care a venit cu idei noi. Zoroastru credea prin urmare că există doi dumnezei: Ahuramazda¹⁴⁸ este dumnezeul

¹⁴⁶ Radu Teodorescu, *Cumpătarea în religie comparată* (Cugir, 2014).

¹⁴⁷ Emilian Vasilescu, *Manual de istoria religiilor* (Editura didactică și pedagogică: București, 1998).

¹⁴⁸ Ahura înseamnă în persană minte și mazda fiind minte.

cel bun și Ahriman era dumnezeul cel rău. Aceștia au existat din veșnicie și vor exista în veșnicie. Acest lucru se poate vedea din mai multe texte ale zoroastrianismului. Termenul zoroastrian pentru perfecțiune a fost de *کمال (روانشناسی)*. Conceptul de perfecțiune în zoroastrianism a fost foarte mult cel de așa care înseamnă foarte mult ordine și perfecțiune. Prin urmare starea de perfecțiune în zoroastrianism este foarte mult ceea ce se poate denumii ordinea și adevărul aceste lucruri au fost dominante la începuturi în lume dar mai apoi ele s-au depreciat prin forțele lui Ahriman.

Un pescar transporta pe un om cu barca. Pasagerul îl grăbea pe pescar:

- Haide, că întârzii la serviciu!

Și atunci el a văzut că, pe de o vâslă scria "roagă-te", dar pe cealaltă - "muncește". - De ce?

A întrebat el arătând la inscripție.

- Pentru memorie, a răspuns pescarul. Să nu uit că trebuie să mă rog și să muncesc.

- Ei bine, de a lucra, desigur, toți avem nevoie, dar de a ne ruga..., omul fluturat din mână cu indiferență, acest lucru este opțional. Nu, nu este necesar, de ce să pierd timpul rugându-mă. - Nu este necesar? A întrebat pescarul și a scos din apă vâsla pe care scria "roagă-te", și a început să vâslească cu o vâslă. Barca a început să se rotească într-un loc. Iată vedeți cum e munca fără rugăciune? Ne rotim pe loc și nu facem nici o mișcare înainte.

De aici reiese: ca să înoți cu succes prin marea furtunoasă a lumii, noi trebuie să ținem cu fermitate în mâini cele două vâsle - "Roagă-te" și "Muncește".

În termeni simbolici și metaforici se poate spune că aceasta este foarte mult concepția despre perfecțiune a zoroastrienilor despre perfecțiune. Perfecțiunea nu se poate realiza numai în bine ci trebuie să fie și răul în relația sau legătura cu binele. Se poate spune că la un anumit nivel zoroastrianismul a fost o pregătire a lumii antice pentru venirea lui Hristos. Cei trei magi care au venit la staulul de lângă Betleem unde s-a născut Domnul Iisus Hristos se spune că au fost în realitate zoroastrieni. Este cât se poate de adevărat că și în antichitate au existat oameni care au așteptat venirea Domnului Iisus Hristos. În acest sens se poate vorbi de o concepție de perfecțiune care a avut loc în religia comparată. Este cât se poate de adevărat că nu putem renunța la dialogul interreligios dar nu trebuie să uităm că Dumnezeu este alături de noi și evident să nu uităm de Domnul Iisus Hristos.¹⁴⁹ Religia comparată după cum am spus este foarte mult o cale cât se poate de mult care ne duce la Dumnezeu. Acest lucru de mai multe ori se poate spune că este cât se poate de mult ceea ce este și ceea ce menține realitatea unei comuniune permanente cu Dumnezeu. Ceea ce a susținut și ceea ce a menținut în cele din urmă ceea ce se poate spune sensul și finalitatea a ceea ce este și a modului în care este văzută perfecțiunea în religiile orientale și mai ales în ceea ce privește zoroastrianismul. Acest lucru după cum am spus duce la necesitatea dialogului religios ca și o metodă de existență a ceea ce este și a cum este exprimată religia comparată. Religia comparată este de cele mai multe ori ceea ce se poate spune o metodă de a menține și de a susține dialogul interreligios. Se poate spune că acestea sunt foarte mult ceea ce este și cum se poate denumii și cum se poate exprima care este sensul și religiei comparate. Religia comparată după cum am spus este o realitate a lumii de aici în care de mai multe ori adevărul coexistă cu minciuna și viciul cu virtutea. Acest lucru însă nu v-a fii etern. Religia comparată poate fii în acest sens o metodă de perfecționare a omului.¹⁵⁰ Acestea se poate spune că sunt principalele acțiuni sau mai bine spus ceea ce definește sau

¹⁴⁹ Picu Ocoleanu, *Iisus Hristos Mijlocitorul: sensul diaconal al eticii social ortodoxe* (Editura Christiana: București, 2009).

¹⁵⁰ Radu Teodorescu, *Mântuirea în marile religii ale lumii* (Cugir, 2014).

ceea ce menține sensul și realitatea a ceea ce este sau a modului în care este definită sau mai bine spus concepută religia comparată.

O altă mare religie a lumii este la ora actuală islamul care este specifică popoarelor arabe. Islamul este o religie care a fost fondată istoric de Mohamed cel mai probabil în secolul al VI-lea. Mohamed și-a grupat crezurile sale religioase într-o carte care se numește Coran și care cuprinde toate credințele sale religioase. Mohamed a pretins că această carte i-a fost descoperită de Arhanghelul Gavriil. De cele mai multe ori islamul lui Mohamed s-a voit o continuare a iudaismului mozaic dar evident accentul cădea pe persoana lui Mohamed. În acest sens se poate cu foarte mare greutate vorbi de o perfecțiune în islam. Islamul este o religie care are foarte mulți adepți fundamentalisti și extremiști. Acest lucru este cât se poate de mult adevărat și nu poate fi contestat.¹⁵¹ Prin urmare este bine să știm că deși islamul se vede pe sine are mai multe doctrine și învățături care sunt departe de a fi perfecte sau mai bine spus care instigă la război și la violență. O astfel de învățătură este foarte mult jihadul care spune că toți cei care nu îl recunosc pe Mohamed trebuie să moară sau mai bine spus să fie omorâți ca infideli sau oameni necredincioși. Aceste mișcări ale jihadului de cele mai multe ori au ajuns la acte de terorism în numele și pentru Mohamed. Este de remarcat că Mohamed a fost departe de a fi un om perfect sau care s-a apropiat de desăvârșire. El s-a căsătorit cu o fată de 14 ani și a fost poligam. Musulmanii sunt atât de orbiți în zelul lor față de Mohamed că nu recunosc aceste lucruri. Oricum la nivel de civilizație se poate spune că islamul sinterizează foarte mult aspirațiile sau crezurile lumii arabe despre perfecțiune și desăvârșire. Lumea arabă are foarte mult o înțelegere proprie a perfecțiunii și a desăvârșirii. Acest lucru se poate vedea din mai multe organizații islamice care sunt transnaționale în lumea arabă.

Musulmanii se văd pe sine un fel de justițieri ai lui Dumnezeu pe pământ care sunt puși să facă ordine în această lume și în acest sens, ei se văd pe sine garanții ultimi ai siguranței lumii noastre. De mai multe ori țelul musulmanilor a fost de a elimina creștinismul. În evul mediu ei au dus o luptă de eradicare a creștinismului care s-a manifestat prin cucerirea Palestinei care are locurile sfinte unde a trăit Domnul Iisus Hristos. În mentalitatea musulmană Iisus Hristos este unul dintre marii profeți ai lui Dumnezeu dar El nu este mai mare decât Mohamed. Ceea ce este mai grav este că musulmanii sunt cei care își atribuie de mai multe ori calitatea de a pedepsi pe cei care în viziunea lor sunt opuși credințelor musulmane. În acest sens, ei nu așteaptă ca Dumnezeu să ofere retribuție pentru faptele oamenilor și se oferă ei voluntar pentru acest lucru.

Într-un bar se spune că s-au adunat mai mulți la vorbi la un pahar de rachiu. Din vorbă în vorbă a venit discuția și despre biserică.

- Știți ce? Eu nu cred în povestea asta cu icoanele și iconostasul de la biserică, a spus unul din grup.
- Adică?
- Asta este o invenție a popilor.
- Așa o fii. Unii zic că este bine să recunoști icoanele și iconostasul.
- Să mă mor dacă eu cred. Dacă este adevărat Dumnezeu să mă omoare imediat.

La câteva minute după ce a zis aceste cuvinte bețivul a ieșit din bar și s-a dus în spre casa lui. La numai câțiva metri de la ieșire din bar un șofer cu viteză nu a putut să îl evite. Se spune că bețivul a murit pe loc.

¹⁵¹ Rohan Gunarantra, *Inside Al Qaeda: Global network of terror* (Tipografia Universității Columbia: New York, 2002).

De mai multe ori islamul s-a voit pe sine un fel de justițiar al lumii care să îi pedepsească pe cei necredincioși sau mai bine spus pe infideli. Acest lucru s-a realizat de mai multe ori și sunt mai multe feluri. Se poate spune că în mare aspirația sau țelul la perfecțiune în sens musulman este justiția lui Dumnezeu care este realizată imanent și imediat în această lume. În acest sens, perfecțiunea musulmană este una cât se poate de relativă. Musulmanii cer o aderență oarbă la ceea ce este sau mai bine spus la care sunt preceptele islamice. Aceste precepte se poate spune că sunt singurele care sunt capabile să aducă mântuire. În sens ultim nu este mântuire dincolo de Mohamed și Coran. Se poate vedea și aici o mare greșeală pe care o fac musulmanii. În timp ce Biblia are mai mulți autori, Coranul are un singur autor. În timp ce în creștinism locul de cult este biserica, în islam locul de cult este moscheea. În timp ce biserica are preoți, islamul are imami. În cele din urmă, în timp ce în creștinism există mănăstiri în islam există jihad. Acestea se poate spune că sunt trăsăturile care definesc în mare crezurile și credințele islamice.¹⁵²

În Atena anilor 1970 era un cuplu care avea obiceiul să se certe de mai multe ori. Când se enerva bărbatul o înjura foarte tare și urât pe soția sa. O blestema și uneori chiar înjura de Dumnezeu. S-a întâmplat că în timpul unei certă în care bărbatul o înjura pe soția lui a dat un mare cutremur. Pereții se clătinau și ferestrele tremurau și ele. Bărbatul s-a oprit din înjurături. A stat câteva momente și a văzut că cutremurul nu se opera. Din interiorul pământului se auzea un huruit puternic. Plin de deznădejde bărbatul scandalagiu a început să strige:

- Doamne scapă-mă! Doamne te rog să fi-Ți milă de mine. Nu mă lăsa să mor. Domne ajută-mă!
- Ei acum ai uitat să mai înjuri de Dumnezeu și de biserică? A răspuns soția.

Se spune că după acest incident omul a schimbat comportamentul său și nu o mai înjura pe soția lui.

Trebuie să învățăm de la musulmani că de mai multe ori se cuvine să nu ne folosim de religie și de postulatele religiei pentru a ne realiza propriile idei și propriile scopuri. Acest lucru a avut loc de mai multe ori în istorie și este bine să ne dăm seama de el și să îl avem în vedere. De cele mai multe ori religia ne pune în față capacitatea de a coopta cu cei care nu cred la fel ca și noi. Acest lucru în face în primul rând Dumnezeu care ne lasă libertatea sau mai bine spus ne oferă ceea ce se poate spune posibilitatea de a crede sau nu în El.

În cele din urmă o altă mare religie a lumii la ora actuală este iudaismul sau mozaismul. Se poate spune că mozaismul este o religie încremenită în trecut. Iudaismul a avut menirea de a îi pregăti calea lui Hristos sau a lui Mesia. Acest lucru a avut loc în anul 1 când s-a întrupat Fiul lui Dumnezeu. De atunci calea omului spre mântuire este deschisă și nu mai este o imposibilitate. Acest lucru prin urmare a dus la mai multe sentimente adverse în cadrul poporului evreu care a fost poporul ales al lui Dumnezeu din care urma să se nască Mântuitorul sau Mesia. Evreii din nefericire au respins pe Domnul Iisus Hristos și L-au găsit vrednic de moarte ca și un înșelător. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care de cele mai multe ori definesc ceea ce este sau modul în care se poate defini și se poate susține prin sine iudaismul.¹⁵³

Prin urmare, se poate se spune că de cele mai multe ori perfecțiunea în iudaism a fost cât se poate de mult ceea ce a fost și ceea ce se însemnat legea lui Moise. Evreii și liderii

¹⁵² Samuel M. Katz, *Jihad: Islamic Fundamentalist Terrorism* (Minneapolis, 2004).

¹⁵³ Moses Rosen, *Eseuri biblice* (Editura Hasefer, 1992).

religioși atât de mult s-au axat pe decalogul lui Moise că au considerat că nu mai trebuie nimic pentru ca omul să se poată mântui. În cele din urmă se poate spune că cea mai mare greșală pe care au făcut-o evreii a fost cât se poate de mult condamnarea la moarte a Domnului Iisus Hristos și nu orice moarte ci răstignirea. Evident, s-a ridicat de mai multe ori întrebarea dacă evreii au fost cât se poate de mult conștienți de ceea ce au făcut. Acest lucru se poate spune că este parțial adevărat. Domnul Iisus Hristos a fost un cetățean dublu, atât evreu cât și al imperiului roman. Acest lucru a dus în cele din urmă la suspiciuni în rândul marii mase de evrei din acele timpuri. Iudaismul s-a încremenit în legea lui Moise și se poate spune că nu mai vede nimic dincolo de această lege. Acest lucru este cât se poate de mult ceea ce se poate demonstra ca și perfecțiunea în iudaism au fost mai multe încercări de perfecțiune și de perfecționare în iudaism. De la școlile rabinice la iudaism, toate aceste școli au voit cât se poate de mult atingerea perfecțiunii de către mozaici. Aceste lucruri au dus la mai multe forme de exprimare religioasă. În acest sens se știe de mai multe școli de gândire religioasă în iudaism: fariseică, saducheică, eseniană sau nazareică. Aceste școli au fost cât se poate de mult cele care au definit principalele curente care au voit să ajungă la perfecțiune în iudaism. Evident, aceste școli de mai multe ori au fost înlocuite cu altele sau au venit alte forme de doctrină și de învățătură religioasă. Iudaismul a fost o religie care și-a găsit finalitatea în momentul întrupării Domnului Iisus Hristos. Acest lucru a fost găsit inconvenient de cei de la timpul respectiv. Se poate spune prin urmare că ceea ce este cu adevărat perfecțiune în iudaism nu este deloc perfecțiune în alte religii. Acest lucru ar trebuie să lase de gândit dar sunt mai mulți care nu sunt interesați de acest lucru. Dumnezeu ne cheamă în religia comparată la iubirea semenilor și de ce nu la ajutorul reciproc în sens religios dintre diferite formațiuni și credințe religioase. Acest lucru se poate spune că este foarte mult o realitate care de mai multe ori a fost negată de mai mulți și de mai multe ori. Este cât se poate de adevărat că omul este chemat să îl slujească pe Dumnezeu liber și fără să fie constrâns. Libertatea nu trebuie înțeleasă în posibilitatea de a face răul și a urma calea necredinței. De cele mai multe ori în lumea religiei în acest fel este înțeleasă libertatea și tot ceea ce înseamnă libertate religioasă. La fel de bine este de semnificație să ne aducem aminte de funcția de parabolă a religiei. Religia și mai ales religia comparată are funcția de a îl învăța pe om. De mai multe ori acest lucru este trecut cu vederea și se poate spune că așa și este în cele din urmă.

Mulți ani înainte Adevărul se plimba pe străzi gol, așa cum l-a născut mama. Aceasta, bineînțeles, nu le-a plăcut oamenilor, și nimeni nu-l lăsa să intre în casa lui. Odată, când Adevărul îngrijorat și trist se plimba pe străzi, a întâlnit Pilda, în haine frumoase, plăcute ochiului. Pilda a întrebat Adevărul:

- De ce mergi pe străzi atât de trist și gol?

Adevărul și-a plecat capul și a spus:

- Soro, eu mă cobor tot mai jos și mai jos. Sunt bătrân și nefericit, pentru că oamenii se îndepărtează de la mine.

- Nu poate fi așa ceva, a spus Pilda, ca oamenii să se îndepărteze de tine pentru ca ești bătrân. Și eu nu sunt mai tânără decât tine, dar cu cât devin mai matură cu atât mai multe lucruri le găsesc oamenii în mine. Să-ți spun un secret: oamenilor nu le plac lucrurile simple, deschise. Ei prefera ca lucrurile să fie un pic ascunse și înflorite. Lasă-mă să-ți dau câteva haine frumoase și vei vedea imediat modul în care oamenii te vor îndrăgi.

Adevărul a primit sfatul Pildei și s-a îmbrăcat în haine frumoase. Și apoi s-a făcut un miracol

- din acea zi nimeni nu a mai fugit de el, ci l-au primit cu bucurie și cu zâmbet. De atunci, Adevărul și Pilda nu se despart.

Se poate spune că există o metodă de a ajunge la perfecțiune în mod comparativ. Acest mod comparativ este cât se poate de mult modul religiei comparate. Acest lucru prin urmare este cât se poate de mult ceea ce se poate denumii realitatea sau experiența practică prin care cineva ajunge la perfecțiune în viața duhovnicească. Perfecțiunea în viața duhovnicească de mai multe ori poate fi dobândită sau mai bine spus poate fi „cucerită” și prin comparație. Trăim într-o lume a comparației. De cele mai multe ori comparație este asimilată și cu competitivitatea. Este greu de spus dacă se poate vorbi despre o competitivitate în materie de religie dar ceea ce știm este că cel rău caută să atragă pe cât mai mulți în lumea sa sau după expresia biblică în „împărăția sa.”¹⁵⁴ Metoda comparativă ne spune că poate exista numai un adevăr. Acest adevăr sau mai bine spus această existență a adevărului nu poate fi alta decât Dumnezeu. Dar evident, sunt mai mulți care slujesc minciuna. În materie de religie, minciuna poartă numele de erezie. Se știe că este cât se poate de adevărat că sunt anumite persoane care nu Îl iubesc pe Dumnezeu și în acest sens, fără să Îl iubească pe Dumnezeu ajung să devină lucrători ai răului. Comparativ acest lucru se poate vedea. În timp ce un sfânt face bine tuturor și pleacă din această lume cu părere de rău și cu lacrimi în ochi, un tiran sau un dictator este de cele mai multe ori prins și condamnat și de cele mai multe ori executat.

Comparativ se poate vedea diferența dintre bine și rău, dintre dreptate și nedreptate sau dintre viciu și virtute. La o scară generică aceasta este metoda religiei comparate. Religia comparată de cele mai multe ori ne duce cu gândul la ceea ce este sau la cum este departajarea dintre bine și rău în lumea noastră. De mai multe ori lumea noastră este cât se poate de mult o realitate care nu are foarte bine definite noțiunile de bine și de rău. Sunt mai mulți mari savanți care consideră că de exemplu manipularea genetică este un lucru bun.¹⁵⁵ Se poate spune că de cele mai multe ori comparația este o metodă de perfecționare și de dobândire a perfecțiunii. Omul în sine nu se schimbă ca și specie ci se schimbă ca și moralitate și ca și mentalitate. De mai multe ori pentru a înțelege și a ajunge să ne dăm seama de ceea ce este perfecțiunea avem nevoie de mai multe modele și de ce nu de repere. În viața religioasă funcționează acest principiu pe baza libertății cu care Dumnezeu l-a înzestrat pe om. Aceste lucruri sunt cât se poate de mult negate de lumea de azi și de ce nu de mentalitatea omului contemporan. De cele mai multe ori omul contemporan sau în cazul nostru omul secolului al XXI-lea se vede pe sine ca și un om cât se poate de mult perfect și un om care a ajuns la perfecțiune. Acest lucru după cum am spus este cât se poate de mult fals. Se știe din trecut că unul dintre cei mai mari cumul de sfinți din istoria lumii și a umanității a fost secolul al IV-lea. În secolul al IV-lea au fost extrem de mulți sfinți și extrem de multe sfinte. Numai în deșertul egiptean de știe de aproape 100 de cazuri de sfinți. În ceea ce privește perfecțiunea religioasă se poate spune că de mai multe ori trecutul a fost mult mai productiv decât prezentul. După cum am spus există o metodă comparativă de a ajunge la perfecțiune și acest lucru este cât se poate de mult ceea ce definește și ceea ce

¹⁵⁴ Radu Teodorescu, *Binele în religia comparată* (Cugir, 2013).

¹⁵⁵ O altă gravă problemă a geneticii se poate spune că este clonarea. Biserica Creștin Ortodoxă a respins clonarea fiindcă ea duce în cele din urmă la ceea ce se poate denumii deprecierea vieții umane. Clona în sine nu are un suflet biologic ci doar o existență biologică asemenea unui mutant. Clonarea nu este în nici un caz o modalitate de perfecționare a ființei umane. Alexandra Huidu, *Reproducerea umană medicală asistată* (Editura Lumen: Iași, 2010).

menține sensul final al perfecțiunii. Perfecțiunea este o tematică care de mai multe ori poate fi discutată și pe terenul sau pe câmpul religiei comparate și este bine să știm acest lucru și să îl afirmăm așa cum este.¹⁵⁶

Prin urmare perfecțiunea este o temă care este comună mai multor religii și din această cauză este bine să știm care este sensul sau mai bine spus funcție ei finală. Religia este un lucru care ne duce în spre perfecțiune și acest lucru este și voia lui Dumnezeu Tatăl. Se poate spune că sensul final al religiei este prin urmare și perfecțiunea omului. Omul ajunge la perfecțiune și acest lucru de mai multe ori se face și pe o cale religioasă. Religia este cea care ne pune în legătură cu Dumnezeu și ne duce la ceea ce este sensul final al existenței și al vieții omului. Acest sens este ca omul să se autodepășească în vederea mântuirii. În acest sens, se poate spune că omul trebuie să ajungă la maximul de perfecțiune în această viață pentru a se mântui. Mântuirea și perfecțiunea sunt două noțiuni care nu pot fi separate una de alta și acest lucru este bine să îl știm și să îl avem în vedere. Religia prin urmare după cum am spus, din cele mai vechi vremuri a fost un lucru cât se poate de profund și de definitoriu pentru om. Când vorbește despre perfecțiune în religia omul ajunge foarte mult la ceea ce se poate spune sensul și finalitatea a ceea ce este și a modului în care este definită ea. Aceasta este Dumnezeu. Dumnezeu este o perfecțiune mai presus de orice perfecțiune. Se poate spune că în Dumnezeu coincid toate perfecțiunile și El este sensul final la orice perfecțiune. Dacă este să vorbim despre o perfecțiune finală și ultimă aceasta este Dumnezeu.

De mai multe ori omul nu mai este în legătură sau în conexie cu Dumnezeu și el ajunge să vadă tot ceea ce este în jurul lui ca și un fel de realitate deformată și moartă. Odată, o tânără femeie a avut o discuție cu marele pictor satiric Hogarita, în timp ce acesta lucra. Ea si-a exprimat dorința, de a învăța să deseneze caricaturi, la care artistul i-a spus: „Nu trebuie niciodată să desenezi caricaturi. Dacă o faci îți pierzi bucuria frumuseții. Nu mai poți vedea o față așa cum este ea, ci o față denaturată, ceea ce este cel mai hidos în om. Nu mai ai satisfacția să vezi chipul lui Dumnezeu în om.”

Aplicație Puțini sunt caricaturiștii profesioniști, cei mai mulți sunt „amatori.” Pentru aceștia din urmă, caricatura este un hobby, așa că, indiferent pe cine au în față, caută orice detaliu pe care să-l deformeze. Ei nu folosesc neapărat creionul și hârtia, ci le sunt suficiente cuvintele. Rezultatul arată întotdeauna ce este cel mai hidos în om și din păcate uită de chipul lui Dumnezeu. Despre ei Solomon spune că cei ce fac lucrul acesta „sunt ca niște nebuni”- Pr. 10:18,19. după cum am spus în religia comparată sunt mai multe capcane. Au existat eretici care au prezentat credința lor și ideile lor religioase mai frumos decât creștinismul ortodox. Aceste lucru s-au făcut fiindcă acești oameni de mai multe ori au avut o conștiință și o minte pervertită. În acest sens marile adevăruri ale religiei care cu adevărat îl duceau pe om la Dumnezeu de mai multe ori au fost răstălmăcite de mai mulți pentru interesul și binele lor propriu. Acești oameni unii se considerau pe sine mai buni și mai presus de Dumnezeu.¹⁵⁷

Trebuie prin urmare să fim conștienți când vorbim de religie și de metoda sau mai bine spus de calea comparativă. Ne apropiem de Dumnezeu prin ceea ce se poate spune calea comparativă și de ce nu prin dorința de a fi mai buni. După cum am spus, au existat mai multe curente și mai multe tendințe în religie dintre care ar fi destul să amintim de mișcarea Bahai, de fenomenul Hari Krișna sau New Age care și el este un curent care

¹⁵⁶ Patricia King, *Help God: I am broke* (Arizona, 2010).

¹⁵⁷ Francesca Aran Murphy, *God is not a story* (Oxford, 2007).

promite perfecțiunea omului. Aceste curente de oferă o perfecțiune sincretică care este cât se poate de mult o perfecțiune care ne duce în spre un amalgam de concepții și de crezuri în religie și în materie de religie. De cele mai multe ori se poate spune că religia este o cale spre perfecțiune care a fost „sabotată.” Există o diversitate de credințe religioase și acest lucru ne spune că sunt multe minți bolnave în lumea religiei. Am spus în aceste rânduri că sunt mai multe mișcări fundamentaliste extremiste care de mai multe ori au vorbit de ceea ce se poate spune o perfecțiune prin terorism. Aceste grupuri teroriste de mai multe ori susțin că perfecțiunea este tot una cu actul terorist. Se poate vedea că în anumite regiuni ale lumii teroare este o metodă de a ajunge la perfecțiune. Aici se poate spune că intervine rolul religiei comparate care ne spune că aceste entități și mentalități sunt în cele din urmă rele și malefice. Alții cred că perfecțiunea se poate realiza prin a crea ceea ce este sau mai bine spus cum este maleficul. Există organizații secrete și oculte care sunt cât se poate de mult adepte ale maleficului. Se pot compara aceste grupuri și aceste credințe religioase cu creștinismul ortodox cu icoanele și bisericile sale? Este cât se poate de evident că trăim într-o lume a comparației. Se poate face comparație între o biserică ortodoxă și una catolică. Comparația ne spune că ele nu sunt identice. Se mai poate face o comparație între așramul hindus și mănăstirea ortodoxă și se poate vedea că acestea nu sunt identice. Se mai poate face o comparație între pastorii protestanți și neoprotestanți cu preoția ortodoxă și se poate vedea că nici aceștia nu sunt identici. De cele mai multe ori comparația este un lucru și o metodă bună. Nu trebuie să uităm acest lucru.¹⁵⁸

CAPITOLUL 8

PERFECȚIUNEA ÎNTRE RELATIV ȘI ABSOLUT

Atunci când spunem că perfecțiunea este o noțiune care a adus și continuă să aducă cu sine mai multe controverse nu credem că ne înșelăm. Trăim într-o lume în care fiecare pretinde că este perfect: că patronii au cele mai perfecte fabrici și companii, că producătorii auto fac cele mai perfecte automobile, că frizerii fac cele mai bune tunsori sau că magazinele vând cele mai bune produse. În realitate se poate vedea că de mai multe ori acest lucru nu este așa. De mai multe ori în lumea noastră perfecțiunea este o noțiune, atenție nu relativă ci relativizată. Omul se minte pe sine și de ce nu uneori se lasă pe sine mințit în ceea ce privește perfecțiunea. În sens real se poate spune că perfecțiunea absolută este numai Dumnezeu dar realitatea este că există mai multe noțiuni de perfecțiune și de ce nu mai multe grade de perfecțiune. Acestea le vom expune în rândurile care vor urma. De mai multe ori la fel de importantă ca și deținea sau ajungerea la starea de perfecțiune este foarte mult drumul pe care cineva în face când ajunge la starea de perfecțiune. Acest drum implică cu sine un proces de perfecționare al omului și de ce nu este procesul de educație și de învățare prin care trece omul. De mai multe ori acest proces este negat și de ce nu considerat iluzoriu dar în realitate el este unul adevărat. Calea spre perfecțiune este de cele mai multe ori o cale cât se poate de anevoioasă și de ce nu cu mai multe obstacole. Am arătat că de mai multe ori perfecțiunea poate avea și sensul de imperturbabilitate. De ce spune acest lucru? Trăim într-o lume care de mai multe ori schimbă foarte repede și iute scara valorilor. Mai ales în lumea politică acest lucru este cât se poate de adevărat. Auzim ba de o tentativă de asasinat, ba de o revoltă, ba de o lovitură de stat sau ba de un mare

¹⁵⁸ Radu Teodorescu, *Raționalul și raționalitatea în religia creștin ortodoxă* (Cugir, 2014).

miting de protest. Toate aceste lucruri de mai multe ori pot fi un obstacol în deținerea sau mai bine spus dobândirea stării de perfecțiune la nivel social. În acest sens, atunci când omul este deplin ancorat în Dumnezeu el devine imperturbabil.¹⁵⁹

De mai multe ori lumea pendulează atunci când vine vorba de noțiunea de perfecțiune. Pentru mai mulți dintre noi noțiunea de perfecțiune este foarte mult o noțiune națională sau o noțiune etnică. Se știu în acest sens de mai multe grade sau categorii de perfecțiune națională: germană, chineză, americană, spaniolă sau franceză. Se poate vedea că de mai multe ori în plan național se dă o luptă acerbă pentru supremație. Fiecare nație sau mai bine spus fiecare popor dintre acele aproape 200 câte există la ora actuală pe glob pretind perfecțiunea. Acest lucru a fost după cum am spus cauza la mai multe războaie și conflicte care au fost generate de ciognirile de regim politic sau de interesele de stat ale mai multor mari puteri ale lumii. În planul statelor starea de perfecțiune este de cele mai multe ori definită de principiul puterii politice. Ce este puterea politică știe mai toată lumea: unde sunt mulți acolo puterea crește. Ideea este că unde sunt mulți aceștia sunt mai greu de manevrat. Din acest motiv, în conducerea de stat de mai multe ori se fac mari gafe și se adoptă legi care ulterior sunt respinse. După cum am spus, trăim într-o lume care are o sete după perfecțiune dar de mai multe ori această sete se frânge pe drum. În locul perfecțiunii adevărate se adoptă de mai multe ori surrogate. Se poate vedea acest lucru mai ales în chimia alimentară. Omul modern se poate spune că în ansamblu este o ființă lacomă și acest lucru se poate vedea din economia de consum pe care a creat-o. Acolo unde omul nu mai poate consuma natural din ceea ce i-a lăsat natura de mai multe ori el începe să consume chimic. Se știu de mai multe produse alimentare care sunt chimice și chimizate. Aceste produse de cele mai multe ori se dovedesc a nu fi benefice organismului și sănătății dar este imposibil ca în secolul al XXI-lea să nu le vedem în magazinele noastre. Prin urmare, de mai multe ori patima și viciul pot fi sau se pot prezenta ca și o metodă de a ajunge la perfecțiune sau de ce nu chiar perfecțiunea înseși. După cum am spus ceea ce este mai grav în zilele noastre este foarte mult relativizarea și de ce nu relativismul perfecțiunii. Spunem acest lucru fără a ține cont de teoria relativității a lui Albert Einstein. Vorbim de o relativizare a perfecțiunii de cele mai multe ori fiindcă în lumea noastră sunt foarte obișnuite fraudele. Trăim într-o epocă în care furtul nu mai este numai un simplu act material de a lua bunuri de la cineva ci furtul poate fi de natură digitală. Furtul digital îl fac hackerii care de mai multe ori piratează internetul și alte rețele de computer în scopul de a dobândii beneficii personale imediate. Aceste lucruri sunt prin urmare realități ale timpurilor și a zilelor noastre.¹⁶⁰

Ceea ce este bine să știm este că de cele mai multe ori ceea ce este perfect nu este schimbător. În lumea noastră se poate vedea de mai multe ori dorința de a schimba sau mai bine spus de a da alte sensuri sau alte înțelesuri noțiunii de perfecțiune. Fiecare om sau fiecare persoană are o anumită percepție a perfecțiunii dar acest lucru nu înseamnă că există mai multe perfecțiuni. Este foarte adevărat că de mai multe ori „perfecțiunea morală” este un lucru și o realitate care se schimbă și variază de mai multe ori. De cele mai multe ori marile personalități de stat de mai multe ori pretind că au o perfecțiune morală deplină până când se descoperă anumite carențe. În acest fel se poate spune că perfecțiunea poate fi imitată și de ce nu contrafăcută. Faptul că de mai multe ori perfecțiunea este

¹⁵⁹ Constantin Cavarnos, *Ancorați în Dumnezeu* (Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Creștin Ortodoxe, București, 2005).

¹⁶⁰ Radu Teodorescu, *Trăire și studiu creștin ortodox în zilele noastre* (Cugir, 2014).

contrafăcută sau falsificată, nu schimbă cu nimic ceea ce este perfecțiunea sau mai bine spus cum înțelegem perfecțiunea. Trăim într-o lume care de mai multe ori este cât se poate de ciudată în ceea ce privește perfecțiunea. Dacă unii sunt comuniști, perfecțiunea este comunismul, dacă unii sunt capitaliști, perfecțiunea este capitalismul, dacă unii sunt socialiști, perfecțiunea este socialismul, dacă unii sunt conservatori, perfecțiunea este conservatorismul. Nu se poate ca atâți oameni câți sunt să fie tot atât de multe noțiuni de perfecțiune. Perfecțiunea este una singură și ea poate fi atinsă sau mai bine spus dobândită de mai multe persoane și de mai multe comunități. Este bine în acest sens să nu depreciez sensul perfecțiunii. Însă, pentru a face acest lucru este bine să știm ceea ce este perfecțiunea. La mai mulți dintre noi termenul de perfecțiune este un termen care în realitate se înțelege prin ceea ce se poate spune gradul de plăcere la care putem ajunge. Există bețivi care atunci când se îmbată spun: a fost o beție perfectă. La fel de bine există hoți care atunci când fură sau dau un jaf mare și sunt prinși spun: a fost un jaf perfect. La fel de bine există și alte înțelegeri pervertite ale noțiunii de perfecțiune. Ceea ce trebuie să știm este că nu se poate sau mai bine spus nu putem separa noțiunea de perfecțiune de moralitatea ei. Acest lucru este de mai multe ori contestat și greșit înțeles de mai multă lume.¹⁶¹

Cei care ne conduc și cei care ne guvernează sunt persoane care de mai multe ori au dezideratele lor foarte înalte. Sunt mulți din marile trusturi guvernamentale ale lumii care visează la o lume perfectă. La fel de bine sunt mai mulți care lucrează în spre o lume perfectă. Ce ar fi o lume perfectă? O lume perfectă în sens ultim ar fi raiul pe pământ. O lume deplină perfectă se poate spune că nu se poate realiza fiindcă sunt foarte mulți care nu au noțiunea de perfecțiune. Se poate realiza sau mai bine se poate duce la îndeplinire o lume *aproape perfectă*. Această lume nu poate fi creată sau mai bine spus nu poate fi făcută dincolo de noțiunea morală. Pentru a face o lume perfectă omul trebuie să aibă o moralitate perfectă. Acest lucru de mai multe ori a fost demonstrat ca fiind imposibil. Realitatea este că de cele mai multe ori omul nu știe sau mai bine spus nu vrea să știe ceea ce este sau cum se definește perfecțiunea. În acest sens, s-a ajuns la mai multe noțiuni sterile ale perfecțiunii. Am arătat și demonstrat în această carte că de mai multe ori noțiunea de perfecțiune este o noțiune care a variat foarte mult și care a avut foarte mult grade de înțelegere. Am spus că în timp ce anticii îl venerau pe Hercule [grecescul Heracles] ca și ființă perfectă, modernii îl venerază pe Spiderman [Omul păianjen] în ambele cazuri se poate vedea aceiași sete de perfecțiune și de autodepășire a omului. Perfecțiunea este prin urmare un lucru care de mai multe ori ne duce în spre ceea ce se poate denumi starea de deplinătate sau de ce nu de plenitudine pe care un om o realizează. Fără nici o îndoială să se poate vorbi de mai multe grade de perfecțiune și de ce nu de anumite nivele de perfecțiune. În ultima perioadă de timp din istoria omului, acesta a arătat foarte mult interes în spre lumea finanțelor. S-au făcut mai multe încercări de a face mai multe trusturi financiare, corporații financiare, sisteme financiare și de ce nu bănci care să perfecționeze un sistem financiar perfect. Sunt de cele mai multe ori perfecte în lumea noastră oamenii care dețin cele mai multe finanțe. Să fie chiar așa? Credem că nu. Perfecțiunea este o noțiune mult mai amplă decât un simplu cont gras sau cu multe zerouri. După cum am spus, de mai multe ori lumea se mulțumește cu un grad superficial de perfecțiune. Acest nivel după cum am spus nu depășește gradul material sau mai bine spus al cantității de bunuri materiale pe care le deține o persoană sau mai bine spus o

¹⁶¹ Ernest Bernea, *Îndemn la simplitate* (Editura Vremea, 2006, reeditare).

individualitate. Să nu uităm că Iuda Iscarioteanul credea că chiar și Dumnezeu putea fi cumpărat pe bani. Se poate spune că atunci când vorbim despre perfecțiune între relativ și absolut vorbim despre o balanță între material și spiritual. Acest lucru este de mai multe ori ignorat și trecut cu vederea în mod voluntar în lumea noastră. Acest model de perfecțiune de cele mai multe ori este cât se poate de mult ortodoxia sau după expresia sfinților părinți „calea de mijloc.”¹⁶² De cele mai multe ori simțul ortodoxiei aduce cu sine ceea ce este sau mai bine spus cum este concepută perfecțiunea la nivel profund. Se poate vedea că la nivel profund perfecțiunea este o stare transcendentă care nu mai ține foarte mult de ceea ce este lumea și în cele din urmă îl duce pe om la ceea ce este transcendența. Între relativ și absolut se poate spune că noțiunea de perfecțiune are în sine o înțelegere sau un sens transcendent. Transcendența în perfecțiune este un simț care în cele din urmă nu vine din această lume. Aceste lucruri sunt cât se poate de mult cele care dau un contur ultim perfecțiunii. Perfecțiunea este o realitate sau o sumă transcendentă. S-a vorbit de mai multe ori că perfecțiunea este un lucru care este transcendent și care este dincolo de ceea ce se poate denumii categoria de înțelegere a omului și a umanității. Când avem de a face cu lucrul perfect sau ființa perfectă, de mai multe ori se poate spune că se ajunge la transcendență. Transcendența este calea care îl unește pe om cu Dumnezeu. Această cale de mai multe ori se poate spune că este cât se poate de mult negată de marii „întreprinzători” ai contemporaneității noastre.¹⁶³

Perfecțiunea după cum am spus este un lucru care trebuie să fie foarte bine înțeles și definit în lumea noastră de secol al XI-lea. S-a spus de mai multă lume că într-adevăr perfecțiunea este o noțiune transcendentă și ea este atât de transcendentă că nu poate veni decât dintr-o altă lume. Așa s-a născut crezul în civilizații extraterestre. Sunt mai mulți adepți ai teoriilor OZN care cred că perfecțiunea nu poate veni decât de la civilizații extraterestre de pe alte planete. Acest lucru a dus de mai multe ori la ceea ce se poate spune sensul și realitatea finală a ceea ce este și a modului în care este concepută perfecțiunea în sens ultim și deplin. Sunt mai multe povești care circulă cu ceea ce se poate spune întâlniri de gradul al treilea. În realitate s-a demonstrat că aceste ființe extraterestre pe care unii pretind că le-au văzut și le-au întâlnit nu sunt decât entități demonice. Ce poate fi demonicul? El nu poate fi nimic mai mult decât antiperfecțiunea sau opusul perfecțiunii. Aceste lucruri sunt prin urmare ceea ce se poate spune o realitate care de mai multe ori este trecută cu vederea în lumea noastră. Omul secolului al XXI-lea este de mai multe ori dornic de senzații tari. Acest senzații sunt de mai multe ori cât se poate de mult dornice de noi și de noi dimensiuni în lumea științei. Sunt mai mulți care cred că această perfecțiune a ființelor extraterestre este cea care v-a duce umanitatea într-o nouă etapă care este dincolo de toate și de orice grad de civilizație actuală. Aceste visuri de mai multe ori bântuie lumea de azi. Se știe despre o astfel de mișcare de la mijlocul secolului al XX-lea denumită a raelienilor care credea că perfecțiunea poate fi realizează prin unirea sau „contactul” extraterestru. Ceea ce este cel mai demn de ținut cont este că această mișcare cu caracter OZN susținea că în realitate unirea cu ființele extraterestre este de cele mai multe ori un spirituală și ea are loc printr-o viață erotică cât se poate de liberă și de libertină. Este de interesat că mișcarea raeliană nu mai există în zilele noastre. Cum se face că adepții raelieni credeau că omul se unește spiritual cu ființe extraterestre prin viața erotică? Acest lucru ar trebui să ne dea de gândit și să ne aducă aminte că și sfinții părinți ai Bisericii Creștin

¹⁶² Nicolae Corneanu, *Pe firul vremii: meditații ortodoxe* (Editura Jurnalul Literar, 2000).

¹⁶³ Nicolae Balotă, *Lupta cu absurdul* (Editura Univers: București, 1971).

Ortodoxe vorbesc de ceea ce se poate spune un diavol al desfrâului. Să fie acest diavol tot una cu ființele extraterestre care le cereau raelienilor în secolul al XX-lea același lucru? Se pare că răspunsul este da. De mai multe ori concepțiile OZN se mulează foarte mult pe o concepție și un mod de viață care nu este conform cu viața duhovnicească. Cartea Ieșirii din Biblie ne spune că atunci când Moise a încercat să scoată poporul ales din robia Egiptului, magicienii egipteni au făcut foarte multe vrăji care au demonstrat că puterea lor este destul de mare. Un caz de acest fel a fost cel în care Moise a aruncat toiagul său jos și acesta s-a transformat instantaneu în șarpe. Același lucru l-au făcut și magicienii egipteni. Diferența a fost că șarpele lui Moise a mâncat șerpii magicienilor. Este cât se poate de adevărat că puterea magică poate face OZN-uri, poate face ființe extraterestre sau poate face civilizații pe alte planete. Adevărul este că această putere nu este puterea lui Dumnezeu. Trebuie să facem o distincție cât se poate de clară între puterea lui Dumnezeu și puterea celui rău și a diavolului. Acest lucru se poate spune că este simbolic foarte mult asemenea vieții sociale din libertate și a celei din pușcărie. Se știe că oamenii care sunt în libertate și nu sunt condamnați pentru diferite acte de crimă sau de încălcare a legii nu sunt de mai multe ori condamnați la închisoare. În închisoare sau mai ales în penitenciarele de maximă siguranță viața socială nu mai este ca și cea din libertate. Se poate spune că pușcăria oferă un alt fel de socializare care este departe de a fi cel din viața socială. Viața socială din pușcărie este foarte mult viața de celulă. Nici unul dintre pușcăriași nu a spus că viața din libertate este identică cu cea din pușcărie. În acest fel se poate spune că există o diferență în lucrările lui Dumnezeu și lucrările celui rău sau diavolul. Este adevărat că acestea se aseamănă dar nu sunt identice. Aceste lucruri sunt trecute de mai multe ori cu vederea și nu sunt luate în considerare de semenii noștri.¹⁶⁴

Prin urmare, de mai multe ori suntem cât se poate de confuzi în ceea ce privește perfecțiunea. Sunt mulți care atât de mult ridică perfecțiunea în absolut că nu mai ajung să o vadă ca și o posibilitate reală sau mai bine spus ca și un lucru cât se poate de mult real și adevărat. Exemplele sunt mult prea mult. În lumea noastră modernă, de cele mai multe ori acest gen de perfecțiune este foarte mult genul SF. Se produc foarte mult filme SF la ora actuală și mai bine de 90% din aceste producții rămân pură ficțiune. Acest lucru ne face de mai multe ori să reevaluăm genul SF pe care mai mulți dintre noi îl savurăm pe micul și mare ecran. Ficțiunea este în sens real o facultate intelectuală a omului care de cele mai multe ori se înrudește cu ceea ce se poate spune calitatea sa creativă. Prin ficțiune intelectul omului nu trebuie să devină steril ci el trebuie să devină creativ. În acest sens, mai multe creații științifico fantastice nu fac decât să sterilizeze capacitatea de creație a omului sau mai bine spus de creație intelectuală a omului propulsându-l pe acesta în ceea ce se poate spune fantastic. Perfecțiunea nu este un lucru care ține de categoria fantasticului și exclusiv a fantasticului dar în zilele noastre există mai mulți care sunt adepții acestei concepții. Perfecțiunea dacă nu este fantastică, ei atunci nu mai este perfecțiune. Aceasta este o concepție care este foarte mult prezentă în zilele noastre. În spatele acestei concepții de mai multe ori se ascunde setea de senzational și de ceea ce este dincolo de normalitate. În același timp se poate spune că de mai multe ori trebuie să fim conștienți de ceea ce implică sau mai bine spus de care sunt costurile perfecțiunii.¹⁶⁵

Se spune că un om mergea spre casă. Pe cum mergea a trecut prin dreptul unei companii mari cu câteva etaje. Acolo tocmai a văzut că pe peretele clădirii stătea rezemat un domn

¹⁶⁴ Chris Matthews, *Modern Satanism: anatomy of a radical subculture* (Connecticut, 2009).

¹⁶⁵ Nicolae Breban, *Riscul în cultură*, (Editura Ideea Europeană: București, 2012).

într-un costum care fuma extrem de nervos. La numai câteva minute, domnul a fumat un pachet întreg de țigări. Trecătorul nu s-a putut abține și l-a întrebat pe domul care stătea rezemat:

- Bună ziua!
- Bună ziua!
- V-am văzut că fumați.
- Da sunt fumător.
- Câte de mult fumați pe zii?
- 4 pachete pe zii.
- 4 pachete pe zii?
- Da.
- Și de câtă vreme fumați?
- De 30 de ani.
- O Domne, cu banii pe care i-ai dat pe țigări puteați să deveniți proprietarul acestei clădiri.
- Dumneata ești fumător?
- Nu.
- Nu fumezi niciodată?
- Nu.
- Ei vezi, eu sunt fumător și sunt proprietarul acestei clădiri.

De mai multe ori trebuie să ne dăm seama că nu trebuie să devenim perfecți ca și într-un joc de risc. Sunt mai mulți care cred că perfecțiunea este un joc de risc. Pentru a devenii perfect omul trebuie să devină un riscant. La fel de bine, perfecțiunea în sine nu este o condiționare ultimă pe viață și pe moarte. Dumnezeu a făcut ca de cele mai multe ori perfecțiunea să fie o categorie a acestei lumi și nu o categorie care este dincolo de lumea noastră. Acest lucru este de mai multe ori fie greșit înțeles sau de ce nu voit neînțeles. Nu avem nimic de riscat când voim să atingem perfecțiunea dar sunt mai mulți care ne spus că acest lucru nu este așa. Auzim de mai multe ori: a trebuit să risc să ajung la perfecțiune. Acest lucru este fals și mincinos. Perfecțiunea este o categorie care poate fii atinsă sau mai bine spus dobândită însă trebuie mai multe încercări și eforturi în lumea noastră. Ținem să precizăm aici că de mai multe ori perfecțiunea este concepută ca și o noțiune extremă. Se spune că în Japonia a avut loc o întâlnire între oamenii cu bani. La un moment dat, unul dintre participanții la întâlnire a fost găsit vinovat că nu a dus la îndeplinire un comision sau comandă pe care și l-a luat în direcția sa. Ce a făcut acesta? A cerut un moment de pauză. A ieșit pe coridor, a luat un pumnal și și-a făcut harakiri [mai exact s-a sinucis]. Când paznicul le-a spus celor din interior ce a făcut acesta, ei au spus:

- Ei bine a făcut ceea ce trebuia să facă.

Trebuie să ne dezobișnuim să gândim perfecțiunea în categorii extreme sau de extremitate. Acest lucru de mai multe ori se poate vedea că duce la acte extreme și de ce nu eronate. Gândim perfecțiunea ca și un lucru cât se poate de mult real și adevărat și nu ca și pe o realitate exagerată. O altă cale de a ajunge la perfecțiune este de mai multe ori urmarea adevărului și evitarea minciunii. S-a spus de mai multe ori că minciuna este o constantă a lumii în care trăim. Se minte la televizor, se minte în ziare, se minte la radio, se minte pe internet șamd.

Se spune că la o mare companie un angajat a intrat în biroul. În momentul în care a intrat șeful sau bossul său l-a întrebat:

- Mata crezi în renaștere?
- Da, de ce?
- Fiindcă imediat după ce ai plecat tu la înmormântarea bunicului, bunicul tău a intrat pe ușa aceea aici.

Minciuna se poate spune că de mai multe ori este o realitate sau un lucru cât se poate de mult care îl îndepărtează pe om de ceea ce este perfecțiunea. În realitate minciuna se naște din dorința omului de perfecțiune dar nu o perfecțiune cinstită ci o perfecțiune falsă sau înșelătoare. La fel de bine sunt mai mulți care profită de alții și de ce nu îi induc în greșală sau în eroare.¹⁶⁶

Se spune despre cineva că pentru a își demonstra perfecțiunea și superioritatea a găsit de cuviință să facă acest lucru într-un magazin în care se vindea înghețată. Acest om a intrat într-un magazin de înghețată unde a întrebat:

- Bună ziua. Dacă sunteți amabilă ce tipuri de înghețată aveți?
- Bune ziua. Avem înghețată de vanilie, ciocolată și fistic.
- De laringită nu aveți?
- Nu. Îmi pare rău, avem doar de vanilie, ciocolată și fistic.
- Bine vă mulțumesc.

Sunt mai mulți care își demonstrează perfecțiunea sau mai bine spus faptul că sunt perfecți pe baza neputințelor și a imperfecțiunilor semenilor. Acest lucru este rău și nu trebuie să îl facem. Perfecțiunea este de cele mai multe ori un lucru sau o tematică care are loc în termenii avansării personale cu sprijinul celorlalți. Este greșit să credem că perfecțiunea este un lucru sau o tematică care de cele mai multe ori se realizează sau de face pe sine cu sprijinul celorlalți. Trăim într-o lume care de mai multe ori contestă dacă perfecțiunea este un lucru sau o tematică care se dobândește sau mai bine spus se realizează colectiv sau în comuniune. În acest sens, sunt mulți care în lumea noastră încurajează individualismul sau mai bine spus individualitatea. Atunci când omul nu poate ajunge la perfecțiune în colectiv sau mai bine spus în comunitate, de cele mai multe ori el este individualist. Se poate spune că individualismul este foarte mult o formă de egoism. Când perfecțiunea este gândită și concepută în termenii individualismului cu greu mai putem vorbi de perfecțiune. Trebuie să avem acest lucru în atenție și să fim cât se poate de mult conștienți de el. Mai multe ideologii sociale ne obișnuiesc cu ideea de individualism și de individualitate. Acest lucru este contrar voii lui Dumnezeu care la începuturi a spus că nu este bine ca omul să fie singur și în cele din urmă, Dumnezeu i-a făcut bărbatului o femeie.¹⁶⁷ Se poate spune că de cele mai multe ori perfecțiunea nu este un act sau o realitate individualistă ci este de cele mai multe ori una comunitară și de ce nu a comunicării. În perfecțiune omul se comunică în spre ceilalți și în cele din urmă se realizează sau se împlinește pe sine. Este bine să precizăm aici că acele concepții individualiste despre perfecțiune sunt de cele mai multe ori greșite și eronate. Perfecțiunea înseamnă comuniune și nu separație. Acest lucru a fost de mai multe ori contestat în istorie și este bine să ne dăm seama de el. De mai multe ori perfecțiunea s-a măsurat în gradul de popularitate la care a ajuns cineva sau un individ. Popularitatea însă de mai multe ori este una negativă. Se poate spune că există o popularitate negativă și una constructivă. A fii popular nu înseamnă a fii perfect în cele din urmă deși de mai multe ori se crede acest

¹⁶⁶ Ilderim Rebreanu, *Minciuna și impostura* (Editura Gramar, 2000).

¹⁶⁷ Nicolaus Cusanus, *Coincidentia oppositorum* (Editura Polirom, 2008).

lucru. Jack Spintecătorul a fost și continuă să fie o persoană extrem de cunoscută. Dar evident, ce popularitate are el este o chestiune reprobabilă.¹⁶⁸

CONCLUZII

Cartea noastră despre tema și problematica perfecțiunii și a împlinirii se încheie aici. Pe parcursul la mai multe pagini am voit și am încercat să actualizăm tema perfecțiunii și a desăvârșirii omului. Am făcut în această carte o trecere în revistă a ideii de perfecțiune din cele mai vechi timpuri și vremuri ale umanității și până în zilele noastre. Am arătat că noțiunea de perfecțiune este una care a variat foarte mult în istoria și trecutul umanității. Fiecare epocă și-a avut propria ei noțiune sau mai bine spus propria ei înțelegere a perfecțiunii. S-au dat mai multe definiții ale perfecțiunii și încă se continuă să se ofere definiții. Am încercat să arătăm că perfecțiunea nu este o noțiune imposibil de atins. Totul ține de capacitatea de răbdare și de perseverența omului. Sunt astfel mai multe cazuri de ramuri ale economiei care s-au perfecționat și au avansat din ce în ce mai mult sau mai bine spus treptat în istorie. Am insistat că de mai multe ori perfecțiunea este o noțiune care poate fi contrafăcută și de ce nu falsificată. Se cunosc mai multe cazuri în care perfecțiunea a fost falsificată. La fel de bine am mai insistat asupra faptului că perfecțiunea este o noțiune cât se poate de mult religioasă. Ea se poate manifesta prin mai multe acte sau forme de exprimare ascetice.¹⁶⁹ Sunt mai mulți care prin asceză au ajuns la ceea ce se poate denumii perfecțiunea ascetică și de ce nu perfecțiunea morală. După cum am spus, de cele mai multe ori perfecțiunea impune cu sine și o noțiune morală. Sunt mai mulți care dominați de concepții seculare consideră că nu se poate vorbi despre perfecțiune ca și despre o noțiune morală. Am arătat și am insistat și mai mult în această carte că nu se poate vorbi în sens real și adevărat de o perfecțiune reală și adevărată dincolo și în afară de perfecțiunea morală. Moralitatea este de mai multe ori un lucru care este cât se poate de mult evitat și trecut cu vederea în zilele și în timpurile noastre. Se fac invenții mai ales în materie de armament miliar care de mai multe ori nu țin cont de ceea ce este etic și moral. Se poate spune că nu există perfecțiune dincolo de etică și de ceea ce este în conformitate cu etica. Aceste lucruri de mai multe ori sunt considerate de contemporanii noștri lucruri cât se poate de demodate și de denaturate. Perfecțiunea după cum am spus este o noțiune care de mai multe ori ne duce cu gândul la ceea ce este bine și frumos. Am mai vorbit în această carte că de cele mai multe ori noțiunea de perfecțiunea a fost cât se poate de mult asimilată cu noțiunea de καλοκαγατία. Acest lucru presupune că nu se poate vorbi de perfecțiune dincolo de noțiunile de bine și de frumos. De mai multe ori lumea a voit să ofere o definiție și de ce nu o înțelegere a perfecțiunii care este dincolo de noțiunile de bine și de frumos. Acest lucru este în cele din urmă o aporie și de ce nu o greșeală. Perfecțiunea după cum am spus are foarte mult implicații în plan moral. Acest lucru este ceea ce am voit să insistăm în această carte. Am arătat că nu se poate vorbi la nivel absolut de o perfecțiune numai în om și sunt mai multe înțelegeri umaniste și antropocentrice ale perfecțiunii. Adevărata perfecțiune este de cele mai multe ori o perfecțiune teocentrică care este centrată pe credința și pe existența în Dumnezeu. În lumea noastră sunt mai multe curente antropologice care ne obișnuiesc cu un alt gen sau mai bine spus cu un alt grad de înțelegere a perfecțiunii. Perfecțiunea este o noțiune care după cum am mai arătat nu se

¹⁶⁸ Ion Coja, *Marele manipulator și asasinarea lui Culiuanu, Ceaușescu, Iorga* (Editura Miracol, 1999).

¹⁶⁹ Ieromonah Eftimie Athonitul, *Asceți în lume* volumul 2 (Editura Evanghelismos: București, 2014).

individualizează în funcție de o anumită realitate umană. Ideologiile individualiste sunt de mai multe ori cât se poate de mult departe de adevăratul sens și înțelegere a perfecțiunii. După cum am mai vorbit, în om sau mai bine spus în interiorul său există o tendință sau mai bine spus o înclinație rațională în spre perfecțiune. Acest lucru se poate resimți și se poate experimenta la mai multe nivele și la mai multe grade de înțelegere. În religie am arătat că omul perfect este sfântul. Există mai multe religii și aceste religii consideră că sfinții lor sunt cu adevărat sfinți. Se știe astfel de sfinți musulmani, hinduși, zoroastrieni, teoiști și iudaici. Acest lucru după cum am spus ridică în sens moral întrebarea referitoare la autenticitatea conceptului de perfecțiune în religie și în materie de credință. În cele din urmă nu omul este cel care stabilește parametrii perfecțiunii ci Dumnezeu este Cel care definește ceea ce este și cum este perfecțiunea. Acest lucru a fost de mai multe ori contestat și în mod voit greșit interpretat. Se știe că mai multă lume a voit să definească ceea ce este sfințenia. Sfințenia este o trăsătură a lui Dumnezeu care este perfect nu numai ca și ființă ci și în plan moral sau al moralității. Sfințenia și moralitatea vin fără de nici o îndoială de la Dumnezeu. Ei bine, acest lucru a fost de mai multe ori contestat și negat de mai mulți. Să nu uităm că însuși Domnul și Mântuitorul Iisus Hristos care a fost modelul suprem de perfecțiune și desăvârșire a fost de mai multe ori contesta și considerat un impostor. Acest lucru întărește încă odată crezul și credința că Dumnezeu Tatăl este sfânt și din El izvorăște toată perfecțiunea.¹⁷⁰

Am mai vorbit mai multe despre faptul că de mai multe ori s-a definit perfecțiunea ca și o modalitate de realizare a artelor. În această carte am vorbit și despre ceea ce este sau mai bine spus cum este concepută perfecțiunea în arte. Sunt mai multe arte și toate acestea au o anumită concepție despre ceea ce sunt și despre modul în care sunt exprimate ideile de perfecțiune și de desăvârșire în artă. Arta este o un lucru care de cele mai multe ori definește perfecțiunea în ceea ce este estetic și ceea ce este plăcut simțurilor. Omul are 5 simțuri și aceste simțuri sunt stimuli prin care omul ajunge să experimenteze sau mai bine spus să trăiască ceea ce este arta și cum se manifestă arta.¹⁷¹ De mai multe ori însă simțurile omului pot să îl înșele și acest lucru se manifestă prin ceea ce se poate spune o concepție eronată a frumosului. În arte de mai multe ori perfecțiunea este exprimată ca și voluptate și ca și patimă sau tendințe pătimase. Se poate vedea că mai ales în epoca renașterii de mai multe ori perfecțiunea este reprezentată prin picturi și sculpturi extrem de voluptoase și de ce nu erotice.¹⁷² Aceste lucru în cele din urmă s-a confirmat ca și un lucru sau ca și un fapt greșit. Perfecțiunea după cum am spus nu trebuie să fie numai estetică sau sonoră ci ea trebuie să fie de cele mai multe ori o realitate profundă care să ne ducă dincolo de lumea patimii și a păcatelor. În acest sens, am arătat că icoana și iconologia sau iconografia de mai multe ori trebuie să îl ducă pe om la un simț transcendent și de ce nu un simț translumesc care să îl poată mântui pe om.

Am vorbit mai multe despre faptul că perfecțiunea are un simț sau o caracter cât se poate de mult soteriologic. De mai multe ori la nivel soteriologic omul vrea și ajunge de să tindă și să caute mântuirea. Ce este mântuirea știe mai toată lumea care este credincioasă. Mântuirea este în cele din urmă acceptarea omului în rai sau în împărăția lui Dumnezeu. Se

¹⁷⁰ Radu Teodorescu, *Dumnezeu Tatăl în patrologia creștin ortodoxă* (Cugir, 2014).

¹⁷¹ Sfântul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțuri* (Editura Bunavestire: Bacău, 2000).

¹⁷² Atunci când în evul mediu de mai multe ori s-au pictat mai multe biserici s-a ajuns la concluzia că pictura nud este cea mai potrivită. Ei bine, în realitate pictura nu era nud ci era cu un profund element erotic și care stimula erotic pe cel care îi pășea pragul. Acest lucru a fost o realitate a lumii medievale.

poate spune că ea este culminarea sau realizarea tuturor perfecțiunilor în plan uman dincolo de care nu se mai poate sau nu mai există nici un fel de altă perfecțiune umană. Perfecțiunea după cum am spus este un lucru sau o stare care ne duce în spre mântuire. Pentru mai multă lumea din biserică și din viața religioasă, perfecțiunea este cât se poate de mult o stare finală și ultimă care nu poate fi decât mântuirea. Prin urmare se poate spune că atunci când vorbim despre perfecțiune nu se poate să nu vorbim despre mântuire. În lumea religiei perfecțiunea este concepută și de ce nu definită ca și un act soteriologic. Ca și noțiune matematică de cele mai multe ori perfecțiunea a fost cât se poate de mult gândită ca și pozitivitate. Acest lucru sau mai bine spus acest adevărat matematic este de mai multe ori afirmat și de realitatea concretă a vieții omului. Ceea ce este perfect este în cele din urmă pozitiv. Dar evident, există de mai multe ori și o pozitivitate abstractă. Matematica este o știință a perfecțiunii dar ea de mai multe ori este o știință abstractă și prin urmare perfecțiunea poate rămâne doar o stare sau un fapt nominal. Acest lucru după cum am spus este bine să îl avem în vedere și să îl ținem minte.

În plan etic, perfecțiunea nu este o stare care se impune violent sau cu forța ci ea este cât se poate de mult o stare care de cele mai multe ori trebuie acceptată și apreciată în deplină libertate. Acest lucru este de mai multe ori greșit înțeles și eronat pus în funcțiune în mai multe sisteme totalitare. După cum am spus în lumea seculară sau în lumea laică de mai multe ori perfecțiunea pendulează între științific și artistic. Acest lucru a dus la mai multe concepții științifice și artistice despre ceea ce este sau mai bine spus despre cum este perfecțiune în sens practic sau real. În artă se știe despre mai multe tendințe care toate voiesc să ajungă sau mai bine spus să dețină perfecțiunea. Se știe în acest sens de renașcentism, de expresionism, de realism, de suprarealism, de cubism sau de clasicism. Toate aceste curente artistice se poate spune că au căutat ceea ce este sau cum se poate defini în cele din urmă perfecțiunea și ceea ce este perfecțiunea în sens ultim și real. Realitatea este că de mai multe ori perfecțiunea este o noțiune a limitei. Există limită în perfecțiune la fel cum se poate spune că există proporție în perfecțiune. Am afirmat în această carte marele adevăr că omul nu a fost creat o ființă perfectă ci a fost creat foarte mult o ființă perfectibilă. Prin perseverență și prin seriozitate se poate spune că omul ajunge la dobândirea perfecțiunii. Atunci când omul ajunge la perfecțiune el nu trebuie să uita de Dumnezeu. Sunt mai mulți care când sunt foarte aproape de perfecțiune spun că nu mai au nevoie de Dumnezeu. O întâmplare mai puțin cunoscută este despre un om politic care a voit să ajungă la o întâlnire de partid. Era grăbit și la volanul mașinii. A ajuns în întârziere la locul de parcare dar nu a găsit nici un loc de parcare. Omul politic a început să dispere și să deznădăjduiască. Cu mare durere în suflet a ridicat o rugăciune către Dumnezeu:

- Doamne, Tu vezi, că eu sunt grăbit și nu găsesc nici un loc de parcare. Te rog găsește-mi un loc de parcare și mă voi lăsa de băut și de fumat. În promit Domne, doar ajută-mă.

La nici 3 minute după ce a rostit această rugăciune omul politic a găsit un loc de parcare. El și-a ridicat din nou privirea către cer și a zis:

- Știe ce? Nu mai am nevoie de ajutorul Tău. Locul de parcare l-am găsit singur și nu cu ajutorul Tău. Prin urmare nici nu trebuie să renunț la fumat și la băut.

După cum am spus, de mai multe ori perfecțiunea este o noțiune de conveniență. De câte ori nu vedem acest lucru în lumea noastră. În Ardealul secolului al XVIII-lea și al XIX-lea, a dominat această regiune imperiul habsburgic. Acest imperiu a fost un imperiu catolic în

care toți împărații erau catolici. S-a găsit de cuviință ca mai toată populația să fie trecută la catolicism. Au existat mai multe proteste în acest sens și se știu și de trei sfinți ardeleni care au dat mărturie cu riscul propriei vieții pentru adevărul ortodoxiei. Numele lor sunt de sfinții Visarion, Sfântul Sofronie și Sfântul Oprea.¹⁷³ Se poate spune că atunci când se fac presiuni în materie de religie de cele mai multe ori cuvântul ultim îl au de spus sfinții. Sfințenia este prin urmare ceea ce definește perfecțiunea în sens religios sau a vieții religioase. Acest lucru este de cele mai multe ori contestat de mai mulți și de mai multă persoane. Calea spre sfințenie se poate spune că de mai multe ori coincide cu calea în spre perfecțiune. Sfințenia este o stare care nu se experimentează teoretic ci de cele mai multe ori practic și concret. Aceste lucruri sunt prin urmare aspecte care le-am abordat în prezentul nostru volum. Trăim într-o lume care de mai multe ori are o noțiune sau o înțelegere cât se poate de mult fluctuantă și de ce nu schimbătoare. Lumea noastră își schimbă de la an la an și uneori de la zi la zii opțiune. Atunci când vorbim de perfecțiune în sensul ultim și final vom putea ajunge la concluzia că perfecțiunea este o stare care este dincolo de parțialitatea cu care omul modern se gândește și se raportează la ea. Lumea modernă și după unii lumea postmodernă de mai multe ori vorbește despre perfecțiune ca și despre o realitate hedonistă. Tot ceea ce aduce plăcere omului este de cele mai multe ori perfect. Se caută în acest sens în zilele noastre să se dezvolte o industrie a plăcerii sub orice formă. Cluburi erotice, baruri și localuri de băuturi spirtoase, casinouri și case de pariuri sportive sunt pentru mai mulți dintre semenii noștri ceea ce se poate spune o lume perfectă. S-a vorbit de mai multe ori de realizarea unei lumi perfecte. Ce este în cele din urmă lumea perfectă? Lumea perfectă este o realitate care a variat de mai multe ori în istoria lumii și a omului.¹⁷⁴

Mutabilitatea și schimbabilitatea noțiunii de perfecțiune de mai multe ori a adus în discuție condiția psihică și psihiatrică a omului. Sunt mai multe persoane care din nefericire sunt afectate la nivel psihic și psihiatric și suferă după cum am spus de mai multe traume de grandomanie sau de egolatrie care ajung să domine cât se poate de mult tot ceea ce ține de lumea din jur. Am vorbit în acest sens că de cele mai multe ori grandomania nu se poate sau mai bine spus nu poate fi concepută sau acceptată ca și model de perfecțiune. Acest lucru s-a putut vedea de mai multe ori în ceea ce industria de divertisment denumeste superstar. Superstarurile de mai multe ori sunt fenomene de masă create artificial și care aduc cu sine un fel de simț la perfecțiunii imediate. Este destul să faci ceea ce face superstarul favorit și prin urmare poți ajunge la ceea ce se poate denumii perfecțiune. Perfecțiunea prin urmare se poate spune că este o realitate cât se poate de mult care se realizează pe sine prin ceea ce se poate denumii sensul sau dorința de realizare a omului. Omul are șansa sau mai bine posibilitatea de a ajunge la perfecțiune și de mai multe ori el are șanse de a respinge perfecțiunea. Acest lucru după cum am spus de mai multe ori duce la starea de plenitudine a omului. Omul este o ființă care de mai multe ori se realizează prin ceea ce se poate spune dorința de a fii mai bun. Cu cât vom devenii mai perfecți cu atât vom face o lume mai bună. Lumea în care trăim de mai multe ori lasă de dorit. Acest lucru îl simțim fiecare dintre noi: greve și mitinguri de protest, scandaluri media interminabile, conflicte de muncă sau de natură politică, toate acestea fac conturul unei lumi care de mai multe ori nu ne duce niciunde și de ce să nu spunem starea generală pe care ne-o lasă lumea din jur este de cele mai multe ori o stare de disperare și deznădejde. Acest lucru se poate vedea de mai multe

¹⁷³ Patriarhia Ortodoxă Română, *Sfinți români, apărători ai legii strămoșești* (București, 1987).

¹⁷⁴ Sfântul Grigorie de Nazianz, *Cele cinci cuvântări teologice* (Editura Anastasia: București, 1993).

ori. Sunt mai mulți dintre noi care am abandonat drumul spre perfecțiune. La fel de bine sunt mai mulți care nu mai cred într-o lume mai bună. Este adevărat că există multă suferință și durere în lumea noastră, dar să nu uităm că există și multă bucurie și frumusețe în lumea noastră. Acest lucru de mai multe ori este uitat și trecut cu vederea. Cum am spus, marea majoritate a lumii așteaptă ca perfecțiunea să vină din exterior fără ca omul să facă nici un efort pentru a face o lume mai bună. Lumea noastră de mai multe ori uită de Dumnezeu. Omul se vede singur și părăsit într-un univers imens și ostil. Realitatea este că Dumnezeu a avut o atât de mare iubire față de om încât a creat tot acest univers imens pentru om. Omul este în cele din urmă sensul universului, dar evident nu al unui univers autonom ci a unui univers teonom.¹⁷⁵

Sunt mai mulți semeni de ai noștri care gândesc perfecțiunea ca și o stare de succes. Dacă un om este de succes se poate spune că el este un om perfect. De mai multe ori succesul și perfecțiunea sunt noțiuni cât se poate de mult identice dar nu asemănătoare. Frica de eșec se poate spune că este de cele mai multe ori frica de a nu avea succes. Acest lucru se poate vedea din dorința omului de a avea noroc. Norocul este pentru mai mulți dintre semenii noștri o filosofie de viață. La un meci de poker pe bani sau la ruletă de mai multe ori norocul este ceea ce se numește ca și perfecțiune. La cazino sunt mulți care cred că ating perfecțiunea. Se fac tehnici de câștig, se fac planuri, se trișează și de mai multe ori se înșală pentru a ajunge evident la perfecțiunea. Perfecțiunea este prin urmare ceea ce se poate spune o realitate sau o stare cât se poate de mult actuală pentru lumea norocului. Sunt mai mulți care de cele mai multe ori văd norocul ca și o singură stare de fapt sau mai bine spus ca și singura stare de realizare și de împlinire.

Directorul de vânzări, directorul de marketing și directorul general se întorc cu toții de la o consfătuire. Pe drum, într-un parc, găsesc un lămpaș fermecat. Îl freacă și iată că apare un spirit, care le zice:

- Va mulțumesc ca m-ați eliberat, și că mulțumire, voi îndeplini câte o dorință pentru fiecare dintre voi!

Directorul de vânzări:

- Eu primul! Eu primul! și spune dorința lui: Vreau sa fiu in Bahamas pe un vapor foarte rapid și fără nici o grijă....Și pffffff, a și dispărut.

- Acuma eu! striga directorul de marketing. Vreau să fiu în Caraibe împreună cu fetele cele mai frumoase din lume, lângă un izvor din care să curgă cocktailuri exotice la nesfârșit. Și pffff, a dispărut și el.

- Și dvs.? zice spiritul către șeful lor.

Șeful: As dori ca ăștia doi să fie peste o oră înapoi în birourile lor.

Se poate spune că de mai multe ori starea de perfecțiune este realizată pentru unii semeni de ai noștri prin ceea ce se poate spune sau denumii magie. Sunt mai multe concepte de magie care cred că pot să îl ducă pe om la perfecțiune. Ceea ce mai puțină lume știe este cât se poate de mult originea magiei sau mai bine spus de unde a venit sau de unde avem magia. Magia este o practică cât se poate de mult care oferă o stare de perfecțiune imediată omului. Acest lucru se poate vedea de mai multe ori și sub mai multe forme.¹⁷⁶ După cum am precizat de cele mai multe ori, concepția despre perfecțiune care se bazează pe noroc este o concepție care vede perfecțiunea cât se poate de mult ca și o realitate magică. Sunt mai mulți care cred că magia vine de la Dumnezeu dar în realitate

¹⁷⁵ Don Lincoln, *Understanding the universe* (Danvers, 2004).

¹⁷⁶ Jules Bois, *Le satanisme et le magie* (Paris, 1900).

acest lucru nu este așa. Magia este o metodă diavolească și demonică de a ajunge la perfecțiune. Mai mult, perfecțiunea pe care o oferă magia este una instantanee și una care nu are sau mai bine spus nu necesită nici un fel de efort sau nici un fel de nevoință. Este adevărat că în lumea noastră sunt mai multe forțe oculte sau mai bine spus forțe sau puteri magice care pot să facă mult rău celor care nu sunt ancorați în credință și în evlavie. În lumea interlopă există o adevărată industrie a magiei: globuri de cristal, cărți de tarot, cititul în stele sau în cafea, cititul în palmele mâinii sau argintul viu sunt numai câteva practici magice care aduc celor interesați o perfecțiune instantanee. Perfecțiunea instantanee se spune că este foarte rar dobândită. Până și Dumnezeu se spune că a făcut lumea în șase zile. Dar de ce să nu spunem că sunt foarte mulți cei care cad în capcana magiei. Se știe în acest sens de mai mulți mari lideri politici ai lumii care au recurs la ajutorul magiei pentru își atinge scopurile. Acest lucru după cum am spus aduce în discuție ceea ce este sau mai bine spus cum este perfecțiunea sau cum ar trebui să concepem perfecțiunea. Se știe că mai mulți generali naziști nu declanșau un atac armat mai înainte de a consulta un horoscop sau un zodiac. Se poate spune în acest sens că de mai multe ori concepția magică a perfecțiunii este de mai multe ori una retrogradă și de ce nu una cât se poate de mult fără de logică. Legile naturale pe care Dumnezeu le-a lăsat să guverneze această lume nu trebuie să fie depășite în mod spectacular ci mai multe ele trebuie să fie respectate. Magia îi propune omului o perfecțiune senzațională. În trecut un mare sfânt al Bisericii a fost sedus și el de calea magiei. Numele său a fost de Sfântul Ciprian al Cartaginei. Ceea ce știm este că în tinerețe Sfântul Ciprian se închina zelului Apolo și a ajuns extrem de bine vexat în ceea ce se numește magie fiindcă zeul Apolo se cinstea prin magie. Din relatarea vieții sale, aflăm că un tânăr păgân, Aglaid, s-a îndrăgostit de o creștină Iustina și dorind să o ia de soție, cere ajutorul vrăjitorului Ciprian pentru că a fost respins de fecioara. Ciprian a trimis succesiv la Iustina diavoli care să aprindă în ea pofta trupească pentru Aglaid. Dar vrăjile lui Ciprian au rămas fără efect, căci ea le alunga cu rugăciune, post și semnul sfintei cruci. În urma acestor zadarnice eforturi, Ciprian a cunoscut înșelarea în care se afla și s-a botezat. El a fost hirotonit preot, iar mai târziu episcop în Cartagina.¹⁷⁷

Prin urmare atunci când vorbim de perfecțiune nu se poate să nu menționăm că sunt unii care ajuns la o perfecțiune aparentă prin ceea ce se poate spune magie și vrăjitorie. Acest lucru s-a putut vedea de mai multe ori în istoria Bisericii Creștin Ortodoxe care după cum am spus are o concepție cât se poate de mult aghiografică și patrologică despre perfecțiune și ceea ce este perfecțiunea. Perfecțiunea este o temă care în nici un caz nu se poate judeca sau mai bine spus nu se poate evalua pe terenul magiei și al vrăjitoriei. Sunt femeile care pentru o siluetă sau un aspect perfect recurg la orice metode și de ce nu uneori chiar și la magie. Se poate spune în acest sens că teorema sau ideea că scopul scuză mijloacele este departe de scopul sau modul de realizare al perfecțiunii. Perfecțiunea este de cele mai multe ori un lucru care ne duce cu gândul la Dumnezeu și la existența lui Dumnezeu. Se poate spune că de mai multe ori perfecțiunea nu poate fi realizată fără de o anumită renunțare la sine sau jertfă.¹⁷⁸ Acest lucru nu înseamnă distrugerea omului sau a persoanei. De mai multe ori ne este greu să ne dăm seama de ceea ce este perfecțiunea în sensul ultim și final. Acest lucru are loc fiindcă după cum am spus lumea în care trăim are de cele mai multe ori o concepție relativizată și relativistă a perfecțiunii. De la antichitate, la evul mediu și de la

¹⁷⁷ George Ayliffe Poole, *The testimony of Saint Cyprian against Rome* (Londra, 1838).

¹⁷⁸ Constantin Galeriu, *Jertfă și răscumpărare* (Editura Harisma: București, 1990).

evul mediu la modernitate se poate spune că omul a avut mai multe concepții și idei despre perfecțiune. Aceste concepții și idei de mai multe ori au fost negate și considerate eronate. După cum am spus, perfecțiunea de cele mai multe ori este asimilată cu noțiunea de împlinire. Omul dorește și vrea în sine împlinirea. Se poate spune că și un bețiv își caută împlinirea în băutură, doar că o caută acolo unde ea nu este sau mai bine spus într-o direcție greșită. După cum se poate vedea perfecțiunea este o stare pe care mai toată lumea o dorește și pe care toți voiesc să o atingă. Însă pentru a ajunge la perfecțiune se poate spune că trebuie să jucăm după regulile jocului. Acest lucru nu are loc de mai multe ori și în acest fel în cele din urmă lumea noastră se depreciază. Examenul sunt cumpărate pe bani, posturile mari sunt mituite, discursurile politice sunt instrumente de manipulare în masă, relațiile interpersonale de afecțiune și de iubire dintre state de mai multe ori devin cât se poate de mult probleme ale trustului diplomatic și enumerarea ar putea continua. Aceste lucruri se poate spune că fac din lumea noastră o lume mai rea și nu o lume fericită. Aceste lucruri după cum am spus trebuie să fim conștienți de ele. Trăim într-o lume în care falsul sau falsificarea abundă.

Se spune că un polițist stea într-o intersecție. A venit un șofer și a trecut pe roșu. Polițistul nimic. Același șofer parchează lângă el neregulamentar. Polițistul nimic. Șoferul se dă jos din mașină și îl scuipă pe polițist. Nimic. Îi trage câteva palme polițistului. El nimic. Șoferul se plictisește și pleacă fluierând. Polițistul fuge după el, îi trage o mamă de bătaie și îi spune:

- Ai trecut pe roșu, n-am zis nimic. Ai parcat aiurea, te-am lăsat în pace. M-ai scuipat, m-ai bătut, n-am avut nimic cu tine, dar nu concep să fluieri fals din Bach.

Se poate spune că mai mulți dintre noi avem cât se poate de mult ceea ce se poate denumi o anumită concepție sau perfecție a perfecțiunii și în acest sens nu se poate să nu remarcăm că de mai multe ori perfecțiunea pendulează sau se altă în mutație între subiectiv și obiectiv. Sunt mai mulți care consideră că perfecțiunea este exclusiv o stare subiectivă sau mai bine spus referitor la ceea ce simte omul în interiorul său. Acest lucru este numai parțial adevărat. Există un grad sau mai bine spus un nivel de înțelegere obiectivă a perfecțiunii care este ceea ce am denumit în această carte sensul comuniunii sau sensul comunitar al perfecțiunii. Aceste lucruri de mai multe ori sunt cât se poate de mult cele care definesc sensul și realitatea ultimă a perfecțiunii în sens real și adevărat. Am arătat în această carte că de mai multe ori perfecțiunea este o stare cât se poate de mult religioasă. Există o perfecțiune religioasă pe care omul o poate simți în Biserică și în religie. Nu toți recunosc Biserica și sensul ei ultim dar sunt mai mulți care își pot da seama că Biserica Creștin Ortodoxă îl poate ajuta pe om să ajungă la perfecțiune dacă nu total cel puțin parțial. Acest lucru trebuie să îl știm și să îl avem în vedere când vorbim despre raportul dintre perfecțiune și biserică. Biserica îl perfecționează pe om fiindcă ea dorește foarte mult mântuirea lui.

Cartea noastră se vrea o invitație sau mai bine spus un mic aport pentru cei care își doresc sau pentru cei care se gândesc serios la tema și la problematica perfecțiunii. Am arătat și am demonstrat că de mai multe ori perfecțiunea a fascinat și a atras foarte mult interes asupra ei. Sunt puțini cei care au ajuns la perfecțiune la fel cum sunt puțini cei care au ajuns la sfințenie. Totuși, perfecțiunea este o stare sau o realitate în spre care trebuie să tindem și să tânjim. În acest mod se poate spune că vom ajunge la realizarea și împlinirea noastră finală și ultimă.

